

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

156.858

A BEREGSZÁSZI MAGYAR GIMNÁZIUM TÖRTÉNETE

Budapest

60

A BEREKSZÁSZI MAGYAR GIMNÁZIUM TÖRTÉNETE

1864—1989

Magyarságkutató Intézet
Budapest
1990

A könyvet a gimnáziumi évkönyvek
és visszaemlékezések alapján összeállította
**DR. BÁTHORY KATALIN, BENDA ISTVÁN,
CSÉKE MIKLÓS, DALMAY ÁRPÁD,
DR. GÖNDÖCS LÁSZLÓ**

Témafelelős
DR. LATOR LÁSZLÓ

Lektorálta
TÓTH ISTVÁN

Szerkesztette
BENDA ISTVÁN, DR. OROSZ LÁSZLÓ

ISSN 0865—3925
ISBN 963 8105 01 1

Megjelent a Magyar Nemzeti Bank és a TS-4 Magyarságkutatás
program támogatásával

A Magyarságkutatás könyvtára

• IV •

Felelős szerkesztő

JUHÁSZ GYULA

Sorozatszerkesztő

DIÓSZEGI LÁSZLÓ
FEJŐS ZOLTÁN

156.858

R12

MTA Történelmi.
Intézet Könyvtára
BUDAPEST

46.190/31

Csaknem száz évvel ezelőtti országos kiállításra készült nemzetünk. A lázas készülődés részeként a vallás- és közoktatásügyi miniszter felhívta a középiskolák igazgatóit, hogy intézetük történetét írassák meg, és azt 1895/96. évi értesítőjükben vagy külön kiadványban jelentessék meg. A teljes körű dokumentáció célja az volt, hogy mindazt a nemes munkásságot, amelyet középiskoláink a századok folyamán az ország és a nemzet kultúrájáért kifejtettek, összegyűjtve bemutassa.

Most is kiállításra, még hozzá viláckiállításra készülünk. Nincs azonban tudomásunk arról, hogy a mai középiskolák eddig hasonló feladatot kaptak volna, pedig ez is jó lehetőség lenne arra, hogy európaiságunknak hiteles bizonyosságát adjuk. De hiába is bocsátott volna ki ilyen felhívást manapság a művelődési miniszter, az jó néhány alma materhez, köztük a miénkhez, már nem juthatna el, noha a határon kívül rekedt neves és ismeretlen középiskolák egyaránt részt vettek az egyetemes magyar műveltség felvirágoztatásában.

Így érzik ezt a beregszászi öregdiákok is, hasonlóan azoknak a nagy hagyományú gimnáziumoknak volt növendékeihez, akik jubileumi emlékkönyvet adtak ki. Elhatározták ezért, hogy folytatják azt a munkát, amelyet annak idején kormányzati felhívásra a beregszászi állami főgimnázium igazgatója végzett. Öntevékeny munkájukat az a szándék vezérli, hogy megörökítsék egy máig jelentős magyar lakta vidéknek, valamint közigazgatási és kulturális központjának népművelő és nemzetfenntartó küzdelmét. Képet adjanak arról, hogy egy jobb sorsra érdemes kisvárosnak és időnként több megyére is kiterjedő vonzáskörzetének fogékony társadalma — anyagi áldozatokra is mindig készen — mekkora erőfeszítésre volt képes nélkülözhetetlennek ítélt iskolájaért, majd iskolájával együtt tehetséges ifjúságának jövőjéért, sőt a városi és falusi lakosság közművelődési igényeinek kielégítéséért.

Tudjuk, hogy iskolánk múltja nem vetekeudhet a több évszázadra visszatekintő híres tanintézetek hagyományával. Mindössze 125 évvel ezelőtti, 1864-ben létesült az a református felekezeti aligimnázium, amelyet intézetünk ősenek tekinthetünk. Nincsenek ugyanis írásos adatok arról, hogy a városban a reformáció koráig működő rendházak milyen iskolákat tartottak fenn. Lehet, hogy az említett egy és negyed század folyamán nem ültek intézetünk padjaiban olyan személyiségek, akiknek nevük valamely tankönyv lapjaira került. Azt azonban teljes meggyőződéssel állíthatjuk, hogy a gimnáziumunk érettségi bizonyítványával útjukra bocsátott növendékek az élet va-

lammnyi területén derekasan megállták helyüket. Köszönjük ezt hivatástudó tanárainknak, akik közül többen munkásságuk révén magas tudományos fokozat vagy kitüntetés birtokosává váltak.

Nem hagyhatjuk említetlenül azt a szellemi örökséget sem, amely a beregszászi állami gimnázium volt diákjait a mai napig szorosan összetartja, és évenként nagyszabású találkozójukra őket összehozza. Hiába választotta el őket az utóbbi időkig alma materüktől egy igencsak szigorúan őrzött országhatár vagy akár valamelyik világteger, a hosszú évtizedek sem halványították el együvé tartozásukat. Jelképként féltve — többnyire bekeretezve — őrzik az iskola épülete előtt álló öreg platánfa levelét, amely ébren tartja az eseményekben gazdag diákéletük vidám vagy esetleg szomorú, de mindenképpen ápolásra érdemes emlékeit.

A hajdani gimnázium utolsó érettségizettjei már 45 éves találkozójukon is túljutottak. Reméljük, a hajlott koruk felé haladó öregdiákok és örvendetesen még élő tanáraik által kincsként tartogatott ismereti és erkölcsi hagyaték méltó örökösre, gondos gazdára talál e kiváló iskola utódjának tekintett, 4. sz., Kossuth Lajos nevét viselő, magyar nyelvű középiskola mai növendékeiben.

Ehhez kérjük a Gondviselés segítségét, és bíznak a magyarság önfenntartó erejében, az emberiség közös jövőjében.

Beregszász—Budapest, 1989

e kötet közreadói.

AZ ISKOLA TÖRTÉNETE

Feldolgozta Cséke Miklós

Beregszász 1038-tól megtalálható az írott emlékekben mint gazdag és számos kolostorral jeleskedő mezőváros. Az 1370-ben alapított Pálos-rend és a már korábban ott működő Ferenc- és Szt. Domonkos-rend bizonyítja, hogy az oktatás terén ez a város nagy múltra tekint vissza. A reformáció elterjedése különösen kedvezett a tehetséges ifjak tanulási lehetőségeinek. Ebben a környék nemes urai: a Perényiek, Báthoryak, Rákócziak, Bethlenek ismert kultúrpolitikáján kívül az egyházak és városi vezetők is élen jártak pártfogoló és anyagi támogatással.

A város viharos történelmi múltja, többszöri elpusztulása és újjáépítése nem kedvezett az idevágó emlékek teljes körű megőrzésének, mégis számos helytörténeti feljegyzés utal a város élénk kulturális életére. Fejlett gazdasági élete is igényelte helyi oktatási intézmények kiépülését.

Bél Mátyás Bereg megyéről és Beregszászról készült feljegyzései, ha hiányosak is, nagyon sok hasznos utalást szolgáltatnak. Hangsúlyozza Bél Mátyás, hogy az itteni lakosság makacsul ragaszkodik régi intézményeihez, s így nagy a valószínűsége annak, hogy a dúlások, tűzvészek során többször elpusztult és mindig újjáépült város iskoláit is újjáépítették. A leírás szerint az itteni lakosok, különösen a saját udvarházukban nagy számban élő nemesek méltóságos lelkületű igaz magyarok, akik ősi erkölcseiket, szokásaikat híven megőrzik. Korábbi adatok hiányában a beregszászi magyar gimnázium alapintézetének mégis az 1864-ben (újra?) megnyílt négy osztályos algimnáziumot kell elfogadnunk, amely a református egyház kezelésében volt. Ebből kis töréssel, de csaknem teljes jogfolytonossággal fejlődött ki az érettségit adó középiskola.

AZ ISKOLA ALAPÍTÁSÁTÓL A VILÁGHÁBORÚ VÉGÉIG

Algimnázium, polgári, reáliskola

1864-től 1874-ig Beregszászon *református felekezeti algimnázium* működött. Az anyagi fedezet csekély volta miatt nagyon nehezen tartotta fenn magát, és 1874-ben, mintegy menekvéskeppen, *államilag segélyezett községi polgári iskolává* alakult át.

Ilyen jelleggel az iskola életében újabb tíz év telt el, de az anyagi nehézségekkel való vívódás egyáltalán nem csökkent, és így 1884-ben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium az iskolát *állami polgári fiúiskolává* nyilvánította, olyan feltétellel, hogy Beregszász város biztosítja elhelyezését az iskola korábbi épületében, a református egyház tulajdonát képező Hitelintézetben, és fenntartásához hozzájárul.

Az állami polgári fiúiskola 1884-től 1890-ig működött, de sehogysem tudta megnyerni sem a közönség, sem a város tetszését. Beregszászon mint megyeszékhelyen jelentős számú tisztviselő élt, ezek olyan iskolát kívántak, amely fiaik számára biztosítja az egyetemi tanulmányokra való felkészítést. Az elégedetlenség nőttön-nőtt, és a városi hatóságok útján ismétlődő kérelmekkel fordultak a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy Beregszászon a nem kedvelt polgári fiúiskola helyett gimnáziumot állítsanak fel.

1886-ban Trefort Ágoston miniszter a kérést azzal utasította vissza, hogy gimnázium már úgyszólván a kellenél több van az országban, s újnak felállítására az anyagiak is hiányoznak. E kijelentés után a Bereg megyei közönség az akkori tanfelügyelő, Halász Ferenc álláspontját tette magáévá, és reáliskola elnyerését kérlemelte a minisztériumtól.

Halász Ferenc 1887 áprilisában memorandumot nyújtott át báró Perényi Zsigmond főispánnak, amelyben alaposan megindokolta, hogy miért nem felel meg Beregszász és a Tiszahát társadalmának a polgári iskola. A „kiváló gonddal és meggyőző érveléssel” szerkesztett memorandum* megérdemli, hogy belőle részleteket idézzünk.

„Midőn a törvényhozás a népoktatási intézetek keretébe a polgári iskolai intézményt beilleszté, azon bölcs feltevésből indult ki, hogy szükséges oly kulturális

*Orlovsky István: A beregszászi m. kir. állami középiskola története. 1893–94. évi értesítő, Beregszász, Haladás Könyvnyomda.

intézmény, mely a tudományos pályára nem lépő, de az elemi képzésnél többet igénylő jelentékeny contingensnek, főleg az iparos és kereskedő pályára lépő középosztálynak megadja azon értelmiséget, melyre annak jövőendő életpályájánál multhatatlanul szüksége van. Szép jövő vár tehát a polgári iskolákra oly városokban, melyekben a lakosság jelentékeny része ipar- és kereskedelemmel foglalkozik, vagy a hol ennek legalább kedvező feltételei megvannak. . .

. . . De Beregszász városában a polgári iskolai intézmény nem áll okozati összefüggésben a népesedési viszonyokkal; a polgári iskola itt mint kulturális intézmény nem fejlődhetik, mert nem gyakorol hatást, és mert a helyi viszonyok által indokolva nincs. Beregszászon ui. sem számbavehető ipar, sem kereskedelem nem létezik. A 7000-nyi lélekszámú népesség zöme földműveléssel és szőlészettel foglalkozik. Ezen néposztály a polgári iskolát csekély mértékben veszi igénybe... A népesség másik jelentékeny részét a hivatalnok osztály képezi. Van itt ui. megyei közigazgatás, kir. törvényszék, ügyészség, járásbiróság, közjegyzőség, kir. adófelügyelőség, adóhivatal, illetékkiszabás, pénzügyi hatóság, kir. építészeti hivatal, kir. tanfelügyelőség, tiszaháti szolgabírói hivatal, folyamszabályozási hivatal, rendezett tanács, tekintélyes számú ügyvédi és orvosi kar, — szóval egy sereg hivatalnok, kik kizárólag képviselik a város értelmiségét, s megadják annak jellegét... ezen osztály... a polgári iskolától feltűnően idegenkedik, és azzal minden kecsgetés mellett sem tud megbarátkozni...

... Ennek okát fürkészve, rá kell jönnünk, hogy a polgári iskola Beregszászon azért nem bír gyökeret verni, mert ha a gyermek elvégzi is Beregszászon a polgári iskola 6 osztályát, gyakorlati életpályára sem itt, sem a vidéken nem léphet, válik tehát belőle egy kétes existencia, ki a legjobb esetben a sok hivatal kezelő személyzetének létszámában foglalhat helyet."

A memorandumra alapozott kérést Bereg megye 1887. októberi közgyűlése is támogatta.

„Tekintettel arra, hogy hazánk északkeleti részén a középtanodák egyenetlenül vannak elhelyezve, reáltanoda pedig e törvényhatóságban egyáltalán hiányzik, s ily utóbbi iskola felállítása az északkeleti törvényhatóságok ipari- és kereskedelmi, helyes közművelődési érdekeinek előmozdítása tekintetéből szükséges, annak elhelyezésére Beregszász város, mint a jelzett vidék földrajzi központja és a magyar elem erős helye, legalkalmasabb; részint ily közérdekből, de az állami és törvényhatósági tisztviselők kérvényében felhozott nyomós okokból is a vármegye törvényhatósága a kérelmet legmelegebben pártolja, s részéről is azon kérelemmel járul a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrhoz, hogy Beregszászon akár egy új állami jellegű főreáliskola felállítása, akár egy más törvényhatóságban fennálló oly iskolának, mely intézet hatása az iskola gyér népes-

sége miatt a reá fordított nagy államsegéllyel arányban nem áll, ide áthelyezése által * Beregszász és vidéke, valamint az itt nagyszámban elhelyezett tisztviselők méltánylandó érdekeit kielégíteni méltóztassék.”

A város ezt az álláspontot kedvezőnek találta az elutasítás ellenére is, és Halász Ferenc tanfelügyelő tanácsára a gimnázium elnyerésére több lépcsős megoldást kezdeményezett: Ezen sürgető kérelmekre a miniszter a Bereg megyei küldöttségnek megígérte, hogy mihelyt a pénzügyi viszonyok engedik, Beregszászon fel fogja állítani a főreáliskolát. Erre — az átmenetet biztosító intézkedések után — 1890-ben került sor.

Az 1888/89. tanév elején a polgári fiúiskola I. osztályában már *reáliskolai tanítás vette kezdetét*. 1889 április havában megérkezett gr. Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter leírata, mely elvileg helybenhagyta a polgári iskolának 4 osztályú reáliskolává való átalakítását, de kikötötte, hogy a fenntartásra szolgáló összegben felüli többletköltséget, kb. évi 400 forintot, a város az eddig felajánlott járulékon kívül vállalja magára. A városi tanács ez év júniusában tartott ülésén egyhangúlag megszavazta ennek az összegnek a megadását, és kérte, hogy az intézetet fokozatosan főreáliskolává fejlesszék ki, és a következő évben már két első osztályt nyissanak. A beregszászi állami reáliskolát az 1890. évi költségvetésbe felvették, és ezt a törvényhozás jóvá is hagyta. E fontos eseményt a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 32036. sz. rendeletével adta a megye tanfelügyelőségének tudtára:

„Az 1890. évi költségvetés törvényerőre emelkedvén, a beregszászi állami polgári iskolának négy osztályú állami reáliskolává leendő átalakítását elrendelem.

A szóban lévő tanintézet tehát f. évi szeptember 1-én már mint állami reáliskola fog megnyitni... felhivom a tanfelügyelőséget, utasítsa a polgári iskola jelenlegi igazgatóját...

... Az átalakítás következtében az intézet a folyó tanév befejeztével, vagyis f. évi július hó 1-jével megszűnik a tanfelügyelőség hatósága alá tartozni, s a nevezett naptól kezdve, mint a kassai tankerületi kir. főigazgató kerületébe tartozó középiskola az említett főigazgató felügyelete alá helyeztetik...

... a kassai tankerületi főigazgatót a beregszászi állami polgári iskolának még a jelen tanév folyamán leendő meglátogatására egyidejűleg felhívtam.”

Szieber Ede kassai tankerületi főigazgató június 27-én érkezett Beregszászra. Ünnepestes fogadásáról a Bereg című lap 26. számában számolt be.

* Utalás a nagykállói főreáliskolára, amelynek fokozatos megszüntetését később, 1891-ben elkezdték, csak hogy nem Beregszász, hanem Debrecen javára.

Mivel azonban a közönség részéről ugyanekkor már olyan hangok is hallatszottak, hogy Beregszászon nem reáliskolára, hanem gimnáziumra volna szükség, Lónyay Sándor főispán kieszközölte a minisztériumban, hogy Beregszász különleges viszonyaira való tekintettel *engedjék meg a latin nyelvnek mint rendkívüli tárgynak a tanítását*, ami által lehetővé válik, hogy a beregszászi reáliskola IV. osztályát elvégző ifjak valamely gimnázium V. osztályába átléphessenek.

A reáliskola megszervezésével Ormay Sándor nagyszombati gimnáziumi tanárt bízták meg, 1890-ben Beregszászra helyezték, 1891-ben kinevezték igazgatóvá; 1895 szeptemberéig vezette az intézetet.

Az új iskolában az oktatás a szeptember 4-i kiemelkedően ünnepélyes tanévnyitó után 96 beiratkozott tanulóval kezdődött.

A reáliskola egyelőre a volt polgári iskola helyiségeiben rendezkedett be, de a szomszédos épület fél földszintjét is rövidesen az iskolához csatolták. 1892 áprilisában a minisztériumtól leirat érkezett, melyben értesítette Beregszász városát, hogy a reáliskola épülete nem felel meg a törvényszerű követelményeknek, és felhívta a várost, hogy egy új épület emelésére szükséges telket és egy nagyobb összeget ajánljon fel. A városi tanács felajánlotta a város központjában fekvő régi városháza telkét, továbbá a városi kőbányából kellő mennyiségű követ szavazott meg beszállítás nélkül. Ugyanekkor azonban kérte a 4 osztályú reáliskolának 8 osztályúvá való fokozatos fejlesztését. A minisztérium a város ajánlatát csak olyan feltétellel volt hajlandó elfogadni, ha a város — a felajánlott telek szűk volta miatt — még megszerzi és felajánlja a régi városháza telkét dél felől szegélyező uradalmi telket is. A főreáliskolává való fejlesztéshez a város részéről történő anyagi támogatásnak 10000 forintba való felemelését is szükségesnek tartotta.

Az építkezés azonban elmaradt, mivel a városi tanács az időtáiban már azzal a kérelemmel fordult a minisztériumhoz, hogy mivel Beregszász igényeit csakis egy egységes középiskola, vagyis főgimnázium elégíthetné ki, alakítsák át a reáliskolát gimnáziummá, és fokozatosan fejlesszék 8 osztályúvá. A létesítendő főgimnázium részére megszavaztak 3000 forint évi járadékot, megfelelő telket és terméskövet. A reáliskola gimnáziummá való átalakításának tervével Beregszász város polgármestere még az év júniusában a képviselőtestületi ülésen nyilvánosságra hozta, hogy dr. Wlassich Gyula miniszter elvileg nem ellenezte a reáliskola gimnáziummá való átalakításának tervét. A miniszter elvi hozzájárulása nagy önbizalmat öntött a szülőkhöz, és már az 1894/95. iskolai évben 123 növendéke volt az intézetnek, sőt sok jelentkezőt vissza kellett utasítani a szűk elhelyezési viszonyok miatt.

Főgimnázium

Az 1895/96. tanév végre meghozta a rég óhajtott kívánság beteljesülését, a *reáliskolának gimnáziummá való átalakítását*. A városi képviselőtestület 1895. június

28-án tárgyalta a minisztériumnak 1895. évi 25.442. sz. rendeletét, mely szerint *a beregszászi reáliskolát főgimnáziummá fejleszti*, ha a város hajlandó a már előbb rendeletekbe foglalt feltételeket elfogadni, és 10000 forint hozzájárulást biztosítani. A képviselőtestület egyhangú lelkesedéssel köszönetet szavazott, és hálájának adott kifejezést, de a város súlyos anyagi megterhelése miatt nem tehetett teljes egészében eleget a közoktatásügyi kormány kívánságának. Határozatot hozott, mely szerint az esetre, ha a városban levő alreáliskolát évenként egyfolytában fokozatosan 8 osztályú főgimnáziummá fejlesztik, akkor az alreáliskolának nyújtott eddigi segély helyett 3000 forint segélyt biztosít a közoktatásügyi kincstárnak, s ezen összeget az V. osztály megnyitásával évi 6000 forintra emeli. Megszavazta ezenkívül a főgimnázium részére a megfelelő telket és a terméskövet.

Az 1895 júliusában a minisztériumban járt küldöttség azt a választ hozta, hogy a miniszternek semmi kifogása sincs, és csak a költségek betervezésétől függ, hogy az átalakítás megkezdődhet-e a jövő év folyamán.

Az 1895/96. iskolai évben, szeptember 15-én megnyílt a beregszászi főgimnázium I. osztálya 66 tanulóval. Mivel Ormay Sándor reáliskolai igazgató megvált az intézettől, a gimnázium ideiglenes vezetésével Orlovsky István egri reáliskolai rendes tanárt bízták meg.

Az intézet új épületének felépítése még hosszú ideig húzódott, míg végre 1896 júniusában a képviselőtestület egyhangú határozatot hozott arra, hogy a város a gimnázium elhelyezésére a Szeles Gábor-féle városi telket és Szeles Elek, valamint Kovács Lajos telkeit ajánlja fel. Beregszász város képviselőtestületének ezen egyhangú határozata a város tanügyi történetében az egyik legkimagaslóbb mozzanatot.

Az 1896/97. tanévben megnyílt a gimnázium II. osztálya, 1897/98-ban a III., 1898/99-ben pedig megtörtént a 4 osztályú reáliskolának gimnáziummá való felépítése.

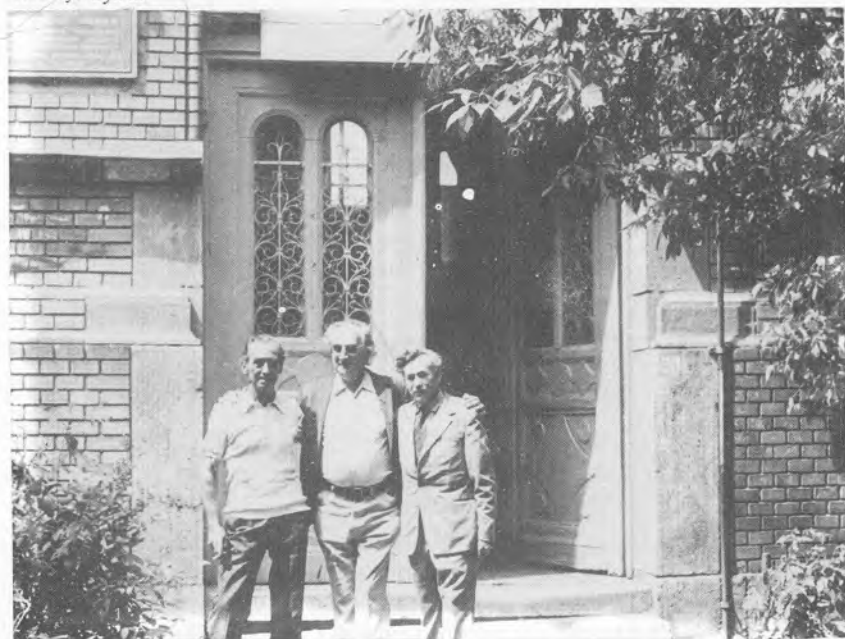
1899 áprilisában Orlovsky István igazgató kérte a várost, hogy a jövő tanévben felállítandó V. osztály elhelyezéséről gondoskodják. Ez év júniusában a polgármester jelentette, hogy amennyiben a város az említett telkeket megveszi, a minisztériumnak gondja lesz rá, hogy egy modern gimnáziumi épületet emeljen. Augusztus 18-án a város valóban meg is vette az említett telkeket, hogy azokat a kincstárnak a főgimnázium felépítése céljából átadja. E hó 25-én volt a nagy jelentőségű képviselőtestületi közgyűlés, amelyen a polgármester beszámolt a minisztériummal kötött szerződésről a főgimnázium építése ügyében. A közgyűlés határtalan örömmel üdvözölte a város új intézményét: *„Hirdessék a felállítandó épület falai a hazafias áldozatkészséget is, és szeretettel ölelje keblére hazánk reménységét, ifjúságát. Beléjük helyezett bizalmunk legyen az intézet leghatalmasabb támasza.”*

A következő években fokozatosan megnyíltak a gimnázium felső osztályai, és 1902 novemberében átvevették a modern, kétmeletes, verke-parti épületet, mellyel a város szépirodalmi szempontból is sokat nyert. A megnyitó ünnepségre a város meg-

Iskolánk épülete. Felirata: M. Kir. ÁLLAMI FŐGYMNASIUM

A főbejárat (cirillbetűs felirattal). A kapuban hajdani diákok: Krivenka György, Gera József, Kerényi Gyula

GYMNASIUMI ÉRETTSÉGI BIZONYÍTVÁNY.

Szajbel Ferencz

ki született Váralankán, Beregságyban 1884 évi július hó 13-án
róm káth vallású, miután a gymnasiumi tanfolyamot, és pedig:
az I. osztályt a szalmavári káth főgymnasiumban 1895-ben
a II. osztályt a beregságyi m. kir. állami főgymna-
siumban az 1897-1903. években

elvégezte, s jó erkölcsi magaviseletet tanúsított, az alulírt
bizottság előtt érettségi vizsgálatot tett, következő eredménnyel:

Magyar nyelv és irodalomból:	jó
Latin nyelv és irodalomból:	jó
Görög nyelv és irodalomból:	jó
Német nyelv és irodalomból:	jó
Történelemből:	jó
Mathematikából:	jó
Physikából:	elégletes.

A gymnasium többi tantárgyaiban következő előmenetelt tanúsított:

Vallásban:	jó
Földrajzban:	jó
Philosophiai propaedeutikában:	jó
Természettudományban:	jó
Rajzoló geometriában:	jó

A fentebbiek szerint a szabályszerű követelményeknek jól meg-
felelően, és a felsőoktatási tanulmányokba való belépés
nyilvánítására

Erről neki a beregságyi m. kir. állami főgymnasium pecsétjével
és saját aláírásunkkal ellátott jelen bizonyítványt kiadjuk.

Kelt Beregságyban 1903. évi július hó 23-án Kovács István

Szieber Ede

kuratór, tankezelő főigazgató;
a vizsgálatbizottság elnöke.

Orlovsky István
tanár.

Usetty Ferencz

tanár, a tanterem elnöke;
Usetty Károly
a tanterem elnöke
Usetty Aladár
a tanterem elnöke

I. M. kir. ud.-egyetemi nyomda. 1902.

a vizsgálatbizottság tagjai

1903-ban — első alkalommal — kiállított érettségi bizonyítvány Aláírta: Szieber Ede tankerületi főigazgató, a vizsgáló-bizottság elnöke, Orlovsky István igazgató, továbbá Kovári István, Usetty Ferenc, Rodt Lajos, Nyers Károly és Kóczán Aladár tanár

hívta dr. Wlassich Gyula vallás- és közoktatásügyi minisztert, a város díszpolgárát, hogy ezáltal is tanújelét adja hálájának iránta, kinek a gimnázium felépítésében a legnagyobb érdeme volt.

Az első érettségi vizsgálatok a beregszászi főgimnáziumban 1903-ban voltak. Az 1904/5. iskolai évben a gimnázium igazgatását Schürger Ferenc vette át. Az intézet fokozatosan fejlődött, több párhuzamos osztályt nyitottak, a tanárok száma is fokozatosan emelkedett. Közülük többen fontos szerepet játszottak a város kulturális életében.

Új épületében az oktatás az akkori idők követelményeinek megfelelő korszerűséggel és felszereltséggel folyt. Az iskola három szintes épülete, alagsorral is bővülve 2500 m² alapterületen épült. A tantermeken kívül külön fizikai és kémiai előadóterem volt jól felszerelt szertárakkal. Nagy természetrajzi szertára állandóan bővült a különféle diákkörök gyűjtő munkája nyomán. A zeneszobában zeneeszközök és az énekkari próbákra alkalmas körülmények voltak. A rajzterem speciális felszerelése és képzőművészeti szertára lehetőséget nyújtott az egyedi adottságok kibontakoztatására. Ebben a teremben folyt az ábrázoló geometria oktatása is.

A kötelező tantárgyakon kívül, önként vállalt különórákkal fakultatív oktatás is folyt, amely a humán beállítottságú, a természettudományi érdeklődésű és az idegen nyelvek iránt fogékony növendékek tehetségének kibontakoztatására adott módot.

A gimnázium alapításától 1919-ig főgimnáziumi rangot viselt, s erre messzemenően rászolgált. Beregszász, mint a tiszaháti magyarság központja, hivatott volt a magyarság szellemi és közgazdasági fejlődésének a közvélemény kívánsága szerinti előmozdítására, és a városban, mint a törvényhatóság székhelyén élő hivatalnokkar gyermekeinek és a tiszaháti tehetséges magyar kisdíjakoknak lehetőséget nyújtani az általános műveltség megszerzéséhez, valamint az akadémiai és egyetemi képzés megalapozásához.

A gimnázium tanárai állásukat pályázat útján töltötték be, és korábbi munkásságukról számot adva bizonyítaniuk kellett, hogy alkalmasak arra is, hogy a kisváros kulturális életében jelentős szerepet vállalhassanak.

Diákjaik oktatáson kívüli idejét számos vonzó programmal töltötték ki. Az iskola megalakulásától kezdve irodalmi rendezvényekkel, közös kirándulásokkal gondoskodtak arról, hogy a környező falvak művelődésében is kezdeményezően irányt mutatók legyenek a gimnázium növendékei.

Kialakult és mindvégig megmaradt a diákok között a szolidaris erzes. Számos forma épült ki a szegény sorsú tehetséges diákok megsegítésére és rendszeres segítetésére. Már 1901-ben megalakult a segélypénztár a rászoruló tanulók támogatására, és bevezették a kiváló eredményt elérő diákok jutalmazását. Nagy gondot fordítottak az ifjúság testi nevelésére, egészségének megőrzésére is. Az iskola tornatermét közadakozásból a legkorszerűbb tornaszerekkel látták el. A sportkörök

évenként nagyszabású tornaünnepélyeket rendeztek, amelyeken az egész város és a környező falvakból igen sokan részt vettek. A tanulók gyakran bekapcsolódtak a városi ünnepségek műsorába. Számos diákból kiváló szavaló lett, jól működtek a színjátszó- és táncsoportok is. Minden évben diákmajálist rendeztek, rendszeressé tették az irodalmi és nyelvművelő versenyeket.

A város kirándulásra csábító környéke és a történelmi emlékhelyek a tanárokat arra ösztönözték, hogy diákjaikat a természet és a haza szeretetére neveljék. Az ifjak nevelésében a fő cél a testben-lélekben tiszta emberekké válás volt, anélkül, hogy ez az életrevalóságot kiülte volna belőlük. Az iskola görög-latin műveltségen alapuló, hazafias, vallásos, human nevelést adott. Növendékeit felkészítette a közéletre, a tudás állandó gyarapításának igényére, a kötelességteljesítés és becsületesség tiszteletére, a nehéz munkával élő nép bajai iránti fogékonyságra és a munkában felelősséggel való részvételre.

Ez magyarázza azt, hogy az érettségizettek nagyobb része tovább tanult. Legtöbben a jogi pályát választották, de a hajdani diákok közül kerültek ki a megye orvosai, gyógyszerészei, lelkészei, tanítói, tanárai, és többen mentek mezőgazdasági akadémiára és állatorvosi főiskolára is.

Az új szellemi központ áldásos hatását a történelmi változások elég hamar derékba törték. Kitért az első világháború.

A háború kitörésekor, szeptemberben még rendesen megindult a tanítás, de az orosz betörések (Verecke, Volóc, Polena, Zányka, Szolyva) okozta pánik következtében sok család bemenekült az ország belsejébe, és a tanulók száma erősen csökkent. A tanítás azonban nem szünetelt, és az első félév aránylag zavartalanul folyt le. 1915 februárjában azonban ki kellett az intézetet üríteni katonai célokra, és tanítás csak nagy nehézségek árán (6 tanár bevonult, nem volt villanyvilágítás stb.) folytatódhatott az állami óvoda termeiben. Az iskola azonban nagyobb megpróbáltatás nélkül átélt a válságot, sőt a tanulók száma újra emelkedett, viselkedésük komolyabb, tanulásuk kitartóbb és eredményesebb volt a háború, mint a béke éveiben.

A tanulók közül többen bevonultak katonának. Ezek un. hadi érettségit tettek. A háború nagy gyászt is hozott az iskolára. 1917-ben hősi halált halt a harctéren Erő Mátyás, az intézet egyik közkedvelt, kiváló fiatal tanára, majd több bevonult tanítvány is.

A HÁBORÚ VÉGE, A CSEHSZLOVÁK URALOM IDEJE

A békeszerződésig

Az iskola történetének egyik legválságosabb időszaka az 1918/19. és 1919/20. tanév volt. Az intézetnek igen nehéz volt beilleszkednie az új államalakulatba. Ezt a korszakot az „audiatur et altera pars” elve alapján tisztábban látjuk akkor, ha a hivatalos csehszlovák adatok mellett (amelyek sok mindenről nem szóltak, mert nem is szólhattak) elolvassuk a Tarpán létesült beregszászi gimnázium évkönyveit is.

Az 1918/19. tanévet a rendes időben kezdték meg, de már október 2-án beszüntették a tanítást a városban fellépett spanyolinfluenza miatt. A kényszerszünet 1919. január 2-ig tartott. Közben megjöttek a katonatanárok is a háborúból, és szolgálatba léptek. A tanári kar elérte a békebeli létszámot.

1919. március végén a tanácskormány Schürger Ferenc igazgatót szabadságolta, dr. Móczár József tanárt bízta meg az intézet vezetésével. Móczárt május 14-én az időközben bevonult románok internálták. A román katonai parancsnokság Schürgert visszahelyezte igazgatói állásába.

A húsvéti szünetet május 19-ig kellett kitolni, mert a politikai események, valamint a közlekedés szüneteltetése miatt a vidéki tanulók nem járhattak be. Május 19-én ismét elkezdődött a tanítás három óvodában és az egyik elemi iskolában, mivel a megszálló román katonaságot a városi hatóság a gimnázium épületében helyezte el.

Az osztályvizsgák június végén voltak, a szóbeli érettségi június 30-án és július 1-jén. Így a tanítási idő alig tett ki 5 és fél hónapot.

A románok kivonulása után, 1919 júliusában Beregszászt és vidékét cseh csapatok szállták meg. Július 23-án az igazgató, Schürger Ferenc és az ott maradt tanárok a vármegyeháza nagytermében több tisztviselővel együtt szóbeli fogadalmat tettek a csehszlovák köztársaságnak. A régi tisztségviselők közül sokan megtagadták az eskütételt, s emiatt állami állást később sem vállalhattak.

Kassa cseh megszállása miatt a tankerületi főigazgatósággal a kapcsolat megszűnt, s a főigazgatói jogkörbe tartozó ügyeket egy 1919. évi miniszteri rendelet alapján az igazgató intézte. Később a minisztériummal is megszakadt az összeköttetés, és ezért az igazgató az ügyeket önállóan intézte, a szóbeli érettségin is az igazgató elnökölt.

A tanév végén vizsgát tett 398 nyilvános tanuló és 51 magántanuló, összesen 449. Az iskola tanulóinak létszáma fennállása óta ebben és a megelőző tanévben volt a legmagasabb.

Az 1919/20. tanév nem kezdődhetett meg rendesen. A könyvtárak és a szertárak nagy kárt szenvedtek, a román csapatok kivonulása után az iskolai berendezés is meg volt rongálva. Először a tantermeket és a folyosókat kellett rendbe hozni.

Az előző évi létszámot is jelentősen meghaladva 491 nyilvános és 37 magántanuló iratkozott be. A rendes tanítás azonban csak néhány napig tartott. Az ungvári (uzhorodi) polgári közigazgatás tanügyi referátusa akkor vette át az autonóm Podkárpatzská Rusz tanügyét. Az intézetre átmenetileg nehéz idő következett. Az első nehéz ügy az írásos fogadalom letétele volt. Ezzel a tanügyi referátus Aliszkevicz Andrást, az új igazgatót bízta meg.

1919. december 20–22. napján történt meg az iskola átadása az új igazgatónak. A jelenlevő 17 tanár közül csak a román internálásból visszatért dr. Móczár József tette le a fogadalmat. A tanítás megkezdéséről szó sem lehetett. A januári tárgyalások sem vezettek eredményre. A tanügyi referátus a megüresedett tanári állásokra pályázatot hirdetett, és csakhamar új tanárokat nevezett ki. A tanárok egy része Magyarországról emigrált a Tanácsköztársaság bukása után az új államba, Csehszlovákiába.

Március közepén a még ősszel beírt tanulókat felszólították, hogy jelentkezzenek, mivel kezdődik a tanítás. A hónap második felében a kinevezett tanároknak csak a fele kezdett tanítani, mert a másik fele nem tett esküt. A tanítás a magyar tanterv szerint folyt, mivel mindenkinek hite szerint a trianoni döntés — igazságtalansága miatt — csak átmeneti lehetett.

A szülők és a tanulók az iskolával szemben tartózkodással viselkedtek, várakozó álláspontra helyezkedtek. Bizalmatlanok voltak vagy féltek. Ezért az igazgatóság dr. Beszkid Sándor tanügyi referenssel abban egyezett meg, hogy 1920. március 22-én csak a VII. és VIII. osztályban indul meg a tanítás a magyar diákok számára.

Tanárhiány miatt azonban csak a VIII. osztályban volt a tanév végéig rendes tanítás. A IV. és VII. osztályok számára májusban és júniusban előkészítő tanfolyamot tartottak. A tanév elején beiratkozott tanulók közül csak 203-an kaptak bizonyítványt, többségük magántanulóként.

A kibelyezett intézmény Tarpán

A beregszászi főgimnázium 1919/20. tanévét kétszer nyitották meg. Először 1919. szeptember elején Beregszászon, másodszor 1920. május közepén Tarpán.

A beregszászi tanítás egy hétig sem tartott, mert a cseh zsupán (megyefőnök) az iskola működését szeptember második hetében beszüntette. A tanulók az iskolát a Himnuszt énekelve hagyták el...

Október vége felé a cseh zsupán felhívta a tanári kart, hogy tegye le a tanároknak előírt fogadalmat. Erre a tanári kar egyetlen tagja sem vállalkozott. December 19-én megjelent az iskolában Aliszkevecs András, bemutatkozott mint a beregszászi főgimnázium új igazgatója, és az addigi igazgatót, Schürger Ferencet fel szólította az iskola átadására, valamint felkérte arra, hogy másnapra a tanári kart hívja össze. Aliszkevecs egyenként szólította fel a tanárokat a fogadalom letételére, a fogadalmat azonban egyedül dr. Móczár József tette le. A többi tanár megkapta a már december 14-én Ungvárt kelt elbocsátó iratot.

A tanárok az elbocsátást nem fogták fel tragikusan, mert nem tudták elhinni, hogy a színmagyar Beregszász, melynek a környéke is színmagyar, csehszlovák fennhatóság alá kerüljön. Azonban teltek a hetek, s a tanárok szomorúan látták, hogyan nő fel a magyar ifjúság tanítás nélkül. Csak a módosabbja tanulhatott otthon, titokban. A tanárok többsége elhatározta, hogy még egy kísérletet tesz a magyar gyerekek, a magyar kultúra érdekében. 1920. január 20-án beadványt írtak az ungvári kormányzóságnak, kijelentve, hogy az iskola tanulóifjúságának érdekében a magyar békeszerződés ratifikálásáig hajlandók iskolai munkájukat lelkiismeretesen, pontosan végezni, és kötelezőnek tartják magukra nézve azt a fogadalmat, melyet 1919. július 23-án Hostas ezredes kezébe kettő kivételével az összes otthon levő beregszászi tisztviselő letett, és amely fogadalom alapján a törvényszéki bírák és tanárok, tanítók kivételével még valamennyi tisztviselő működik. Erre a beadványra választ nem kaptak.

A csehek a tanárok fizetését 1920. február végén beszüntették, így megélhetésük bizonytalanná vált. Éppen ezért szívesen teljesítették tehetősebb szülőknek azt a kérését, hogy gyermeküket magánúton oktassák. Ez az oktatás — egy esetét kivéve — zavartalanul folyt 1920. április 18-ig. E napon a csehek letartóztatták Schürger Ferenc volt igazgatót, Huszár Frigyes és Scher Ernő tanárokat, és másnap hajnalban elszállították őket Ungvárra. (Itt a várban tartották fogva a politikai foglyokat.) 9 hét elteltével, minden kihallgatás nélkül hazaengedték őket.

1920. április 18-án a csehek le akarták tartóztatni Telkes Sándor tanárt is. Ez azonban nem sikerült, mert ő ezen a napon átment Bereg megye magyar területére, a mároki tanyára, hogy ott a magyar alispántól, dr. Gulácsy Istvántól átvegye azokat az utasításokat, melyeket az alispán a magánúton tanított diákok levizsgálására vonatkozóan a középiskolai ügyosztály főnökétől Budapesten kapott.

Telkes Sándor, amikor estefelé vissza akart térni Beregszászra, a határ előtt értesült az ellene kiadott elfogatási parancsról Kreiger Kornél tanártársától, aki azt is közölte vele, hogy az elfogatás előtt többen Magyarországra szöktek. Telkes nem ment haza, és másnap már négy beregszászi tanár volt együtt: Telkes Sándor, Szász József, Kreiger Kornél és a márciusban kiment dr. Deák János.

Hosszú eszmecsere után elhatározták, hogy ha lehetséges, ők is — a Beregszászról elmenekült hivatalok mintájára — *mint beregszászi m.kir. állami főgimnázium folytatják működésüket*. Ezt az elhatározásukat előbb élőszóval, majd április 21-én levélben közölte Telkes Sándor a magyar alispánnal, és arra kérte, hogy — ha ő is közérdekűnek tartja az iskola megnyitását — a tanári kart ebben a törekvésében támogassa.

Dr. Gulácsy István még aznap lelkes felhívással fordult a csonka Bereg vármegye hazafias lakosságához, és ebben kifejtette, hogy az iskola megnyitása esetén a tanulók elhelyezése és élelmezése a lakosság áldozatkészsége nélkül lehetetlen. Megindult a gyűjtés. Tíz nap múlva a mozgalom már meghozta az eredményt. Május 3-án jelentették ezt a felsőbb tanügyi hatóságnak, és kérték, hogy Tarpán megnyithassák az iskolát. Május 14-én megkapták a középiskolai ügyosztály főnökének, dr. Viszota Gyulának a szóbeli engedélyét a megnyitásra.

Az iskola elhelyezésére nézve időközben a tanárok megegyeztek Szentpétery Endrével, Bereg megye tanfelügyelőjével. Ő a kulturális cél érdekében a legnagyobb készséggel átengedte a községi elemi népiskola négy tantermét. Amint az engedély az iskola megnyitására megérkezett, a Tarpán lévő tanárok május 15-én összegyűltek, és elkezdték a megnyitási előkészületeket. A beíratások május 16-án, 17-én és 18-án voltak. A tanévnyitót 19-én tartották, és ezen a napon megkezdődött a tanítás is. A tanévet augusztus 4-én fejezték be. Augusztus 8-án volt a tanévzáró ünnepély a református templomban. Augusztus 9-, 10- és 11-én vizsgáztak a magántanulók, ugyanakkor voltak az érettségi írásbeliek, majd augusztus 17-én, 18-án és 19-én a szóbeli vizsgák.

A tanulók létszáma így alakult: felvettek 189 nyilvános és 48 magántanulót, összesen 237-et. A nyilvános tanulók közül önként kimaradt 7, magántanuló lett 3. Egy magántanuló, akit a csehek elfogtak, s ellene kémkedés és hazaárulás miatt eljárást indítottak, nem vizsgázhatott. Vizsgát tett 179 nyilvános és 50 magántanuló, összesen 229. A vizsgázottak közül 179 nem magyarországi volt.

Anyanyelve: valamennyinek magyar.

Nyelvismérete: csak magyarul beszél 214, németül is 13, ruténul is 2.

Vallási megoszlás: római katolikus 49, görög katolikus 14, református 94, evangélikus 1, izraelita 71.

Beregszászi volt 122, Bereg megyei 87, más megyéből való 20.

A tarpai tagozat tanári kara az 1920-ban befejezett tanévben: Telkes Sándor igazgatóhelyettes, Bellus Károly, Besse Gyula, dr. Deák János, Haba Ferenc, Kreiger Kornél, Szász József, Szútor Zoltán, Törös Béla, Úr Márton. Előzőleg mindannyian Beregszászon tanítottak.

Az 1920/21. tanév folyamán az iskolához került: Bánszky Tamás, Nagy Balázs és Révfy Zoltán, a szabadkai városi főgimnázium menekült tanára. A tanév elején szolgálatra jelentkezett Hensch Béla, aki az előző tanévben Beregszászon élt. Ugyancsak Tarpára került Fejes Zoltán, aki 1920 áprilisában Beregszászról eltávo-

zott, s mivel oda visszatérni nem tudott, a nyári szünetig a kunszentmiklósi református főgimnáziumban tanított.

Az 1920/21. tanév ünnepélyes megnyitása szeptember 4-én zajlott le, a rendes tanítás 6-án kezdődött. November 1-jén már téli szünetre mentek a tanulók. A tavaszi tanítás április 1-jén kezdődött, és a felettes hatóság rendelkezésére július 16-ig tartott. A VIII. osztályos tanulók év végi vizsgái június 30-án és július első négy napján voltak, a többi osztályban az év végi összefoglalók és a magánvizsgák július 13–23. napján folytak le. A tanévzáró ünnepséget július 24-én tartották a református templomban.

Ebben a tanévben a minisztérium az iskolát a Miskolcra menekült kassai tankerületből a debreceni tankerületbe osztotta be. A tankerület főigazgatója, Ady Lajos, május 24–25-én látogatta meg az iskolát.

A tanulmányi eredmény: „... csak a létszám 20 százaléka bukott meg (az még jónak mondható!).”

Az iskola hivatalos elnevezése: *A Tarpán működő Beregszászi M. Kir. Állami Főgimnázium.*

A közoktatásügyi kormányzat az iskolát — jobb elhelyezés végett — 1921. augusztus végén Tarpáról Fehérgyarmatra költöztette. Ekkor már a tanulók lakóhely szerinti összetétele jelentősen módosult: csehszlovák területről való volt 25, román területről 5, Ausztriából 1 tanuló.

A tanári kar kibővült a kecskeméti Páti Ferencsel, a tordai Sebők Samuval, a ballasgyarmati Takó Jánossal, továbbá néhány hónapra dr. Horváth Endrével. Ennek ellenére, mások betegsége vagy távozása miatt az intézet állandóan tanárhiánnyal küszködött. Az 1922/23. iskolai évben a tanári kart erősítette a reaktívált Táplányi János.

1922–23-ban Beregszászból már egyetlen tanulója sem volt az iskolának, a környékről is csak 5. Az iskola elnevezése: *A Fehérgyarmaton működő Beregszászi M. Kir. Állami Főgimnázium.*

Az akkori helyzetre jellemző a beszámoló a beregszászon maradt családjától kényszerűen elszakadt Bellus Károly tanár haláláról: „Meg kellett érnie, hogy 1 1/2 évvel ezelőtt nem lehetett ott egyik kisfia halálos ágyánál. Mikor 1921. decemberében kisfia súlyos betegségéről értesült, a távirat vétele után azonnal sietett Beregszászba: ott minden igyekezete dacára már csak a kihült tetemhez érkezett meg. Most sem tudott két megmaradt fiacskájától búcsút venni: utolsó intéseit, utolsó üzenetét az őt gondosan ápoló, hűséges feleségétől küldhette nekik.”

A beregszászi főgimnázium első erettsegzőinek 20 éves találkozóját 1923. augusztus 15-én Vásárosnaményban tartották.

„Nem tarthatták meg alma materük székhelyén, a diszes palotában; nem jöttek át kimenekült iskolájuk mostani székhelyére, Fehérgyarmatra: ők megmaradt csonka megyéjük területén akartak ünnepelni. Az ünnepély a református templomban folyt le, az alkalmi hálaadó imát Csátary Jenő jándi lelkész tartotta. Volt

tanáraik közül egyedül Telkes Sándor, az intézet akkori vezetője vett részt a találkozón.”

„Megjelentek: Barkóczi Károly ref. lelkész, Szalóka; Csatáry Dezső ref. lelkész, Tákos; Csatáry Jenő ref. lelkész, Jánd; Govrik Tivadar betegpénztári elnök, Beregszász; dr. Gergely (Gánszfried) Albert ügyvéd, Nyíregyháza; dr. Hubert Gyula ügyvéd, Vásárosnamény; dr. Janka Sándor ügyvéd, Vásárosnamény; Nagy Barna ref. lelkész, Nagyar; Paraky Imre földbirtokos, Kisbégány; Polcsy István ügyvéd, Beregszász; dr. Toldi Elemér ügyvéd, Budapest; Bencs Miklós dohánybevéltői tisztviselő, Vásárosnamény; Veres Sándor adóügyi jegyző, Beregszász és a találkozó rendezője: dr. Kováts István.

A ruszin tagozat megszervezés Beregszászon

Az užhorodi (ungvári) iskolai ügyosztály 1919 decemberében — a prágai iskolaügyi minisztérium határozata alapján — elrendelte, „hogy a magyar gimnázium mellett ruszin gimnáziumot és internátust létesítsenek Beregszászon. Aliszkevicz Andrást nevezte ki igazgatónak (előzőleg a przemysli ukrán gimnázium igazgatója volt), az internátus ideiglenes igazgatójának Bacsinszky Emilt. Aliszkevicz 1919. december 20–22-én vette át az iskolát.

1920 januárjának második felében két ukrán tanár elutazott a Beregszász—Ilosva—Dolha vasútvonal melletti falvakba, hogy ott tanulókat toborozzanak. Tevékenységük két hétig tartott. Nagyobb gyűlés január 28-án Ilosván, 29-én Dolhán volt. Munkájukat a munkácsi és a beregszászi zsupánok ajánlólevelükkel segítették. Segítettek még a papok, tanítók, bírók és a katonaság. A toborzás így is nagyon nehezen ment.

A ruszin gimnázium ünnepélyes megnyitása 1920. február 10-én volt a görög katolikus templomban istentisztelettel. Az erős havazás, hideg miatt csak 16 tanuló jelent meg. A templomban Krajcsik Emil beszélt, az iskolában Aliszkevicz, dr. Licht zsupán és a dolhai iskolaigazgató. Este a zsupáni hivatal negytermében koncert volt. Ennek bevételeit (2344 cseh koronát) az internátus javára fordították. A ruszin gimnáziumba 12 beregszászi tanuló iratkozott be.

Nem érdektelen számunkra, hogy milyen nyelven jelentek meg az évkönyvek. Az 1919/20., 1920/21. és 1921/22. években a magyar osztályokról külön magyarul. Az 1922/23., 1923/24. és 1924/25. években közös évkönyvet adtak ki. Ezekben nagyon kevés a magyar szöveg, az is ukrán szövegekbe ékelten. Az 1925/26. tanévtől kezdve is közös az évkönyv, de a magyar osztályokról külön részben írnak, kivéve az 1928/29. és 1929/30. tanévet. Ezekben az egyes tárgykörökön belül ukrán és magyar szöveg van. Csak ukrán nyelvű fejezetek is találhatók.

A békeszerződés után

Az 1920/21. tanév, valószínűleg a békeszerződés ratifikálása folytán, sokkal jobb előjelek és körülmények között kezdődött. A tantestület kiegészült, s úgy dolgozott, mint normális időkben, amit a tanügyi referens a május 17–18-án tartott látogatás alkalmával meg is állapított.

Mivel Aliszkevecs András igazgató a ruszin gimnáziumot is vezette, s így nem tudta magát egészen a magyar reálgimnáziumnak szentelni, előterjesztésére a tanügyi referátus a magyar intézet pedagógiai vezetőjévé dr. Móczár Józsefet nevezte ki.

Az új tanárok többsége Magyarországról emigrált, négyen a régi tanárok közül is visszakérültek az iskolához. A tarpai tanulók egy része is visszatért, noha csak a tanügyi referátus engedélyével tehettek felvételi vizsgát. (Egy 1921. III. 29-én kelt rendelet ugyanis a Tarpára átiratkozott diákokat Kárpátalja valamennyi középiskolájából kizárta.) Így a tanulók létszáma 356-ra növekedett. A megdöbbenés első sokkja után ráébredt a magyarság arra, hogy a tanulás megtartó erő, amivel élnie kell.

A ruszin tagozaton ukrán emigrált tanárok tanítottak. A magyar osztályok voltak az *A*, a ruszinok a *B* osztályok.

Az 1921/22. tanévben az intézet működése még rendszeresebb volt, mint az előző évben, a külső körülmények is normálisan alakultak. *Az addigi klasszikus gimnázium azonban fokozatosan reálgimnáziummá alakult át.*

A tanulók létszáma 427-re növekedett, az I. és II. évfolyamon párhuzamos osztályt nyitottak.

Aliszkevecs Andrást az 1921/22. tanév végére Ungvárra helyezték át, az iskola igazgatását Grigássy Mihály volt ungvári polgári iskolai igazgató vette át.

Ez a változás rossz következményekkel járt. Aliszkevecs idejében fegyelem volt a gimnáziumban, Grigássy igazgatása alatt erkölcsi süllyedés és áldatlan harc következett. Az erkölcsök és a legelemibb neveléstani elvek melletti kiállás az ifjúságot védelmező tanárookra nézve kellemetlen következményeket hozott. Hármukat elbocsátották, a negyediket pedig mindenféle rágalmakkal és vádakkal illeték, úgyhogy csak hajszálon múltott, hogy szintén társai sorsára nem jutott.

Grigássy idejében sok minden megváltozott a magyar tagozat hátrányára. Így a magyar osztályok eddigi önállóságát megszüntette, miután a tanügyi referátussal visszavonatta dr. Móczár Józsefnek a magyar tagozat vezetésére kapott megbízását. A tanári értekezleteket közösen tartották a ruszin tagozattal. Ezeken a német nyelv szerepelt összekötő nyelvként, hogy a tanárok megértsék egymást.

A másik változtatás az volt, hogy a magyar osztályok lettek a *B* osztályok, ami azt jelentette, hogy az eddigi magyar tannyelvű reálgimnázium, amelyben ruszin párhuzamos osztályok voltak, ruszin reálgimnázium lett magyar párhuzamos osztályokkal. Megszűntek a magyar tagozat párhuzamos osztályai.

Grigássy Mihály mostoha vezetője volt a magyar ifjúságnak és rosszakarató főnöke a magyar tagozat tanárainak.

Grigássy Mihályt a sok panasz miatt 1927. január 30-án felfüggesztették állásából, és dr. Lopour József cseh tanárt bízták meg az intézet vezetésével.

Lopour alatt a magyar tagozat a húsz évi csehszlovák uralom legjobb időszakát élte át. Cseh ember léte magyarbarát volt, és iskolapolitikája a magyar tagozatot minden téren előnyben részesítette a ruszinnal szemben, ellentétben Grigássyval, aki az egész világot ruszinnak szerette volna látni. Emiatt Lopourt az ukránok többször feljelentették az iskolaügyi minisztériumban. Több intézkedése igen hasznos volt. A magyar tagozat párhuzamos osztályait újra megnyitotta. A magyar és ruszin tagozat tanári értekezleteit ismét külön-külön tartotta. Mindjárt megkezdte a szertárak és könyvtárak gyarapítását. Itt főképpen az ifjúsági könyvtárt kell kiemelni. A gimnáziumban elszállásolt román katonák, majd a megszállás első éveiben a ruszin diákok elhordták az ifjúsági könyvtár értékesebb részét, úgyhogy több mint a fele elveszett. Most Lopour alatt gyarapodni kezdett, miután a törvény szerint arra fordítandó összeget rendelkezésre bocsátotta. Az ungvári és munkácsi reálgimnázium magyar osztályainak megszűntével onnan is több ezer könyvet kapott az intézet az ifjúsági könyvtár részére.

Életre hívta Lopour a magyar szegény tanulókat segítő egyesületet. A város egész magyar társadalmát bevonta a segítő akcióba. Ez az egyesület a szegény tanulókat nemcsak tankönyvekkel látta el, hanem téli ruhával és tiszóráival is. Tíz évi működése alatt 111 558 cseh koronát fordított erre a célra. Ez az egyesület a reálgimnázium legfontosabb intézményének bizonyult. A munkában a tanári kar minden tagja tevékenyen részt vett.

A ruszin internátus, amely még Grigássy idejében a gimnázium épületébe költözött, mivel a megyeháza, ahol addig volt elhelyezve, leégett, fokozatosan megszűnt, s ezáltal több tanterem felszabadult.

A magyar internátus alapítására az előkészületek már régóta folyamatban voltak. A város társadalmában tudatosult, hogy a magyar falvak legkiválóbb gyermekeinek taníttatásához elhelyezésükről és ellátásukról is gondoskodni kell, és kötelességének érezte, hogy az ügyet adakozással is támogassa. Az internátus 1931 szeptemberében kezdte meg működését, egyelőre egy kisebb épületben, melyet Sterbán Anna nyugalmazott tanítónő ajándékozott e célra. Az új épület, amely teljesen a magyar társadalom adományaiból épült fel, az 1936/37. tanév elején nyílt meg. A magyar internátus létesítését dr. Lopour is támogatta.

Az 1931/32. tanévben megkezdte működését a magyar ifjúsági önképzőkör is Román József tanár vezetése alatt.

Ez időben a tanári kar is jelentősen átalakult, megjelentek azok a fiatal magyar tanárok, akik már csehszlovák egyetemeken (Prágában, Pozsonyban) végeztek tanulmányaikat.

Az 1936/37. tanévben Lopour helyére, akit Prágába helyeztek át, Lukovics Antalt nevezték ki igazgatónak. Lukovics korábban a huszti reálgimnázium igazgatóhelyettese volt.

Alig távozott el Lopour, máris kitört a kulturális harc a jobb- és baloldali között. Súlyosbította a helyzetet, hogy az ifjúság is két pártra szakadt. Lukovics a nehézségekkel nem tudott megbirkózni. A körültekintő igazgatáshoz szükséges tehetségnek nem volt birtokában. Az önképzőkörben is kiobbant az elvek harca. Ezt a harcot hivatalos vizsgálatok és csendőri nyomozások tarkították, teljesen felforgatva az intézet életét és a tanítás nyugodt menetét. Az állam iránti hűtlenség vádjával több diákot őrizetbe is vettek.

1938 elején Beregszász város kormánypárti tanácsstagjai akciót indítottak, hogy a minisztérium önállósítsa a reálgimnázium magyar tagozatát, mert — amint felterjesztésükben írták — „fontos, hogy az állam már az iskola titulussal is igazolja kifelé, hogy teljes mértékben kielégíti a magyar kisebbség kulturális és nyelvi igényeit.” A minisztérium — az önállóság elődázására — Kontros Endre ungvári tanár személtében magyar embert nevezett ki a gimnázium igazgatójává. Kontros az intézet élén maradt 1939. szeptember 1-jéig.

Az új igazgató hozzálátott a rend és a fegyelem helyreállításához, munkáját azonban nehezítette a politikai helyzet gyors változása. A cseh kormányzat mozgósította a hadseregét, emiatt néhány fiatal tanárnak is be kellett vonulnia. Benes köztársasági elnök rádiószózatának a tantermekben való ismertetésére és megmagyarázására a tanulók délutánonként a város főbb útvonalaiban felvonulva néma tüntetésekkel válaszoltak. Október elején a diákok felekezeti különbség nélkül, nemzetiszíni kokárdát kitűzve, a vasárnapi istentiszteletek után, előbb a római katolikus, utána a református templomban együtt elénekelték a magyar himnusz, majd a fogva tartott diákok szabadon bocsátásáért tüntettek. A tiltakozó csoportokat a csendőrség szuronyokkal verte szét.

A bécsi döntés 1938 novemberében Beregszászt Dél-Szlovákia és Kárpátalja magyar többségű területeivel együtt Magyarországhoz csatolta. Mivel a döntés előrelátható volt, a beregszászi gimnázium ruszin tagozata már október végén Bilkére települt át, a magyar tagozaton pedig bizonytalan időre tanítási szünetet rendeltek el.

ÚJRA MAGYAR FENNHATÓSÁG ALATT

A magyar katonaság november 9-én vonult be Beregszászra. Igénybe vették az iskola épületét, így a tanítást egyelőre nem lehet megkezdeni. Fennakadást okozott az is, hogy a magyar hatóságok nyolc tanárt nem vettek át. Pótlásukról csak 1939. januárjában gondoskodtak az ún. anyaországból jött tizennégy új tanár ki-nevezésével. A tanítás 1939. január 3-án csökkentett óraszámmal kezdődött meg. A katonaság csak január 23-án hagyta el az épületet, de március 14-étől április 3-ig újra birtokba vette.

Fokozta a nehézségeket az is, hogy a csonka tanévben kellett áttérni a magyarországi tantervre.

1939. április 20-án, az első módszeres értekezleten a tanári testület megbeszélte azokat a neveléstani kérdéseket, amelyek az újból megrövidült tanítási idő miatt időszerűek voltak. Megállapította az értekezlet, hogy a tananyag mennyiségét úgy kell csökkenteni, hogy a lényeges és a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges ismeretek elsajátítására elég idő jusson. A nem lényeges tárgyi részletekre pedig fel kell hívni a tanulók figyelmét, hogy magánszorgalommal sajátítsák el. Ebben nagy segítségükre volt a lelkes tanári kar, együtt azokkal az új tagjaival, akik az anyaországban több évig állástalanok voltak. Így a hazafiságtól fűtött diákokkal a hiánypótló munkában egymásra találtak. Megnőtt az érdeklődés a különórák, az önképzőkörök és a cserkészlet iránt.

A vallás- és közoktatásügyi minisztérium 133.200/IX. 1939. sz. rendeletének értelmében a testület az anyaországi iskolarendszerre való áttérés lehetőségeiről és keresztülviteléről tárgyalt. Megállapította, hogy már a folyó tanévben sikerült megközelíteni valamennyi osztályban az anyaországi tantervet, úgyhogy a következő tanévben az I–V. osztályokban teljes egészében az 1938. évi 109.646/1938. IX. sz. gimnáziumi, illetőleg leánygimnáziumi tanterv szerint fog folyni a tanítás.

Nagy erőpróba elé állította mind a tanárokat, mind a tanulókat az első magyar rendszerű érettségi vizsga. Bessenyei Lajos tankerületi főigazgató, érettségi elnök megállapította: „A betanító tanárok tanítói munkájuk során mindent megtettek, hogy a zavaros tanévben és a magyar rendszerre való áttérés ellenére is felkészülten hozzák tanítványaikat vizsgálatra. Jólesett a bizottság elnökének, mint köznevelőnek, hogy a nemzeti tantárgyak tanításában a szaktanárok a magyar vonatkozásokat kellőleg kidomborították; ebből a szempontból fogvatkozás nincs.”

Nvugodtabb körülmények között folytak a következő tanevek, noha a határos viszonyok éreztették hatásukat. Így pl. többször is szénszünetet kellett tartani a tüzelőellátás akadozása miatt, a tanítás kezdete 1941 őszén kitolódott, mert az iskola épületét újra igénybe vette a katonaság, több tanárt hosszabb-rövidebb

időre katonai szolgálatra hívtak be, a tanulók pedig légoltalmi szolgálatot láttak el.

Nemcsak a tanterv, a tananyag változott a cseh időkhöz képest, hanem a rendtartás, a fegyelmi követelmények is. A koedukációt megszüntették, külön fiú- és leánytagozatot szerveztek, szigorúbb fegyelmi szabályokat léptettek érvénybe. Az évkönyvekben „katonás fegyelem” követeléséről olvashatunk. Nemcsak a jobboldali politika követelményéhez való igazodásnak, hanem pedagógiai balfogatásnak is minősíthető, hogy kizártak az iskolából olyan tanulókat, „akik az elmúlt évek alatt erősen kommunista érzelműek voltak.”

A tanárok túlnyomó többségének józan gondolkodása, az ifjúság iránti szeretete mégis biztosította, hogy nem a jobbra tolódó politika céljait szolgáló katonás drill, hanem az igazi nevelés jutott túlsúlyra az iskolában.

A gimnázium vezetősége mindig gondosan ügyelt arra, hogy ébren tartsa a tantestület érdeklődését a fontos nevelés- és oktatástani kérdések iránt. A rendszeresen megtartott neveléstárgyú értekezleteken elhangzó értékes előadásokkal és azok hozzászólást tanúsító megvitatásával az önművelés mellett elősegítette a nevelés egyöntetűségét. A világnézeti tájékozódást egyre jobban áthatotta a fiatal tanárok közvetítésével megjelenő népi gondolat. A tanulók körében is népszerűvé vált a megismert népi írók tanítása, a dolgozó osztályok fölemelésének, az új népi Magyarországot megteremtésének programja.

Az intézet igazgatását a Kárpátaljai Kormányzóság tanügyi tanácsához áthelyezett Kontros Endrétől 1939 szeptemberében Papp Ferenc ungvári tanár, majd az ő távozását követően 1941 szeptemberétől Cserepes Gyula budapesti tanár vette át. Ő irányította a gimnáziumban folyó munkát a szovjet bevonulásig (1944. október 26-ig). Valójában az utolsó néhány évben tért át teljes mértékben az iskola a magyar tantervre. Ezt elősegítették az igénybe vett korszerű módszerek és eszközök, mint például a vetítőberendezésekkel, oktatófilmekkel való szemléltetés. A háborús évek ellenére a gimnáziumi oktatásban minőségromlás nem következett be.

Egy intézmény fennállásának 80. évfordulóját nemigen szokták jubileumként megünnepeelni. A beregszászi gimnázium történetében a nyolc évtizedet mégis erre a rangra kell emelnünk. Az ünnepség nélkül elmúló kerek évforduló azonban nem bízathatta tanintézetének életre hívóját, a városnak és környékének magyar lakosságát: a hagyományok folytatásával. Ellenkezőleg, 1944-ben tudomásul kellett vennie, hogy veszendőbe ment minden korábbi munkája, igyekezete, áldozata: *magyar gimnáziuma megszűnt.*

AZ 1944—1945-I TANÉV

Lengyel Ágota visszaemlékezése

1944. október 20-a körül átvonult a front Beregszász felett. Egy pincében töltött éjszaka után reggel már szovjet katonák járkáltak az utcán, s mivel harcok nem voltak, a város arculatából nem gondolta volna senki sem, hogy ez a nap milyen sorsfordulót jelentett a város egész eljövendő életében.

Néhány nap elteltével a diákok már megjelentek a gimnáziumban, és a megmaradt tanárok megpróbálták összeszedni a visszaszállingózott ifjúságot. Elfoglaltuk a március hónapban a német kórház által birtokba vett osztálytermünket, és bizakodva tekintettünk az elkövetkezendő hetek, hónapok és évek elé. Akkor még nem gondoltuk, hogy a nagy multú reál-, illetve magyar királyi állami gimnáziumnak ezek a végnapjai. December első napjaiban megjelent az osztálytermünkben egy bizottság — a személyekre már nem emlékszem, de azt hiszem, hogy a korábban Kárpátalján működő különböző ruszin gimnáziumok tanárai lehettek —, és közölte, hogy a magyar nyelvű oktatás megszűnik a gimnáziumban. Közölte azt is, hogy aki úgy érzi, hogy ukrán nyelven vállalni tudja az iskolai oktatást, az maradhat az iskolában.

Az osztályban hárman voltunk a lányok közül, akik többé-kevésbé ismertük a rutén (nem az ukrán vagy orosz) nyelvet, és mivel érettségi előtt álltunk, szüleink tanácsára vállaltuk az idegen nyelven való tanulást. A párhuzamos osztályból csak egy fiú volt, aki vállalkozott erre a feladatra, Legeza Tivadar. A három lány Filemon Mária, Hrabár Judit és jómagam, Lengyel Ágota lettünk tanulói az újonnan alakult ukrán állami gimnáziumnak. A többi osztálytársnőnk a közeli Máramaroszigeten, illetve az akkor még nyitott határon át Magyarország különböző gimnáziumaiban próbált szerencsét.

A párhuzamos fiúosztály tanulói közül azok jártak legjobban, akik átmentek a határon, mivel november hónapban nagyon szomorú sors várt az ottrékedt magyar férfiakra. Minden 18—50 év közötti magyar származású férfinak három napi élelemmel és meleg ruhával munkára kellett jelentkeznie. Akkor még nem tudta senki, hogy a három nap éveket fog jelenteni, és a sokezer bevonultnak csak töredéke jön majd haza. A bizonytalan időben a szülői házba hazatért egyetemisták szinte mind ott pusztultak el, tornatanárunkkal, Deák Gyurka bácsival és kiváló matematika-fizika tanárunkkal, Szakolczai Gusztávval együtt. Édesapám úgy került el a biztos halált, hogy abban az esztendőben töltötte be az ötvenedik életévét. Édesanyámnak két öccse került munkatáborba, a fiatalabbik ott halt meg tifuszban, az idősebbik csak úgy maradt életben, hogy fiatalabb korában már átesett a tifuszon, és így nem kapta meg a járványt.

Ez után a kis kitérő után ismét a gimnázium. Azt hiszem, az osztályunk tipikus háború utáni osztály volt. A gerincet a kárpátaljai ruszin gimnáziumok környező falvaiból származó diákjai képezték, de volt közöttük szovjet emigrációból hazatért szicsgárdista, börtönviselt partizán. Jellemző volt rájuk: meggyőződéses ukránok voltak. Az ukrán nemzeti létet csak szuverén állam formájában tudták elképzelni, legjobban a háború előtti Csehszlovákia Ruszinszkoja tetszett nekik a maga demokratikus államformájával, saját kormányzóval, ahol szinte mindenkinek jut valami kisebb nagyobb funkció. Visszajött a gimnáziumba a régi elemi iskolai hitoktatónk, Fedeles Cirill, nagy ukrán hazafi. Nagyon szerette az ifúságot, és mi is kedveltük őt. Az ő kezdeményezésére tanítás előtt ukrán nyelven a Miatyánkot, tanítás után az Üdvözlégy Máriát imádkoztuk el. Az öreg Cirill bácsi a tablónkon is rajta van. További sorsa nagyon szomorú volt. Mikor Kárpátalján megszüntették a görög katolikus egyházat, és a papokat felszólították, hogy térjenek meg a görögkeleti egyház kebelébe, idős létére inkább az internálást vállalta, és valahol Szibériában pusztult el.

Tanáraink is hasonló gondolkodásúak voltak. Valamennyien fiatalok és nagyon lelkesek. Az osztályfőnökünk egy Barnicska nevű, nagyon csinos, fiatal, teológiát végzett férfi volt. Ukránra tanított bennünket. Az igazgatónkat Lukovicsnak hívták, a visszacsátolás előtt rövid ideig ő volt a beregszászi gimnázium igazgatója. Érdemes megjegyezni, hogy érettségi után — tehát 1945 nyarát követően —, mielőtt végleg eldőlt a terület hovatartozása, osztálytársaim, illetve ukrán érzelmű tanáraink közül szinte alig maradt valaki Kárpátalján, nagy részük Csehszlovákiába ment, de van olyan is, aki továbbmenve misszionárius lett. A lányok maradtak, és érettségi után a lemergi, illetve ungvári egyetemen szinte mindnyájan tovább tanultak.

Történelemből egész évben a francia forradalmat tanultuk... mást nem mertek tanítani. A latinnal és némettel nem volt gond, azt mi az osztály átlagánál jobban tudtuk. A legnehezebb az orosz nyelv volt, az un. nagyorosz, amelyet soha azelőtt ezen a területen nem beszéltek.

Azt hiszem, nem lehet csodálkozni azon, hogy ez az osztály egyetlen érettségi találkozót sem tartott, és a velem együtt érettségizett két régi diáktársamon kívül szinte senkiről sem tudok semmit.

MAGYAR NYELVŰ OKTATÁS BEREGSZÁSZON ÉS KÖRZETÉBEN 1945-TŐL NAPJAINKIG

*Dalmay Arpádnak a beregszászi öregdiákok 1988. évi balatonvilágosi
találkozóján elhangzott beszámolója*

A háború után az ukrán tannyelvű 1. sz. Középiskola kapott helyet a gimnázium épületében. Alapító emléktábláját megfordították, és ukrán nyelvű szöveggel Scsorsz-dombormű (az iskola névadója) került rá. A magyar nyelvű oktatás kiszorult a gimnáziumból, elemi (1–4. osztály) és polgári iskolai (5–7. osztály) tanításra korlátozódott a városban.

Az első adatokat a magyar nyelvű oktatásról a Vörös Zászló című járási lap 1945. december 2-án megjelent első száma adta hírül. Az újságban közölt „Tanulnak a beregszászi magyar gyerekek” című cikkből megtudhatjuk, hogy a városban egy elemi és egy polgári iskola működik 730, illetve 295 tanulóval. Ugyanezen újságnak egy másik cikke arról ír, hogy 759 tanulója van a magyar elemi iskolának és 16 osztálya: 6 első, 4 második, 3–3 harmadik és negyedik. A cikk megjegyzi: „Folynak már az előkészületek a gimnázium (8–10. oszt.) megnyitására is.” A cikkíró túlzottan derűlátó volt, hisz Beregszász magyar nyelvű középiskolájának megnyitására még kereken egy évtizedet kellett várni: az 1955/56-os tanévben indult a 9. osztály, s csak a következő tanév végén, 1957-ben kaphatták meg az iskola végzősei érettségi bizonyítványukat.

A Vörös Zászló 1945. december 6-i száma arról írt, hogy már a járásban is működnek magyar iskolák. A lap 1946. január 6-i száma a beregszászi hétosztályos iskola (tehát már nem polgári iskola, valószínűleg összevonták az elemieit) szilveszterjéről ad hírt. Megtudjuk, hogy az iskolának Rokicky Béla az igazgatója, egyik tanárnője pedig Legeza Gizella, aki később Drávai Gizella néven vált Beregszász magyar kulturális életének egyik vezéralakjává. Ukrán és orosz szépirodalmi műveket fordított magyarra, tankönyveket írt, ez utóbbiak némelyike még ma is használatban van.

1946. május 23-án újabb cikk jelent meg a Vörös Zászlóban „A beregszászi nemteljesfokú középiskola élete” címmel. Itt már újabb neve van az iskolának, hangzatosabb: középiskola. Valójában ez csak hétosztályos iskolát jelent. A cikkből kiderül, hogy 16 osztályban 620 diák tanul. A lemorzsolódás tehát jelentős: fél év alatt több mint 400 tanuló maradt ki. Az újság három nappal későbbi számában cikk jelent meg ezzel a címmel: „Vizsgálják a magyarnyelvű nemteljesfokú

középiskola". Megtudhatjuk belőle több pedagógus nevét is: a már említett Legeza Gizelláén kívül Opácskó Margaretaét, Bodnár Gizelláét, Tótin Viktorét, Schönplug Irénét, Pásztor Mihályét.

1946. június 16-án „A beregszászi körzet iskolaügye” címmel jelent meg cikk a Vörös Zászlóban. Kiderül, hogy a járásnak (körzetnek) mind a 40 községében van elemi iskola, s szaporodik a hétosztályos iskolák száma. A járásban (körzetben) egy középiskola (Beregszászban, ukrán nyelvű), 6 hétosztályos iskola (3 magyar; Beregszászban, Váriban és Kaszonyban, 2 ukrán-magyar vegyes és 1 ukrán: Beregszászban) van az elemi iskolán kívül. A bátyúi és a beregi iskola ukrán-magyar, azaz ukrán nyelvű, párhuzamos magyar osztályokkal. A cikk szerint szeptemberben hétosztályos iskola nyílik Felsőremetén és Kovászón (ukrán), valamint Gáton és Bótrágyon (magyar). A beregszászi tízosztályos ukrán nyelvű iskoláról írva a cikk megjegyzi: „de csak idő kérdése, hogy megkapja magyar párhuzamos osztályait.” Az újságíró most is túlzottan optimista volt. „A beregszászi körzet iskoláiban a legközelebbi tanévtől kezdve 63 új tanerőre van szükség, 22 ukránra és 41 magyarra” — írja az újság említett száma.

Az iskolák számát illetően eléggé ellentmondások a híradások a lapban. Az 1946. július 4-i szám a körzet (járás) 63 elemi, 7 nem teljes fokú (azaz hétosztályos) és 1 középiskolájáról ír. Két héttel később ez olvasható a Vörös Zászló „Beszámoló körzetünk iskolaügyéről” című cikkében: „Körzetünk területén (Beregszászt nem számítva) 50 iskola működik. Ezek közül 4 (Bátyú, Bereg, Kaszony és Vári) alsófokú középiskola, a többi elemi. Az előbbieket között ukrán-magyar tan nyelvű 2, magyar szintén 2, az utóbbiak sorában ukrán 15, ukrán-magyar 7, magyar 24.” A két cikk összevetéséből az derülne ki, hogy Beregszászban 3 hétosztályos és 17 elemi iskola volt 1946-ban, valójában csak 2—2, mint arról a július 28-i számban: közölt „A berehovói iskolák a számok tükrében” c. cikk írója tájékoztat: a városban 5 iskola van: 10 osztályos ukrán, 7 osztályos ukrán, 7 osztályos magyar, 4 osztályos magyar és 4 osztályos ukrán (ez utóbbi Kuklyában).

Próbáljunk e számok mögé nézni! Először árulta el az újság az ukrán nyelvű elemi iskolák számát: 15. Ezenkívül van még 7 ukrán-magyar nyelvű iskola is. Tehát járásunk 22 falujában nyílt ukrán nyelvű elemi iskola és 2 magyar községben — Battyuban és Beregen — ukrán-magyar hétosztályos iskola. Ha figyelembe vesszük, hogy járásunk lakosságának 74%-a ma is magyar anyanyelvű, nem nehéz kikövetkeztetnünk, hogy 1946-ban — a felvidéki ukránok szervezett betelepítésének ellenére is — legalább 90%-a volt az. Az ukrán nyelvű iskolák tanulóinak abszolút többsége (a felsőremetei és a kovászói iskola kivételével) magyar nemzetiségű. Elképzelhető, milyen színvonalú tudást kaphattak a gyerekek ezekben az iskolákban. Kaptak vizont mást: minden újévre cipőt és ruhát, ami a magyar iskolák diákjainak nem járt. Így már érthető az ukrán nyelvű iskolák nagy száma.

Az is feltűnő, hogy az utóbbi cikk már Berehovót említi a korábbi Beregszász helyett. Az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének 1946. június 25-i

rendelete értelmében, „abból a célból, hogy megőrizze a meglévő elnevezések történelmi eredetét, valamint azok pontosságát”, minden magyar helység új, ukrán nevet kapott.

De térjünk vissza az iskolákhoz! Az említett két utóbbi cikkből megtudjuk, hogy hányan tanultak a járás iskoláiban. Falun „az 1945/46. tanév elején az 50 iskolába beiratkozott 4947 növendék. Ezek közül az év végén vizsgát tett 3690. Felsőbb osztályba léphet 2930. Javít vagy ismétél 1893.” „Az összes növendékek közül fiú volt 2514, leány 2443.” Eltekintve attól, hogy ismét hadilábon álltak a számokkal, elgondolkodtató, hogy a járás falusi iskoláiban a tanév folyamán 2017 tanuló bukott meg vagy maradt ki. Nem az oktatás színvonala, hanem a tanítás nyelve volt az áthághatatlan akadály.

„Az öt városi iskolában összesen 1537 növendék tett vizsgát. Megfelelt 1017, megbukott és osztályt ismétél 353, pótvizsgát tehet 87.” Rejtély, hogy hová lett 80 tanuló, mint ahogy azt sem tudjuk, hogy hányan iratkoztak be ezekbe az iskolákba, és mennyien morzsolódtak le tanév közben. Nyilván nem véletlenül hallgattak róla. Azt viszont tudjuk, hogy kitüntetéssel végzett a 10 osztályos ukrán iskolában 13, a 7 osztályos ukrán iskolában 9, a 7 osztályos magyar iskolában pedig 16 diák.

A Vörös Zászló 1946. szeptember 1-jei száma cikket közölt „Körzetünk iskolaügye a tanév elején” címmel. Eből megtudjuk, hogy a járás falvaiban 8 hetosztályos iskola volt akkor: 5 magyar (Bereg, Vári, Gát, Bátyú, Kaszony) és 3 ukrán (Bátyú, Kovászó, Felsőremete). A bátyúi ukrán-magyar iskola tehát kettévált, a beregi pedig magyar lett. A tanév elején 32 magyar és 20 ukrán elemi iskola volt. Beregszászban 4 osztályos orosz nyelvű iskola nyílt. Megnyílt a dolgozók esti középiskolája. Összehasonlításként: a 10 osztályos ukrán középiskolában 22 pedagógus, a 7 osztályos ukrán iskolában 11, a 4 osztályos oroszban 4, a 4 osztályos magyarban 12, a 7 osztályos magyarban 27 tanító és tanár dolgozott.

A következő tanév elején, 1947. szeptember 1-jén megnyílt a város első szakiskolája, a könnyűipari. A 4 osztályos iskolák beolvadtak a 7 osztályosokba, az orosz nyelvű iskola is 7 osztályos lett. A 7 osztályos magyar iskola 19 osztályába 703 tanuló járt. A felsőbb osztályok (tehát az ukrán középiskola 8–10. osztályai) növendékeinek fele magyar nyelvű. Ez azt is jelenti, hogy a magyar fiatalok jelentős része a 7. osztály befejezése után nem tanult tovább.

Ilyen volt tehát a járás tanügyi helyzete a háború utáni első években.

Kossuth Lajos Középiskola

Nézzük az egykori beregszászi főgimnázium jogutódja, a Beregszászi 4. számú (1963 óta Kossuth Lajos nevét viselő) Középiskola történetét! A középiskola a volt Bocskai (most Hmelnyickij) utcai elemi iskola épületében van, a 60-as évek elején az udvarban hozzáépítettek egy egyemeletes szárnyat, amelynek állapota

már évek óta nagyon rossz. Az iskola 4 elemi osztálya (2—2 második és harmadik) az egykori gimnázium épületében tanult az 1988/89. tanév végéig, eléggé mostoha körülmények között, kitéve az 1. sz. középiskola igazgatósága molesztálásának, bizonyos hátrányos megkülönböztetést szenvedve.

Az iskola diákjainak nagy többsége délelőtt tanult, csupán a harmadikosok kénytelenek — tanteremhiány miatt — délután iskolába járni: két osztály a 4. sz. középiskolában, kettő pedig az 1. sz. középiskolában. Minden osztály párhuzamos, azaz 2—2 osztály van minden évfolyamból, kivéve az érettségi előtt álló három 10. és az iskolareform következtében létrejött négy 3. osztályt.

Lapozzunk vissza az iskola krónikájában! Archívumában az első osztálykönyv az 1946/47-es tanévből származik. Ebből kiderül, hogy három első osztály indult az iskolában összesen 126 tanulóval, tanítónői: Bertsik Anna, Izai Rozália és Komlósi Jolán. Az osztálykönyvben ilyen bejegyzések olvashatók: nincs cipője, nincs ruhája, cigány, abnormális. Ugyanebben a tanévben 2 hetedik osztályban 74 tanuló látogatta a foglalkozásokat.Érdemes megnézni, hogy kik tanítottak a VII. A osztályban. Magyar nyelvet és irodalmat Legeza Gizella, később Karádi László, orosz nyelvet és irodalmat Réti Ilona, algebrát és mértant Harsányi Elza, történelmet és alkotmánytant Pásztor Mihály, földrajzot Karádi László, természetrajzot Skoba Magdolna, németet Abkarovics Margit, fizikát és kémiát Fogel József, testnevelést Luksa Vaszil, ukrán nyelvet és irodalmat Legeza Gizella.

Az 1947/48-as tanévben 124 első és 76 hetedikes volt az iskolában. A hetedikesek osztálykönyveiben ilyen bejegyzések olvashatók: apja lágerben van, az apja meghalt.... Új tanárnők neve is feltűnik: Simon Mária és Sík Magdolna.

A következő két tanévben 90—90 körül volt az elsősök és a végzősök száma. 1950/51-ben viszont már 130 első, de csak 64 hetedikes tanuló járt az iskolába. Az 1954/55-ös tanévben indult a 8. osztály (kettő) 76 diákkal, 1955/56-ban 72 tanulója volt a két kilencedik osztálynak, s a következő tanévben kerültek ki az első magyar nyelven érettségizők: három osztályban 98-an tanultak. A következő években 47 és 69 között volt az érettségizők száma. Az 1962/63-as tanévben bevezették a 11 osztályos oktatást, ez négy évig állt fenn, utána visszatértek a 10 osztályos tanításra. Az 1965/66-os tanévben két évfolyam érettségizett: a három 11. osztály (85 tanuló) és a négy 10. osztály (134 tanuló). Ekkor kezdődik az iskola fénykora, már ami az érettségizők számát illeti: az 1966/67-es tanévben 142, az 1967/68-as tanévben 176, az 1968/69-es tanévben 148, az 1969/70-esben 182, az 1970/71-esben 203, az 1971/72-esben 234, az 1972/73-asban 215, az 1973/74-esben 242 (8 osztály!) érettségizője volt az iskolának. Az 1977/78-as tanévig általában 6—8 végzős osztálya volt az iskolának. 1976/77-ben 238 az érettségiző, attól kezdve számuk fokozatosan csökken. A mélypont az 1987/88-as tanévben volt: 2 osztályban 61-en szereztek végbizonyítványt. Az 1988/89-es tanévben javult a helyzet: három 10. osztályban 84-en tanulnak.

Szomorú viszont, hogy a két 1. osztályba mindössze 56-an jelentkeztek.

A Kossuth Lajos Középiskola diákjai számának csökkenését több okra vezethetjük vissza. Érvényesül részben a két másik városi magyar középiskola elszívó hatása: 1966-ban középiskola lett a bulcsúi (3. sz.), 1973-ban pedig az oncsai (8. sz.). Ezekben ugyan kevesen tanulnak: az 1988/89-es tanévben 220-an, illetve 300-an, az előző tanévben 21, illetve 29 érettségizőjük volt, mégis, akarva-akaratlanul, a 4. sz. középiskolát gyengítik. A 80-as évek elején egymás után nyíltak meg a középiskolák a környező nagyobb falvakban: Jánosiban, Muzsalyban, Csomán, új emeletes épületbe költözött a beregi, vári, gáti, bátyúi középiskola, több nyolcosztályos iskola. E javuló körülmények is hatottak a Kossuth Lajos Középiskola diákjai számának csökkenésére. Nem hanyagolható el az a tény sem, hogy az ungvári egyetemen hosszú évek óta csak 1988-ban engedték meg (s azt is az utolsó pillanatban!), hogy a magyar iskolák végzősei magyarul felvételizzenek. Nem használ a magyar nyelvű oktatásnak, hogy Kárpátalján egyetlen magyar nyelvű szakközépiskola sincs, s csupán egyben, a Beregszászi Ruhaipari Szakközépiskolában kezdték meg az 1988/89-es tanévben a magyar nyelv és irodalom oktatását, illetve az általános (nem szak-) tantárgyak magyar nyelvű tanítását egy csoportban. Ez utóbbi tény azért pozitívumnak számít, hisz korábban szó sem lehetett ilyesmiről.

Kedvező változás, hogy az 1988/89-es tanévtől Kárpátalja 15 magyar tanítási nyelvű középiskolájában bevezették a magyar történelem oktatását a 7. és 10. osztályban. A következő tanévtől e tantárgyat a 8. osztályokban is bevezetik.

Reméljük, hogy ezek csak kezdeti lépések, s rövidesen megvalósul a magyar nyelvű oktatás az óvodától legalább a szakközépiskoláig. Ez azt is jelenthetné, hogy megnövekedne a magyar tannyelvű iskolák diákjainak száma, ami egyaránt hasznos lenne az itt élő magyarság számára és a társadalom számára is. Az előbbi könnyebben őrizhetné meg nemzeti identitástudatát, az utóbbi pedig képzettebb szakembereket kapna, hiszen régóta köztudomású, hogy minden tantárgy anyanyelven sajátítható el a legjobban.

RENDTARTÁS, FEGYELMI SZABÁLYOK

AZ EVANGÉLIKUS, REFORMÁTUS ALGIMNÁZIUM RENDSZABÁLYAI

Az evangélikus, református algimnázium történetére vonatkozóan birtokunkban levő hivatalos okmány az a jegyzőkönyv (1866. II. 1.), amely az algimnáziumban érvényben volt „fegyelmi rendszabályokat” is tartalmazza. Ezt — történeti értéke miatt — ide iktatjuk.

I. Rendszabályok

1. A beregszászi evangélikus, református gimnáziumba felvétetnek a 9-ik éves és a IV-ik elemi osztályt teljeseleg bevégzett növendékek, miután a képességi vizsgát az illető tanárnál előlegesen és kellő sikerrel letették s egyszersmind a beírási és félévi tandíjat lefizették.

2. Az iskolai év kezdődik szeptember 1-ső napján, végződik július közepén.

3. Beíratási határidő az iskolai év első 3 napja.

4. A tanítás a helybeli lelkész úr által mondott rövid ima után kezdetik meg a beírási határidő elteltével.

5. Minden iskolatag köteles a felsőbbség által megszabott tudományokat hallgatni. A r. catholikusok és izraeliták vallásukat a saját papjuktól tanulni kötelesek, honnan előmeneti bizonyítványt tartoznak hozni iskolai év végével.

6. Az éneklés, mely a ref. organista úr által taníttatik, más hitfelekezetűkre nézve nem kötelezett tantárgy.

7. Beírási díj I. o. 3 frt. Tandíj különbség nélkül 8. o. 5 frt.

8. Iskolai bizonyítvány kiadásáért 2 frt, a szükségelt bélyeg árán kívül.

9. Szün-idők: Húsvét, Pünkösd, Karácsony ünnepekre 8 nap; aratáskor 6 hét, szüretkor 2 hét.

II. Fegyelmi gyakorlatok és fegyelmi törvények

a) Fegyelmi gyakorlatok

10. Az iskola nemcsak tanító, de nevelőintézet is lévén, szükség, hogy fegyelmi törvények is hozassanak.

11. A fegyelem gyakorlata az iskolában elkövetett kisebb vétségekért való megintésben az illető tanárt illeti. Nagyobb vétségeknél a tanári testület és iskolai szék által szabatik meg és hajtatik végre a büntetés.

12. A fenyíték nemei a következők: megintés magánosan, emlékeztetés az adott intézésre, megfeddés magánosan, megfeddés nyilvánosan, a tanterem közepére való kiállítás; az osztályban hátra vagy külön padra ültetés, fennmarasztás bezárás nélkül, fennmarasztás bezárással; testi büntetés előbb magánosan, aztán az osztály előtt; a szülék tudósíttatnak, végre nyilvános kirekesztés. Jelentés tétetik az igazgató tanácsnak.

13. Testi büntetés csak tetemes vétségek: veszélyes erkölcstelenség, engedetlenség, megátalkodott korhelység esetében alkalmazandó.

14. A szülék tudósítása az iskolai szék teendője.

15. Ha valamelyik tanulón a fegyelmi eszközök alkalmazása már nem javíthat, vagy ha osztálya tanulmányainak ismételése után is 2-ik osztályú jegyeket kap, véglegesen elutasíttatik.

16. Az elutasítás okai, erkölcsi vétségeknél, a kiveendő bizonyítványban világosan elősoroltatnak.

17. A végleges kirekesztést indokló ítélet, az iskolai igazgatóság által, az egyházmegyei közgyűlés elé terjesztetik.

b) Fegyelmi törvények

Isteni tisztelet

18. A szorgalomszak ideje alatt, vasárnap és ünnepeken a nyilvános isteni tiszteleteken minden iskolatag saját templomában megjelenni köteles.

19. A menet szokott órában, harangozás után az iskolából indulva történik, rendben, párosával, zaj nélkül.

20. Az isteni tisztelet alatt magát minden tanuló illő komolysággal viselni s ott keresztyéni buzgósággal énekelni s imádkozni tartozik.

21. A köz isteni tisztelet elmulasztása a tanóra mulasztással egyformán, az ottani illetlen magaviselet pedig súlyosan büntetettetik.

22. A más hitfelekezetűek vallásának csúfolása szigorú büntetéssel büntetettetik.

Felsőbbek iránti tisztelet és engedelmesség

23. Az előkelők s korosabbak iránt általában tisztelettel, az egyházi és világi, különösen pedig az iskolai előjáróság iránt tisztelettel párosult engedelmisséggel tartozik viseltetni minden tanuló.

24. A tanár irányában, mint akit szülői helyettesül tekinthet, minden tanuló köteles a legnagyobb tisztelettel és engedelmisséggel viseltetni. Ezen fentebbi két pontban foglalt törvény áthágói, a vétség nagyságához képest, egészen az elutasításig terjedő büntetéssel fenyítettnek.

Tanórák gyakorlása

25. A tanórák elmulasztására nézve felmentő okul csak orvosi bizonyítvánnyal igazolt betegség, vagy valamely hiteles egyéntől: úm. lelkész, bíró stb. nyert bizonyítvány szolgálhat.

26. A tanóra elmulasztása csupán az osztálytanár engedélye mellett fontos okoknál fogva történhetik.

27. A tanóra fontos ok nélküli elmulasztása fokozatos büntetés alá esik. Harmadszori mulasztásnál iskolai szék elé idézendő minden tanuló, negyedik mulasztásnál pedig szülik tudósítandók, ötödszöri után elutasítandók.

28. A tanterem éppen olyan szent hely lévén, mint a templom, a tanuló annak küszöbén levett föveggel lépjen be, ott a tanárt saját illő helyén ülve, csendes olvasgatással várja be, az érkezendő tanár vagy idegen előtt tiszteletét felállással nyilvánítsa, megtartván azt eltávozáskor is.

29. A tanórákon figyelmetlenek, rendzavarók, valamint a tankönyveiket rendszerben nem tartók az illető tanár által fokozatosan büntetendők.

30. A tantermek bútorát s taneszközeit bepiszkolók s megrongálók a kár megtérítése mellett büntetés alá esnek a vétség minőségéhez képest. A ki nem világosítható kár megtérítése az egész osztályra nehezu. Az iskola és más épületek falára való firkálás szintén fokozatos büntetés tárgya.

31. A szorgalomszak bevégezése előtt csak felettebb fontos s az illető tanár által is helyesnek talált ok miatt lehet a tanulónak az iskolát elhagyni.

32. Minden iskolatag köteles magát a szükséges taneszközökkel ellátni.

Közvizsgák

33. Minden tanuló az iskolai félév végén nyilvános vizsgát kiállni köteles, aki azt elmulasztja, osztályjegyzéket nem nyert, ki pedig a második félévi vizsgát le nem tette, osztálya ismétlésére utasítatik.

34. Ki betegség, vagy más elháríthatatlan ok miatt a vizsgát le nem tehetné, később is leteheti díj nélkül s osztályával tovább haladhat.

35. Ki a közvizsgán egyik vagy másik tantárgyból második osztályúvá lett, utólagosan kijavíthatja, különben bizonyítványába beíratik. Aki pedig 3 tantárgyból kapott az utolsó félévi vizsgán második osztályú jegyeket, többé nem javíthat, hanem osztálya ismétlésére utasíttatik.

36. Ugyanazon osztály másodszori ismétlésének hely nem adatik; ki egymásután kétszer visszamarad, véglegesen elutasíttatik.

Szállás s magánviselet

37. Tanulónak szállást fogadni csak tisztességes házaknál lehet; erre a tanár beleegyezése is szükséges, mely ha a szülék által mellőztetnék, panasznak hely nem adatik. Ha a kibérelt helyiség a tanár által rosszaltnék, a szülék figyelmeztetendők. Minden tanuló köteles azért felfogadott szállást vagy annak újbóli változtatását az illető tanárnak bejelenteni.

38. Minden tanuló szállást adó gazdáját s gazdasszonyát illő becsületben tartani köteles s azok jóraintését s figyelmeztetését fiúi engedelmességgel teljesíteni tartozik.

39. Általában köteles a tanuló mindenki iránt beszédben s magánviseletében jó erkölcsiséget s illedelmet tanúsítani.

40. Az utczákon kóborlás, csapongás, csoportosulás, hajigálás, csúfolódás, valamint a falakra s egyéb tárgyakra való firkálás s festegetés szigorúan tiltatik.

41. A tanulónak szüléi, gondviselői vagy a tanár tudta nélkül egymásnak pénzt vagy valami pénzerőt ajándékozni, annyival inkább a használás végett megvett könyveket, tanszereket elcserélni vagy eladni nem szabad.

Iskolatársak tulajdona

42. A tanulóknak, kik a tanintézetben mintegy testvérekké válnak, egymást megbecsülni és kímélni kell. Az egymásközi czivódás s gúnynev adások szigorúan tiltatnak s büntetettek.

43. A más vagyonának, vagy tanulótársainak könyve, czeruzája stb. elvétele szigorúan tiltatik, az eltevő a tárgy és tény minőségéhez képest az iskolából ki is tiltatik.

Iskolabóli kilépés

44. Az iskolai bizonyítvány csak azon esetben adatik ki, ha a tanuló iskolai s bejelentett tartozását igazolva letörlesztette.

Ezen „rendszer”-ok az 1866. évi február 1-én tartott iskolai bizottmány üléséről felvett jegyzőkönyv 12-ik száma alatt iktattattak be, azonban az iskola belételeire vonatkozó mozzanatok még más helyeken is találhatunk. Így az 1866. évi június 17-én felvett jkv. 20., 23. és 24. számában a következőket:

20. szám: Tárgyaltattott gímnasium belügyeinek pontos vezetése tekintetéből szükséges, hogy igazgatótanár választassék. De hogy az illető tanárok között valami „zsurlódás” ne történjék, hogy lenne célszerűbb ennek megválasztása? Határozatott: Az igazgatótanárság egy évig tart, iskolai év végén szolgálati időrend szerint változnak, mikor is a bizottmányi tagok közbejöttével gondnok ő nagysága az iskola pecsétjét és egyéb okmányait átadván, igazgató-tanári állásba helyeztetik.

A 23. és 24-ik szám „iskolai szék” (sedes scholarum) alakítását határozta el, az igazgató elnöklete alatt, tagjai a tanárok; ennek üléseiről rendes jegyzőkönyv vezetendő s az igazgató tanácsnak, melynek az igazgató is tagja, bejelentendő.

Érdemesnek tartom közölni az 1867. évi július 18-án tartott bizottmányi gyűlés 19. jkvi számát, melyszerint: „Kérdésbe tétetett valyon tartoznak-e a vidéki szülek gyermekeikkel egy évig a most itt Beregszászban felállítandó IV-ik elemi osztályt gyakoroltatni, hogy a gymnasiumba felvétethessenek! — Határozatott, az olyan vidéki tanoncok, kik a gymnasiumi tanfolyamra megkívántató ismeretekkel bírnak, a IV-ik elemi osztályt végezni nem kötelesek, s a gymnasiumba felvétetnek; de az oly szüleknek, kik otthon gyermekeikkel a kellő tudományos ismereteket meg nem szereztethetik, figyelmébe ajánlatik.”

1869. évi október 9-én nyújtott be a tanári testület egy javaslatot, a téli félévi vizsgák eltörlése tárgyában, erre vonatkozólag 1870. január 12-én 6. sz.a. hozatott meg a határozat a tanári kar javaslatának elfogadásával.

A múlt század végi iskolai élet bemutatására igen alkalmas az a szintén történelmi értékű szabályzat, amelyet a reáliskola megnyitásakor léptettek érvénybe.

A BEREGSZÁSZI ÁLLAMI KÖZÉPISKOLA RENDTARTÁSI ÉS FEGYELMI SZABÁLYZATA

(Jóváhagyva: V.K.M. 1890. év szeptember 5-én kelt 38317. sz. a.)

1. § A tanév szeptember hó 1-én kezdődik és a következő évi június hó végéig tart. A tanév ünnepélyes megnyitása szeptember 4-én d.e. 9 órakor történik.

2. § A tanulók szabályszerű felvétele az igazgatói irodában június 30-tól július 5-ig és szeptember három első napján d.e. 8—12 történik.

3. § Felvételnél a tanuló személyesen, apja, anyja, vagy gyámja, esetleg ezek megbízottja kíséretében jelentkezik; előmutatja kereszt- vagy születési levelét, s ha már járt iskolába, a megelőző évi iskolai bizonyítványát.

4. § Első beiratkozáskor minden tanuló az 1887. XXII.t.cz. értelmében hiteles bizonyítvánnyal igazolni tartozik, hogy élete első évében beoltatott és ha 12 évnél idősebb, hogy azóta másodszor is beoltatott.

5. § A tanintézet I. osztályába szabályszerűen csak olyan tanuló léphet, ki a 9 évet betöltötte.— Tizenkét évesnél idősebb tanuló felvétele fölött a tanári testület határoz. A felvételhez megkívánatik, hogy nyilvános népiskolától nyert bizonyítvánnyal igazolva legyen, miszerint e tanuló a népiskola 4 osztályát sikerrel végezte; máskülönben a hasonló mérvű képzettség kipuhatolása céljából felvételi vizsgának van helye.

Magasabb osztályba oly tanulók vétetnek fel, kik ki tudják mutatni, hogy az előző osztályt egy nyilvános középiskolán legalább is elégséges eredménnyel végezték. Gymnasiumból vagy polgári iskolából reáliskolába, avagy reáliskolából vagy polgári iskolából gymnasiumba átlépni szándékozó tanulók csak úgy vehetők fel, ha felvételi vizsgát tesznek azon tantárgyakból, melyek a hasonló jellegű iskolában az előző években tanítottak.

A felvételi vizsgálat díja 10 frt. Minden vizsgálati díjat a vizsgálat megkezdése előtt kell megfizetni.

6. § Az átlépés egyik tanintézetből a másikba rendszeren csak a tanév kezdetén történhetik. Évközben más intézetből jövő tanuló csak a változtatás okainak igazolása mellett és oly bizonyítvány alapján vehető fel, amelyből kitűnik, hogy az illető az utolsó ideig szabályszerűen látogatta az osztályt, melybe rendes tanulónak fölvetetni kíván.

7. § Minden tanulónak a megelőző évi iskolai bizonyítványa az iskolai év végéig, illetőleg a tanulónak az intézetből való távozásáig az igazgatóság irattárában marad.

8. § A felvételi, javító és pótló vizsgálatok augusztus hó 31-én 8—12-ig tartanak.

9. § Beíratás alkalmával kivétel nélkül minden tanuló minden évben a gymnasiumi osztályokra 3 frt, a reáliskolai osztályokra 2 frt felvételi, továbbá 50 kr ifjúsági könyvtári és 50 kr értesítői díjat, összesen 4 frt-ot, illetőleg 3 frt-ot tartozik fizetni. Ezen kívül a szegénysorsú tanulók tankönyveit beszerző segélyalap javára 1 frt díj van szabva, mely alól szegénység beigazolása után az igazgatóság felmentést adhat.

10. § Az évi tandíj gymnasiumi osztályokra 24 frt, reáliskolai osztályokra 18 frt, mely négy részletben, ú.m. október 15-ig, december 1-ig, márczius 15-ig és május 1-ig fizetendő. E határidők elmulasztása kizárást von maga után.

11. § Vagyontalan szülők gyermekei, kik a megelőző évben minden tárgyból legalább jó osztályzatot nyertek, a tanintézet igazgatójához intézendő folyamodások alapján a tandíj fizetése alól egészen vagy felerészben felmenthetők. A folyamodványokhoz, melyek bélyegmentesek, hiteles szegénységi bizonyítvány mellékelendő, s azok legkésőbb szeptember hó 15-ig, illetőleg február hó 15-ig az osztályvezető tanárnál benyújtandók.

12. § Tandíjmentességét a tanuló elveszti, ha viselete kifogásolható, ha évközben az előzőnél rosszabb osztályzatot, illetőleg a rendes tantárgyak többségéből elégséges vagy éppen egy tantárgyból elégtelen osztályzatot nyert.

13. § Három vagy több testvér együttes és egyidejű tanulása esetében a tandíjmentesség elnyerése nincs kötve a vagyontalanság bizonyításához is.

14. § Azok a szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermeük vagy gyámfiuk felvételekor alkalmas helyettest tartoznak bejelenteni, kire a házi felügyelet és nevelés tekintetében kötelességüket és jogukat átruházzák, hogy a gondviselésére bízott tanuló felől az igazgatóság vagy osztályfőnök értesítését elfogadhassa. A szülők és gyámok e részben minden változtatást személyesen vagy írásban tartoznak előre bejelenteni az igazgatónál.

15. § Ha az iskolai igazgatóság a felfogadott lakást és gondviselést elégtelennek vagy a befolyást károsnak tartja, ez esetben a szülők más alkalmas szállásról tartoznak gondoskodni, vagy pedig a tanuló tartozik az intézettől megválni.

16. § Korcsmai, kávéházi s más efféle üzletet folytató egyéneknek szállást vagy étkezést fogadni tilos.

17. § A szülők és szállasadók kötelessége a tanulók gyakori és tömeges összejövetelét házuknál megakadályozni, mert ez az iskolai nevelés és oktatás céljait sok tekintetben veszélyezteti.

18. § A szülők vagy helyetteseik tartoznak gondoskodni arról, hogy a tanulók már a tanév elején a szükséges tankönyvekkel és taneszközökkel el legyenek látva és az iskolát mindenkor pontosan látogassák.

19. § Minden tanuló, mivel Isten után szüleinek és tanárainak köszön legtöbbit, irántuk való köteles háláját és szeretetét jó magaviselete és szorgalma által igyekezzék tanusítani.

20. § A tanuló tisztelje a tanári kart, a tanári kar minden egyes tagját ideértve, kik szellemi s anyagi javainak előmozdításán fáradoznak, tisztelje pedig ne csak külsőleg, hanem főkép az által, hogy a tanár figyelmeztetései, s intéseihez híven alkalmazkodik, rendeleteinek engedelmeskedik s tanácsát követi.

21. § A külső illem szabályainak megtartását középiskolai tanulótl minden előkelő, tisztos személyiség megvárja. — Ennélfogva az ifjúnak tisztelettel kell viseltetni a felsőbbbségi személyek, érdemes egyének és az öregebbek iránt.

22. § A tanuló szeresse és becsülje tanuló társait, hogy azok viszont szeressék és becsüljék. Egymás iránt mint testvérek barátságosan és nyájasan viseljék magokat a tanulók; akaratlanul elkövetett sérelmeket egymásnak bocsássanak meg, a szándékosan elkövetetteket ne bosszulják meg, a rossztól óvják egymást, a jóra példájukkal serkentsék.

23. § A tanulók rosszindulatú bánásmódja egymás iránt, úm. gúnyolódás, bántalmazás, méltatlan vádaskodás, büntetés alá esnek.

24. § Hasonlóan szigorú büntetés várja a kötelességmulasztásban való elősegítést, a házi vagy iskolai feladványok másolását, a bűnös csábítást, idegen jószág megsértését vagy elsajátítását és ehhez hasonló vétsegeket.

25. § Ha valaki magát tanuló társa által sértettnek véli, óvakodjék minden visszatorlástól, mert senki sem lehet bíró saját ügyében és kerülve minden ellenséges vádaskodást, terjessze ügyét az osztályfőnök elé, hogy az igazság szerint megítélthessék.

26. § Ha több tanulóknak van panasza, soha tömegesen, hanem csak egyenként jelenhetnek meg az osztályfőnök vagy igazgató előtt, szem előtt tartván a tiszteletet, mellyel az igazgatónak s a tanári karnak minden viszonyok s körülmények közt tartoznak.

27. § A tanintézeti épület és tanterem az ifjúra nézve oly hely, hol saját jövő boldogságának alapját veti meg; ennél fogva a tanulóknak a tanintézetben is mellőznie kell mindent, ami e nagy cél méltóságával ellenkezik. (Ilyen a láрма, illetlenkedés, mások faggatása, pörlekedés, veszekedés.)

28. § A rend magával hozza, hogy a kiszabott időben minden tanuló saját osztálya termében, az osztálytanár által kijelölt helyén legyen, s ott feladatát ismételve várja be a tanítás kezdetét. A tanítás kezdete előtt egy negyed óránál előbb a tanintézeti épületbe belépni nem szabad. Reggeli 7.15-kor és délután 1.45-kor az intézeti nagy csengetyű ad jelt a gyülekezésre.

29. § Az előadásokra későn jönni, azokat szükségtelen kimenés, egymás kikapogtatása által vagy bármilyen módon zavarni, szigorúan tiltatik. Későn jövetel egyelőre a fegyelmi naplóban lesz vezetve; ha ismétlődik, erkölcsi megrovás követi.

30. § Tiszta, illendő ruházat a művelt tanuló külsejéhez tartozik. Rongyosan (nem foltozva), mosdatlanul, fésületlenül vagy piszkosan a tanulónak járnia nem szabad, különben eltávolíttatik az iskolai helyiségből. A tisztaságnak a legcsekélyebb iskolai szerekre is ki kell terjednie.

31. § Havas vagy sáros cipővel és csizmával az intézet helyiségeibe belépni tiltva van, miért is azt a bejáratnál alkalmazott vaspánton meg kell tisztogatni.

32. § A tanórákon a tanuló csak a szükséges könyvekkel és írószerekkel jelenhet meg. Ezeken kívül egyebet hozni elkobzás, esetleg büntetés terhe alatt tilos.

33. § Az iskolaterem, mint az oktatás helye szent; ebbe a tanulók hajadon fővel lépnek be és helyeiken csendben várják a tanár urak bejövetelét, kiknek beléptekor és távozásakor tisztelet jeléül felállanak. Ugyancsak felkelnek helyeikről akkor is, ha az iskola valamelyik előjárója, vagy más személyek lépnek be, a kiket állásuknál fogva hasonló tisztelet illet.

34. § Az iskola helyiségeit mocskokkal vagy kárral illetni, különösen ajtót, falat bepiszkolni, széket, padot, asztalt és szekrényt befirkálni s megvagdálni, papírszereket, tollat, növényeket, gyümölcsrészeket stb. az osztályteremben vagy folyosókon elhullatni tilos. Akaratlan károsítás pótlásra kötelez, szándékos azon kívül fenytést és büntetést von maga után. Ha valamely kártételnek nem akad szerzője, ez esetben az egész osztály van kötelezve a kárpótlásra.

35. § Papirost, gyümölcsrészeket és hasonlókat kizárólag csakis az osztálytermekben vagy folyosókon elhelyezett személtládákba szabad bedobni.

36. § Az ifjúságnak általában minden iránt, mi erkölcsös művelődésre befolyással van, tisztelettel és kíméléssel kell viseltetnie. A magáratartó, komoly, illedelmes és udvarias magaviselet a kívánt műveltség elutasíthatatlan követelménye.

37. § Az oktatás ideje alatt a legnagyobb csend és figyelem tanúsítandó. A tanuló mindenre vigyáz, mint a tanár urak az ő tanóráikra elrendelni jónak látnak.

38. § Az óráközi 10 percznyi szünetek alatt tömeges távozás nincs megengedve. Ekkor csak egyesek és kisebb csoportok távozhatnak az osztályvezető tanár rendszabályozása értelmében pillanatnyi szükségre, vagy azon célból, hogy az intézet bekerített udvarán szabad levegőt élvezzenek. E szünetek alatt az iskolatermet szellőztetni kell oly módon, miként azt az osztályfőnök rendelkezése megkívánja. Tétlen ácsorgás, mivel a jó renddel ellenkezik s a tanuló szórakozottságát zavarja elő, meg nem engedtetik.

39. § A 10 percznyi szünet leteltével az intézeti csengettyű szólal meg, melynek hangjára haladék nélkül minden tanulónak ismét saját helyét kell elfoglalnia.

40. § Tanár engedélye nélkül idegen osztályba lépni mindenkor tilos.

41. § A tanintézetbe jövetel és abból kimenetel mindenkor illedelmesen, csend és rendben történjék. A lépcsőkön való szaladás, ugrándozás, taszigálás egyrészt nagyon illetlen, másrészt veszélyes tettek, miért is szigorúan tiltatnak.

42. § Az utcákon és az iskolai épület előtt, valamint vásár- és ünnepnapokon a templom előtti csoportosulás, czéltalan időzés, futkározás, kiabálás, füttyülés, do-

bálás kövel vagy hóval oly tettek, melyek az ifjúság irányában csak rossz ítéletekre nyújthatnak alkalmat. — Valahányszor a reáliskolai ifjú nyilvános helyen megjelenik, különös kötelessége egész magatartásában, összes külsejében jó erkölcsiséget, szerénységet és műveltséget tanusítani; oda kell törekednie, hogy saját személyéről a kellően nevelt középiskolai növendék tükröződjék vissza, ki komoly hivatásának tudatával bír és a reáliskola jó hírnevét szíven melengeti.

43. § A tanórákon kívül idejét a tanuló tanulással és gyakorlatok készítésével vagy az üdülésre szükséges és az egészségnek megfelelő foglalkozással tölti.

44. § Vendéglők, korcsmák és kávéházak látogatása reáliskolai tanulónak nincs megengedve. Kivétel csak az iskolai előjáróság tudtával, a szülők vagy ezek megbízottjainak kíséretében történhetik.

45. § Minden pénzt és időt rabló játék (pl. billiárd-, teke- és kártyajáték), továbbá fegyverek, bot és pálcza vagy bármi nemű jelvény hordása a legszigorúbb fegyelmi eljárás tárgyát képezi.

46. § Színház, nyilvános bálokat és a szülői lakon kívül más multságokat a tanulók csak szülőiknek vagy ezek felelős megbízottainak tudtával és helybenhagyásával látogathatnak, ha különben a tanári kar nem találja czélszerűnek az ilyen látogatásokat megtiltani. Táncmultságokat egymás közt a tanulók nem rendezhetnek.

47. § A dohányzás és szivarozás mint pénzt és időt rabló, — az ifjú korra nézve ép oly illetlen, mint testileg és szellemileg káros foglalkozás, kivétel nélkül minden tanulónak tiltva van.

48. § Fürödni, csúszkálni, korcsolyázni, labdázni vagy egyébként játszani csak a helybeli városi hatóság által kitűzött helyeken a szülék vagy azok megbízottjainak tudtával szabad.

49. § Alkonyodás után nyáron 9, télen 7 óra múltán minden tanulónak lakásán kell tartózkodnia, miből kifolyólag az utcákon való tétlen csavargás vagy összejövetel szigorúan tiltatnak.

50. § Szüleik vagy azok megbízottainak tudtán kívül a tanulónak nem szabad pénzt vagy pénzértékű tárgyat másnak ajándékozni vagy kölcsönözni, valamint rájuk bízott tárgyakat csereberélni vagy eladni.

51. § Igazgatótól kapott engedély nélkül a tanulók maguk közt semmiféle célra pénzt nem gyűjthetnek.

52. § Egyleteket a középiskolán kívül alakítani, vagy az ezen kívül alakítottakban részt venni középiskolai tanulónak nem szabad. Ellenben tudományos műveltségre célzó gyűlések, kirándulások, tanár vezetése alatt, akadály nélkül törénhetnek.

53. § A tanuló ifjú óvatosan válassza meg azokat, a kikkel társalog. Rossz hírben álló személyek társaságától szigorúan tiltatik.

54. § Az eredményes tanítás azt kívánja, hogy a szülői ház az iskolai mulasztásoknak lehetőleg elejét vegye annál is inkább, mert minden mulasztás szigorú ellenőrzés tárgyát képezi.

55. § Minden mulasztott óra be lesz iktatva a Fegyelmi naplóba, utóbb az Értéktőbe; a tanév végén összegezve a Bizonyítványba. A kellően nem igazolt mulasztás megrovás alá kerül. Az osztályfőnök minden igazolatlan óramulasztásról értesíti a szülőket vagy helyettesüket.

56. § Be nem jelentett két heti, vagy a heti tanórák összegét kitevő igazolatlan mulasztással a tanuló önmagát zárja ki az intézetből.

57. § Minden óramulasztás okát még a mulasztás tartalma alatt tartoznak a szülők vagy helyetteseik az igazgatóságnál, vagy az osztályfőnöknel késedelem nélkül bejelenteni és utólag igazolni. A tanári testület elvárja, hogy a szülők és helyetteseik a kellemetlen következmények kikerülése végett ez igazoló iratok ügyében is a legnagyobb lelkiismeretességgel járjanak el.

58. § Ha valamely tanuló ragályos betegségbe esik, az igazgató a tanulót betegség után csak akkor bocsáthatja a tanintézetbe, ha a hatósági vagy iskolaorvos megengedhetőnek tartja az intézet látogatását.

59. § Ha a tanuló előreláthatólag akadályozva van az iskola látogatásában, egy napi tartamú távolmaradásra az osztályfőnöktől, egy napot túlhaladó távolmaradásra pedig az igazgatótól nyerhet engedélyt, de mindenkor szüleinek vagy ezek megbízottjainak írásbeli vagy szóbeli kérélmé alapján. Ha az akadály előre nem látott, a tanuló azt a következő 24 óra alatt az osztályvezető tanárnak tudtára adja és első megjelenésekor az iskolában hiteles irattal beigazolja.

60. § A tanéven belül a tanuló önkényt nem hagyhatja el a várost, hanem egy napi távozásra az osztályfőnök, egynél több napi távozásra az igazgató engedélyét kell kieszközölnie. E szabály alól csak a karácsoni és húsvéti szünidők alkalmából tétetik kivétel, mikor is a vidékre távozó tanulók ebbeli szándékukat, leendő tartózkodásuk helyének megjelölése mellett, az osztályfőnöknek tartoznak bejelenteni.

61. § A rendes heti szünetekén kívül szünnapok általában a vasárnap és a meghatározott ünnepek. A karácsoni szünidő december 24-től bezárólag január 2-ig, a húsvéti szünidő virágvasárnaptól húsvét utáni keddig bezárólag tart. Iskolai szünnet tartatik még a király neve napján (okt. 4.) és a koronázás évfordulóján (június 8.).

62. § A törvényesen meghatározott rendes tantárgyak tanulása alól felmentésnek helye nincs, kivéve testi fogyatkozás miatt a tornázás, a mértani rajz (technikai része) és a szépírás tanulása alól. A felmentést a főnálló szabályrendelet értelmében az igazgató, illetőleg a tankerületi kir. főigazgató adja meg.

63. § A tanulók kötelesek a vallásukbeli isteni tiszteleteken s vallási gyakorlatokban részt venni s e tekintetben teljesíteni mindazt, a mi vallásuk köréhez tartozik s a mit hitoktatójuk az igazgatóság tudtával nekik előszab.

64. § Egyéb rendkívüli tárgyak, úm. ének, latin, gyorsírás tanulására kényszerítve senki sincs. Ha valaki valamely tárgyra önként jelentkezett, a tanév végéig pontos látogatására kötelezte magát és az ebbeli óramulasztások a rendes órákhoz hasonlóan igazolandók. Későbbi felmentés csak az illető tanár tudta- és az igazgatóság beleegyezésével lehetséges.

65. § Az ifjak olvasási vágyát azonkívül, a mit az oktatás nyújt, a reáliskolai ifjúsági könyvtár tölti be. Más nyilvános könyvtár használata a tanuló ifjúságnak csak az osztálytanár tudtával és különös beleegyezésével van megengedve.

66. § Az ifjúsági könyvtárból kölcsön vett könyveket a tanuló a maga idején visszaadni köteles. Bármínemű károsítás vagy vissza nem szolgáltatása a könyvnek az egész munka vételárának megtérítésére kötelez.

67. § A tanév alatt tanúsított szorgalmuk és előmenetük feltüntetésére a tanulók évenként kétszer kapnak Értesítőt, még pedig december 23-án és márczius 31-én. Az Értesítőt a tanulók kötelesek szüleiknek vagy gyámjuknak aláírás végett bemutatni. A szállásadók az Értesítőt nem írhatják alá. Az osztályvezető tanár által megszabott időre az Értesítőt vissza kell származtatni.

68. § A tanév végével a tanulók Bizonyítványt kapnak, melyben (úgy mint az Értesítőben) magaviseletük jó, szabályszerű, kevésbé szabályszerű, rossz, a tanulmányokban való előremenetelök pedig jeles, jó, elégséges, elégtelen fokozatok szerint ítéltetik meg. A következő felsőbb osztályba csak oly tanulók bocsáttanak, a kik minden egyes kötelezett tantárgyból legalább elégséges osztályzatot nyertek.

69. § Azon tanulók, kik csupán egy rendes tantárgyból nyertek elégtelen érdemjegyet, de magaviseletük legalább is szabályszerű volt, a tanintézet igazgatóságától előzetesen szerzett engedély alapján javító vizsgálatot tehetnek (l. 8. §), melynek sikeres megállása esetén a felsőbb osztály előttük megnyílik.

Azon tanulók, kik két rendes tárgyból nyertek elégtelen osztályzatot, ha igazolni tudják, hogy elmaradásuk önhibájukon kívül történt, ha a két tárgy egyike nem a magyar nyelv vagy a mennyiségtan, végül ha a magaviseletből jó vagy szabályszerű osztályzatuk van, a nagyságos tankerületi kir. főigazgató úr útján nyerhetik meg a javító vizsgálatra való engedélyt. Az ez irányú, szabályszerűen felszerelt folyamodványok július hó 10-éig a tanintézeti főigazgatósághoz nyújtandók be.

A javító vizsgálatért nem jár semmi díj.

70. § Több mint két tárgyból elégtelen osztályzatot nyert tanuló javító vizsgálatra semmi szín alatt sem bocsátható.

71. § Előre bejelentett s utólag hiteles orvosi bizonyítvánnyal igazolt betegség miatt elmaradt tanulók pótló vizsgálatot tehetnek (l. 8. §). — Pótló vizsgálatért nem jár semmi díj.

72. § Szünidők előtt elutazni, vagy annak lefolyta után késve érkezni vissza, nem szabad.

73. § Szünidők előtt elutazni vagy annak lefolyta után késve érkezni vissza nem szabad.

74. § Évvégi bizonyítványát a tanuló személyesen tartozik átvenni. A bizonyítvány 15 kros bélyeggel szereltetik fel.

75. § Megválása előtt a tanuló lelkiismeretesen visszaszolgáltatja a kölcsönzött tanszereket.

76. § Az eredeti osztálybizonyítvány elvesztése esetében másodlatot, kellő igazolás után és ha visszaélés gyanúja nem forog fenn, az igazgató állít ki.

A másodlat kiállításáért a bélyegen kívül 1 frt fizetendő.

77. § A jelen szabályok elleni vétséget büntetés követi, mely az intéstől az ország minden iskoláiból való kitiltásig fokozódik.

A fegyelmi büntetések következők:

1. a tanár által való magános figyelmeztetés és intés a tanuló hibájának kellő megvilágosításával;

2. szigorú feddés az osztályfőnök által;

3. az osztály előtt való nyilvános megdorgálás;

4. az igazgató elé idézés, ki ez alkalommal, ha szükségét látja, tanácsolhatja a szülőknek a tanuló csendes eltávolítását az intézetből;

5. a tanári szék elé idézés azzal a figyelmeztetéssel, hogy nem javulás esetén kizárják az intézetből;

6. a tanuló kizárása az intézetből;

7. oly esetben, midőn félreismerhetetlen az erkölcsi romlottság, s ez bármely intézet erkölcsiségét veszélyeztetné, az ország összes iskoláiból való kitiltás.

78. § A fegyelmi büntetések a Fegyelmi naplóba jegyeztetnek be. A büntetések alkalmazásáról a szülőket vagy helyetteseiket az osztályfőnök azonnal értesíti s esetleg a tanulónak házi fenyték alá vételét is megkívánhatja. A büntetések alkalmazásának oka az elmeneti bizonyítványba kitétetik.

79. § Botrányos magaviseletű tanulók a büntetési fokozatok mellőzésével csendesen eltávolíttatnak vagy végkép kizáratnak.

80. § A szülőknek vagy helyettesüknek kötelességük a tanulóknak az iskolán kívül való erkölcsös magaviselete fölött őrködni. A tanári testület elvárja a szülők vagy helyettesük nevelői közreműködését, az iskola törekvéseinek gyámolítását. A házi felügyelet törekedjék arra, hogy a tanulók mindent elkerüljenek, a mi korukkal, tanulói pályájukkal meg nem fér, a mi az iskola jó nevének árt, a mi botrányt okoz, vagy a tanulók erkölcsiségét veszélyeztet.

81. § Ez iskolai szabályzat egy példányát felvételtkor a tanuló, illetőleg szülei vagy helyettesei megszerezni tartoznak, a mivel egyúttal elismerik annak érvényességét.

FONTOSABB RENDELETEK A CSEHSZLOVÁK KORSZAK ELEJÉRŐL

CÍMER, HIMNUSZ, ÜNNEPEK STB.

1920. I. 22. 185. sz. rend. a „Magyar, magyarisch” és „Ungár, ungarisch” megjelölésekre vonatkozik; előbbi csak etnographiai, nemzetiségi jelentésben használható, utóbbi csak történelmi jelentésben, azaz a volt magyar királyságra való vonatkozásban.

1920. I. 24. 727. sz. rend. vonatkozik Masaryk T. G. elnök arcképének a tantermekben való kifüggesztésére és a Csehszlovák Köztársaság három nagy címerének beszerzésére.

1920. I. 20. 55. sz. és 1920. XI. 31. 10086. sz. rend., mely szerint a tanítóság és a szolgazemélyzet köteles a ruszint (rutén nyelvet, Podkárpatzská Rusz népnyelvet) 1921. év végéig elsajátítani és abból magát 1922. januárban vizsgának alávetni.

1920. I. 29. 896. sz. rend., mely szerint Podkárpatzská Rusz szolgálatába csak a Csehszlovák Köztársaság állampolgárai vehetők fel, vagy az állampolgárság megszerzendő.

1920. I. 31. 922. sz. rend., mely szerint az iskolában politikát űzni tilos.

1921. II. 12. 1129. sz. és 1920. IX. 27. 8075. sz. rend vonatkozik az iskolai szünetekre és ünnepekre. (Május 1.; március 6- vagy 7-én Masaryk T. G. elnök tiszteletére; március 27-én Komensky A. nagy pedagógus tiszteletére; július 6-án Hus János tiszteletére; október 27-, 28-án a Csehszlovák Köztársaság alapításának napján.)

1920. V. 24. 3144. sz. rend., mely szerint a tanításnál a ruszin népnyelvet, azaz a kisorosz nyelvet kell használni.

1920. V. 30. 3709. sz. rend., a „Kde domov muj” és „Nad Tatrou se blýska” nemzeti himnuszokra vonatkozik.

1920. VI. 26. 5065. sz. rend., mely szerint tantermekben és a tornateremben táncolni és mulatságokat tartani tilos.

1920. I. 26. 705. sz. rend., azon tanároknak a szolgálatból való elbocsátására vonatkozik, kik a fogadalmat le nem tették.

1920. VIII. 7. 6019. sz. rend., a zsidók külön nemzetiségének elismerésére és összes nemzeti jogaiknak odaítélésére vonatkozik.

1921. III. 29. 2094. sz. rend., mely szerint a tarpai gimnáziumi tanfolyamot látogató, ezelőtt Beregszászban beírt tanulók felvételi vizsgálatra engedélyt csak a tanügyi referátustól nyerhetnek, és mely szerint Podkárpatzská Rusz összes középiskolaiból kizáratnak azon tanulók, kik Podkárpatzská Rusz valamely középiskolájából önként kiléptek és Tarpára átmentek.

1921. IV. 30. 11 128. sz. rend., mely szerint az ifjúságnak politikai gyűléseken részt venni tilos.

1921. X. 20. 15841. sz. rend., amely a középiskolai leánynövendékek számára a kézimunka tanításának bevezetését elrendeli.

FELVÉTELI VIZSGA

Az első osztályba való felvételhez a tanulónak vizsgát kellett tenniük. (1921. III. 24-én kelt 4104. sz. rend.) A felvételi vizsga követelményei az 1922/23. tanévre a következők voltak (idézet az 1921/22. évi értesítőből):

„A felvételi vizsga áll írásbeli és szóbeli részből.

Az írásbeli vizsga kiterjed a következőkre: egy dolgozat a magyar nyelvből (az átoltvasott olvasmány rövid tartalma; tollbamondás) és egy dolgozat számtanból (három példa a főműveletekre vegyes számokkal).

A szóbeli vizsga 3 tantárgyra terjed ki, t. i.: magyarra, számtanra és földrajzra. A szóbeli vizsga alól a magyarból és számtanból olyan tanulók lesznek fölmentve, kiknek a IV. el. oszt. bizonyítványukban: *nagyon jó vagy jó* osztályzatuk van és az írásbeli dolgozatról legalább *jó* jegyet kaptak; a földrajzból való vizsgálat alól olyan tanulók lesznek fölmentve, kik a IV. el. oszt. bizonyítványukban *nagyon jó* osztályzatot kaptak.

A szóbeli vizsga követelményei a következők:

1. *Magyarból*: jó és értelmes olvasás. A helyesírás ismerete. A nyelvtan főbb szabályainak ismerete és azok alkalmazása. Beszédrészek. Főnévragozás, igeragozás, a melléknévek fokozása. Az egyszerű mondat. Írásjelek.

2. *Számtanból*: A számok pontos olvasása és írása. A négy főművelet egész számokkal. Egyszerű. A mértékrendszer egyszerű mértékei és súlyai. Gyakorlottság egyszerű feladványoknak következtetés által való szóbeli megoldásában.

3. *Földrajzból*: Főfogalmak és Podkárpatzská Rusz térképén való általános tájékozódottság és a Csehszlovák Köztársaság nagy vonásokban: a határok fekvése, nemzetiségek, hegyek, folyók, városok.

A tanulónak a gimn. tanulmányokra való elkészültségének a megítélésében döntően elsősorban képességeinek általános foka és a benyomás, melyet a vizsgálobizottságra tett. Egy tantárgyból tehet a tanuló a bizottság engedélyével nov. 1-ig javító vizsgát, és ezen időpontig mint magántanuló látogathatja az iskolát.”

1930-ban módosult a felvételi vizsga rendje. Azoknak a tanulónak, akik az elemi iskola V. osztályát elvégezték, és a tanítás nyelvéből meg számtanból a legjobb osztályzatot kapták, csak információs vizsgát kellett tenniük. Ez rövid beszélgetésből állt, amelynek során a vizsgabizottság meggyőződhetett a tanuló általános ismereteiről és a személyi adataiban közölt minősítés helyességéről. A többi tanuló a már ismertetett vizsgára kötelezték.

Az értesítőben közölt tudnivalók azt ajánlották a szülőknek, hogy követve a történelmi országok* német és cseh szülőinek példáját, „ne hozzák gyerekeiket korán a középiskolába, végeztessék el velük az ötödik osztályt, várják meg, míg gyerekük fizikailag és szellemileg érett lesz, akkor elbírja majd a középiskola követelményeit, nem bukácsol már az első osztályokban, és nem veszi el a kedvét a tanulástól.

A polgári iskolából a gimnáziumba átiratkozni szándékozó tanulóknak valamennyi tantárgyból különbözeti vizsgát kellett tenniük.

Ha a polgári iskola valamelyik osztályba felvételre „alkalmasnak” minősítette a tanulót, elengedték a hittanból, történelemből, földrajzból, természetrajzból, természettanból, rajzból, írásból, tornából, továbbá — az algebrát kivéve — mennyiségtanból teendő vizsgát.

Ha a polgári iskola „kitűnően alkalmas”-ként ajánlotta a tanulót, a tanítási nyelvből sem kellett vizsgáznia. Eszerint a kitűnően alkalmasnak a II. és III. osztályba csehből és latinból,* a IV. osztályba csehből, latinból és algebrából, az alkalmasnak ezenkívül magyarból is vizsgáznia kellett. Az V. osztályba való felvételnél egy tárgyból sem volt felmentés a vizsga alól.

*

Nincs tudomásunk arról, hogy a cseh időkben új rendtartást adtak volna ki a gimnáziumok, avagy kifejezetten a beregszászi gimnázium részére. A felvétel, a tanítás, valamint a követendő magatartás rendjét szabályozó utasításokból a fontosabbakat az előzőekben ismertettük.

Magyarországon 1934-ben alkotott törvényt az országgyűlés az oktatásról. Ennek végrehajtási rendelete a rendtartás megszövegezését az iskolák vezetőségére bízta. A Beregszászi Magyar Királyi Állami Gimnázium rendtartását az anyaországi gyakorlat szerint bevezetett ellenőrzőkönyvben hozta a szülők és a tanulók tudomására. A szövegben található hivatkozások arra utalnak, hogy az itt közölt rendtartás egy részletesebb keretrendelkezés kivonata.

---

* Történelmi országok alatt a Csehszlovák Köztársaságban Cseh és Morvaországot, valamint Sziléziát értették.

** Mivel a beregszászi gimnáziumot reálgimnáziumként működtették, és így csak a III. osztálytól tanították a latint, a felvételi vizsga rendjét értelemszerűen alkalmazták.

A BEREKSZÁSZI

M. KIR. ÁLLAMI GIMNÁZIUM

ISKOLAI RENDSZABÁLYAI

I. A szülőkhez

1. A tanuló a gimnáziumba történő felvételtől az iskolából való kilépésig, illetőleg az érettségi bizonyítvány kézhezvételéig — a szünidő folyamán is — az iskola fegyelmi hatósága alá tartozik. (Rendtartás 28. §)

2. Minden tanuló az iskolábalépés alkalmával Ellenőrzőkönyvet kap. Az Ellenőrzőkönyvet köteles a tanuló az iskolába naponként magával vinni.

Az Ellenőrzőkönyvvel elkövetett szabálytalanság fegyelmi vétség. A szülő vagy helyettese tartozik az iskola minden értesítését tudomásulvenni s azt minden megjegyzés nélkül aláírásával igazolni. (Rendtartás 29. §)

3. Azok a szülők vagy gyámok, akik nem laknak az intézet helyén, alkalmas helyettest tartoznak bejelenteni, akire gyermekük nevelését és felügyeletét átruházták, és akit feljogosítanak arra, hogy a gondviselésükre bízott tanuló felől az igazgatóság vagy az osztályfőnök értesítéseit elfogadhassa. Az erre vonatkozó jelentéseket előre írásban kell bejelenteni az iskola igazgatójánál.

4. Ha az igazgatóság a felelős gondviselő lakását vagy nevelői befolyását kifogásolhatónak tartja, ez esetben kötelesek a szülők más alkalmas szállásról gondoskodni, vagy pedig a tanuló tartozik az intézettől megválni. Korcsmai, kávéházi és más efféle üzletet folytató egyéneknél szállást vagy étkezést fogadni tilos.

5. A szülők vagy helyetteseik tartoznak gondoskodni arról, hogy a tanulók már a tanév elején a szükséges tankönyvekkel és taneszközökkel el legyenek látva, és az iskolát mindenkor pontosan látogassák.

A tanítás és nevelés eredményének biztosítása végett szükséges, hogy a szülők a mulasztásoknak elejét vegyék.

6. A szülő vagy helyettese tartozik minden előreláthatólag több napig tartó mulasztás okát lehetőleg a mulasztás kezdetekor az osztályfőnöknek bejelenteni.

Ragályos vagy fertőző betegség után a meggyógyult tanuló csak akkor látogathatja újból az iskolát, ha a hatósági orvos megengedi. Vonatkozik ez a ragályos beteg testvéreire is.

A tanuló mulasztását a szülő vagy helyettese legkésőbb 3 nap alatt igazolja. Ha az osztályfőnök szükségesnek tartja, igazolásul orvosi bizonyítványt is követelhet.

Istentiszteletekről, vallásgyakorlatokról való elmaradást az illetékes hittanárnál kell igazolni. (Rt. 39. § 6.) Rendkívüli tárgyakról való elmaradás is igazolandó.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMI GIMNÁZIUM BERECSZÁSZ

Anyakönyvi
szám :

10

ELLENŐRZŐKÖNYV

Balácsi Rozália

V. b.

oszt. gimnáziumi tanuló részére.

1942—43. tanév.

**Mss. 4905. „SZATMÁR ÉS BERECS” NYOMDA FIÓKJA, BERECSZÁSZ
Rákóczi-tér 3.**

A tanulót mindennemű igazolatlan óramulasztás miatt fegyelmi eljárás alá kell vonni.

Ha az igazolatlanul mulasztott órák száma az iskolai év folyamán annyira szaporodik, amennyi a rendes órák heti óraszám, a tanulót a tanulók sorából minden fegyelmi eljárás mellőzésével törölni kell. (Rendt.39. § 1—12. p.)

Ha a tanuló elfogadható ok nélkül 3 ízben későn érkezett az iskolába, az osztályfőnök az Ellenőrzőkönyvben értesíti a szülőt, és felhívja figyelmét a súlyos következményekre. Ha ennek nem lenne sikere, akkor a későn járó tanulót fegyelmi eljárás alá kell vonni. (Rt. 36. §)

7. A szülő vagy helyettese időközönként érdeklődjék az osztályfőnöknél és a szaktanároknál gyermeke előmenetele és magaviselete iránt. Igyekezzék a szülői értekezleten megjelenni, hogy az iskola és a szülői ház közti nevelői kapcsolatokat erősítse. Kéréssel vagy panasszal forduljon a szülő gyermeke osztályfőnökéhez vagy az iskola igazgatójához.

8. A szülőnek vagy helyettesének kötelessége a tanulónak az iskolán kívül való erkölcsös magaviselete fölött őrködni. A tanári testület elvárja a szülők vagy helyettesük nevelői közreműködését, az iskola törekvéseinek támogatását. Az otthoni felügyelet törekedjék arra, hogy a tanuló az iskolán kívül töltött idejét tanulással, írásbeli feladatok megírásával, hasznos olvasmánnyal vagy egyéb hasznos munkával, üdülésre szükséges vagy egészségének megfelelő foglalkozással értéktelje.

9. A szülőket érdeklő kérdések megbeszélése végett, valamint a tanulók erkölcsi magaviseletére és tanulmányi előmenetelére vonatkozó felvilágosítások közlése céljából minden tanár hetenkint egyszer *fogadóórát* tart. A szülők csak a kijelölt fogadóórán keressék fel a tanárokat! Az osztályfőnök sürgős ügyekben mindig fogad.

10. A szülők kötelesek jelen rendszabályokat tudomásulvenni és gyermekükkel megtartatni. Az ellenőrzőkönyv átvételét igazoló elismervény aláírása egyúttal az iskolai rendszabályok tudomásulvételét és érvényességének elismerését is jelenti.

II. A tanulók kötelességei

11. A tanuló tartozik tanárait mint legközvetlenebb előjáróit tisztelni és nekik engedelmeskedni. (Rendt. 31. §)

A gimnázium tanulói tanáraikat és tanárnőiket „Szebb jövőt! — Adjon Isten!” köszöntéssel üdvözljék. A köszöntést három lépéssel az üdvözölt előtt érthetően és hangosan kell mondani.

A fiútanulók — ha intézeti egyensapka van fejükön — a katonai szabályzatoknak megfelelően adnak tiszteletet.

12. Valahányszor a tanuló országzászló vagy hősök emlékműve előtt halad el, vagy nemzeti lobogó alatt felvonuló katonasággal találkozik, tartozik tiszteletének megfelelő módon kifejezést adni. (Rendt. 32. §)

13. A tanulónak kímélnie kell az iskolai épületet, az intézet minden tanítási eszközét és bútoraát.

A tanuló, illetőleg szülője vagy gyámja köteles teljes mértékben megtéríteni minden kárt, amit a tanuló az iskola épületében vagy az iskola felszerelésében tett. Ha a kár okozóját nem lehet megállapítani, a kárt az egész osztály egyetemlegesen tartozik megfizetni. (Rendt. 33. §)

14. A tanórákon a tanuló csak a szükséges könyvekkel és írószerekkel jelenhet meg. Ezeken kívül egyebet hozni elkobzás, esetleg büntetés terhe alatt tilos.

15. Az iskolában csak hazai származású tanszereket szabad használni. (Rt. 34. §)

16. Tiszta, illendő ruházat a rendes tanuló külsejéhez tartozik. Az egyensapkaviselés már az 1939/40. tanévben kötelező volt, a magyaros egyenruha bevezetését fokozatosan fogja előírni az igazgatóság.

A sapkán feltűnően látható legyen az iskola jelvénye. .

*Gimnazista lányok egyensapkája 1940 után. A képen
Lengyel Ágota VI. B osztályos tanuló*

17. A tanuló köteles a tanítási órákon, istentiszteleteken, vallásgyakorlatokon, kirándulásokon és az iskolai ünnepélyeken pontosan megjelenni, tennivalóit az előírt rend szerint végezni. (Rendt. 36. §)

18. A vasúton bejáró tanulók csak az ún. tanuló-kocsiban vagy tanulószakaszokban utazhatnak (fiúk, lányok elkülönítve).

Az utazás alatt a rend fenntartásáról az igazgatótól vagy megbízottjától kijelölt felügyelő gondoskodik.

A vasúton bejáró tanulók kötelesek a vonatkísérő személyzet utasításait pontosan követni.

Hazautazáskor a tanulók a pályaudvarra csak az indulási időre mehetnek ki, mégpedig zárt rendben, a felügyelő vezetése alatt. (Rendt. 38. §)

19. *Távolmaradási engedélyt* megokolt esetben a szülőnek vagy helyettesének előzetes írásbeli kérésére az igazgató ad. (Rendt. 38. §)

20. Minden *óramulasztást* írásban kell igazolni. (Lásd 6. pontot!)

21. A tanuló az iskolán kívüli minden elfoglaltságát (magántanítás, zene stb.) köteles osztályfőnökének bejelenteni. (Rendt. 40. §)

22. A tanuló iskolán kívül nyilvánosan általában nem szerepelhet. Kivételes esetekben azonban az intézet igazgatója erre engedélyt adhat. (Rendt. 41. §)

23. Gimnáziumi tanuló az intézeten kívül álló társulatnak vagy egyesületnek tagja vagy növendéke nem lehet, és ilyen egyesületek működésében sem az iskolai év folyamán, sem a nyári nagyszünetben részt nem vehet. (Rendt. 42. §)

Ifjúsági vallásos célú egyesületekben, iskolán kívüli cserkészcsapatban, sportegyesületben való működésre lehet engedélyt kérni az iskola igazgatójától.

24. Nyilvános *tánciskolába* tanuló nem járhat, nyilvános táncmulatságokon részt nem vehet. Magán- vagy zárt körű tánciskolát és táncmulatságot is csak az látogathat, akinek erre az igazgató a szülők írásbeli kérésére és felelősségére engedélyt ad.

A tanulók tánciskolában, táncmulatságon csak a délutáni órákban jelenhetnek meg. Leánytanulóknál a szülőknek megfelelő felügyeletről is kell gondoskodniok. (Rendt. 43. §)

25. *Színházakat*, hangversenyeket, tanfolyamokat, felolvasásokat, mozgófényképes előadásokat a tanuló csak osztályfőnöki engedéllyel látogathat. (Rendt. 44. §)

26. *Vendéglőbe*, cukrászdába, kávéházba csak kivételesen, étkezés céljából s akkor is csak a szülők vagy helyettesük társaságában mehet a tanuló.

Mulatók és játékhelyek felkeresése a tanulónak még szülei társaságában is *szigorúan tilos*. (Rendt. 45. §)

27. Fegyelmi büntetés terhe alatt tilos a tanulóknak a dohányzás, szeszes italok élvezése, fegyverhordás, egymás közti gyűjtés, szerencsejáték. (Rendt. 46. §)

28. A kiszabott időben minden tanuló a saját osztálytermében számára kijelölt helyen legyen, s ott feladatait ismételve csendben várja be a tanítás kezdetét.

Az oktatás ideje alatt a legnagyobb csend és figyelem tanúsítandó.

Az órák közti szünetben, mely üdülésre van szánva, minden tanuló kimegy a folyosóra vagy az iskola udvarára. A rend és fegyelem itt is megtartandó.

Tanár engedélye nélkül idegen osztályba lépni tilos.

Csöngetés után ismét haladéktalanul minden tanulónak el kell foglalnia helyét.

29. A lépcsőkön való szaladgálás, ugrándozás, taszigálás illetlen és veszélyes, ezért szigorúan tilos.

Az iskola helyiségeit bepiszkítani, ajtót, falat, széket, padot, asztalt, szekrényt befirkálni és megfaragni, papírszeleteket, tollat, kenyeret, gyümölcsrészeket stb-t az osztályteremben vagy folyosókon elhullatni tilos.

Papírost, gyümölcsrészeket és hasonlókat csakis az osztálytermekben és folyosókon elhelyezett szemétládákba szabad bedobni.

30. A tantermekben a hetes ügyel a rendre, csendre és tisztaságra. Vigyáz a tanteremben a bútorok épségére, gondoskodik a tanításhoz szükséges taneszközök (kréta, tiszta tábla) előkészítéséről. Ha kár történik az osztályban, azonnal jelenti az osztályfőnöknek.

31. Tanítás alatt a tanulók csak engedéllyel és fontos okból távozhatnak.

Tanítás alatt a tanulókat a tanteremből kihívni nem szabad.

32. Az órák közben mind a fiú-, mind a leánytanulók csak a részükre kijelölt helyen, udvaron, illetve folyosón tartózkodhatnak. A fiúk a leányok és viszont a leányok a fiúk gyülekező vagy óráközti helyén nem tartózkodhatnak.

33. Talált tárgyak a legközelebbi órára bemenő tanárnak azonnal átadandók.

34. Az osztályterem szellőztetéséről a hetes gondoskodik.

35. Az intézet hivatalos helyiségeibe, igazgatói irodába, tanári szobába szertárakba *csak előzetes engedély alapján szabad belépni.*

36. Az iskolától való megválás előtt a tanuló lelkiismeretesen visszaszolgáltatta mindent (könyvet, tanszereket stb.), amit az iskolától kölcsön kapott.

37. A tandíjat 5 egyenlő részben kell megfizetni október, november, január, március, április hónapok 5. napjáig.

38. A Tanulmányi Értesítőt és az Ellenőrzőkönyvet mint hivatalos iratokat a legnagyobb gonddal kell tisztán tartani.

39. A tanulók kötelesek az altisztekkel és iskolaszolgákkal szemben illedelmesen viselkedni.

40. A tanuló szeresse és becsülje tanuló társait, hogy azok viszont szeressék és becsüljék őt. A gúnyolódás, bántalmazás, méltatlan vádaskodás éppúgy, mint a rosszra való csábítás, kötelességmulasztásban való segítség (házi feladatok lemásolása stb.), idegen jószág elsajátítása vagy megrongálása büntetés alá esnek.

41. Minden indokolt panasszal vagy kérelemmel forduljon a tanuló osztályfőnökéhez, még akkor is, ha ügyét csak az iskola igazgatója tudja elintézni.

42. Fürödni, csónakázni, korcsolyázni, labdázni vagy egyébként játszani csak az igazgatóság és a helybeli városi hatóság által kijelölt helyeken, a szülők vagy azok megbízottainak tudtával és felügyelete mellett szabad.

43. Alkonyodás után nyáron április 15-től szeptember 1-ig 8, télen 7 óra múltával minden tanulónak lakásán kell tartózkodnia.

Korzózni, az utcán csoportosulni és céltalanul ácsorogni tilos.

44. Igazgatói engedély nélkül a tanulók maguk közt semmiféle célra pénzt nem gyűjthetnek.

A szülők vagy megbízottaik tudtán kívül a tanulónak nem szabad pénzt vagy értékes tárgyat másnak ajándékozni vagy kölcsönözni, elcserélni vagy eladni.

45. Nyilvános helyen és általában mindenhol tartsa minden tanuló kötelességének azt, hogy magatartásával, fegyelmezettségével és külsejével jó erkölcsiséget, szerénységet, lelki finomságot és erős önfegyelmet, általában pedig középiskolai tanulóhoz méltó műveltséget tanúsítson.

III. Egyéb rendelkezések

46. A tanulók műveltségük gyarapítására és öntevékenységük kifejtésére önképzőkört alakítanak. Az önképzőkör szakosztályokra tagozódik. A szakosztályok száma a tanulók részéről megnyilvánuló érdeklődés szerint évről évre változhat. Nem hiányozhat azonban az irodalmi irányú (irodalom, történelem, esztétika, közgazdaság) és a természettudományi irányú (fizika, matematika, biológia, kémia) szakosztály.

Az önképzőkori munkálatok nyilvánossá tétele csak az igazgató hozzájárulásával történhet.

Az önképzőkör alapszabályait a tankerületi kir. főigazgató hagyja jóvá. (Rendt. 81. §)

47. Az ifjúság olvasási vágyát, azon kívül, amit az oktatás nyújt, az ifjúsági könyvtár elégíti ki.

Az ifjúsági könyvtárból kölcsönvett könyveket a tanuló a maga idején visszaadni köteles. Bárminemű károsítás vagy könyvek vissza nem szolgáltatása az egész munka vételárának megtérítésére kötelezi a tanulót.

48. Az iskola nyilvános ünnepélyeinek sikerét tartozik minden tanuló erkölcsileg és anyagilag előmozdítani, a kiosztott szerepeket elvállalni, azokat lelkiismeretesen megtanulni, a próbákön pontosan megjelenni. Ünnepélyeken a szereplőket nyilvánosan megajándékozni tilos.

49. A tanuló csak olyan szálláson helyezhető el, amely egészségügyi szempontból megfelel, és ahol a tanuló hazafias és vallás-erkölcsi gondozása biztosítva van. (Rendt. 19. §) Lásd még a 3. pontot!

Az iskola által összeállított szállásszabályzat a szállásadóra és a szálláson levő tanulóra is kötelező.

50. A rendes tárgyak közül a rajz, a gyorsírás, a testnevelés és a kézimunka gyakorlati része alól *felmentést* nyerhetnek a tanulók.

A tanuló köteles azokon az órákon is jelen lenni, amelyekre felmentése vonatkozik. Köteles továbbá az anyag elméleti részét elsajátítani, sőt azokat a gyakorlati munkákat is elvégezni, amelyek elvégzésére szervezete alkalmassá teszi.

A felmentést a szülő szeptember hó 20-ig írásban tartozik kérni.

Minden felmentés hatálya legfeljebb egy iskolai évre szól. (Rendt. 68.§)

51. A gimnáziumi tanuló minden tanévben január hó végén értesítőt és a tanév végén bizonyítványt kap. Az értesítő a tanév első felében, a bizonyítvány pedig az egész tanévben tanúsított magaviseletéről, rendszeretéről és tanulmányi eredményéről ad felvilágosítást.

A tanuló köteles a tanulmányi értesítőt szüleinek vagy szülei helyettesének aláírás végett bemutatni, aláírás után pedig legkésőbb 8 nap múlva az osztályfőnöknek visszaadni.

A szállásadó, a tanulóotthon vezetője a tanulmányi értesítőt nem írhatja alá. (Rendt. 100. §)

IV. Fegyelmi büntetések

52. Ha a tanuló az iskola rendjébe ütköző magatartást tanúsít, ha a valláserkölcsi törvények vagy nemzethűség ellen vét, fegyelmi vétséget követ el. (Rendt. 47. §)

53. Az iskola fegyelmi büntetései a következők:

1. fokú fegyelmi büntetés: osztályfőnöki megrovás az osztály előtt;
2. fokú fegyelmi büntetés: az igazgató elé idézés és igazgatói megintés;
3. fokú fegyelmi büntetés: igazgatói dorgálás az osztály előtt;
4. fokú fegyelmi büntetés: az igazgató elé idézés a szülő vagy helyettese jelenlétében és igazgatói megrovás az osztály előtt, esetleg azzal a figyelmeztetéssel, hogy újabb fegyelmi kihágás esetében a tanulónak az intézetet el kell hagynia;
5. fokú fegyelmi büntetés: a tanári testület elé idézés és szigorú megrovás, esetleg a kedvezmények megvonása vagy eltávozás ajánlása;
6. fokú fegyelmi büntetés: kizárás az intézetből;
7. fokú fegyelmi büntetés: kizárás a helybeli középiskolákból;
8. fokú fegyelmi büntetés: kizárás az ország összes gimnáziumaiból;
9. fokú fegyelmi büntetés: kizárás az ország összes középiskoláiból.

54. Az osztályfőnök minden fegyelmi büntetésről az Ellenőrzőkönnyv útján értesíti a szülőket. A szülő tartozik az értesítést elismerni.

TANTERV, TANANYAG

Algimnázium, polgári, reáliskola

Az algimnáziumban hittant, magyart, latint, földrajzot, természetrajzot, mennyiségtant, rajzot, szépírást és tornát, a II. osztálytól németet, a III.-tól történelmet és természetrajz helyett fizikát is tanítottak, ének csak az első két osztályban volt.

A polgári iskolai tantárgyak bővültek a latinnal, a németet már az I. osztályban kezdték.

A reáliskolában I. osztálytól németet, III.-tól franciát tanítottak, latint csak rendkívüli tárgyként lehetett tanulni. A tantárgyak többsége megegyezett az algimnáziumban, illetve a polgári iskolában tanítottakkal, de itt ábrázoló geometria, szabadkézi rajz, gyorsírás és vegytan is volt.

Főgimnázium

A főgimnázium egyes osztályaiban a következő tárgyak szerepeltek:

I. és II. oszt.: hittan, magyar, latin, földrajz, természetrajz, mennyiségtan, torna, szépírás, ének.

III. oszt.: új tantárgyként belépett a német és a történelem, megszűnt a természetrajz és a szépírás.

IV. oszt.: a földrajz helyére természetrajz (vegytan, ásványtan) került.

V. oszt.: elkezdődött a görög nyelv tanítása (helyette görögpótló irodalmat és rajzot is lehetett választani).

A tananyag feldolgozásának módját és mélységét jól érzékeltetik a magyar nyelvi és irodalmi érettségi dolgozatok tételei. Irodalmi témák mellett választhatóan történelmi és/vagy fizikai témákat is adtak.

Érettségi tételek

1902–03 — Az Aurora-kör és hatása a költészet fejlődésére

— A kereszténység és a királyság behozatalának jelentősége és hatása

— A hő hatása a halmazállapotra

- 1903—04 — Nevezetesebb epikai alkotásaink mint a kor hangulatának kifejezői
 — A magyar Anjou- királyok beluralma és külpolitikája
 — A szinképelemzés és alkalmazása
- 1904—05 — Balassi és Petőfi (Párhuzamos jellemzés)
 — A magyar királyi szék betöltése és a Pragmatica Sanctio (Történelmi értekezés)
 — A hőnek a testekre való hatása
- 1905—06 — „A magyar lyrában a magyar nemzet története”. Gyulai (Kifejtés)
- 1906—07 — A Zrínyiász és a Zalán futása. (Párhuzam a korviszonyok, tárgy, szerkezet, jellemzés, előadás és nevelés szempontjából.)
- 1907—08 — Hogyan gondolkozott a magyar ifjúság neveléséről Zrínyi, Mikes és Kármán
- 1908—09 — Jókai regényköltészetének főbb sajátosságai
- 1909—10 — Eötvös írói pályája
- 1910—11 — Berzsenyi költészetének főbb eszméi
- 1911—12 — Kölcsey Ferenc szónoki műveinek főbb eszméi
- 1912—13 — Széchenyi eszméi a „Hitel”-ben s hatásuk az irodalomra
- 1913—14 — Jókai írói hatásának politikai jelentősége
- 1914—15 — A családi érzés Petőfi lírájában
- 1915—16 — A magyar föld szeretete Arany János költeményeiben
- 1916—17 — Balladaköltészetünk fejlődése és a költői igazságszolgáltatás Arany János balladáiban
- 1917—18 — Széchenyi eszméinek nyoma irodalmunkban
- 1918—19 — A Toldi. A monda és költői feldolgozása.

A TANTERV MÓDOSULÁSAI

1919 ÉS 1938 KÖZÖTT

A beregszászi gimnázium, mely előbb klasszikus jellegű volt, épp úgy, mint Podkárpátszka Rusz két másik gimnáziuma, fokozatosan reálgimnáziummá alakult át, és az 1921/22. tanévben az I—IV. osztályban már a reálgimnáziumi tanterv, az V—VIII. osztályban még a klasszikus gimnázium tanterve szerint működött.

Az összes osztályokban mint új tantárgyat vezették be a ruszin nyelvet. A történelemben és földrajzban a tanterv annyiban módosult, hogy e tárgyak tanításában a Csehszlovák Köztársaság s benne a Podkárpátszka Rusz került a középpontba.

A reálgimnázium tantervét a következő táblázat mutatja:

Tantárgyak	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.
Vallás	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Magyar nyelv	4	4	5	3	4	3	3	3	28
Ruszin nyelv	3	4	3	3	3	3	3	3	25
Latin nyelv	5	6	5	5	5	5	4	4	39
Német vagy francia nyelv	–	–	4	4	4	3	3	4	22
Történelem	–	–	2	2	3	3	3	3	16
Földrajz	2	2	2	2	1	1	1	1	12
Természetről	2	2	–	2	2	2	2	1	13
Fizika	–	–	2	2	–	–	3	4	11
Kémia	–	–	–	–	2	2	–	–	4
Matematika, geometria	4	3	3	3	3	4	3	3	26
Ábrázoló geometria	–	–	–	–	–	2	2	1	5
Filozófia	–	–	–	–	–	–	2	2	4
Rajz	3	3	2	3	–	–	–	–	10
Szépírá	1	–	–	–	–	–	–	–	1
Torna	2	2	2	2	2	2	3	2	16
Összesen	28	28	32	32	31	32	33	33	248

A klasszikus jellegű gimnázium tanterve az átmeneti időben:

Osztály	Vallás	Magyar nyelv	Ruszin nyelv	Latin	Görög	Német	Történelem	Mennyiség	Természetről, fizika	Torna, filozófia	Összesen
V.	2	3	3	5	4	3	3	3	3	$\frac{2}{2}$	31
VI.	2	3	3	5	4	3	3	3	3	$\frac{2}{2}$	31
VII.	2	3	3	5	4	3	3	3	3	$\frac{2}{2}$	31
VIII.	2	3	3	4	4	3	2	2	4	$\frac{2}{3}$	32

Az intézet az új követelményeknek megfelelő történelmi és földrajzi könyveket nem tudott kapni, mivel még nyomtatásban nem jelentek meg, így a tanároknak kellett a régi könyveket kiegészíteniük, módosítaniuk. Az átmeneti időben a többi tárgyból is az eddigi tankönyveket használták, habár sok közülük az új idő szellemének kevésbé felelt meg.

Hogy a meghonosított csehszlovák tanterv minél tökéletesebbé váljon, Podkárpatáská Rusz Tanügyi Referátusa az 1925/26. tanév kezdetével a tantárgyak osztályonkénti tanítását a következő órafelosztással rendelte el:

Tantárgy	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Heti órasz.
Osztály									
Hittan	2	2	2	2	2	1	1	1	13
Magyar nyelv	5	4	3	3	3	4	3	4	29
Cseh nyelv	3	4	3	3	3	3	2	2	23
Latin nyelv	6	6	6	6	6	5	4	6	45
Francia nyelv } Német nyelv }	—	—	4	4	5	4	3	3	23
Történelem	—	2	2	2	3	3	3	4	19
Földrajz	2	2	2	2	2	2	2	—	14
Matematika	4	3	3	3	3	3	3	2	24
Természetrajz	2	2	—	—	2	2	2	2	12
Kémia	—	—	—	2	2	2	—	—	6
Fizika	—	—	2	2	—	—	4	4	12
Ábrázoló geom.	—	—	—	—	—	2	2	1	5
Filozófia prop.	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Rajz	3	3	2	2	—	—	—	—	10
Szépírás	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Torna	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Összesen:	30	30	31	33	33	33	33	33	256
Rendkívüli tárgy (csoportokra tagolva):									
Ruszin	2	2	2	2	2	2	2	2	
Ének	1	1	1	1	1		2	1	

Az 1927-i tantervmódosítás következtében az I. osztályban a magyar nyelvet 4, a cseh nyelvet szintén 4 órában tanították, a német (francia) nyelv tanítását az 1927/28. tanévben a IV., az 1928/29. tanévtől az V. osztályban kezdték. Az ének rendkívüli tárgy heti óraszámát 2-re emelték.

1930-ban a következő tantervet vezették be:

Tantárgy	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Heti órasz.
	Osztály								
Hittan	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Magyar nyelv	5	5	4	4	3	3	3	4	31
Cseh nyelv	4	4	3	3	2	2	2	2	22
Latin nyelv	–	–	6	6	4	4	4	5	29
Francia nyelv }	–	–	–	–	6	6	4	4	20
Német nyelv }									
Történelem	1	2	2	2	3	3	3	3	19
Földrajz	2	2	2	2	1	2	2	–	13
Mennyiségtan	4	4	3	3	3	3	3	2	25
Természetrajz	3	3	–	–	2	2	2	2	14
Vegytan	–	–	–	2	2	2	–	–	6
Természettan	–	–	3	2	–	–	3	4	12
Ábrázoló mértan	–	–	1	1	–	–	2	2	6
Bölcsélet	–	–	–	–	–	–	2	2	4
Rajz és szépírás	4	4	2	2	–	–	–	–	12
Torna	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Ének	2	2	–	–	–	–	–	–	4
Összesen	29	30	30	31	30	31	34	34	249

1933-ban újból módosult a tanterv. Az idegen nyelvek óraszámát a felső osztályok többségében növelték. A VII. osztályban választani lehetett cseh társalgás és ábrázoló geometria között. Bölcséletet csak a VIII. osztályban tanítottak, viszont a korábbi 2 helyett 3 órában.

A tananyag főbb jellemzői a csehszlovák korszakban

Az iskolai tananyag színvonala változatlanul magas maradt. Az uralomváltozás ellenére a gimnázium megtartotta eredeti céljait, a humán műveltség biztosítását. Mint ebben az időben Magyarországon is, megszűnt a görög nyelv tanítása. Kötelező tantárgy lett az államnyelv (előbb a ruszin, majd a cseh), a tantervben választ-

hatóként megjelölt francia és német közül az előbbi került előtérbe. Csökkent a magyar történelem és a magyar irodalom tanítható anyaga.

Az államnyelvek

Podkárpatzská Rusz területén az államnyelvek (ruszin és cseh) tanítása az évek folyamán jelentősen módosult. Az „autonómia” fogyásával a cseh nyelv kiszorította a ruszint.

1919–20-ban a ruszin nyelvet tanították a VIII. osztályban és a tanfolyamokon, összesen heti 5 órában.

Az 1920–21. évi új tanterv szerint minden osztályban tanítani kellett, összesen heti 25 órában.

1922–23-ban bevezették a cseh nyelv tanítását.

1925–26-ban a ruszin rendkívüli tárgy lett (heti 2 órában).

Magyar nyelv és irodalom

Tananyagának körét az egyes osztályok számára kijelölt iskolai és házi olvasmányok, továbbá dolgozatok címével érzékeltethetjük.

I s k o l a i o l v a s m á n y o k

II. osztály: Szemelvények a görög-római világból. Részletek a magyar és a cseh történelemből. Részletek a magyar és csehszlovák nép életéből.

III. osztály: Szemelvények a görög és római világból. Jánosik. Szemelvények Zrínyi Miklós életéből. A Magas-Tátra. Amerika múltjából. Ifjúsági nevelő olvasmányok Tóth Tihamértól. Masaryk elnök emlékirataiból. Melyiket a kilenc közül? (Jókai). A gyerekek (Gárdonyi).

IV. osztály: Arany: Toldi. Mikes 3 levele. Szemelvény Gárdonyi „A bor” című színművéből. Kazinczy: Erdélyi levelek. Wessely: Masaryk G. T.

V. osztály: Petőfi: János vitéz. Petőfi leíró költeményei. Kemény: Id. Wesselényi Miklós. Móra: A szüret. Tinódi: Budai Ali basa históriája. Kemény: Arany Toldija. Eötvös: Emlékbeszéd Kőrösi Csoma Sándor felett. Gyulai: Emlékbeszéd Arany János felett. Plinius két levele a Vezuv kitöréséről. Petőfi és Arany levelezése. Kölcsey: Parainesis.

VI. osztály: Magyar és szlovák népdalok és népballadák. Kisfaludy Károly és Arany balladáit. Vörösmarty: Szép Ilonka. Arany: Vojtina ars poétikája. Görög,

római, olasz, német, francia, szlovák lírai szemelvények. Berzsenyi ódái. Kisfaludy: A kérők. Shakespeare: Julius Caesar.

VII. osztály: Katona: Bánk bán. Vörösmarty: Csongor és Tünde. Balassa, Csokonai, Kölcsey, Kisfaludy Sándor és Vörösmarty lírai versei. Vörösmarty: Cserhalom. Ányos: A kalapos király. Kármán: A nemzet csinosodása. Magyar irodalmi szemelvények a legrégibb időktől Vörösmartyig.

VIII. osztály: Széchenyi: Hitel, bevezetés. Tompa: Az árvalányhajról, Az ibolya álmai, Három a daru. Péterfy: A költői igazságszolgáltatás. Ady válogatott költeményei.

H á z i o l v a s m á n y o k

II. osztály: Jókai: A tatárjárás 1241—42-ben; Garay: Az obsitos; Tompa: A Vámosújfalusi jegyző, A keresztútrol.

III. osztály: Kisfaludy Károly: Mit csinál a golya? Gyulai: Az első magyar komikus. Jókai: Kötél áztatva jó. Mikszáth: A néhai bárány.

IV. osztály: Fazekas: Lúdas Matyi. Gvadányi: A peleskei nótárius budai utazása. Gárdonyi: A bor. Móricz: Légy jó mindhalálig. Jókai: Az új földesúr, Az aranyember.

V. osztály: Arany: Toldi estéje. Gárdonyi: A láthatatlan ember, Egri csillagok. Herczeg: Pogányok. Petőfi elbeszélő és leíró költeményei. Fáy meséi. Mikszáth: Szent Péter esernyője.

VI. osztály: Eötvös egy regénye. Jósika: Abafi. Vörösmarty: Két szomszédvár. Arany: Buda halála. Hviezdosláv: A csősz felesége. Katona: Bánk bán. Kisfaludy Károly: A kérők vagy Csalódások. Sophokles, Shakespeare és Molière egy-egy műve.

VII. osztály: Zrínyi: Szigeti veszedelem. Kármán: Fanni hagyományai. Kölcsey: Parainezis. Csokonai: Dorottya. Vörösmarty: Csongor és Tünde. Egy Eötvös-regény. Balassa, Csokonai, Vörösmarty lírai versei. Két világirodalmi mű.

VIII. osztály: Jósika: Abafi. Eötvös: A falu jegyzője. Tóth Ede: A falu rossza. Madách: Az ember tragédiája. Mikszáth: Szent Péter esernyője. Gárdonyi: A láthatatlan ember. Móricz: Légy jó mindhalálig. Ady költeményei. Čapek: RuR. Balassa: A magyar nyelv életrajza.

Az olvasmányokat nem központi tanterv, hanem a tanárok jelölték ki, ezért fordulnak elő ismétlődések.

I s k o l a i é s h á z i í r á s b e l i d o l g o z a t o k

VII/a. I. félév: 1. (iskolai): A magyar és világirodalom viszonya a magyar pogány korban. 2. (házi): a) A humanizmus. b) Színház és mozik. 3. (iskolai): a) Ba-

lassa szerelmi lírája. *b)* Munka és pihenés (gondolatok a vakációval kapcsolatban). II. félév: 1. (iskolai): Zrínyi és Gyöngyösi (irodalomtörténeti párhuzam). 2. (házi): Egy klasszikus értékű magyar irodalmi mű ismertetése. 3. *a)* Miért a „Bánk bán” a legkiválóbb magyar tragédia? *b)* A természet meghódítása (gondolatok a technika fejlődéséről és jelentőségéről).

VII/b. I. félév: 1. (iskolai): A magyar naiv eposz. 2. (házi): Színház és mozi. 3. (iskolai) *a)* Balassa vallásos és vitézi énekei. *b)* Vakációi élményeim. II. félév. 1. (iskolai): Miért volt nagy költő Zrínyi? 2. (házi): Egy klasszikus értékű magyar irodalmi mű ismertetése. 3. (iskolai): *a)* Katona József és Kisfaludy Károly (irodalomtörténeti párhuzam). *b)* A rádió teljesítményei és jelentősége (értekezés).

VIII/a. I. félév: 1. (házi): Mit tanulhat az ifjúság Masaryktól? 2. (iskolai): Eötvös eszméi. 3. (iskolai): Petőfi leíró költeményei. II. félév: 1. (iskolai): Az új földesúr kiválóságai és gyengéi.

VIII/b. I. félév: 1. (házi): Mit kell tanulnia az ifjúságnak Masaryktól? 2. (iskolai): Csak az önösnek nincs vigasztalása a földön (Eötvös Karthauzijának alap gondolata). 3. (iskolai): Petőfi szerelmi költészete. II. félév 1. (iskolai): Mikszáth Szent Péter esernyőjének jelességei és gyengéi.

Matematika, természettudományok

A matematika és a természettudományi tárgyak tananyaga lényegében megegyezett a magyarországgal, ezért csak az attól eltérő földrajz és történelem tantervét közöljük.

Földrajz

I. osztály: A földrajzi alaptünetmények megismerése, a föld felszíne, a felszín összetétele, változásai. Alapismeretek a föld felszínének ábrázolásáról, lehetőleg a tanulónak saját megismerése és tapasztalata alapján; a természetben és a térképen való tájékozódás. Az iskolai és fontosabb típusú katonai térképeken való tájékozódás. A földrajzoktatás a tanuló legközvetlenebb környezetéből indul ki, s folytatódik a távolabb fekvő helyeken, hogy a tanulók saját tapasztalataik alapján ismerjék az alaptogalmakat. A csehszlovák állam leírása a természetes országtartományok szerint, különös tekintettel a leírt földrészeire vonatkozólag; természeti, gazdasági szempontok, a lakosság sűrűsége, nemzetisége és vallási viszonyok. A Csehszlovák Köztársaság összképe. Az európai államok rövid leírása a csehszlovák államra való fontosságukkal kulturális és gazdasági oldalról. A glóbusz és az azon való tájékozódás.

II. osztály: A napnak csavar alakú útjáról szóló ismeretek mélyítése, a lakóhely horizontja, viszonyítva más helyek horizontjához. A föld gömbölyűsége, nagysága, a glóbusz. Ázsia, Afrika fekvése és körrajza. Víz- és domborzati viszonyok helyrajzi és klimatikus tekintetben, a növényzet, a föld termékei. Az emberek foglalkozása. Európa körvonalaival áttekintése. Talajképződés, vízrendszer. A dél-európai és brit szigetek. Az Al-Duna leírása, a Délkeleti-Kárpátok. Románia és Jugoszlávia.

III. osztály: A többi európai ország, kivéve Csehszlovákia, Ausztria és Magyarország. Amerika és Ausztrália fekvése, domborzati és vízrajzi, klimatikus viszonyok. A csillagászatból ismétlésül a megfelelő fizikai anyag.

IV. osztály: Ausztria, Magyarország, a Csehszlovák Köztársaság fizikai és politikai földrajza, különös tekintettel a területek termékeire, foglalkozási, közlekedési és kulturális helyzetére. A polgári kötelességekről szóló ismeretek. A világrések áttekintése.

V. osztály: Csehszlovákia tüzetes ismerete gazdasági szempontból. Bevezetés az általános földrajzba. Európa áttekintése: Spanyolország, Portugália, Olaszország, Svájc, Franciaország, Belgium, Hollandia.

VI. osztály: Németország, Lengyelország. A balti államok, a skandináv államok, Dánia, Nagy-Britannia, Amerika, Ausztrália.

VII. osztály: Oroszország, Ázsia, Afrika. Sarkvidékek. Ismétlés.

VIII. osztály: Csehszlovákia tüzetes ismerete.

Történelem

II. osztály: a csehszlovák területek őskora, a történelem előtti kor rövid vázolása, a mondák. A csehszlovák állam történelme átnézetesen a legkorábbi kortól, tekintettel Szlovenszkóhoz és Podkárpatzská Ruszhoz való viszonyára. Különös gondot kell fordítani a legkiválóbb személyeknek és korszakoknak feltüntetésére. A Habsburg-uralom, különösen a fehérhegyi csata utáni korszak, az ellenreformáció és a csehszlovák állam függetlenségének megújítása és újjászülése.

III. osztály: Az ókor és középkor a XIII. sz. végéig. Tekintettel kell lenni a csehszlovák állam már akkor ismert történelmére, (az összes osztályokban) főszóly helyezendő a művelődéstörténetre.

IV. osztály: A középkor a XIII. századtól és az újkor a legújabb időig. Rá kell mutatni a csehszlovák állam akkor ismert történelmére.

V. osztály: Bevezetés az ókori, különösen a görög és római történelembe, ki-domborítandók a kultúrtörténeti és gazdasági momentumok.

VI. osztály: A középkor és az újkor története a vesztfáliai békéig, különös gonddal a huszita korszakra és a cseh reformációra. Bővebben tárgyalandó a fe-

hérhegyi csata utáni korszak és korszellem. A cseh történet mellett különös gond fordítandó más szláv népek történelmére.

VII. osztály: A vesztfáliai békétől a legújabb korig. A Habsburg királyok uralmának megosztása. A tananyag kibővítendő a legújabb eseményekről szóló magyarázatokkal a világháború befejezéséig.

VIII. osztály: Földrajzi és honismeret. Csehszlovákia keletkezése, belső kifejlődése és kölcsönös érintkezése a többi állammal, különös tekintettel a művelődéstörténeti és a gazdasági momentumokra. 1526-ig a történelem csak a Csehszlovák Köztársaság területére szorítandó. Az osztrák császárság történelmét a felszabadult Csehország szemszögéből kell tárgyalni.

AZ 1938 UTÁN BEVEZETETT MAGYAR TANTERV

Magyarországon 1935-ben új, egységes gimnáziumi tantervet vezettek be. Ennek alkalmazásával azok az osztályok, amelyek tanulmányaikat 1935 előtt kezdték, a korábbi reálgimnáziumi, a későbbiek az egységes gimnáziumi, illetve leánygimnáziumi tanterv szerint tanultak. Így a beregszászi gimnáziumban az 1940/41. évben a tanterv a következőképpen alakult:

	Fi ú t a g o z a t								L e á n y t a g o z a t							
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Hittan	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Magyar	5	5	4	3	3	3	3	3	5	5	4	3	3	3	3	3
Történelem			3	3	3	3	3	3			3	3	3	3	3	3
Gazd. és társ. ism.						2							2			
Földrajz	3	4	2				2		3	4	2				2	
Latin	5	5	4	4	4	4	4	4			4	4	5	5	4	4
Német			4	4	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	3	3
Francia							4	3							4	3
Olasz					4	4							4	4		
Rutén					4								4			
Bölcselet								2								3
Természetrajz	2	2		3	5				2	2		3	5			
Kémia					3									3		
Fizika			2				4	4			2				4	3
Matematika	4	5	3	3	3	3	3	3	4	5	3	3	3	3	3	3
Rajz	2	2	2	2					2	2	2	2				

	Fi ú t a g o z a t								L e á n y t a g o z a t							
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Testnevelés	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3	3	3	3	2	2
Egészségtan				1				1				1				1
Szépírás	1	1							1							
Gyorsírás				2								2				
Ének	2	2	1						2	2	1					
Kézimunka									2	2	2	2				

Érettségi tétel e k

a magyar nyelv ből és irodalomból (1938—1944)

1938—39. Fiúk:

- A magyar regényírás úttörői
- Mennyivel kényelmesebb a fizika jóvoltából a ma emberének élete, mint amilyen dédszüleinké volt?

Lányok:

- Arany, Petőfi, Tompa nemzetnevelő értéke
- A mohácsi vész előzményei és okai

1939—40. Fiúk:

- Társadalomrajz a századforduló magyar regényeiben
- Az elektromosság szerepe az orvostudományban

Lányok:

- Az ember tragédiájának erkölcsi tanítása
- Korszerű hírszolgálat a honvédelemben

1940—41. Fiúk:

- Nemzeti érzés és hazaszeretet az irodalomban a szabadságharc óta.
- Mit köszönhetünk Európának és Európa mit köszönhet nekünk?

Lányok:

- Az édesanya költészetünk tükrében
- A magyarság hivatása a Duna-medencében

1941—42. Fiúk:

- A magyar sors líránk tükrében a 19. század első felében
- Az elektromos áram hőhatásának gyakorlati alkalmazása

Lányok:

- Vörösmarty időszerűsége: a magyar nők mai hivatása
- Erdély mint a nemzeti gondolat védelmezője a XVII. században

1942—43. Fiúk:

- Népballadáink
- A nyugat-európai eszmeáramlatok hatása a magyar történelemben

Lányok:

- Magyar sorskérdések legújabb népi íróink műveiben
- Fizikai eszközök a háziasszony szolgálatában

1943—44. Fiúk:

- Szellemi életünk kettéhasadása a századforduló táján
- Erdély és a román nemzetiség kérdése

Lányok:

- Női sorsok a magyar regényirodalomban
- A lencsék gyakorlati alkalmazása.

AZ ISKOLA ÉPÜLETE, BERENDEZÉSE

1902 novemberéig, amikor birtokba vehette a Vérke partján felépített új, modern épületet, az iskola a református egyház tulajdonában levő, a református templom melletti házban működött. Noha ezt bővítették a szomszédos épületből hozzá csatolt helyiségekkel, az elhelyezés igen szűkös maradt.

Az 1902. október 5-én ünnepélyesen felavatott új épületet az 1902/03. évi értesítő a következőképpen mutatja be:

„A beregszászi állami főgymnasium új palotája a Vérke folyó mentén vonuló Petőfi-utca három egymás mellett fekvő telkén épült föl, utczai homlokzata 56 m. széles, telkének egyik része a Petőfi utczával párhuzamosan haladó Battyányi utczára nyílik. Az épület előtt 22 méter széles kertté alakított díszes előtér terül el, s így a két emeletes és új renaissance stylben épült palota hatalmas arányai annál jobban érvényesülnek. — Épületünk homlokzata nagyobbára vörös téglával kirakott nyers építkezés, a mely között elhelyezett sima falfelületek a homlokzat szépségeit kiválóan emelik. — A főbejárat fölött gánóczi mészkőből kifaragott és cser- és babér lombokkal övezett magyar czímer az épület belsejében ápoltszerű magyar hazafiság díszes jelképe. A bejárat csarnok jobb oldalán elhelyezett falfülkében márványlapon az épület létesítőinek neveit aranybetűk örökítik a következő felirattal:”

I. FERENCZ JÓZSEF

király

uralkodása alatt

Duka és Szentgyörgyvölgyi

Széll Kálmán

ministerelnök

Dr. Wlassics Gyula

vallás és közoktatásügyi minister

Dr. Zsilinszky Mihály

államtitkár

Szieber Ede

kir. tankerületi főigazgató

Orlovsky István

főgymnasiumi igazgató

idejében

Pecz Samu

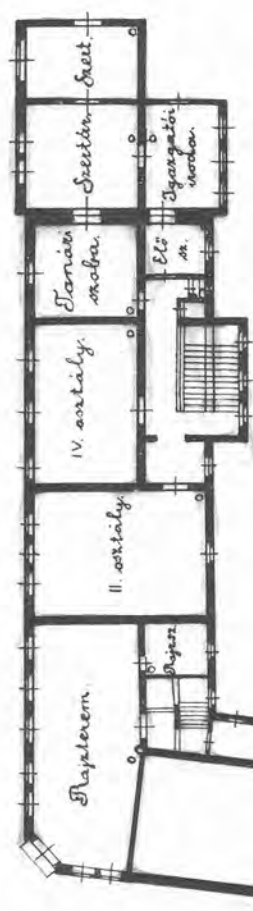
műgyetemi nyilv. rendes tanár

tervei szerint

épült 1900—1901-ben

A beregszászi ill. középiskola
 az 1895/96. isk. évben.

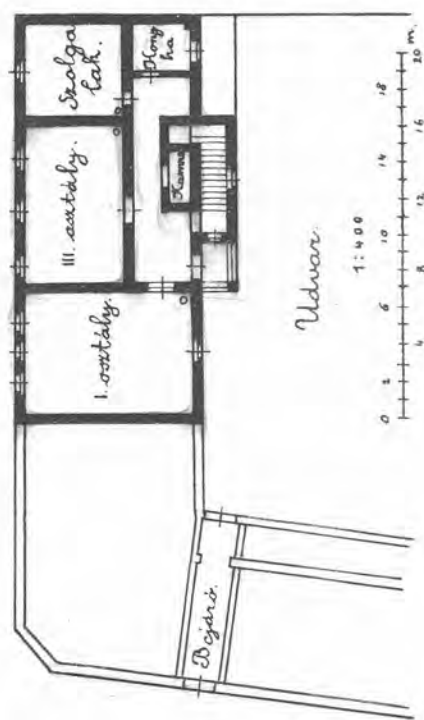
Emelet.

H.

Földszint.

20.

Prags. Thukér Frigyes

Az iskola épületének, tantermeinek, könyvtárainak, szertárainak részletes leírását az 1938/39. évi értesítő alapján közöljük.

1. *Épület.* Az iskola impozáns, tömör, kétemeletes épület, 3784 m² területen épült. Parkozott előkertje 6460 m², hátsó kertje 11 487 m², részben gyümölcsös, részben konyha- és botanikus kert. A torna és más sportok gyakorlására az intézet tágas udvara és egy külön tenispálya áll az ifjúság rendelkezésére.

2. *Az intézet helyiségeinek mérete:*

Alagsor: szénraktár 69,96 m², segítőegyesületi könyvtár 59,04 m², fiúcserkészotthon 70,62 m², leánycserkészotthon 42,25 m², szolga kamrája és konyhája 33,66 m², raktárak 63,36, 19,08 m², mángorlólhelyiség 27,72 m², mosókonyha 28,38 m², fatartó 64,00 m², pince 30,00 m².

Földszint: igazgatói lakás (53,04+32+57,6+38,1) = 180,8 m², igazgatói iroda 27,09 m², igazgatói iroda várószobája 15,75 m², tanári könyvtár 37,08 m², kapus-szoba 16,38 m², ifjúsági könyvtár 17,64 m², altiszt lakása 43,2 m², osztályterem 67,41, 45,56 m², szolga lakása 20,01 m², osztályterem 65,66 m², tornaterem öltözője és tusskamra 41,65 m², testnevelő tanár szobája 9,6 m², tornaszertár 19,02 m², tornaterem 246,17 m².

I. emelet: vegytani szertár 36,96 m², természetrajzi szertár 73,92 m², osztályterem 66,3 m², szülői fogadószoba 24,05 m², tanári tanácskozóterem 63,07 m², osztályterem 40,95, 69,55, 44,22, 72,00, 42,24, 44,22, 44,88 m².

II. emelet: fizikai szertár 80,92 m², fizikai előkészítő 35,84 m², osztályterem 42,5, 42,24, 42,9, 82,88, 67,32, 70,62, 44,88 m², rajzszerár 44,20 m², rajzterem 82,71 m².

3. Az épület tulajdonjoga az államkincstáré. Beregszász város évi 8000 pengővel járul hozzá a dologi kiadásokhoz. Az év folyamán kisebb mérvű külső és belső javítás történt. Tekintve, hogy az épület már 41 éves, nagyon szükséges volna egy nagyobb szabású tatarozás.

4. Az iskola bútorzata általában már elhasznált, kopott. Itt is szükséges volna a felfrissítés.

K ö n y v t á r a k , s z e r t á r a k

A volt csehszlovák rendeletek szerint minden tanuló felvételi díj címén évenként 20 cseh koronát fizetett. Ezt az összeget a tanári kar a könyv- és szertárak gyarapítására használhatta fel. Az állam külön nem utalt ki erre a célra pénzt. Tekintettel arra, hogy a beregszászi gimnáziumnak, mint a megszállott Kárpátalja 20 éven keresztül egyetlen magyar középiskolájának, állandóan sok tanulója volt, a beszerzésekre fordítható összeg is elég nagy volt, s így mód adódott rá, hogy

szertárainkat kellőleg felszerelhessük, azonban könyvtáraink cenzúra miatt nem gyarapodhattak a kor és a magyar szellemi fejlődés követelményeinek megfelelően.

1. *Ifjúsági könyvtár:* A tanév elején az ifjúsági könyvtár állománya 4565 kötetet tett ki 44 037,73 cseh korona, azaz 6291,10 pengő értékben.

A csehek Beregszász kiürítésekor elvitték a könyvtár összes cseh nyelvű könyveit, 288 kötetet 5 081,70 cseh korona, azaz 725,87 P értékben, úgyhogy a felszabaduláskor a könyvtár állománya 4277 kötet volt 38 956,03 cseh korona, azaz 5565,14 P értékben.

A felszabadulás óta a gyarapodás 972 kötet 444,46 P értékben. E könyvek legnagyobb részét (870 kötetet) a „Magyar a magyarért” akciótól kaptuk.

A tanév végi állapot: 5249 kötet 6009,60 P értékben.

2. *Tanári könyvtár:* A tanév elején a tanári könyvtár állománya 3874 lelt. szám 88 207,80 cseh korona, azaz 12 601,11 P értékben.

A ruszin osztályok elköltözésekor néhány kötetet a magyar tanári könyvtárból is elvittek.

Az 1938/39. tanévi gyarapodás 58 kötet 351,80 P értékben.

A tanév végi állapot 3927 mű 12 952,91 P értékben.

A felszabadulás után igen sok értékes folyóirattal gazdagodott a könyvtár, ezeket a VKM ajándékozta iskolánknek: Magyarosan, Néptanítók Lapja, Vezetők Lapja, Magyar Nyelv, Testnevelés, Iskola és Egészség, Családi Kör, Külügyi Szemle, Természettudományi Közlöny, Magyar Pedagógia, Ethnographia, Botanikai Közlemények, Pásztortűz, Állattani Közlemények, Földrajzi Közlemények, Fizikai és Kémiai Didaktikai Lapok, Századok, Athenaeum, Irodalomtörténet, Budapesti Szemle. Továbbá jár még: az Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny, Magyar Középiskola és a Matematikai és Fizikai Lapok.

3. *Természettani szertár:* A tanév elején a leltári állomány 414 szám volt 84 897,30 cseh korona, azaz 12 128,20 P értékben.

A kiürítés alkalmával egyes tanárok „buzgolkodása” ellenére sikerült az igazgatóságnak az összes tárgyakat visszatartani. Így hát veszteség nem volt, de gyarapodást sem tud kimutatni a szertár.

4. *Vegytani szertár:* A román megszállás alkalmával a beszállásoltak minden üvegtárgyat eltörtek, úgyhogy a vegytani berendezést az iskola az elmúlt 20 év alatt szerezte be. Ma már van a szertárnak benzin-gázgenerátora, és a legpontosabb kvalitatív és kvantitatív analitikus műveletekre is be van rendezve. Vannak kőzetcsiszoló és fényszóró készülékei is. A felszerelést sikerült megmenteni. A fel-

szabadulás utáni gyarapodás 1 lelt. szám 10 P értékben. A tanév-végi állapot: 755 lelt. szám 5079,45 P értékben.

5. *Természetrajzi szertár:* Az 1938/39. tanévben selejtezés nem történt. A f. évi gyarapodás 3 db 62 P értékben. A tanév végén a leltárállomány: 1943 lelt. szám 3956,69 P értékben.

6. *Történelmi szertár:* A tanév elején történelmi képek és térképek összesen 454 lelt. számban voltak iktatva, ezek értéke 12 139,00 cseh korona, azaz 1734,14 P volt.

A ruszin tagozat elköltözésekor ebből a szertárból főleg cseh nyelvű térképeket vittek el; ezeknek most nemigen vehetnők hasznát.

A tanév folyamán 4 db történelmi térkép volt a gyarapodás 40 P értékben. A tanév végi állapot: 364 leltári szám 1544,— P értékben.

7. *Földrajzi szertár:* A kiürítés alkalmával a szertárból sok cseh feliratú térképet vittek el Bilkére. A szertár állománya a tanév elején 207 lelt. szám 22 098,80 cseh korona, azaz 3156,97 pengő volt. Ebből 54 db leltári számot 1380,10 P értékben a kiürítés alkalmával elvittek.

Gyarapodás az év folyamán: 5 db térkép 111,50 P értékben. A tanév-végi állomány: 158 lelt. szám 1888,33 P értékben.

8. *Rajzszertár:* A rajzszertárban levő ingóságok száma: 494 db 8942 cseh korona, azaz 1277,43 P értékben. Az anyag a következőképpen csoportosítható: 1. gipszmodellek (fej, ló stb), 2. famodellek (háziesszközök, építészeti formák), 3. porcelántárgyak (edények, kerámia alakzatok, figurák), 4. üvegtárgyak (poharak, használati eszközök), 5. fémtárgyak (használati tárgyak a háztartásból, mértani testek váza) és 6. preparátumok (madarak, gyümölcsök, lepkék).

A tanév folyamán selejtezés és gyarapodás nem volt.

9. *Geometriai szertár:* A tanév eleji állapot az év folyamán nem változott. A jelenlegi állomány: 66 lelt. szám 1227,97 P értékben.

10. *Matematikai szertár:* A leltári állományban változás nem történt. Van összesen 83 lelt. szám 1198,01 P értékben.

11. *Classica philologia-gyűjtemény:* A klasszikus szobrok, képek és könyvek gyűjteménye áll 66 lelt. számból, értéke 841,43 pengő.

12. *Testnevelési szertár:* Az iskola tornaterme elég jól van felszerelve, van egy nagy — játékra alkalmas — udvar, egy tenispálya és hideg-meleg zuhanyos fürdő

is melllette. A felszerelésből az októberi kiürítés alkalmával sok igen értékes tornaszert magukkal vittek a csehek. Ezek nagy részét — részben jó, részben megromgált állapotban — Kárpátalja felszabadulása után visszakaptuk. Ezenkívül a VKM-től is több igen értékes tornaszert kaptunk 818,90 P értékben.

A tornaszertár jelenleg 655 db kisebb-nagyobb tornaszert tartalmaz: 7911,14 P értékben.

13. *Ének- és zeneszertár:* Az amúgy is gyengén felszerelt szertárból a kótaanyagot és a szakkönyveket a kiürítés alkalmával elvitték. Megmaradt a zongora, harmónium és nagybőgő kb 1100 P értékben.

AZ ISKOLA TANTESTÜLETE

Igazgatók

Aliszkevecs András: 1919. december 9-től az 1921/22. tanév végéig igazgatta a gimnáziumot. Tanította a német nyelvet.

Cserepes Gyula: 1941/42-től 1943/44-ig a gimnázium igazgatója. Tanított latin nyelvet.

Elnöke az Északkelet-Magyarországi Kultúregyesület (ÉMKE) beregszászi szervezetének, a Bereg megyei és Beregszászi Fiatalok Pártfogó Egyesületnek; választmányi tagja az Egyesült Keresztény Nemzeti Ligának; tagja a Beregvármegye törvény hatósági bizottságán belül alakult fegyelmi bizottságnak, az Internátus Egyesület felügyelő bizottságának, a Beregszászi Iskolán kívüli Népművelő Bizottságnak, a Beregszászi Városrendészeti Bizott-

ságnak.

Előadásokat tartott az ÉMKE kulturális estjein; a Beregszászon rendezett Mécs-esten Mécs László szociális költészetéről. Cikkei jelentek meg a Kárpáti Magyar Gazdában. Jelentősebb közülük: *Kivesző népi szokás egy erdőháti faluban.*

Grigássy Mihály: Igazgató 1922/23-tól 1925/26-ig. Tanított (főként a ruszin osztályokban) földrajzot, történelmet, továbbá ruszin nyelvet és szépírást.

Kontros Endre. A gimnázium igazgatója az 1938/39. tanévben. 1939 szeptemberében a Kárpátaljai Kormányzóság tanügyi tanácsához helyezik. Tanított latin nyelvet.

Tagja a Beregszászi Iskolán kívüli Népművelő Bizottságnak, a Munkács-egyházmegyei görög katolikus iskolák fegyelmi tanácsának.

Irodalmi működése: *Mikszáth Kálmán: Az öregek* (összehasonlító forrástanulmány — megjelent az 1938/39. évi értesítőben).

Dr. Lopour József. Az 1924/25. és az 1925/26. iskolai évben tanárként működik. 1926/27-től 1935/36-ig igazgató. Tanított francia és cseh nyelvet.

Lukovics Antal. Igazgató az 1936/37. és az 1937/38. tanévben. A Magyar Internátus Igazgatója.

Előadásai: a Podkárpátszka Ruszi Magyar Kultúregyesület estjén: *Beregszász mai utcái és terei a történelem tükrében*; a Beregszászi Irodalom- és Műpártoló Egyesületben: *A legújabb orosz humoristák*; *Dalolnak a Kárpátok* (a ruszin népdalokról). Cikkei jelentek meg napilapokban és folyóiratokban.

Orlovsky István. Vezette az intézetet az 1895/96. tanévben ideiglenes igazgatóként, 1896/97-től 1898/99-ig királyi igazgatói kinevezéssel, 1899/1900-tól 1902/03-ig állami főgimnáziumi igazgatóként. Tanított természetrajzot, vegytant, továbbá bölcsezetet és német nyelvet.

Alelnöke az Országos Középiskolai Tanáregyesület ungvári, majd Ung-Bereg megyei körének; választmányi tagja a Beregmegyei Kaszinónak; tagja Beregvármegye törvényhatósági bizottságának, Beregszász város képviselő testületének, a Katolikus Tanáregyesületnek.

Cikkét írt a Bereg című hetilapba a gimnázium épületéért; az 1895/96. évi értesítőbe megírta a beregszászi m. kir. állami középiskola történetét.

Ormay Sándor. Az 1890/91. tanévben ideiglenes igazgató, 1891/92-től 1894/95-ig igazgató. Tanított természetrajzot, vegytant, továbbá német és francia nyelvet.

Irodalmi és tudományos működése: *A beregszászi állami reáliskola keletkezése* (1890/91. évi értesítő); *Jegyzetek Beregszász bogárfaunájából* (tanulmány az 1894/95. évi értesítőben).

Papp Ferenc. A gimnázium igazgatója az 1939/40. és az 1940/41. tanévben. Tanított természettant.

A kassai tankerület 3 tagú állandó bizottságának póttagja, Bereg és Ugocsa közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék 3 tagú tanügyi állandó bizottságának rendes tagja; a Kárpátaljai Magyar Kultúregyesület vezetőségének tagja; a Beregszászi Könyvtáregyesület, valamint az Internátus Egyesület felügyelő bizottságának tagja; az Emericana beregszászi korporációjának priorja; a Termé-

szettudományi Társulat tagja; római katolikus egyháztanácsi tag; a Beregmegyei Kaszinó háznagya.

Schürger Ferenc. Ideiglenes igazgató 1903/04-ben, igazgató 1904/05-től 1918/19-ig. Tanított történelmet és földrajzot.

Elnöke a Beregmegyei Közművelődési Egyesületnek; alelnöke az Ung-Bereg megyei Tanári Körnek; igazgatósági, illetve választmányi tagja az Országos Középiskolai Tanári Egyesületnek, a Beregmegyei Irodalom- és Műpártoló Egyesületnek; tagja Beregvármegye törvényhatósági bizottságának, Beregszász város képviselő testületének.

Előadást tartott az Országos Tanáregyesület székelyudvarhelyi ülésén *Az érettségi vizsgálat reformja* címmel (megjelent a Tanáregyesületi Közönyben); elnöki megnyitót tartott a Beregmegyei Közművelődési Egyesület közgyűlésén az egyesület fontosságáról (megjelent a Bereg c. hetilapban); előadást tartott a Katolikus Tanáregyesület közgyűlésén a kettős órákról (megjelent a Magyar Középiskolában); a kassai tankerület igazgatói értekezletén *A tanulmányi, erkölcsfegyelmi és egészségügyi állapot megítélése az ellenőrző tanácskozásokon* címmel. Szerzője volt a gimnáziumok és reáliskolák földrajzkönyveinek több kiadásában.

Tanárok

Ambró Mária. 1939 januárjától az 1939/40. iskolai év végéig tanított magyar nyelvet, történelmet, továbbá kézimunkát.

Ott-tartózkodásának idejében a leány-önképzőkör és a leány-cserkészcsapat vezetője.

Antal Margit. 1939 januárjától az 1942/43. iskolai év végéig tanított francia, német és olasz nyelvet, továbbá éneket és kézimunkát, rendkívüli tantárgyként pedig német társalgást.

Az Országos Közegészségügyi Intézet beregszászi maláriaállomásának gondozónője.

Arnhold Nándor. Az 1892/93. és az 1893/94. évben rajzoló mértant, rajzot, szépírást, továbbá éneket tanított.

Tanulmányt írt az 1893/94. évi értesítőbe *A rajz mint a nevelés-oktatás eszköze* címmel.

Bacsó Gyula. 1920/21-től 1922/23-ig, majd az 1927/28. évben tanított magyar, latin, német nyelvet, továbbá történelmet és szépírást.

Bacsinszky Emil. 1919. december 8-tól az 1922/23. év végéig tanított német és ruszin nyelvet. Az állami ruszin internátus vezetője volt.

Bajzáth Lajos. Rajzoló mértant, rajzot és szépírást tanított az 1890/91. és az 1891/92. tanévben.

Balázs Géza. Az 1928/29. és az 1929/30. iskolai évben rajzot, ábrázoló geometriát és szépírást tanított.

Bárdos László. 1939 márciusától az 1943/44. iskolai év végéig latin és olasz nyelvet, történelmet, földrajzot, gyorsírást, továbbá rendkívüli tantárgyként olasz társalgást tanított.

1939-ben tanulmányúton járt Olaszországban. A Külügyminisztérium elismerését érdemelte ki a perugiai egyetemen kifejtett tevékenységéért.

A Kárpátaljai Magyar Kultúregyesület (KMKE), majd az Északkelet-Magyarországi Kultúregyesület (ÉMKE) választmányi tagja; az Egyesült Keresztény Nemzeti Liga helyi szervezetének

titkára.

Előadás-sorozatot tartott az Iskolán Kívüli Népművelő Bizottság rendezésében, többek között *A magyarság eredete, Okkultizmus és spiritizmus* címmel; a KMKE (ÉMKE) rendezésében Munkácson *Az olasz művészet nagyjai, Több magyar öntudatot!*, Beregszászon *Mit jelent nekünk Erdély?, Magyar öntudat* címmel; az Actio Catholica szervezésében Boldog Margitról, Prohászka Ottokárról és XII. Pius pápáról; műkedvelő diákok közreműködésével színre vitte Kisfaludy Károly *Kérők* című vigjátékát. A környék falvaiban ÉMKE-csoportokat szervezett. Cikkeket írt a Kárpáti Magyar Gazdába.

1945 után rövid ideig a budapesti Márvány utcai kereskedelmi iskolában tanított, majd Tatabányára került, és tevékenyen részt vett a város első középiskolájának, az Árpád gimnáziumnak a létrehozásában. Hallásának elvesztése után, 1952-től korai haláláig, 1963-ig a megyei könyvtár igazgatóhelyettesi tisztjét töltötte be.

Levéltári és könyvtári kutatások alapján *Bányászszív és bányászoköl* címmel megírta a tatabányai munkásmozgalom történetét 1945-ig, majd a könyv folytatásaként *Egy bányászváros a szocialista fejlődés útján* címmel Tatabánya történetét dolgozta fel 1945-től 1960-ig. Későbbi, pedagógiai műve *Erkölc, szerelem* című könyve. Társ szerzőként részt vett az 1848/49-es szabadságharc Komárom megyei eseményeit, a tatabányai bányász sportmozgalom 50 éves történetét, valamint a Komárom megyei hírlapok és folyóiratok bibliográfiáját tartalmazó művek megírásában. Cikkei jelentek meg a megye lapjaiban.

1988-ban a tatabányai új gimnázium a Bárdos László nevet vette fel.

Bárkányi Károly. Az 1935/36. iskolai év kezdetétől 1938 októberéig tornát és földrajzot tanított. Parancsnoka a Kadimah cserkészcsapatnak.

Testnevelési egyesületek szakosztályvezetője.

Bátori Ilona. 1939/40-től 1943/44-ig magyar és francia nyelvet, továbbá történelmet és kézimunkát tanított.

Az 1940/41. tanévtől a leány-cserkészcsapat vezetője; az 1943/44. tanévben a leány-önképzőkör tanárelnöke.

Bellus Károly. 1907/08-tól 1917/18-ig mennyiségtant, rajzoló geometriát, szépírást, továbbá földrajzot, történelmet, valamint tornát tanított.

Szabad líceumi előadásokat tartott a népszerű csillagászat köréből (megjelentek a Bereg c. hetilapban), ugyanebben a témakörben felolvasást tartott a Bereg megyei Irodalom- és Műpártoló Egyesületben; a Bereg megyei Tanári Kör közgyűlésén előadást tartott *Haeckel mint iskolai reformátor* címmel; a Bereg megyei Közművelődési Egyesületben *Alpesi hágók* címmel; folytatólagos tárcákat közölt az alpinizmusról.

Dr. Bellyei László. A gimnázium növendéke. 1934/35-től 1943/44-ig tanított magyar, cseh és német nyelvet, rendkívüli tantárgyként német nyelvet és német társalgást. 1941/42-től igazgatóhelyettes. A fiú-önképzőkör tanárelnöke az 1939/40. és az 1943/44. iskolai évben. Cserkészcsapat-parancsnok.

A Podkárpatzská Ruszi Magyar Kultúregyesület (PRMKE) beregszászi körzetének titkára, 1938 után a Kárpátaljai Magyar Kultúregyesület (KMKE), majd az Északkelet-Magyarországi Magyar Kultúregyesület (ÉMKE) központjának főtitkára és a beregszászi

csoport titkára. Titkára továbbá a Közművelődési Egyesületek Szövetségének, a Magyar Internátus Egyesületnek; igazgatósági tagja a Beregszászi Közjóléti Szövetségnek; jegyzője az Egyesült Keresztény Nemzeti Liga megyei szervezetének; tagja, később gondnoka a Beregszászi Iskolán kívüli Népművelési Bizottságnak; választmányi tagja a Bereg megyei Kaszinónak.

Előadást tartott a PRMKE rendezésében Beregszászon *A demokrácia*, továbbá A csehszlovákiai magyarság kultúrszervezkedése, Badalon *A kultúra szerepe az em-*

ber életében címmel; a járási közművelődési egyesület megbízásából Muzsalyban *A népuralom*, Nagybégányban *Az állam kulturális szervezete* címmel; a Kárpátaljai Magyar Akadémikusok Egyesületében *Széchenyi* címmel; a cseh-magyar kultúresten Smetanáról; a Katolikus Legényegyletben *Keresztény és materialista világnézet* címmel; a KMKE szervezésében a beregszászi kultúresten *Magyar kultúrmunka a múltban és jelenben*; az Iskolán kívüli Népművelési Bizottság rendezésében Csappon Széchenyiről; a Közművelődési Egyesületek Szövetségében a magyar közművelődés feladatairól.

Irodalmi tanulmányai, kritikái, színművei és szlovák költeményekről készült fordításai jelentek meg a Csehszlovákiában kiadott Magyar Minerva c. irodalmi folyóiratban. *Magyar irodalom Csehszlovákiában* című egyetemi szakdolgozatát a pozsonyi Akadémia Kiadó kiadásában megjelenő Bujnák-émlékkönyv 1933-ban tette közzé. *Kisebbségi magyar intelligencia* című cikkét, továbbá Győri Dezsőről, Mécs Lászlóról, Darkó Istvánról és Szabó Dezsőről írt kritikai tanulmányait a Magyar Írás közölte. *Tavaszi ébredés*, *Nagy érzések és Bújdósók* című drámáit műkedvelő csoportok sikerrel színre vitték. 1938 után rendszeres szerzője a Kárpáti Magyar Gazdának és a Felvidéki Magyar Hírlapnak, cikkeket írt ezenkívül a Kárpáti Híradóba és a Felvidéki Nevelőbe. *Prágai napló* című önéletrajzi regényét a Kassán megjelenő Új Magyar Museum folytatásokban közölte. *A Tegnap és a Ma irodalma az iskolákban* című tanulmánya az 1939/40. évi értesítőben jelent meg. Főmunkatársa a Magyar Írásnak; szerkesztője a Magyar Munka c. folyóiratnak; tagja az Új Magyar Museum és a Kárpáti (később Tiszaháti) Magyar Gazda szerkesztő bizottságának. Ez utóbbi lap felelős szerkesztőjét katonai szolgálatának ideje alatt helyettesítette.

Hadifogságból Kaposvárra áttelepült családjához hazatérve először a Táncsics Gimnáziumban, majd a Munkácsy Mihály Leánygimnáziumban kapott tanári állást. 1946-ban B-listázták. Csaknem öt évig magántanításból és egyéb munkákból tartotta el családját. 1951-ben rehabilitálták; 1954-ig a közgazdasági technikumban utána a tanítóképzőben tanított. 1957. szeptember 1-jével a Munkácsy Mihály Leánygimnázium igazgatójává nevezték ki. 1959-ben az akkor alakult Kaposvári Felsőfokú Tanítóképző Intézet, később a Tanítóképző Főiskola tanára lett. 17 éven át vezette a magyar és idegen nyelvi-irodalmi szakcsoportot, a későbbi magyar nyelvi-irodalmi tanszéki csoportot. Időközben főiskolai tanárrá nevezték ki. Csaknem hét esztendei túlszolgálatot 1977. január 1-jén ment nyugdíjba.

Előadásokat tartott a TIT rendezésében; Thomas Mannról írt tanulmányát a központi elnökség kiadásra elfogadta; 1955-ben az irodalmi szakosztály elnökévé választották. Titkára, később elnöke a Somogy megyei Írócsoportnak. Lapjának, a Somogyi Írásnak szerkesztője — számos kritikai írása, tanulmánya, drámaelemzése, színházi kritikája, novellája, verse jelenik meg benne, valamint a Somogyi Szemlében (irodalmi rovatának vezetője), a Somogyban, a pécsi Jelenkorban, a szombathelyi Életünkben, a szegedi Tiszatájban, a Látóhatárban, a Somogyi Írók

Antológiájában és az Április c. kiadványban. Szerzője *A német irodalom a XX. században* c. tanulmánykötet egyik fejezetének (Gondolat, 1966.).

Főiskolai tanárként az anyanyelvtanítási kísérlet vezetője volt mint az Egyetemközi Anyanyelvi Témabizottság kaposvári kihelyezett csoportjának felelőse. A kísérlet eredményét az ő szerkesztésében az ELTE Nyelvtudományi dolgozatok 36. kötetében tették közzé. 1973-ban bevásztották az MTA és a MÜM 12 tagú munkabizottságába. A kaposvári anyanyelvi kísérletről különböző konferenciákon számos előadást tartott, tanulmányai jelentek meg a témáról A tanító munkája (később Tanító), továbbá a Magyar Nyelvőr c. szakfolyóiratban, a szegedi Módszertani Közleményekben (szerkesztő bizottságának tagja), a debreceni Tanítóképző Főiskolák Tudományos Közleményeiben, a Tantárgypedagógiai kutatások (Oktatásügyi Minisztérium pedagógusképző osztálya, Baja, 1974.) c. könyvben. Az *Anyanyelvi tantárgypedagógia* c. főiskolai jegyzet (Tankönyvkiadó, Budapest, 1977.) társszerzője. A témáról írt dolgozattal 1974-ben akadémiai pályadíjat nyert.

Bellyeiné Szenkovszky Magda. 1939 januárjától az 1943/44. iskolai év végéig tanított magyar és német nyelvet, továbbá földrajzot, természetrajzot, gyorsírást és kézimunkát, rendkívüli tantárgyként gyorsírást.

Benécs Gusztáv. Tornatanító 1890/91-től 1896/97-ig.

Besse Dávid. 1907/08-tól 1913/14-ig latin, görög, továbbá magyar nyelvet, bölcseletet és szépírást tanított.

Besse Gyula. Az 1918/19. tanévben mennyiségtant és természetant tanított.

Betkovszky Jenő. Gyakorló tanárként oktatta a magyar nyelvet az 1910/11. tanév második és az 1911/12. tanév első felében.

Binar József. Az 1934/35. tanévben tornát tanított.

Bojki Miklós. Az 1919/20. tanév második felében német nyelvet tanított.

Buczkó Géza. 1939 januárjától az 1943/44. iskolai év végéig rajzot, művészettörténetet, szépírást, továbbá egészségtant, valamint rendkívüli tantárgyként rajzot tanított.

Tagja a Salgótarjáni Balassa Bálint Irodalmi és Művészeti Társaságnak. Képeiből és kisebb szobraiból kiállítást rendezett a Beregmegyei Kaszinó nagytermében.

Katonai szolgálat és több évi hadifogság után Magyarországra hazatérve előbb egy újpésti általános iskolában, majd a Budapest XII. kerületi, Németvölgyi úti általános iskolában kapott tanári állást. Rövid időre elhagyva a pedagógiai pályát, a Budapesti Városépítési Tervező Irodában helyezkedett el rajzolóként és építéstervezőként. Feladata művészi munkák tervezése volt.

Néhány év múlva újból tanárként működött a Thököly úti gimnáziumban, amely időközben technikummá, majd felsőfokú technikummá alakult át. Itt az

érdeklődő tanulók részére rajzkört alakított, és növendékeivel kiállításokat rendezett. Itteni munkálkodása folyamán elérte a docensi fokozatot. 63 éves korában ment nyugdíjba, és jó ideig még festéssel foglalkozott.

Budaházy Tamás. 1890/91-től 1900/01-ig mennyiségtant, természettant, vegy-
tant, továbbá földrajzot, természetrajzot és könyvviteltant tanított.

Bukovinszky István. Az 1937/38. iskolai évben földrajzot, történelmet, továbbá honismeretet és bölcséletet tanított.

Dr. Csánk Béla. Iskolaorvos. 1902/03-tól 1918/19-ig, az 1921/22. tanévben és 1923/24-től 1927/28-ig egészségtant tanított.

Beregvármegye tiszteletbeli főorvosa; Beregszász város tisztí orvosa.

Az alkoholizmusról tartott előadása megjelent az 1905/06. évi értesítőben.

Csánk István. 1935/36-tól 1943/44-ig tanított mennyiségtant, ábrázoló geometriát, rajzot, továbbá gazdasági ismereteket, gyorsírást és tornát, rendkívüli tantárgyként pedig ábrázoló geometriát.

A Kárpátaljai Magyar Kultúregyesület (KMKE) tagja; a Magyar Internátus Egyesület tagja, majd számvizsgáló bizottsági tagja; a BFTC (sportegyesület) intézőbizottságának és választmányának tagja; törvényszéki írásszakértő.

Előadást tartott a járási közművelődési egyesület megbízásából Beregardón és Makkosjánosiban *Az állampolgárok jogai* címmel; a Podkárpátszka Ruszi Magyar Kultúregyesület rendezésében *Az iskola a jellemfejlés szolgálatában* címmel. A KMKE szervezésében a környékbeli községekben diákok közreműködésével műsoros előadásokat tartott.

Cikket írt a Gömör c. hetilapba.

A háború után a Nyíregyházi Királyi Katolikus Gimnázium, a későbbi építőipari technikum tanára lett. 1949-ben részt vett egy tankönyvpályázaton, s ezért később egy négytagú csoport tagjaként megbízást kapott az ipari technikumok I. osztálya számára készülő matematika tankönyv megírására. 1950-ben a Tankönyvkiadó felelős szerkesztője lett. Munkaköre a középiskolai matematika és ábrázológeometria tankönyvek szerkesztésére terjedt ki. 1957-ben felelős szerkesztője lett A matematika tanítása c. módszertani folyóiratnak, és azt 1965-ig szerkesztette.

Részt vett a *Matematika az ipari technikumok IV. osztálya számára*, a *Matematika az ipari technikumok esti tagozata I–IV. osztályának számára*, a *Kísérleti tankönyv a gimnáziumok I. osztályának számára* és a *Matematika a szakmunkásképző iskolák II. osztályának számára* című tankönyvek megírásában. Dr. Göndöcs Lászlóval együtt írta *Az ábrázológeometria módszertanának néhány kérdése* című könyvet; írt egy szakköri füzetet *Számolás vonalakkal, grafikus ábrázolás* címmel.

A csehszlovákiai magyar iskolák számára szlovákból lefordította az ottani *Ábrázológeometria — III. osztály*; *Ábrázológeometria — IV. osztály*; *Matematika — II. osztály* című gimnáziumi tankönyveket.

Cikket írt *Uwagi na temat ksiazek pomocniczych dla nauczycieli matematyki* címmel a Varsóban megjelenő *Biullyn: z warsztatu podrecznika c. tankönyvelméleti folyóiratba*.

A beregszászi öregdiákok találkozóinak tevékeny résztvevője.

Cséke Miklós. A gimnázium növendéke. 1935/36-tól 1938/39-ig magyar, francia és cseh nyelvet tanított.

A Kárpátaljai Magyar Kultúregyesület választmányi tagja, a beregszászi kerület titkára; a Beregszászi Iskolán kívüli Népművelési Bizottság tagja.

Ismeretterjesztő előadásokat tartott közművelődési egyesületekben; a Podkárpatyszká Ruszi Magyar Kultúregyesület rendezésében *A kuruckorszak*, továbbá *A magyar neobarokk* címmel; a járási közművelődési egyesület megbízásából Borzsován és Badalón

Az állam kulturális szervezete címmel; a Kárpátaljai Magyar Akadémikusok Egyesületének beregszászi estjén *Tiszaháti kultúrélet* címmel; a tiszaujlaki elemi iskola szülői tanácsának értekezletén *Ady Endre és költészete* címmel.

1939 őszén az ungvári állami gimnáziumhoz, majd 1941-ben az akkor megnyílt ungvári ruszin gimnáziumhoz helyezték. 1942 nyaratól katonai szolgálatot teljesített, 1945 februárjában hadifogságba esett. 1947-ben tért haza — Magyarországra.

A tamási állami gimnáziumban kapott állást. 1950 januárjától az orosz nyelv oktatásának szakfelügyelője lett Tolna megyében. Politikai támadásoknak kitett beosztásától megszabadulva 1953 őszétől 1972. évi nyugdíjazásáig a szekszárdi Garay János Gimnázium tanára volt, időközben a TIT rendezésében előadásokat tartott. Nyugdíjasként még 15 esztendeig tanított különböző iskolákban. A beregszászi gimnázium történetének megírását Cséke Miklós kezdeményezte.

Csermák Oldrics. Az 1932/33. iskolai évben tornát tanított.

Dr. Csighy Antal. 1899/1900-tól 1901/02-ig magyar, latin és görög nyelvet tanított.

Az erkölcsi nevelés postulátuma címmel értekezést írt az 1899/1900. évi értesítőbe.

Csudáky László. A gimnázium növendéke. 1934/35-től 1943/44-ig természetrajzot, földrajzot, továbbá egészségtant, természettant, gazdasági ismereteket és tornát tanított. A magyar internátus felügyelőtanára.

Vezetőségi tag közművelődési és szociális egyesületekben; választmányi tagja a Kárpátaljai Magyar Kultúregyesületnek.

Ismeretterjesztő előadásokat tartott; a járási közművelődési bizottság megbízásából Csomán tartott előadásának címe: *A demokrácia és a demokratikus államformák.*

1945 után Beregszászon folytatta pedagógiai munkásságát.

Dr. Czvank László (L. Dr. Göndöcs László!)

Danielovics István. 1920/21-től 1922/23-ig, majd az 1924/25. iskolai évben magyar, latin és ruszin nyelvet tanított.

Danka István. Magyar, latin és német nyelvet tanított az 1900/01. iskolai évben.

A Magyar Szemle, az Alkotmány és a Bereg c. lapok munkatársa. Értekezést írt az 1900/01. évi értesítőbe *Az iskolázás rövid története* címmel.

Deák György. 1939 januárjától az 1943/44. iskolai év végéig a testnevelés tanára volt. A fiú-cserkészcsapat parancsnoka, az iskola Bethlen Gábor Sportkörének vezetője.

Alelnöke a Nagyállói Sport Egyesületnek, a BFTC-nek (bereg-szászi sportegyesület); választmányi tagja az Országos Rákóczi Szövetségnek, a Magyar Atlétikai Szövetség Keleti Kerületének, a Magyar Tornaszövetség Keleti Kerületének; tagja a Protestáns Irodalmi Társaságnak.

Szolyván hunyt el 1944 őszén a „háromnapos munka” áldozataként.

Deákné dr. Bartha Katalin. 1939 januárjától az 1943/44. iskolai év végéig magyar és latin nyelvet, továbbá bölcsészetet, művészettörténetet és kézimunkát tanított. Az 1942/43. iskolai évben a leány-önképzőkör tanárelnöke.

A Magyar Nyelvtudományi Társaság választmányi tagja; az Egyetemes Philológiai Társaság tagja; az Egyesült Női Tábor beregszászi szervezetének jegyzője.

Nyelvtudományi tanulmányokat írt: a Debreceni Tisza István Tudományegyetem Magyar Népryelvkutató Intézetének 1939-i évkönyvébe *Tanulmányutam a szlavóniai magyaroknál*; a gimnázium 1939/40. évi értesítőjébe *Egy elfelejtett magyar népszíngét: a szlavóniai magyarság* címmel (ez a tanulmánya rádióelő adásként is elhangzott); a Népryelvkutató Intézet 1942-i évkönyvébe *Mutatvány a készülő Szlavónia Szótárból* címmel; cikkeket írt a szla-

vóniai magyarokról a Kalangya c. jugoszláviai magyar irodalmi folyóiratba és a Magvetőbe.

Felolvasást tartott a Kárpátaljai Magyar Kultúregyesület finn-estjén a Kalevaláról; a református ifjúsági egyesületek ünnepélyén *A magyar népdal* címmel. Regőssutakat vezetett diákok közreműködésével Kárpátalja szóránymagysághoz.

A politikai változások és férje tragikus halála után 1947-ben sikerült Magyarországra áttelepülnie. Addig négy kicsi gyermekével és édesanyjával alkalmi munkákból tengette életét. Debrecenben 1947-től 1950-ig gimnáziumban tanított. Ekkor meghívták oktatónak a debreceni egyetem nyelvészeti tanszékére. Itt 1951-ig tanársegédként, 1952-ig pedig adjunktusként működött. Ezután tanszékvezető professzorával együtt a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemre helyezték, és ott 1953-ban docenssé nevezték ki. 1962-ben kandidátusi minősítést szerzett. 1970-től a Helsinkiben működő Finnugor Nyelvtudományi Társaság levelező tagja.

Egyetemi oktatói működése során a magyar nyelvtörténet válik szakterületévé. 1958-ban megjelenik *A magyar szóképzés története* című könyve. 1963-ban *A tővégi magánhangzók története a XVI. századig* címmel adja közre kandidátusi disszertációját. Történeti szóalaktani, szóképzéstörténeti cikkei többnyire a Magyar Nyelv c. nyelvészeti folyóiratban jelennek meg.

Nyugdíjba vonulása, 1979 óta az Akadémia megbízásából alakult munkabizottság tagjaként a magyar történeti grammatikát tárgyaló átfogó műből az igeképzés történetének feldolgozásán munkálkodik, az ősmagyar kortól a XVI. századig. Ebből a feldolgozásból nőtt ki az a disszertáció, amelynek alapján a Tudományos Minősítő Bizottság 1988-ban a nyelvtudományok doktorává avatta.

Dr. Deák János. Az 1917/18. és az 1918/19. iskolai évben magyar és latin nyelvet, továbbá történelmet és éneket tanított.

Drávai Lajos. 1939/40-től 1943/44-ig éneket, rendkívüli tantárgyként karéneket tanított. A gimnázium énekkarának vezetője.

A városi zeneiskola, később Ungvár-Munkács-Beregszász városi zeneiskolák igazgatója; a Kárpáti Híradó munkatársa, majd zenei rovatának vezetője; hegedűművészként hangversenyeket adott.

Dr. Endrei Gerzson. 1902/03-tól 1906/07-ig latin és görög nyelvet, továbbá bölcseletet és szépírást tanított.

Előadást tartott az Ung-Bereg megyei Tanári Körben a görög nyelv és irodalom tanításáról, a rendtartás revíziójáról. *A görög nyelv tanításának története nálunk és külföldön* című, itt elhangzott előadása megjelent a Gyakorlati Pedagógiában. Kisebbségi közleményei megjelentek a Tanáregyesületi Közlönyben, a Magyar Nyelvőrben, a Magyar Tanügyben, a Magyar Pedagógiában, a Gyakorlati Pedagógiában, az Egyetemes Philológiai Közlönyben. Sajtó alá rendezte *A görög művészetek története* című tankönyvet.

Erő Mátyás. 1911/12-től 1913/14-ig magyar és latin nyelvet, történelmet, bölcséletet és szépirást, rendkívüli tantárgyként pedig francia nyelvet tanított. 1914-től katonai szolgálatot teljesített, és hősi halált halt az I. világháborúban.

A Bereg c. hetilap főmunkatársa. A Beregmegyei Közművelődési Egyesületben elhangzott előadásai: *Lelki vonások az új irodalomban*, *Az anyag új fogalma*, *Documenta Strindberg* — megjelentek a Beregben. További cikkei: *A nevelés szociális ereje*, *Rousseau és a nevelésügy*, *Forradalmak lelke*; Thor álnéven novellái, esztétikai és egyéb cikkei jelentek meg ugyancsak a Beregben, valamint a Bécsben megjelenő *Allgemeines Literaturblatt*-ban. *Az érzelmek lélektanához* című tanulmányát az 1913/14. évi értesítő közölte.

Faragó Andor. 1901 márciusától a tanév végéig matematikát és természetrajzot tanított.

A Matematikai és Fizikai Társulat tagja.

Fedák János. 1928/29-től 1932/33-ig cseh nyelvet tanított.

Fejes Zoltán. 1914/15-től 1918/19-ig magyar, latin és görög nyelvet, valamint tornát tanított. 1917/18-ban katonai szolgálatot teljesített.

Dr. Fenczik Jenő. 1925/26-tól 1939/40-ig földrajzot, történelmet, továbbá természetrajzot, honismeretet, magyar és latin nyelvet, rendkívüli tantárgyként magyar-országi nyelvet tanított.

A Duchnovich Kárpátorosz Irodalmi Kör ügyvezető elnöke; a kerületi vadászszövetség elnöke, a Nemzeti Vadászati Védegylet választmányi tagja, több vadásztársulat tagja, járási vadászati felügyelő és tudósító; a Magyar Ornitológusok Szövetségének tiszteletbeli tagja, ornitológiai megfigyelő; a Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesületének alapító tagja; a Magyar Turista Egyesület választmányi tagja; törvényszéki fegyverszakértő; a Magyar Sajtókamara hírlapírói szakosztályának tagja, a Felvidéki Útmutató munkatársa, a *Der deutsche Jäger* meghívott munkatársa. Nyolc éven át szerkesztette a Kárpáti Vadász című erdészeti és vadászati lapot.

Előadást tartott a Podkarpátszka Ruszi Magyar Kultúregyesület rendezésében *Az 1848-i cseh és magyar viszonyok*, az Iskolán kívüli Népművelési Bizottság szervezésében *A magyar állam népe és szervezete* címmel. *A szláv kultúra újjászülése Jugoszláviában* címmel tanulmányt közölt az 1929/30. évi értesítőben; *Nemzeti történelmünk tanítása és nemzetiségeink* című esszéje az Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny 1940. évi 4. számában jelent meg. Ezenkívül történelmi cikket írt a Kárpáti Magyar Hírlapba és a Kárpáti Hírlapba.

Fontosabb cikkei a Nimród c. vadászati lapban: *A medve védelme Kárpátalján*, *Kárpátalja zergéi*, *Süketfajdok után Kárpátalján*, *A hiúz és vadászata*; a Vadászat és Halászat c. szaklapban: *Kárpátalja vadászati viszonyai*, *A tacsókótenyésztés*. Kárpátalja turisztikai viszonyaival foglalkozott a Turistaság és Idegenforgalom, vala-

mint a Fürdőélet és Idegenforgalom c. lapban, emellett cikkeket közölt különböző cseh és német vadászati és erdészeti szaklapokban.

Az általa tervezett drilling típusú, rövidített csővű vadászfegyvert a német Suhl fegyvergyár „Semper Karpat Mod. Dr. Fenczik” néven hozta forgalomba. Mint a kitorékebbképzés szakértője mindenütt jól használható műkitoréket tervezett, és részletes versenyszabályzatot dolgozott ki.

1940-ben igazgatói kinevezéssel a Kárpátaljai Közigazgatási Kirendeltségre helyezték, és felkérték a területen található levéltárak anyagának rendezésére, fel dolgozására.

A háború befejezésekor Budapesten tartózkodott. 1945 tavaszán a Dohányjövődék Központi Igazgatóságán vállalt munkát, közben a Gorkij Intézet által szervezett orosz nyelvtanfolyamok tanáraként, majd szakfelügyelőjeként dolgozott.

1952-től 1954-ig a Szilágyi Erzsébet leánygimnáziumban, az 1954/55. iskolai évben a II. Rákóczi Ferenc fiúgimnáziumban tanította az orosz nyelvet. Végül 1955-ben áthelyezték a szlovák tanítási nyelvű Komensky tanítóképzőbe. 1961-ben, 67 éves korában ment nyugdíjba, 1962-ben váratlanul elhunyt.

A tanítás mellett nem hagyott fel szakírói tevékenységével. A Magyar Vadász, az Erdőgazdaság és A kutya rendszeresen közölte cikkeit. Az ebtenyésztők egyesületének tevékeny tagjaként megszervezte a megfigyelt fajtiszta kutyaállomány nyilvántartásba vételét, és felhívta a figyelmet a magyar agár, valamint az erdélyi kopó megmentésére. Több évtizedes tapasztalatait hasznosítva gyakran vett részt kutyakiállítások és versenyek bíráló bizottságának munkájában.

Fodor Dénes. 1940/41-től 1943/44-ig földrajzot, történelmet és gazdasági ismereteket tanított. Közben több ízben katonai szolgálatot teljesített.

1945 után a budapesti Szent István Gimnázium tanáraként és igazgatóhelyetteseként, az ELTE Jedlik Ányos gyakorlógimnázium vezetőtanáraként, a II. Rákóczi Ferenc Katonai Középiskola főtanáraként és tanulmányi vezetőjeként, majd a Petőfi Sándor gimnázium tanáraként működött. 1970-ben ment nyugdíjba,

1985-ben átvette az Eötvös Loránd Tudományegyetem aranydiplomáját.

A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum külső munkatársaként rendezte és felülvizsgálta a gyűjtemény történelmi anyagát. A tankönyvkiadó megbízásából lektorálta a Közlekedési Földrajz c. főiskolai tankönyvet.

Flórián Magda. 1933/34-től 1935/36-ig francia nyelvet és tornát tanított. Parancsnoka volt a leány-cserkészcsapatnak.

1936-tól 1938-ig, majd 1940-ben Rimaszombatban, 1965-től 1974-ig pedig Tornalján tanított.

Társadalmi egyesületekben vezető tisztségeket töltött be. A Beregszászi Öregdiákok Körének megbecsült tagja.

Fülöp Károly. Az 1904/05. iskolai évben latin és görög nyelvet tanított.

Gál Sándor. 1940/41-től 1942/43-ig magyar, latin és német nyelvet tanított.

Galyó János. 1939/40-től 1943/44-ig latin nyelvet, történelmet, továbbá gazdasági ismereteket és testnevelést tanított.

A Jászó Premontrei Iskolák Baráti Szövetségének tagja.

Előadásokat tartott az Iskolán kívüli Népművelési Bizottság rendezésében.

A háború végén a „háromnapos munkától” a véletlen szerencse mentette meg. Magyarországra áttelepülve a budapesti Kölcsey, az Apáczai és a Széchenyi gimnáziumban tanított latin nyelvet és történelmet, később orosz nyelvet. Ugyanebben az időben a Kölcsey, a Kemény és a Fáy gimnázium mellett létesített dolgozók gimnáziumában tanította az említett tantárgyakat. 1972-ben ment nyugdíjba, de még három évig tanított a Széchenyi gimnáziumban, amely ekkor alakult át nyomdaipari szakközépiskolává.

Történelemkutatásra főképpen nyugdíjas korában nyílt lehetősége. A Mezőgazdasági Múzeum megbízásából egy hattragú munkabizottság tagjaként Magyarország 1715–20. évi összeírásának alapján részt vett a jobbágyok és zsellérek termelési adatainak vármegyénkénti feldolgozásában. A Központi Statisztikai Hivatal megbízásából *Családrekonstrukció Észak-Magyarországon, 1830–1896* címmel népesedési kérdésekkel foglalkozó tanulmányt írt. Jelenleg az Országos Levéltár megbízásából nemesi okleveleket fordít magyarra.

Gärtner Éva. 1941 szeptemberétől 1942 februárjának végéig testnevelést, rendkívüli tantárgyként gyógytornát tanított.

Gärtner Henrik. Az 1890/91. iskolai évben francia és német nyelvet tanított.

Gábel Béla. Az 1920/21. tanév első felében mennyiségtant és természettant tanított.

Gedai József. 1902/03-tól 1906/07-ig latin és magyar nyelvet, továbbá földrajzot, gyorsírást és szépírást tanított. Az önképzőkör tanárelnöke 1903/04-től 1905/06-ig.

Az Ung-Bereg megyei Tanári Kör titkára.

Gnädigné Petrasovszky Jolán. 1939 januárjától az 1940/41. iskolai év végéig testnevelést és kézimunkát tanított. Vezette a leánysportkört.

Govrikné Lábodý Jolán. 1929/30-tól 1937/38-ig magyar, cseh és francia nyelvet, továbbá éneket tanított. Vezette a gimnázium énekkarát.

Dr. Göndöcs László. Az 1936/37. és az 1937/38. iskolai évben mennyiségtant, ábrázoló mértant, továbbá tornát tanított. 1938 végén áthelyezték a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumba.

A Podkárpátszka Ruszi Magyar Kultúregyesület (PRMKE) ungvári központjának jegyzője, a beregszászi szervezet vezetőségi tagja; a Szlovákiai Magyar Kultúregyesület választmányi tagja; a losonci Prohászka-kör, a katolikus ifjúsági egyesület elnöke; katolikus főiskolások Prohászka-köreinek szervezője; munkás pihen-

tető táborok vezetője, a Hivatásszervezet országos vezetőségének tagja.

Előadást tartott a PRMKE szervezésében Beregszászon *A szociális kérdés*, Makosjánosiban *A kultúra és a vallás* címmel; a járási közművelődési egyesület megbízásából Benében és Homokon *Az állampolgárok jogai és kötelességei*, Haláboron *Köztársaságunk szociális feladatai* címmel; a Katolikus Legényegyletben *A társadalom fejlődése* címmel; a Katolikus Akció kultúrestjén *A modern szellemi irányok* címmel; a cseh—magyar kultúresten a cseh—magyar kulturális kapcsolatokról; a Katolikus Kultúrház előadás-sorozatában *A magyarság és a katolicizmus viszonya* címmel; a Búcsúi Katolikus Olvasóköriben *A magyar katolikusok szervezkedése* címmel.

Az Új Élet c. folyóirat munkatársa; cikkei jelentek meg napilapokban és folyóiratokban.

1939 és 1944 között a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban a visszacsatolt területek gimnáziumainak szervezésével foglalkozott. 1950-től 55-ig a budapesti Eötvös József gimnáziumban tanított. 1955 és 1963 között az ELTE megbízásából tanárjelöltek gyakorlatát vezette a budai Tanítóképzőben, a Szilágyi Erzsébet leánygimnáziumban és az Apáczai Csere János egyetemi gyakorló gimnáziumban. 1963-tól a Felsőfokú Tanítóképző Intézet tanára 1975-ig. 1977-től 1986-ig főiskolai tanár a főiskola speciális tagozatán. 1954 és 1970 között az Eötvös Loránd Tudományegyetem természettudományi karán meghívott előadóként az ábrázoló geometria és tanításának módszertana témakörből tartotta előadásait.

1958-ban kiváló matematikaoktató munkásságáért a Bolyai János Matematikai Társulat Beke Manó emlékdíjjal tüntette ki. A társulat nyilvános ülésén tartott

székfoglaló előadásának címe: *A térgeometria tanításának néhány kérdése*. 1962-ben a Művelődési Minisztérium felkérésére részt vett az UNESCO budapesti konferenciáján, amely a matematikaoktatás korszerűsítésével foglalkozott. 1968-ban a miniszter kinevezte az általános iskolai matematikaoktatás korszerűsítését előkészítő bizottság tagjává. A bizottság munkájának eredménye lett az egész országban bevezetett korszerű matematikaoktatás. 1968 és 1971 között a minisztérium megbízásából a budai Felsőfokú Tanítóképző Intézetben az új matematika program alapján tartotta kísérletképpen előadásait. A kísérlet eredménye lett a főiskolák korszerű matematikai programja. 1970-től 1978-ig Budapest négy általános iskolájában folytatott az elsőtől a nyolcadik osztályig matematikatanítási tantervi kísérletet.

A matematika tanításával kapcsolatos cikkei és tanulmányai A matematika tanítása és a Tanító című folyóiratok 1963 és 1976 közötti számaiban jelentek meg. Szakkönyvei: *Az ábrázoló geometria módszertanának néhány kérdése* (Tankönyvkiadó, 1964); *A matematikaoktatás időszerű kérdései a tanítóképzésben* (A Budapesti Tanítóképző 100 éve, 1969. — tanulmány); *Matematika a tanítóképző intézetek első évfolyama számára* (Tankönyvkiadó, 1970); *Matematika a tanítóképző intézetek harmadik évfolyama számára* (Tankönyvkiadó, 1972). Társszerzőként részt vett *A matematikatanítás módszertanának néhány kérdése* (Tankönyvkiadó, 1972.) és *Kézikönyv a matematika 1.osztályos anyagának tanításához* (Tankönyvkiadó, 1978.) című könyvek megírásában.

A Beregszászi Öregdiákok Körének vezető egyénisége; 1989 óta a Rákóczi Szövetség elnökhelyettese, a Kárpátaljai Kör tagja.

Gspann Károly. 1901/02-től 1908. szeptember végéig tornatanár volt.

Dr. Gyöngyösy László. Az 1905/06. iskolai évtől 1912. október végéig magyar, latin és német nyelvet tanított.

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság választmányának tagja; a Gyöngyösy István Irodalmi Társaság alapító tagja — a társaság ungvári alakuló díszközgyűlésén emlékbeszédet mondott Gyöngyösyről.

Levéltári kutatásokat folytatott Gyöngyösyről, róla szóló tanulmányai: *Gyöngyösy István élete és munkái* (Budapest, Athenaeum, 1905.), cikk az Irodalomtörténeti Közleményekben (1907/08), tanulmány a Protestáns Szemlében (1911/12.); egyéb írásai: a Pesti Hírlap 1906. évi karácsonyi számában *A tolvaj* című költői elbeszélés; a Pesti Hírlap 1907. évi naptárában *A nagyasszony* című novella; tanulmányt írt Mikszáth Kálmánról; *A kosarastót* című elbeszéléseért megkapta a Kisfaludy Társaság díját. Tárcai és egyéb közleményei jelentek meg az Irodalomtörténeti Közleményekben, a Philológiai Közönyben, a Magyar Nyelvőrben, az Urániában, az Egyetértésben, a Budapestben, a Pesti Hírlapban, a Budapesti Hírlapban, a Pesti Naplóban, a Vasárnapi Újságban, a Magyarországon, a Magyar Hírlapban és különböző napilapokban.

Haba Ferenc. 1906/07-től 1918/19-ig, majd 1921. márciusától 1933/34-ig, egyévi betegség után még az 1935/36. évben állt a katedrán. Az 1919 őszétől 1921 tavaszáig eltelt időt Tarpán töltötte. Tanított földrajzot, természetrajzot, továbbá vegytant, matematikát, szépírást, rajzot és tornát. Cserkészparancsnok.

A Bereg, valamint a Fehértemplom és vidéke munkatársa. Ol-tárképet festett a beregszászi görög katolikus templomba; a római katolikus oltáregylet számára pedig zászlóképet festett; festményeiből kiállítást rendezett a Bereg megyei Kaszinó nagytermében.

Előadást tartott a Munkás gimnáziumban *Az elsősegélynyújtás*, továbbá *A tenger* címmel.

Hajós Ede. 1920/21-től 1933/34-ig magyar, latin, görög nyelvet, földrajzot, történelmet, éneket és rendkívüli tantárgyként ugyancsak éneket tanított.

Előadást tartott a Munkás gimnáziumban *A hold fényváltozásai*, továbbá *Az időszámítás keletkezése* címmel.

Halász Bernát. 1920/21-től 1938 novemberéig mennyiségtant, mértant, természettant, továbbá természetrajzot, bölcséletet, magyar és francia nyelvet, rajzot és rendkívüli tantárgyként francia nyelvet tanított. Parancsnoka a Kadimah cserkészcsapatnak.

A Beregszászi Tankerületi Közművelődési Tanács ügyvezető elnöke; a Magyar Internátus Egyesület választmányának tagja.

Előadást tartott a Szabad Líceumban és a Munkás gimnáziumban *A rádium*, továbbá *Einstein elmélete* címmel; a Beregszászi

Irodalom- és Műpártoló Egyesületben *Az atomelmélet*, valamint *A világegyetem* címmel.

Halász Imre. 1901/02-től 1904/05-ig magyar és latin nyelvet, valamint történelmet tanított.

Halmos Gusztáv. Az 1921/22. iskolai évben rendkívüli tantárgyként éneket és zenét tanított.

Hampl Károly. Az 1927/28. és az 1928/29. iskolai évben tornát tanított.

Hamza Tibor. Az 1939/40-ben, majd 1941/42-től 1943/44-ig természettant, vegytant, továbbá természetrajzot és magyar nyelvet tanított.

Az Északkelet-Magyarországi Magyar Kultúregyesület jegyzője; az Iskolán kívüli Népművelési Bizottság tagja. Ez utóbbinak rendezésében előadást tartott a vitaminokról.

Harcász Miklós. 1927/28-tól 1935/36-ig cseh nyelvet tanított.

Hegedűs Pál. Az 1891/92. iskolai évben német nyelvet tanított.

Széchenyi István gróf emlékezete című beszéde megjelent az 1891/92. évi értesítőben.

Héger Ferenc. Az 1907/08. iskolai évben és 1908. október végéig magyar és latin nyelvet tanított.

Beregszászi működése alatt *Századok tükré* címmel sajtó alá rendezte a magyar és a német irodalom alapján összeállított művelődéstörténeti tanulmányát.

Hensch Béla. 1902/03-tól 1918/19-ig magyar, német és latin nyelvet tanított. Az I. világháború alatt végig katonai szolgálatot teljesített.

Szabad líceumi előadást tartott *A művészet és a nő* címmel; felolvasást, illetve előadást tartott az Ung-Bereg megyei Tanár Kör közgyűlésén *Bürokratizmus és pedagógia*, továbbá *Aktuális pedagógia* címmel.

Cikkei jelentek meg helyi, fővárosi (Ungarische Rundschau) és külföldi lapokban.

Hinterleitner Gusztáv. Az 1901/02. iskolai évben éneket tanított.

Hlavka Zdenko. 1922 áprilisától az 1926/27. iskolai év végéig tornatanítóként működött, időközben cseh nyelvet tanított.

Hudec József. Az 1928/29. iskolai évben magyar, cseh és francia nyelvet, továbbá bölcséletet tanított.

Huszár Frigyes. 1894/95-től 1918/19-ig mennyiségtant, rajzoló mértant, rajzot, szépírást, továbbá német nyelvet és tornát tanított.

Hutlász Antal. Az 1920/21. iskolai évben magyar és latin nyelvet tanított.

Dr. Hutlász János. 1922 februárjától az iskolai év végéig magyar és latin nyelvet, továbbá földrajzot, történelmet és szépírást tanított.

Ivaskó Lajos. 1908/09-től 1910/11-ig magyar, latin nyelvet, történelmet és tornát tanított.

Felolvasást tartott a Beregmegyei Irodalom- és Műpártoló Egyesületben *A XVI. század társadalma* címmel.

Izay Károly. 1921/22-től 1934/35-ig mennyiségtant, ábrázoló geometriát, rajzot, szépírást, rendkívüli tantárgyként pedig kézimunkát tanított.

Jablánczy Ilona. 1934/35-től 1936/37-ig történelmet, földrajzot, továbbá honismeretet, magyar és cseh nyelvet tanított. Parancsnoka volt a leánycserkész-csapatnak.

Jakubec Ferenc. Az 1933/34. iskolai évben magyar és cseh nyelvet tanított.

Janka Sándor. 1890/91-től 1906/07-ig magyar, latin és német nyelvet tanított. Elnöke a Beregmegyei Irodalom- és Műpártoló Egyesület irodalmi szakosztályának; választmányi tagja a Beregmegyei Közművelődési Egyesületnek, a Beregmegyei Kaszinónak, a Református Temetkezési Egyesületnek; városi képviselőtestületi és megyebizottsági tag.

A Bereg c. hetilap felelős szerkesztője. Válogatott szépirodalmi munkáit kiállításra küldte.

Jánosy László. Tornatanár az 1900/01. iskolai évben.

Dr. Jantsky Béla. A gimnázium növendéke. 1934/35-től 1938/39-ig vegytant, természettant, továbbá természetrajzot tanított. A fiú-cserkészcsapat parancsnoka, az internátus igazgatója.

A Kárpátaljai Magyar Kultúregyesület beregszászi szervezetének jegyzője; a Magyar Internátus Egyesület jegyzője, választmányi tagja.

Előadásokat tartott közművelődési, szociális és ifjúsági egyesületekben.

Földtani tudományos munkássága 1930-ban doktori értekezésével kezdődött. Tárgya *A Teletin (Közép-Csehország) környéki granodiorit záróanyagainak genetikája*. Következő munkája 1932–33-ban: *A máramarosi Pop Iván masszívumának diaforikus metamorfózisa*. Ez a dolgozat 1940-ben jelent meg a Carpathica folyóirat önálló köteteként. A Magyar Állami Földtani Intézettel (MÁFI) 1939-ben került kapcsolatba. Ennek megbízásából Kulkay Gyula geológussal együtt tanulmányozta a Buzsova (Kárpátalja) vulkáni kőzeteit. Kutatásaik eredményét a MÁFI Évi jelentésében tették közzé 1940-ben. Ugyancsak a MÁFI Évi jelentésében számolt be az alsó- és felsőperényi tűzálló agyagok 1948. évi kutatásáról.

1949-ben a Földtani Intézet tudományos munkatársa lett. Ettől kezdve a Velencei-hegység földtani térképezéssel kísért kutatásait végezte. *A Velencei-hegység földtana* című monográfiája 1957-ben jelent meg a Geologica Hungarica c. kötetben. Ezt a művet az Akadémia kandidátusi dolgozatként fogadta el. Nyolc évi itteni kutatásainak eredményeiért 1953-ban Kossuth-díjjal tüntették ki. Az ezekről a kutatásokról készült *Geológus kalapáccsal az ércnek nyomában* című tudománynépszerűsítő művét a Gondolat Kiadó jelentette meg.

Mint a MÁFI osztályvezető geológusa a mátrai és a recski ércföldtani kutatásokat irányította. 1956-tól tíz esztendőn át az uránérckutatás minisztériumi főgeológusaként működött. Erről a munkáról jelent meg az *Ásványtelepeink földtana* c. kötetben (Műszaki Könyvkiadó, 1966.) *Az uránérc* című tanulmánya. Ezután a mongóliai magyar földtani expedíciót vezette. A 16 tagú expedíció 17500 négyzetkilométernyi területet kutatott át és térképezett fel. Az expedíció eredményeiről

7500 oldalas orosz nyelvű jelentésben számolt be. Ezért a munkáért a Mongol Sarkcsillag kormánykitüntetését kapta.

1970-től — már nyugdíjasként — ismét a MÁFI tudományos dolgozója. 1980-ig a mecseki kristályos alaphegység proterozói gránitosodott masszívumát tanulmányozta. E kutatás eredményeit tartalmazza *A mecseki gránitosodott kristályos alaphegység földtana* című monográfia (MÁFI Évkönyve, LX. kötet, 1979.). Ezt a munkát a Magyar Tudományos Akadémia az akadémiai doktori cím adományozásával ismerte el, a Magyarhoni Földtani Társulat pedig Szabó József emlékéremmel tüntette ki. (Ezzel a kitüntetéssel öt évenként a szakmailag legértékesebb művet ismerik el.)

1980-tól a proterozoikum kutatását az egész Magyar Alföld aljzatára kiterjesztette, és a MÁFI megbízásából 273 ábrával elkészítette *A pannóniai medence gránitosodott krisztallinikumának képes atlaszát*, továbbá *A magyar medence kristályos aljzatának szerkezetföldtani értékelése* című művet. Tudományos publikációinak száma meghaladja a negyvenet.

Külföldön négy munkája jelent meg az UNESCO-program keretében: *Geologische Entwicklungsgeschichte des präkambrischen und paläozoischen Untergrundes im pannonischen Becken* (Nova Acta Leopoldina, Leipzig, 1976.); *The Precambrian in Hungary* (Latest Results of Research — Évkönyv, Bukarest, 1980.); *Geological Characterization of the Variscan and Pre-variscan in Hungary* (Geologie en Mijnbouw, Leiden, 1981.); *Precambrian in the basement of the Pannonian Basin* (Precambrian in Younger Fold Belts, John Wiley and Sons, London, 1988.).

Kaminszky László. 1929/30-tól 1939/40-ig földrajzot, természetrajzot, továbbá természettant, történelmet és egészségtant tanított. Parancsnoka volt a fiú-cserkészcsapatnak.

Dr. Károlyi József. Az 1907/08. iskolai évben magyar és latin nyelvet, továbbá földrajzot tanított.

Az Ung-Bereg megyei Tanári Kör titkára.

Kárpáti Ferenc. 1926/27-től 1933/34-ig magyar és német nyelvet, rendkívüli tantárgyként ugyancsak német nyelvet tanított.

Karsai Emil. 1902/03-tól 1905/06-ig földrajzot és természetrajzot tanított. A Bereg c. hetilap munkatársa.

Kasalicky Károly. Tornatanár 1920 januárjától az 1920/21. iskolai év végéig.

Katinszky János. Az 1890/91. és az 1891/92. iskolai évben földrajzot, történelmet, továbbá magyar nyelvet tanított.

Kiss Lászlóné Süle Magdolna. Az 1942/43. és az 1943/44. iskolai évben földrajzot, természetrajzot, továbbá egészségtant és gazdasági ismereteket tanított.

Több egyesület választmányi és rendes tagja; népművelési előadásokat tartott; regósutakat vezetett a kárpátaljai szóránymagyarsághoz.

1945 után hosszú ideig a Művelődésügyi Minisztériumban a biológia oktatásának irányításában dolgozott.

Kiss Viktor Manó. Az 1901/02. iskolai évben földrajzot és természetrajzot tanított.

A Földtani Közlönybe geológiai, a Beregbe általános természetrajzi cikkeket írt.

Kmetyi Ferenc. 1938-ban, szeptembertől decemberig volt a tantestület tagja. A csonka tanítási időben matematikát és ábrázoló geometriát tanított.

Knöfplerné Bródy Jolán. 1936/37-től 1938 novemberéig magyar és francia nyelvet, továbbá történelmet és tornát tanított. Vezetője a Kadimah cserkészcsapatnak.

Előadásokat tartott a Beregszászi Irodalom- és Műpártoló Egyesületben *Mi, mai nők*; Az Alhambra mozi matinéján *A szocializmus és a földmunkásság* címmel; a pozsonyi rádióban *Nőkatónák*, *Edua Ferber és az amerikai irodalom*, *A kínai Rachmanova* címmel.

Cikkeket közölt a pozsonyi magyar rádióújságban *Mai anya, mai leány*, *Baskircsev Máriától Rachmanováig*, *Nagy Karola erdélyi írónő*, *Nők a tükör előtt*, *Nőkatónák*, *Két asszony Jókai körül*, *Madáchné Fráter Erzsébet* címmel.

Kócán Aladár. 1901/02-től 1906/07-ig mennyiségtant, természettant és földrajzot tanított.

Kondracsin László. A gimnázium ruszin tagozatának növendéke. 1940/41-től 1943/44-ig volt a tantestület tagja ruszin és francia nyelvtanárként. Mindvégig katonai szolgálatot teljesített.

Korpás Ferenc. 1903/04-től 1910/11-ig magyar és latin nyelvet, továbbá bölcseletet, természetrajzot és szépírást tanított. Az önképzőkör tanárelnöke 1906/07-től 1910/11-ig.

A Beregmegyei Irodalom- és Műpártoló Egyesület pénztárosa, majd főtítkára; a Beregmegyei Közművelődési Egyesület választmányi tagja, a Beregszászi Hitelintézet felügyelő bizottságának tagja; a Magyar Nyelvtudományi Társaság népnyel-

vi gyűjtője; a Budapesti Gyakorló Főgimnázium Egyesület, a Váci Múzeumegylet és a Katolikus Tanáregyesület tagja; törvényszéki írásszakértő.

Előadást tartott *Miért szükséges nálunk az internátus* címmel (megjelent az 1906/07. évi értesítőben), ugyanebben a témában vezércikket írt a Beregbe; felolvasást tartott az Ung-Bereg megyei Tanári Kör közgyűlésén a házi magyar dolgozatok értékéről (megjelent a Magyar Középiskola c. lapban); a Bereg megyei Irodalom- és Műpártoló egyesületben *A modern dráma, Jókai regényei* címmel; a Szabad Líceumban *Petőfi szocializmusa, A komikum* címmel; cikkei, közleményei jelentek meg a Beregben, a Magyar Nyelvben, a Magyar Nyelvőrben.

Kosári István. 1898/99-től 1902/03-ig magyar és latin nyelvet, továbbá tornát tanított.

A Philológiai Társaság tagja; a Bereg megyei Irodalom- és Műpártoló Egyesület irodalmi szakosztályának titkára; a Bereg c. hetilap főmunkatársa, segédszerkesztője.

Koszorús István. 1939 januárjától 1943/44-ig magyar és latin nyelvet, továbbá művészettörténetet tanított. 1942-ben több hónapig katonai szolgálatot teljesített. 1942/43-ban az önképzőkör tanárelnöke.

A Bereg megyei Népművelési Bizottság rendezésében diákok közreműködésével műsoros előadásokat rendezett, önálló irodalmi előadást tartott — szintén diákok közreműködésével — Petőfi szerelmi költeményeiről; a tantestületben tartott módszeres értekezleten felolvasást tartott *A régi és az új iskola*, továbbá *A Huszti-*

féle Latin Chrestomatia címmel. Ez utóbbi megjelent a Felvidéki Nevelőben. Regősutakat vezetett a kárpátaljai szórványmagyarsághoz. Az Északkelet-Magyarországi Kultúregyesület (ÉMKE) népfőiskolájának előadója; ÉMKE-csoportokat szervezett a környékbeli falvakban.

1945 után a miskolci Lévy József református gimnáziumban, majd ennek jogutódaként a Földes Ferenc gimnáziumban tanított.

Ismeretterjesztő irodalmi előadásokat tartott többek között Ady Endréről, József Attiláról és Szabó Pálról.

Nyugdíjas korában tanulmánya jelent meg az Interpress Magazinban a közhasználatban levő latin szavakról (1981. október), továbbá Hell Miksa és Sajnovics János északi sarki tudományos útjáról (1984. május). *Az antik Róma napjai* című, munkaközösségben összeállított mű, amelyben a római tanítással és neveléssel foglalkozó részt dolgozta fel, három kiadást (1983., 1984., 1986.) ért meg.

Jelenleg egy régi magyar nyelvésznek, Gyarmathi Sámuelnek, magyarul még meg nem jelent, Affinitas című, a finnugor nyelvrokonságot tárgyaló művét fordítja latinról magyarra. Az első kötet fordítása elkészült, kiadásra vár.

Ugyancsak kéziratban maradt — doktori disszertációként is elfogadott — szakdolgozata, amely Petőfi elfelejtett kortársáról, Samarjay Károlyról szól.

1987-ben vette át az Eötvös Loránd Tudományegyetemtől aranydiplomáját.

Kouba Václáv. 1927/28-tól 1933/34-ig tornát tanított.

Kovácsné Kalik Aranka. A gimnázium növendéke. Az 1942/43. és az 1943/44. iskolai évben magyar nyelvet, történelmet és kézimunkát tanított.

Kováts Miklós. Az 1929/30. iskolai évben történelmet és földrajzot tanított.

Könye Nándor. 1894/95-től 1897/98-ig magyar, francia és német nyelvet, továbbá mennyiségtant tanított.

A Philológiai Társaság tagja; a Bereg c. hetilap főmunkatársa.

Felolvasást tartott a Beregmegyei Irodalom- és Műpártoló Egyesület ülésén *Párisi dolgok* címmel; előadást tartott az Ungvári Tanári Kör gyűlésén *A nyelvtani műszók* címmel.

1896-ban megjelent Idegen-Magyar szótára. Ugyanebben az évben kiállításra küldte Magyar-Német, Német-Magyar, Magyar-Francia és Francia-Magyar szótárát. A gimnázium értesítőjében megjelent tanulmányai: *Magyar helyesírás a középiskolákban* (1894/95.), *A magyar helyesírás akadályai* (1897/98.), *Betűrendes segédkönyv a magyar helyesíráshoz* (uo.).

Kőváry Andor. 1920 márciusától 1938 novemberéig latin nyelvet, történelmet és bölcseletet tanított.

Krágl Ferencné polgári iskolai tanítónő 1924/25-től 1927/28-ig cseh nyelvet tanított.

Kreiger Kornél. 1905/06-tól 1918/19-ig magyar, latin, görög és német nyelvet, továbbá mennyiségtant, természetrajzot, szépírást és tornát tanított.

Krémer István. Az 1896/97. és az 1897/98. iskolai évben magyar és latin nyelvet, továbbá mennyiségtant és tornát tanított.

Tagja az Országos Középiskolai Tanáregyesületnek, a Philológiai Társaságnak; titkára a Beregmegyei Irodalom- és Műpártoló Egyesület irodalmi szakosztályának. A Bereg c. hetilap segédszerkesztője.

Kubicsek Albert. 1891 márciusától a tanév végéig francia és német nyelvet tanított.

Kudron Emil. Az 1931/32. és az 1932/33. iskolai évben történelmet és földrajzot tanított.

Lengyel János. 1941/42-től 1943/44-ig a magyar-országi (ruszin) nyelvet tanította.

Lenkei Ferenc. 1921 januárjától 1938 novemberéig mennyiségtant, mértant, mértani rajzot, természettant, továbbá szépírást tanított.

Vezetőségi tag népművelési és szociális egyesületekben; pénztárosa és gazdasági ügyvezetője a Magyar Internátus Egyesületnek; ellenőre a Vöröskereszt Egyesületnek; titkára az amerikai missziónak.

Előadásokat tartott a Munkásgimnáziumban és a Szabad Líceumban; továbbá a Beregszászi Irodalom- és Műpártoló Egyesületben *A tudomány a haladás szolgálatában* címmel.

Létay Jenő. Az 1940/41. iskolai évben magyar és magyar-orsz (ruszin) nyelvet tanított.

Lizák Gabriella. Az 1935/36. iskolai évben, továbbá 1936 novemberéig cseh és francia nyelvet tanított.

Lugossy Irén. Az 1942/43. és az 1943/44. iskolai évben magyar és német nyelvet, továbbá mennyiségtant tanított.

Dr. Lugossy Margit. 1941/42-től 1943/44-ig mennyiségtant és természettant tanított.

Előadásokat tartott a beregszászi kisanya-tanfolyamon: *A gyermeki lélek; A közösségi munka vállalása a társadalmi életberendezés alapja.*

Madarász László. 1938 szeptemberétől 1939 áprilisáig magyar és cseh nyelvet tanított.

Martin Iván. 1930/31-től 1933/34-ig matematikát, ábrázoló mértant, természettant és vegytant tanított.

Martineczné Petrovay Zsuzsanna. 1941/42-től 1943/44-ig latin és olasz nyelvet, továbbá földrajzot, természetrajzot és mennyiségtant tanított.

Előadásokat tartott a beregszászi kisanya-tanfolyamon.

Melichár György. Az 1927/28., az 1929/30., az 1933/34. és az 1934/35. iskolai évben francia és cseh nyelvet tanított.

Melichárné Rosendorf Vera. 1929/30-tól 1931/32-ig tornát tanított.

Dr. Mihályi Ferenc. Az 1939/40. és az 1940/41. iskolai évben földrajzot, természetrajzot és egészségtant tanított. Megalakította és vezette a diákok fotóklubját.

A Balatoni Szűnyogvizsgáló Állomás, majd a Beregszászi Maláriaállomás entomológusa.

Előadást tartott a rádióban: *Nyári ellenségünk, a szűnyog* címmel; a Kárpátaljai Magyar Kultúregyesületben *A magyar faj* címmel; az Orvostovábbképző ungvári

tanfolyamán *Entomológiai bevezető, a szúnyogok (Anopheles) anatómiája és biológiája*, valamint *Entomológiai gyakorlat* címmel; a Beregszászi Állami Kórház orvosainak tudományos ülésén a beregszászi *Anopheles maculipennis* elleni harcról.

Írásai: *A szúnyog elleni védekezés entomológiai előkészítése Hévízen* (Állattani Közlemények); *Néhány szó legközönségesebb szúnyogainkról* (Természettudományi Közlemények); antropológiai referátumok (Népegészségügy); *A Balaton-partvidék Culicidái* (Magyar Biológiai Kutatóintézet Munkái); társszerző Lőrincz Ferencnek *A maláriáról* c. könyvében.

1941-ben az Újpesti Állami Gimnáziumhoz helyezték. Félállásban az Országos Közegészségügyi Intézetben folytatta tudományos kutatásait. Ebben az időben írta dr. Makara György szerzőtársaként a *Rovarok és betegségek* című, 1943-ban megjelent, egyetlen magyar orvosi rovarani kézikönyvet.

1949-ben a Természettudományi Múzeum állattárába helyezték át. Itt folytatta a szúnyogok és a legyek tanulmányozását, különös tekintettel a betegségetterjesztő és a mezőgazdasági jelentőségű légy családokra. Nevéhez fűződik a múzeum 1956-ban megsemmisült légygyűjteményének és szakirodalmának újrateremtése. Negyed század munkáját összesíti a Sztankayné Gulyás M. társszerzővel írt *Magyarország csípő szúnyogjai* című, 1963-ban megjelent 229 oldalas könyve. Tudományos munkáinak száma 73. Legjelentősebbek az Akadémia Magyarország állatvilága c. sorozatában megjelent kötetei, a legfontosabb légy családok határozókönyvei, amelyek között utolsónak 1986-ban jelent meg a hernyópusztító fűkészlegyek 423 oldalas határozókönyve.

Oktató tevékenységét ismeretterjesztő, tudománytörténeti és módszertani cikkek közlésével folytatta. Ezek száma meghaladja a százat. Számos előadást tartott a rádióban, televízióban, szabadegyetemen, tudományos szakosztályok ülésein, kongresszusokon.

A Magyar Tudományos Akadémiától megkapta a kandidátusi, majd a tudományok doktora fokozatot. A Rovartani Társaság a Frivaldszky-érem aranyfokozatával tüntette ki. A Természettudományi Múzeum osztályvezető-helyettese lett, az állattani szakosztályban titkári tisztséget töltött be.

1975-ben ment nyugdíjba, de szerződéssel 1988-ig tovább dolgozott. Tudományos munkásságának abbahagyására szemének romlása kényszerítette.

Dr. Móczár József. 1913/14-től 1929/30-ig magyar és latin nyelvet, továbbá bölcseletet, szépírást és tornát tanított.

A Bereg megyei Közművelődési Egyesületben Kemény Zsigmondról elhangzott felolvasása megjelent a Beregben; vezércikkeket írt a Beregbe; *A rangsor tanulmányai* című tanulmányát a Tanár-egyesületi Közlöny tette közzé; *Petőfi Sándor* című írása az 1921/22. évi értesítőben jelent meg.

Dr. Mogilnickyné Fenyvesi Júlia. Az 1935/36. és az 1936/37. iskolai évben cseh nyelvet tanított.

Dr. Molnár Zoltán. Az 1937/38. és az 1938/39. iskolai évben természetrajzot és földrajzot tanított.

A Magyar Természettudományi Társulat tagja.

Előadást tartott a Beregszászi Iskolán kívüli Művelődési Egyesületben a vitaminnokról.

Nagy Aladár. 1939/40-től 1943/44-ig rajzot, ábrázoló geometriát, művészet-történetet, továbbá mennyiségtant, szépírást és gyorsírást tanított. 1942/43-ban katonai szolgálatot teljesített.

Az Északkelet-Magyarországi Kultúregyesület megbízásából a környékbeli falvakban helyi csoportokat szervezett.

Dr. Nagy András. 1940/41-től 1943/44-ig magyar és latin nyelvet tanított.

Az Északkelet-Magyarországi Magyar Kultúregyesület választmányának tagja.

Előadást tartott a Soli Deo Gloria Egyesület rendezésében Szenczi Molnár Albertről.

Nyers Károly. 1895/96-tól 1918/19-ig földrajzot, történelmet, továbbá magyar nyelvet, mennyiségtant és szépírást, rendkívüli tantárgyként éneket és zenét tanított, vezette a gimnázium zenekarát.

Választmányi tagja a Beregmegyei Közművelődési Egyesületnek, az Országos Középiskolai Tanáregyesületnek; alelnöke az Ung-Bereg megyei Tanári Körnek; titkára a Beregmegyei Kaszinónak.

Felolvasást tartott a Beregmegyei Irodalom- és Műpártoló Egyesület ülésén *Az ezredév méltatása*, továbbá *A szent korona története és a koronázás* címmel.

Cikkei jelentek meg a Bereg c. hetilapban; ismertetőt közölt a beregszászi állami főgimnázium éremgyűjteményéről az 1910/11. és az 1911/12. évi értesítőben.

Nyisztor János. 1910/11-től 1913/14-ig tornát tanított. Elnöke volt a Beregszászi Főgimnáziumi Testgyakorló Körnek. 1914-től az I. világháború végéig katonai szolgálatot teljesített és hadifogságban volt.

Orosz György. 1920/21-től 1938 novemberéig magyar és latin nyelvet, továbbá történelmet, bölcséletet és tornát tanított. Az 1937/38. iskolai évben az önképzőköri tanárelnöke.

A Magyar Internátus Egyesület titkára.

Orovecz Lajos. 1908/09-től 1913/14-ig földrajzot és természetrajzot, továbbá szépirást és tornát tanított.

Ortutay Jenő. 1925 márciusától a tanév végéig ruszin nyelvet tanított.

Ozorai Ferenc. 1930/31-től 1942/43-ig magyar, latin, cseh nyelvet, továbbá bölcséletet tanított. 1941/42-től igazgatóhelyettes. 1940/41-ben a fiú-önképzőköri tanárelnöke.

Főtitkára az Országos Egészségvédelmi Szövetségnek; választmányi tagja a Kárpátaljai, később az Északkelet-Magyarországi Kultúregyesületnek, a Beregmegyei Kaszinónak, a Beregszászi Városi Könyvtárbizottságnak, az Egyesült Keresztény Nemzeti Ligának.

Ismeretterjesztő előadásokat tartott közművelődési, irodalmi, szociális, ifjúsági egyesületekben, a Katolikus Leányklubban; a Podkárpátszka Ruszi Magyar Kultúregyesületben *A modern magyar irodalom* címmel.

Az MTI tudósítója; cikkei jelentek meg napilapokban; az 1930/31. évi értesítőbe tanulmányt írt *Masaryk és az ifjúság* címmel.

Ozorák Ferenc. (L. Ozorai Ferenc!)

Ötvös János. 1940/41-től 1943/44-ig földrajzot, természetrajzot, egészségtant, továbbá mennyiségtant tanított.

A Természettudományi Társulat tagja.

A Beregszászi Iskolán kívüli Népművelési Bizottság rendezésében vetített képes előadást tartott Japánról. Beregszászi működése során fejezte be *A cukorrépa-termelés éghajlati feltételei* című agrometeorológiai tárgyú doktori értekezését. (Kiadta a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara és a debreceni Tisza István Tudományegyetem; szóbeli szigorlatának letételében katonai szolgálata és

hadifogsága akadályozta meg.)

1946-ban a budapesti Szent-István Gimnáziumban kapott tanári állást. Még a negyvenes években újabb oklevelet szerzett kémiaiából. Később ez a szak vált kizárólagos munkaterületévé.

Az iskolában —amelynek 1952 és 1956 között igazgatóhelyettesi feladatait is ellátta — megszervezte a kémiai tagozati oktatást az érettségiig. Ennek feltételeként megteremtette és folyamatosan fejlesztette a szertárt, megtervezett és kivitelezett két laboratóriumot. Több mint két évtizedig vezette a kémiai munkaközösséget, a tanulószobai foglalkozásokat, az iskolai fotósakkört, a kémiai szertárt és a laboratóriumokat, és körülbelül 10 évig volt az iskola műhelyfőnöke.

Mint a TIT földrajz-geofizikai tagozatának tagja előadásokat tartott színes diavetítéssel. 1975-ben ment nyugdíjba.

Pais Elek. Az 1892/93. iskolai évben magyar és francia nyelvet tanított.

Pálffy Béla. 1939 januárjától 1940/41-ig mennyiségtant, természettant, továbbá tornát tanított.

A Beregszászi Testnevelési Bizottság választmányi tagja; a Természettudományi Társaság tagja.

Az iskolán kívüli népművelés keretében előadást tartott Julianus barátról, Mátyás királyról, továbbá *A csillagos ég* címmel; Magyarország gazdasági földrajzáról tanfolyamot vezetett; előadója volt az iparostanonc-iskolának.

Páricska Zoltán. (L. Perjési Zoltán!)

Perjési Zoltán. 1936/37-től 1943/44-ig magyar, cseh és francia nyelvet tanított. Az 1943/44. iskolai évben igazgatóhelyettes. 1944 márciusától katonai szolgálatot teljesített. 1941/42-ben a fiúönképzőkör tanárelnöke. Az internátus igazgatója.

A Kárpátaljai, később az Északkelet-Magyarországi Kultúregyesület választmányi tagja, a helyi szervezet jegyzője, illetve titkára; az Egyesült Keresztény Nemzeti Liga megyei szervezetének választmányi tagja; a Beregszászi Iskolán kívüli Népművelési Bizottság tagja.

Előadást tartott a Podkárpátszka Ruszi Magyar Kultúregyesület rendezésében *A 48-as szabadságharc*, továbbá *Széchenyi István* címmel; a járási közművelődési egyesület megbízásából Búcsúban *A demokrácia* címmel; a Katolikus Kultúrház előadássorozatában *A katolikus magyar irodalom*, továbbá *Szent István és a mai magyar állam* címmel; a rimaszombati Kiss József-emléktábla ünnepén Kiss Józsefről és költészetéről; színielőadást rendezett az Actio Catholica szervezésében.

Cikkeket írt a Kárpáti Magyar Gazda, a Gömör és a Barázda c. lapokba.

Petrasovics Ervina polgári iskolai tanítónő az 1921/22. iskolai évben rendkívüli tantárgyként kézimunkát tanított.

Polgáry Miklós. 1930/31-től 1940 márciusáig, majd az 1942/43. iskolai évben mennyiségtant, ábrázoló geometriát, rajzoló mértant, rajzot, továbbá magyar nyelvet tanított.

Elnöke a Beregszászi Sakkörnek, a Beregszász vidéki Sporthorgász Egyesületnek; főtitkára a Podkárpátszka Ruszi Magyar Kultúregyesület (PRMKE) beregszászi körzetének; választmányi tagja a Kárpátaljai Magyar Kultúregyesületnek, a Magyar Internátus Egyesületnek, a Beregszász Városi Könyvtartanácsnak; főparancsnoka a Kárpátaljai Magyar Cserkészalosztálynak. Ezenkívül

vezető tisztséget viselt közművelődési, szociális és ifjúsági egyesületekben.

Előadást tartott többek között a PRMKE rendezésében *Optikai csalódások* címmel; a Katolikus Leányklubban *A számok birodalma* címmel.

Halászati és vadászati cikkeket írt sportegyesületi lapokba.

Polónyi Károly. Az 1920/21. iskolai év első felében mértant, továbbá rajzot, szépírást és tornát tanított.

Radics Mihály. 1892/93-tól 1900/01-ig gyorsírást tanított.

Raffai Szilárd. Az 1940/41. iskolai évben vegytant, természettant és természetrajzot tanított.

A Természettudományi Társaság tagja.

Rákóczy János. Az 1921/22. iskolai évben magyar és ruszin nyelvet, továbbá történelmet és szépírást tanított.

Regele Mária. 1941/42-től 1943/44-ig testnevelést, egészségtant, továbbá kézimunkát, rendkívüli tantárgyként pedig gyógytornát tanított. A leánysportkör vezetője, a leány-cserkészcsapat parancsnoka.

Réthy Jenő. 1931/32-től 1934/35-ig mennyiségtant, mértant és ábrázoló geometriát tanított.

Ricsey György. A gimnázium növendéke. Az 1923/24. iskolai évben rendkívüli tárgyként zenét tanított.

Rodt Lajos. 1898/99-től 1913/14-ig magyar, latin és német nyelvet, továbbá bölcséletet, természetrajzot, szépírást és tornát tanított.

Az Ung-Bereg megyei Tanári Kör pénztárosa; törvényszéki hites német tolmács.

Román Endre. 1938 szeptemberétől decemberéig volt a tantestület tagja.

Román József. 1927/28-tól 1936/37-ig magyar, latin nyelvet és történelmet tanított. 1931 tavaszától 1936/37-ig az önképzőkör tanárelnöke.

Ismeretterjesztő előadásokat tartott közművelődési egyesületekben.

Rónay János. 1930/31-től 1938 novemberéig magyar és latin nyelvet tanított. A Magyar Internátus Egyesület választmányi tagja; a Segítőegyesület titkára.

Ismeretterjesztő előadásokat tartott közművelődési egyesületekben, továbbá a Katolikus Legényegyletben *Az egyén, a család, a kisiparosság pénzfeleslege és tökésképzése* címmel; a katolikus elemi iskola ünnepélyén *Az anyai szeretet és a gyermeki hála* címmel; a csapi hitelszövetkezetben *A népi takarékoság, a hitelszövetkezeti betét és betétkezelés* címmel; a Podkárpátszka Ruszi Magyar Kultúregyesületben *Kisfaludy Károly, a magyar vígjáték atyja* címmel.

Sain Márton. Az 1941/42. és az 1942/43. iskolai évben néhány hónapig mennyiségtant és természettant tanított. Időközben katonai szolgálatot teljesített.

1943 szeptemberében áthelyezték a Budapesti Református Gimnáziumhoz. A továbbiakban a Budapesti Eötvös József Gimnáziumban, a II. Rákóczi Ferenc Katonai Középiskolában, a Budapesti Fáy András Gimnáziumban, az ELTE Apáczai Gyakorló Iskolában, az ELTE Radnóti Gyakorló Iskolában tanított. 1978-tól 1985-ig az ELTE Főiskolai Karán matematikatörténetet adott elő. Évek óta részt vesz az általános- és a középiskolai tanárok képzésében matematikatörténeti előadásokkal.

Megjelent könyvei: *Matematikatörténeti ABC* (Tankönyvkiadó, 1974., bővített, ötödik kiadás, 1987.); *A fény birodalma* (Gondolat, 1980.); *Nincs királyi út* (Gondolat, 1986.).

Kiadás alatt: *1000 matematikus* (életrajzi gyűjtemény, Gondolat).

Társ szerzője a következő könyveknek: *Matematikai Feladatgyűjtemény* (tankönyv, Tankönyvkiadó, 1971.); *Segédkönyv a Matematikai Feladatgyűjteményhez* (Tankönyvkiadó, 1972.); *Fizikatörténeti ABC* (Tankönyvkiadó, 1978); *Matematikatörténeti feladatok* (Tankönyvkiadó, 1982.).

Írt mintegy 70–80 ismeretterjesztő cikket, főként a matematikatörténet tárgyköréből.

Scheffer Miklós. (L. Cséke Miklós!)

Schlesinger József. 1934 szeptemberétől 1936 februárjáig magyar és cseh nyelvet, továbbá bölcseletet, éneket, rendkívüli tantárgyként ugyancsak éneket tanított.

Schor Ernő. 1906/07-től 1918/19-ig mennyiségtant, természettant, rajzoló geometriát, továbbá bölcseletet, magyar és német nyelvet, szépírást, rendkívüli tantárgyként pedig francia nyelvet és gyorsírást tanított. Tanárelnöke a Markovics gyorsírókörnek.

Az Ung-Bereg megyei Tanári Kör titkára; a Beregmegyei Hitelbank-felügyelő bizottságának elnöke; az Országos Magyar Gyorsíróegyesület és a Gyorsírástudományi Társulat választmányi tagja.

Előadást tartott a Pápai Önképző Leányegyesületben a feminizmusról; a Beregmegyei Általános Tanítóegyesületben *A tudós nőkről* címmel; az Ung-Bereg megyei Tanári Körben *A tankönyvekről*, *A tanári körök feladata*, *Lehet-e szó a tanulókról túlterheléséről* (ez utóbbi megjelent a Tanáregyesületi Közlönyben); a Beregmegyei Közművelődési Egyesületben *Kultúra és civilizáció*, továbbá *Középiskolai reformtörekvések* címmel.

A Bereg c. hetilap főmunkatársa — vezércikkeket írt; a Beregmegyei Tanügy munkatársa — pedagógiai cikkeket közölt; cikket jelentetett meg *Az Írás című gyorsírási szakfolyóiratban*; megírta a Pápai Önképző Leányegyesület 25 éves történetét (1912/13.); tanulmányai jelentek meg a gimnázium értesítőjében: *A mechanika tanításánál felhasználható történelmi adatok* (1907/08.), *A nagyközönség és a pedagógia* (1909/10.).

Simon Béla. 1892/93-tól 1894/95-ig földrajzot, történelmet, továbbá német és francia nyelvet tanított.

Skárková Drahomíra. Az 1936/37. iskolai évben cseh és francia nyelvet tanított.

Steiner Mór. 1902 márciusától az iskolai év végéig latin és német nyelvet tanított.

Suara Róbert. 1936/37-től 1938/39-ig magyar, cseh és francia nyelvet, továbbá éneket tanított. A gimnázium énekkarának és zenekarának vezetője.

Választmányi tagja a Kárpátaljai Magyar Kultúregyesületnek és a Segítő Egyesületnek; tagja a Beregszászi Iskolán kívüli Népművelési Bizottságnak, valamint a Pozsonyi Toldy Körnek.

Előadást tartott a Podkárpátszka Ruszi Magyar Kultúregyesület rendezésében *A magyar népdal fejlődése* címmel; a Beregszászi Irodalom- és Műpártoló Egyesületben *A modern zene szociológiája*, továbbá *Baudelaire* címmel; a járási közművelődési egyesület megbízásából Rafajnaújfalun *Köztársaságunk alkotmánya* címmel; a katolikus elemi iskola szülői tanácsának gyűlésén *A szalézianus pedagógia* címmel; a Katolikus Kultúrházban a liturgikus zenéről.

Baudelaire széptana című tanulmánya megjelent az 1938/39. évi értesítőben.

1939 őszén az Ungvári Kormányzói Biztosi Hivatal tanügyi osztályára helyezték, ahol a kárpátaljai gimnáziumok és polgári iskolák igazgatása volt a feladata. 1944 novemberében innen vitték el a „háromnapos munkára”, amelyből csak 1948 májusában térhetett haza. A keserves körülmények között eltöltött 43 hónap alatt különböző nemzetiségű foglyoknak való tolmácsolás közben annyira megtanulta az orosz nyelvet, hogy újabb nyelvismerete határozta meg további pályafutását. Megszerezve az orosz nyelvtanári oklevelet, 1953-ban az Idegen Nyelvek Főiskolájára került az orosz tanszék vezetőjeként. A főiskola megszűnése után, 1955-ben az ELTE természettudományi karán az idegen nyelvi lektorátus vezetője lett. 1961-től a Közgazdaságtudományi Egyetem nyelvi intézetének vezetője docensi, majd egyetemi tanári minőségben. Innen ment nyugdíjba 1976-ban.

1967-ben a Magyar Tudományos Akadémiától az akadémiai kutatók idegen nyelvi oktatását ellátó tanfolyamok vezetésére kap megbízást. Ezt a feladatot jelenleg is ellátja. 1967-től 1976-ig az Orosz Nyelvtanárak Nemzetközi Szövetségének vezetője tagja és a szövetség magyarországi szakcsoportjának egyik szervezője, majd elnöke.

Sunny János. Az 1928/29. és az 1929/30. iskolai évben vegytant, természettant és matematikát tanított.

Szabó Kálmán. Az 1911/12. és az 1912/13. iskolai évben magyar és latin nyelvet tanított.

Szakolczai Gusztáv. 1939 januárjától 1943/44-ig matematikát és természettant tanított. Önképzőköri szakosztályvezető. 1944. februárjától katonai szolgálatot teljesített, 1944 őszén a „háromnapos munka” áldozataként Szolyván hunyt el.

Felolvasást tartott a tantestület módszeres értekezletén *Kötelességtudás* címmel — megjelent az 1942/43. évi értesítőben.

Szász József. 1907/08-tól 1918/19-ig magyar, latin, görög nyelvet, továbbá történelmet, természetrajzot, szépirást és tornát tanított. 1911/12-től 1913/14-ig az önképzőkör tanárelnöke.

Dr. Szemerényi Oswald. 1939 januárjától az 1939/40. iskolai év végéig latin és német nyelvet tanított.

A Budapesti Philológiai Társaság tagja; az Egyetemes Philológiai Közlöny Munkatársa — cikkei jelentek meg a lapban, valamint a Wörter und Sachen c. nyelvészeti folyóiratban.

1939 januárjában és februárjában a felvidéki egyetemi hallgatóknak rendezett pótszemeszteren előadásokat tartott *Régi latin feliratok magyarázata* címmel. A tantestület módszeres értekezletén előadást tartott *A latintanítás értelme és értéke* címmel.

1945 után a budapesti tudományegyetem bölcsészeti karán működött, majd külföldre távozott. Angliai és nyugat-németországi egyetemeken adott elő, részt vett nemzetközi nyelvészeti konferenciákon. Nemzetközileg elismert nyelvtudós.

Szemerényiné Kövér Erzsébet. 1939 januárjától 1941/42-ig matematikát és természettant, továbbá kézimunkát tanított.

Szokol Emil. Az 1933/34. és az 1934/35. iskolai évben mennyiségtant, természettant, továbbá tornát tanított.

Szövényi István. 1939. januárjától az iskolai év végéig latin és magyar nyelvet tanított.

Szűtor Zoltán. 1906/07-től 1918/19-ig magyar, latin, görög és német nyelvet, továbbá bölcséletet, természetrajzot és szépírást, rendkívüli tantárgyként pedig francia nyelvet tanított. 1914 és 1917 között katonai szolgálatot teljesített.

Telkes Sándor. 1901/02-től 1918/19-ig mennyiségtant, rajzoló geometriát, természettant, továbbá bölcséletet és görög nyelvet, rendkívüli tantárgyként pedig francia nyelvet tanított. Kezdeményezője volt a gimnáziumi oktatás Tarpán való folytatásának.

Elnöke a Tanárok Özvegyeit és Árváit Segítő Országos Egyesület beregszászi fiókjának; választmányi tagja az Országos Középiskolai Tanáregyesületnek, a Beregmegyei Iskolán kívüli Közművelődési Egyesületnek, a Beregszászi Patronage-nak; tagja a Magyar

Irodalomtörténeti Társaságnak; pénztárnoka a Beregmegyei Kaszinónak.

Előadásokat tartott a Szabad Líceumban a katód-, a Röntgen-és a radioaktív sugarakról, a légnemű testek cseppfolyósításáról és a folyékony levegőről. Felolvasást tartott az Ung-Bereg megyei Tanári Körben az egyhuzamban való vagy megosztott tanításról és a rangsorkérdésről; a Beregmegyei Iskolán kívüli Közműve-

lődési Egyesületben *Az ifjúsági egyesületek feladatai* címmel — megjelent a Bereg-megyei Tanügyben.

A drótnélküli telegrafálás és az új sugarak című tanulmánya folytatólag megjelent az 1903/04. és az 1904/05. évi értesítőben. A Középiskolai Matematikai Lapokban a következő cikkei jelentek meg: *A logaritmikus csigavonal ívhossza, Oszthatósági kérdések, A hiperbola aszimptotái, Racionális háromszögek.*

Telmán Gyula. Az 1907/08. iskolai évben tornát tanított.

Terebessy Károly tanító 1944 januárjától az iskolai év végéig éneket tanított.

Tóth István. 1938 szeptemberétől decemberig volt a tántestület tagja.

Dr. Török Béla. Az 1910/11. iskolai év második felétől 1918/19-ig latin és magyar nyelvet, továbbá természetrajzot és szépírást tanított. Az I. világháború alatt végig katonai szolgálatot teljesített.

A családi élet hatása Tompa lelkivilágára és költészetére című, a Bereg-megyei Iskolán kívüli Közművelődési Egyesületben tartott felolvasása megjelent a Bereg c. hetilapban, amelynek munkatársa volt.

Träger József. Az 1943/44. iskolai évben földrajzot és természetrajzot tanított.

Dr. Triska Ferenc. 1931/32-től 1933/34-ig cseh és francia nyelvet tanított.

Úr Márton. 1913/14-től 1918/19-ig latin és magyar nyelvet, továbbá szépírást és tornát tanított.

Urbánné Fodor Mária. Az 1940/41. és az 1941/42. iskolai évben magyar nyelvet, történelmet, továbbá gazdasági ismereteket tanított. A leány-önképzőkör tanárelnöke az 1940/41. iskolai évben.

Usetty Ferenc. 1901/02-től 1903/04-ig latin, görög, német nyelvet, továbbá bölcseletet és gyorsírást tanított.

Üveges Petronella. Az 1931/32. iskolai évben természetrajzot tanított. Tagja volt még a tantestületnek 1938 novemberében és decemberében.

Vatasán Miklós. Az 1900/01. iskolai évben természetrajzot és földrajzot tanított.

A Természettudományi Társaság tagja.

Vavro József. Az 1935/36. iskolai évben cseh nyelvet tanított.

Zopf László. 1909 márciusától 1918/19-ig, majd 1920/21-től 1944 januárjáig magyar, latin és német nyelvet, továbbá bölcseletet, természetrajzot és művészettörténetet, rendkívüli tantárgyként pedig német nyelvet tanított. Az I. világháborúban végig katonai szolgálatot teljesített.

A Podkárpatzská Ruszi Országos Méhész Egyesület választmányi tagja, majd elnöke, a Beregszász és Vidéke Méhész Egyesület elnöke; a Beregszászi Római Katolikus Egyháztanács és Iskolaszék világi elnöke. 1941-ben Budapesten részt vett az ország vezető méhészének értekezletén. Vezető tisztséget viselt közművelődési egyesületekben.

Előadást tartott a méhészek ungvári vándorgyűlésén *A méhek rajzása* címmel. Felolvasást tartott a tantestület módszeres értekezletén *A koncentráció és tartozéka* címmel.

Cikkét írt a Méhész Újságba *Az anya mint egyén és mint államfő* címmel; az Imker Jahrbuchba *Die Biene, ein Kettenglied der belebten Natur* címmel. Pályaműve: *A méhek telettetése*.

Dr. Zopf László. (L. Dr. Bellyei László!)

Zavilla Viktor. Az 1918/19. iskolai évben, majd 1920 márciusától 1925/26-ig földrajzot, természetrajzot, továbbá mennyiségtant, természettant, bölcseletet és magyar nyelvet tanított.

Hitoktatók

Balogh Gyula. Református hitoktató az 1900/01. iskolai évben.

Bary Gyula. Református hitoktató 1901/02-től 1904/05-ig.

Bécsi István. Református hitoktató 1939/40-től 1943/44-ig.

Braun Sámuel. Izraelita hitoktató az 1933/34. iskolai évben.

Czimmermann János. Római katolikus hitoktató az 1890/91. iskolai évben.

Csomár Zoltán. Református hitoktató 1929/30-tól 1933 októberéig.

Danielovich István. Görög katolikus hitoktató az 1914/15. iskolai évben.

Dönsz Tivadar. Evangélikus hitoktató az 1940/41. iskolai évben.

Dudits Endre. Görög katolikus hitoktató az 1890/91. és az 1891/92. iskolai évben, továbbá 1899 februárjától az 1905/06. iskolai év végéig, az 1910/11. és az 1911/12. iskolai évben, az 1915/16. iskolai évben, végül az 1918/19. és az 1919/20. iskolai évben.

- Fedelez Cyrill.** Görög katolikus hitoktató 1926/27-től 1937/38-ig.
- Forgon Pál.** Református hitoktató az 1937/38. és az 1938/39. iskolai évben.
- Fränkel Jónás.** Izraelita hitoktató 1890/91-től 1927/28-ig, 37 éven át.
- Friedmann Bertalan.** Izraelita hitoktató az 1931/32. és az 1932/33. iskolai évben.
- Gopcsa Endre.** Római katolikus hitoktató 1896/97-től 1899/1900-ig.
- Haklik Sándor.** Római katolikus hitoktató az 1923/24. és az 1927/28. iskolai évben.
- Holozsnay Miklós.** Görög katolikus hitoktató az 1920/21. iskolai évben.
- Józsa Márton.** Evangélikus hitoktató az 1942/43. és az 1943/44. iskolai évben.
- Juhász Imre.** Református hitoktató 1910/11-től 1915/16-ig.
- Kallós Tivadar.** Református hitoktató 1900 februárjától a tanév végéig.
- Kampó János.** Görög katolikus hitoktató 1920/21-től 1925 februárjáig.
- Karczub Endre.** Görög katolikus hitoktató 1892/93-tól 1898/99-ig.
- Kiss István.** Református hitoktató az 1920/21. és az 1921/22. iskolai évben.
- Kiss János.** Református hitoktató az 1916/17. és az 1917/18. iskolai évben.
- Kiss László.** Református hitoktató 1923/24-től 1925/26-ig.
- Klein Márton.** Izraelita hitoktató 1934/35-től 1943/44-ig.
- Knauer Sándor.** Római katolikus hitoktató 1908/09-től 1910/11-ig.
- Koren Emil.** Evangélikus hitoktató az 1939/40. iskolai évben.
- Kovácsik József.** Görög katolikus hitoktató az 1906/07. iskolai évben.
- Krasznay Zsigmond.** Római katolikus hitoktató az 1890/91. iskolai évben.
- Lengyel János.** Görög katolikus hitoktató 1938/39-től 1943/44-ig.
- Lengyel Pál.** Református hitoktató 1933 októberétől 1936/37-ig.
- Lovas Kovács András.** Evangélikus hitoktató az 1941/42. iskolai évben.
- Matécsa György.** Görög katolikus hitoktató az 1916/17. és az 1917/18. iskolai évben.
- Melau Ferenc.** Római katolikus hitoktató az 1926/27. iskolai évben.
- Dr. Mészáros János.** Római katolikus hitoktató az 1942/43. és az 1943/44. iskolai évben.

- Molnár Ferenc.** Református hitoktató 1916/17-től 1918/19-ig.
- Mondy Miklós.** Görög katolikus hitoktató 1941/42-től 1943/44-ig.
- Ortutay István.** Görög katolikus hitoktató az 1908/09. és az 1909/10. iskolai évben.
- Ortutay Jenő.** Görög katolikus hitoktató 1925 márciusától az 1925/26. iskolai év végéig.
- Peley József.** Református hitoktató az 1907/08. tanévben.
- Popovics Endre.** Görög katolikus hitoktató az 1907/08. iskolai évben.
- Reiter Endre.** Római katolikus hitoktató 1903/04-től 1906/07-ig.
- Rónay János.** Római katolikus hitoktató az 1907/08., majd az 1924/25. és az 1925/26. iskolai évben.
- Ruszkó Miklós.** Görög katolikus hitoktató az 1912/13. és az 1913/14. iskolai évben.
- Schönpflug Antal.** Római katolikus hitoktató 1928/29-től 1937/38-ig.
- Sepsy Márton.** Római katolikus hitoktató 1918/19-től 1921/22-ig.
- Seres Ábrahám.** Református hitoktató 1890/91-től 1893/94-ig.
- Simon József.** Református hitoktató az 1908/09. iskolai évben.
- Sinka Gyula.** Református hitoktató az 1905/06. és az 1906/07. iskolai évben.
- Süthő Kálmán.** Református hitoktató az 1921/22. tanévben.
- Szabó Géza.** Református hitoktató az 1909/10. tanévben.
- Szarka Tamás.** Református hitoktató 1894/95-től 1898 októberéig.
- Szentmihályi Lajos.** Római katolikus hitoktató az 1902/03. iskolai évben.
- Szmocskó Bazil.** Görög katolikus hitoktató az 1942/43. iskolai évben.
- Szőke Béla.** Római katolikus hitoktató az 1894/95. és az 1895/96. iskolai évben.
- Tamás Jenő.** Római katolikus hitoktató az 1900/01. és az 1901/02. iskolai évben.
- Telegy Bertalan.** Református hitoktató 1898 októberétől 1900 januárjáig.
- Toldy György.** Református hitoktató az 1918/19. tanévben.
- Tóth Miklós.** Római katolikus hitoktató 1939 januárjától 1941/42-ig.

Vári Lajos. Római katolikus hitoktató 1911/12-től 1914/15-ig.

Weisz Izsák. Izraelita hitoktató 1928/29-től 1930/31-ig.

Weisz József. Római katolikus hitoktató 1915/16-tól 1917/18-ig.

Zahoray Pál. Római katolikus hitoktató 1890/91-től 1893/94-ig.

Zsurky József. Református hitoktató 1926/27-től 1928/29-ig.

A beregszászi 4. számú Kossuth Lajos középiskola tanárai

Könyvünknek ebben a részében azoknak a pedagógusoknak a nevét örökítjük meg, akik több éven vagy évtizeden át működtek a címben jelölt tanintézetben, illetve most is ott tanítanak.

Igazgatók: Bihari Sándor, Hudánics László, Lázár András, Lizánec Miklós, Rokiczki Béla, Suba István, Szabad Géza, Sztrizsák György.

Igazgatóhelyettesek: Bacskó Mária, Csudáky László, Dalmay Márta, Fejér Klára, Gál Ferenc, Gerevics János, Hriczó Ernő, Kohutics János, Lengyel János, Lovay Attila, Pák László, Popovics Tibor, Skriba Irén.

Magyar nyelv és irodalom szakos tanárok: Csomár Klára, Dalmay Árpád, Drávai Gizella, Karádi László, Lődár Ildikó, Lődár Jolán, Lődár Klára, Margitai Mária, Mitrovics Katalin, Svarc Júlia, Terebesi Katalin, Turányi Katalin, Varga István.

Orosz nyelv és irodalom szakos tanárok: Bilák Anna, Cserlenyák Iván, Dubász Piroska, Fedák Mária, Kenéz Katalin, Kobály Anna, Mihovics Marianna, Molnár Nagyzezsda, Sebi Judit, Skoba Júlia, Skoba László, Zékány Rozália.

Angol és német szakos tanárok: Dancs Éva, Dubrovcski István (francia szakos), Göbös Éva, Keresztény Béla, Keresztény Ildikó, Kocsi Mária, Kóser Livia, Medveczky Katalin, Száraz Ilona.

Történelem és földrajz szakos tanárok: Bakos József, Kobály János, Margitics Mária, Marinec Erzsébet, Popovics Vladimir, Szekunda Judit, Varga Olga.

Matematika szakos tanárok: Balázs Borbála, Biki Márta, Borbély Ibolya, Harányi Elza, Kardos Erika, Kurmai Mária, Opácskó Margit, Pallay Dezső, Sík Magda, Sutyák Olga, Szabad Valéria, Terebesi Viktor.

Fizika szakos tanárok: Bacskó Tivadar, Borbély Sándor, Kóródi István, Lődár István.

Kémia szakos tanárok: Hrícz Miklós, Kóser Sándor, Lator Anna, Popovics Judit.

Biológia szakos tanárok: Harajda Nóra, Jakab Eleonóra, Popovics Mária.

Zene, rajz, kézimunka szakos tanárok: Horváth András, Huszti József, Huszti Sándor, Illés Margit, Joanovics Pál, Juhász András, Mikita Gabriella, Nemes Tibor, Svarc István, Tisza Magda.

Testnevelő tanárok: Greba Anna, Morgenthál Gyula, Morgenthál Mária, Tigyir Antal, Tyahur Gizella.

Az elemi tagozat tanítói: Bakos Magda, Bihari Rozália, Bokotei Teréz, Derce-ni Anikó, Haba Eszter, Izay Margit, Kardkovács Judit, Lacz Éva, Lázár Margit, Lázár Margit, Lovay Júlia, Ortutay Katalin, Páncó Stefánia, Regős Erzsébet, Simon Mária, Szabó Adél, Szabó Eszter, Szőke Katalin.

Iskolánk népszerű tanárának, Bárdos Lászlónak nevét vette fel Tatabányának 1988-ban megnyílt új gimnáziuma. Jobbra a bejáratnál elhelyezett, az avatóünnepségen leleplezett emléktábla

A (majdnem teljes) tanári kar 1935–36-ban. Állnak: Kaminszky László, dr. Fenczik Jenő, Csánk István, Scheffer (Cséke) Miklós, Martin Iván, dr. Zapf (Bellyei) László, dr. Jantsky Béla, Ozorák (Ozorai) Ferenc, Bárkányi Károly, Orosz György, Csudáky László; ülnek: Rónai János, Lenkei Ferenc, Polgáry Miklós, Govrikné Lábod Jolán, dr. Lopour József igazgató, Jablánczy Ilona, Román József, Flórián Magda, Halász Bernát, id. Zapf László, Kővári Andor

AZ ISKOLA NÖVENDEKEI

A gimnáziumba beiratkozottak névsora I. osztályok

1896/1897

I. osztály

Abkarovics Károly, Ákermán Vilmos, Ausländer Bernát, Balogh Gyula, Blumberger Ignác, Cseh Sándor, Feldmán Sámuel, Ferenczy Endre, Fischer Miklós, Fluck Dezső, Fluck Ferencz, Fränkel Ármin, Friedländer Henrik, Friedman Bertalan, Fuchs Dénes, Fuchs István, Funk Dezső, Gáthy Gyula, Gliga T. István, Gottdiener Sándor, Gottlieb Mózes, Grünstein Lajos, Hajdu József, Halmi Miklós, Hornyák János, Horváth Gábor, Ilkovics József, Ilosvay Ernő, Jóni Endre, Kallós Tivadar, Kis Kálmán, Kiss Pál, Klein Sándor, Kohn Dávid, Komjáthy Béla, Kosztyu Pál, Kösztenbaum Ernő, Leskovics S., Lukovics Károly, Marossy Antal, Mermelstein Ármin, Nagy Pál, Novák László, Paksi Kálmán, Rédei István, Rosenbaum Henrik, Roth József, Sarkadi Dezső, Sipos Endre, Sipos József, Skira Pál, Somogyi Sándor, Szabó Endre, Szakó Dezső, Szeles Károly, Tariska Zoltán, Taub Jeremiás, Toldy Zoltán, Tóth István, Újházy László, Ullmann Mózes, Weisz Ármin.

Magántanuló: Ehrenfeld Jenő.

Összesen: 63

1897/1898

I. osztály

Abkarovics Károly, Árvai György, Bacskó Mihály, Balogh Károly, Bánóczy Endre, Bleier Miksa, Bodnár Ferencz, Braunstein József, Cwierlichowszky Lajos, Cseh Béla, Csigás Károly, Engel Mihály, Falkenheim Emil, Fazekas Sándor, Fehér József, Fuchs Lajos, Gáthy Gyula, Gáthy László, Görög Győző, Huszár Imre, Imreh Geyza, Janka János, Kepecs József, Keresztény János, Keszler Miksa,

Klein Ármin, Kovács Árpád, Kovács József, Kölcsey Ferencz, Lang Jenő, Lehoczky Béla, Lugossy Mihály, Nagy Károly, Parragh Zoltán, Ráthonyi Zoltán, Rauzner Ernő, Reichert Pál, Rochlitz Chájem, Róth Mórítz, Sarkadi Dezső, Schuller Aladár, Sipos Endre, Sipos József, Spitzer Imre, Süveges Elek, Szeles Károly, Szeles Sándor, Szűcs Sándor, Tarpay Miklós, Tiba Kálmán, Turóczy Péter, Varga Imre, Varga Pál, Wáldmán Jenő.

Magántanuló: Róth József

Összesen: 55

1898/1899

I. osztály

Bacskó Mihály, Bálint Lajos, Balugyánszky B., Betkowski Jenő, Dévay Lajos, Fischer József, Fried Sándor, Friedländer Simon, Frischman Menyhért, Fuchs Lajos, Guthy Ferencz, Izsák Gyula, Janka Károly, Juhász Imre, Kilb Gyula, Kiss Sámuel, Klein Henrik, Klein Izsák, Klein József, Klein Salamon, Komka Samu, Kömley Béla, Korách Jenő, Kukri Ferencz, Lábos Sándor, Lang Jenő, Latavicz Ferenc, Linner Bertalan, Lukich Demeter, Lusánszki János, Molnár Bertalan, Neuwelt Ernő, Nyárády Sándor, Pataky Tibor, Petrovay György, Prerau Miksa, Rochlitz Chájem, Rosenthál József, Schvarcz Sándor, Steinberger Izidor, Szabó Károly, Szabó Sándor, Szalay István, Szóbel Izidor, Temető János, Törös Béla, Weinberger Tibor, Weisz Ferencz.

Magántanuló: Hallasi Sándor.

Összesen: 49

1899/1900

I. osztály

Almásy Lajos, Bacskó József, Bányász Bertalan, Berman Miklós, Berner Móricz, Boross Mihály, Branna József, Csatári Zoltán, Dancs Bertalan, Dávidovits Lajos, Farkas Emil, Farkas István, Friedländer Menyhért, Grosz Ferencz, Hidvéghi László, Holpik János, Kala Ferencz, Kallós Béla, Keresztény Tódor, Kinszler Árpád, Klein Henrik, Klein Ignác, Kovács Sándor, Máriássy Miklós, Medveczky Gyula, Metzger Péter, Mór Lajos, Nagy Vincze, Nyárády Mihály, Nyers László, Palágyi István, Perlstein Dávid, Radics Jenő, Radics Kálmán, Reim János, Rosenberg József, Rosenwasser Mihály, Salamon Móricz, Simon György, Soltész Sándor, Spitz Andor, Stofkó Tamás, Strauszmann Móricz, Swierlichowszky János, Szilágyi Pál, Turóczy Menyhért, Vasvári (Venter) János.

Magántanuló: Kóródi György, Kóródi István.

Összesen: 49

1900/1901

I. osztály

Adler Adolf, Almási Kálmán, Babus Gyula, Bacsár Gyula, Balogh Béla, Balogh Tamás, Barát János, Bánóczi Sándor, Belényesy Sándor, Bodáky István, Bosnyák Kálmán, Brazarottó Elek, Dancziger Henrik, Fekete János, Frankó Endre, Fried Lajos, Fried Nándor, Friedländer Sándor, Govrik Jenő, Görög Mór, Hackenberg Ede, Halász Béla, Illiczky Tibor, Iváncsó Jenő, Jászay István, Jobák János, Katz Miklós, Keszler Adolf, Kiss Árpád, Kiss Gyula, Klein Béla, Klein Izsák, Klein Sándor, Koncz Gyula, Kondor Sándor, Krajnyik Kálmán, Kroh Móricz, Kroó Ármin, Legeza István, Legeza József, Lugossy Gyula, Lukovics Antal, Majorossy Gusztáv, Maly Károly, Matl Kálmán, Mándi Kálmán, Máthé Béla, Merszki Sándor, Nemes István, Orosz József, Papp János, Radics István, Ricsey György, Rónay László, Sándor Ferencz, Serly Károly, Simon Mózes, Skultéty Andor, Szentpétery Endre, Szélesy József, Szmercsányi Bertalan, Tancsák Gusztáv, Timina Győző, Török Sándor, Túri Bálint, Weinstock Ignác, Zsiros Sándor.

Magántanuló: Ács Béla, Polyák László.

Összesen: 69

1901/1902

I. osztály

Antal Károly, Balázs Károly, Balogh Imre, Barkaszi Gyula, Bermán Ármin, Bodó Elek, Braun Ádám, Brazarottó Elek, Cserniczky Mihály, Dohovics Oreszt, Engel Sándor, Ehrenfeld Béla, Erdődi Béla, Filep Sándor, Fränkel Ábrahám, Gerő Endre, Guthy Miklós, Izsák Lajos, Jánosi György, Jászter Lajos, Jóni Béla, Kasztor Ernő, Klein Herman, Komáromi Antal, Komáromi Frigyes, Kósa Béla, Kölcsey Gábor, Kroh Ernő, Kroh Móricz, Kulcsár János, Lichtschein Simon, Manajló Emil, Máriássy József, Mermelstein Simon, Móré Ferencz, Palágyi Ferencz, Popp Jenő, Prerau Sándor, Rajó Endre, Réta János, Rozenwässer József, Salamon Zoltán, Sass Mihály, Szalay Ferencz, Szenczy Ernő, Szentpétery Béla, Szűk Elemér, Trill Bertalan, Vajas Sándor, Vasvári Mihály, Veselényi Mihály, Weisshausz Ernő.

Magántanuló: Mandel Jenő.

Összesen: 53

1902/1903

I. osztály

Bachl János, Balás János Kornél, Balogh Ferencz, Bodnár Sándor, Braun Ádám, Braunstein Mór, Cseh Bertalan, Csüri József, Csüri Sándor, Damjanovics Viktor, Dancs Lajos, Demjanovics József, Dévay Gyula, Erdei Mihály, Erdőssy Gyula, Fischer Ferencz, Fränkel Simon, Gánczfried Dezső, Gáthy Sándor, Gerő László,

Grünstein Zoltán, György István, Horváth László, Horváth Mihály, Jászter Dezső, Katz Elek, Kaufmán Herman, Kende Károly, Kiss Károly, Kiss Lajos, Komáromi Antal, Komáromi Vincze, Kósa Béla, Koszta Sándor, Kozár Dezső, Ködöböcz István, Kuplincsák Kálmán, Majos János, Mór Sámuel, Nagy Miklós, Neuvelt József, Ortutay Gyula, Plank Antal, Preznánszky Mihály, Preznánszky Sándor, Radetzky József, Radics Endre, Réta János, Ros Manó, Sárady Béla, Schwarcz Mór, Sipos Mihály, Stefán Ágoston, Stiglicz Lajos, Szabó Andor, Szányi Endre, Szini Lajos, Szircsák József, Sztrázsik Andor, Tolnay István, Törzsök István, Vajda Sándor, Varga László, Vasvári Mihály, Zaffiry Zénó.

Magántanuló: Fehér Sándor, Lang Mariska, Lang Pál, Moskovics Márton, Ocskay László, Traplay Dezső.

Összesen: 71

1903/1904

I. osztály

Angyalossy Ernő, Baka László, Baksay László, Bányai János, Bodolay Jenő, Bornemisza András, Csutkay István, Dévay Kálmán, Egressy Izidor, Egressy Sándor, Farkas Sámuel, Fejér Ferenc, Fränkel Simon, Gara Sándor, Ganczfried Sándor, Glück Salamon, Guthy János, Hajdu István, Hártmán Izrael, Hidvéghi Sándor, Hunyady Béla, Huszti Imre, Jászai Sándor, Kádár Sándor, Katkó Gyula, Kerekes Béla, Kiss János, Kiss Lajos, Klein Zoltán, Komáromi Gusztáv, Koncz Lajos, Korách Pál, Koszta Zoltán, Kosztyó Miklós, Kovács Jenő, Kovács Kálmán, Ködöböcz István, Ködöböcz Mihály, Kölcsey István, Kroh Zoltán, Kulcsár Jenő, Kulcsár Sándor, Lázár Béla, Lőrincz András, Nagy Béla, Nemes István, Neufeld Dezső, Oláh József, Pap László, Papolczy László, Pigmond Ferenc, Radics András, Rónay Endre, Rosenbaum Ottó, Róth Béla, Róth Menyhért, Rubin Ferenc, Sándor Jenő, Stern Samu, Szabó Lajos, Szarka Gábor, Szenczy Dezső, Szilágyi István, Toldi György, Urszu János, Weisz Ármin, Weiszhausz Dezső, Weil Zsiga, Zágonyi Zoltán.

Magántanuló, Gara Sándor, Stefán Gusztáv.

Összesen: 71

1904/1905

I. osztály

Balázsy Miklós, Balogh Dezső, Balogh István, Balogh Zoltán, Baszler Károly, Benkő Béla, Bleier Sándor, Boros Gábor, Breznay István, Czapáry László, Czúkor Zsigmond, Engel Dezső, Enyedi Mihály, Fábíán Aladár, Farkas Kálmán, Fehér Miklós, Fejér Ferencz, Frenkó Antal, Gotteszmann Adolf, Hegyi Aladár, Horváth Zoltán, Huszti József, Kálmán Lajos, Katkó Gyula, Kazay Barnabás, Kerekes Béla, Kertész Dániel, Keszler Mór, Klein Dezső, Klein Zoltán, Kont Gyula, Kósa Béla, Kosztyó Gábor, Kosztyó Miklós, Kovács Sándor, Kulcsár Dezső, Kul-

csár Sándor, Kurovsky Péter, Lipner Béla, Mali Sándor, Mandel Jenő, Mandel Sándor, Meisels László, Papp Sándor, Pazuhánics Viktor, Pigmond Béla, Pintér Árpád, Polonyi Károly, Preznánszky György, Rácz Péter, id. Róth Dezső, ifj. Róth Dezső, Sándor János, Sárady Béla, Schönberger Menyhért, Springer Aladár, Szabó József, Szabó Zsigmond, Szarka Elemér, Szendrey Zoltán, Szilágyi Ferenc, Szilágyi István, Szopó József, Steinberger József, Tabacsnik Ignác, Török Ferenc, Török Miklós, Törös Sándor, Weisz Ármin, Zavagyák Viktor, Zoltán József.

Magántanuló: Engel Jenő, Fésüs Lóránd, Hunyady Béla, Klein Miklós.

Összesen: 75

1905/1906

I/A osztály

Baksa Mihály, Baksay Pál, Birta Béla, Bodó Barna, Csutkay Béla, Engel Dezső, Fodor Nándor, Fuchs Barna, Gajdos Pál, Gáti Sándor, Hajdrik Sándor, Herskovics Károly, Holik Béla, Iczkovics Sándor, Jászay Kálmán, Jóni Ferenc, Kiss Károly, Kiss László, Klein Simon, Komáromy István, Komjáthy István, Kovács Lajos, Kristán Ferenc, Króh Emil, Lárencz Miklós, Lévai István, Matolcsy József, Mermelstein Lajos, Nagy János, Paksy Géza, Prázay Béla, Rooz Andor, Steinberger József, Stiglicz Sándor, Strauszmann József, Székely János, Szentpétery Károly, Tvaroska István, Vankó János, Wenk András.

Magántanuló: Gottlieb Ferenc, Kiss Gyula.

Összesen: 42

I/B osztály

Balázs Béla, Balogh József, Beerman Jenő, Beerman Manó, Bodolay Gyula, Braun Ármin, Breznay István, Engel Ábrahám, Fendrich Menyhért, Filep Gusztáv, Gacsályi László, Glück Salamon, Guthy Gyula, Gyurkovics Endre, Hegedűs Zoltán, Jaczkovics Tivadar, Jakob Károly, Jobák József, Katz Herman, Kohánszky Jenő, Koncz Pál, Kosztvó Gábor, Kovách Marcell, Lipcsev László, Meisels Viktor, Mezei Zsigmond, Molnár György, Pazuhánics Viktor, Péchy Ferenc, Reich Pál, Schwartz Salamon, Seres Lajos, Sturcz Gyula, Suba Elemér, Suba Mihály, Székely benedek, Szeles András, Szűk Sándor, Törös István, Vasvári Sándor, Veisz Mór, Weinberger Jenő.

Magántanuló: Gacsályi Károly.

Összesen: 43

1906/1907

I. osztály

Árva Dezső, Bakó Béla, Balkányi István, Bengyel Ágoston, Berner Menyhért, Bodák Ferenc, Bodolay Gyula, Csok József, Dancs Pál, Diószegi Sándor, Dobó Béla, Ducsa Sándor, Egressy Gábor, Egressy György, Engel Miklós, Ernést József.

zsef, Farkas Dezső, Feldmann Májer, File András, Fischl Kálmán, Gara Gyula, Geday Imre, Grosz Herman, Grünvald Herman, Guthy Gyula, Guttmann Andor, Halmos Gusztáv, Hordonka Mihály, Horváth István, Huszti Béla, Iczkovics Ernő, Illyés Endre, Jászay Kálmán, Katz Zoltán, Kerekes János, Kerekes Károly, Keszler Mór, Kiss István, Kiss István, Korach Béla, Legeza László, Lichtschein Ernő, Lukács László, Mátyás Sándor, Miklós István, Mór Ede, Neuwelt Miklós, Nyistyák Imre, Papp Árpád, Penyák Ignác, Reinichovszky György, Rochlicz Sámuel, Róth Andor, Róth Géza, Rubin Ármin, Schvarcz Dávid, Schvarcz Ernő, Sipos Bertalan, Steinberger Lajos, Sturcz Gyula, Szabó Béla, Szeles András, Szeles Sándor, Szenkovszky Imre, Szepesi László, Tótin Miron, Tvaroska Mihály, Veinstok Sándor.

Magántanuló: Berger Béla, Fränkel István, Militzer Ferenc, Róth Géza, Róth Miklós.

Összesen: 73

1907/1908

I/A osztály

Bakó Sándor, Belényesy István, Belényesy László, Berkovics Artur, Berner Sándor, Braun Soma, Csánk István, Dobó József, Engel Izidor, Fuchs Lajos, Gliga László, Hajek Ferenc, Horváth József, Kis István, Klein Herman, Ködöböc Béla, Lánczy József, Lénárt János, Leskó János, Mátyás Sándor, Mermelstein József, Milicz Ferenc, Moskovitz Mihály, Moskovitz Sámuel, Narosny Zoltán, Nyilas István, Roth Zsigmond, Sarkadi Bertalan, Schwartz Artur, Simon Menyhért, Staudinger Béla, Szeles Lajos, Szűk Béla, Weiszhaus Sándor, Veres István, Verő József, Zeisler Andor.

Magántanuló: Engel Sándor.

Összesen: 38

I/B osztály

Bálint Béla, Berner Menyhért, Bornemissza Áron, Braunstein Béla, Buday József, Csernyiczky János, Damjanovits Teodor, Dévay Árpád, Dévay Béla, Engel Miklós, Fried Imre, Goldstein Miksa, Gorzó László, Grosz Ernő, Hermel Salamon, Kampó József, Katz Mihály, Kazay Kálmán, Kirschner Benő, Klein Sándor, Komjáthy Lajos, Kósa József, Lipthay Kálmán, Makk Ferenc, Markovits József, Pásztay Géza, Plank Gyula, Reichel Gusztáv, Reinichovszky József, Spiegel Adolf, Spietz Márton, Stern László, Szarka István, Szegedy Jenő, Szeles Sándor, Szilágyi Dániel, Vinkler Menyhért, Zékány Emil.

Magántanuló: Szűcs Ernő.

Összesen: 39

1908/1909

I/A osztály

Badanovics Jenő, Berger Miklós, Bernát István, Besse László, Danczinger József, Egresi János, Ehrenfeld Mór, Engel Zoltán, Gruber Sándor, Gruber Zoltán, Halmos Károly, Hamsa István, Hegedűs János, Hergó József, Illiczky Gábor, Kilb Géza, Kis József, Klein Móric, Korbely Miksa, Kosztyó Ambrus, Kovács József, Menyhért Gyula, Palágyi Bertalan, Pallay Sándor, Pösze Imre, Prágner József, Salamon Herman, Schwartz Ábrahám, Simon Károly, Spitz Ignác, Sütő András, Szilágyi Dániel, Szopó László, Varga Sámuel, Vaskovics Lajos, Verő József, Végh József, Weisz Soma, Weiszhaus Móric, Winkler Lajos, Winkler Sándor, Wohl István.

Magántanuló: Fehér Bertalan, Weisz Miklós.

Összesen: 44

I/B osztály

Agárdi Sándor, Balder Ferenc, Balkányi Miklós, Beerman Ernő, Czukor Sándor, Csirpák Emil, Dancs Béla, Dely Endre, Drohobeczky Kornél, Fatán János, Fried Sándor, Fried Zsigmond, Gajdos Bertalan, Gottlieb Sándor, Hermel Salamon, Herskovits Sándor, Holub Béla, Horváth Dezső, Katinszky János, Keresztény Sándor, Kiss János, Klein Imre, Klein Izidor, Koncz István, Kovács István, Krajnik Miklós, Kulcsár Ernő, Lacz Ferenc, Lakatos József, Mauszkopf László, Rodt Kornél, Siposs Sándor, Smer Gyula, Szabó Sándor, Szitár Péter, Ulvovits Ignác, Veisz Péter, Veress József, Weiszhausz Emil, Zeisler Andor, Zombory István,

Magántanuló: Fränkel Sámuel, Hegyi Móricz.

Összesen: 43

1909/1910

I/A osztály

Benkő Pál, Debreczeni Endre, Debreczeni Sándor, Dobos László, Engel Sándor, Eppeldauer Jenő, Galajda Ferenc, Goldberger Mór, Haklik István, Horváth Gyula, Horváth Lajos, Iván Mihály, Izsák Sándor, Jakab András, Jobák Endre, Kálmán István, Kertész Tibor, Komjáthy Elemér, Koncz István, Kont István, Kovács Béla, Kraicz József, Lánchy Béla, Legeza Sándor, Lengyel János, Majorossy István, Molnár István, Moskovics Jenő, Rodt Jenő, Rosenberg Gyula, Somlyódy László, Szép Miklós, Tabacsnik Ferenc, Vass Antal, Weisz Adolf, Weiszhausz Gyula.

Magántanuló: Hegyi Béla.

Összesen: 37

I/B osztály

Árway Andor, Bodnár János, Borbás Gábor, Barta László, Cziment Ármin, Cziment Ferenc, Dancs Miklós, Dobay Ferencz, Drohobeczky Kornél, Egry Elemér, Engel Dezső, Engel Viktor, Erdőssy Géza, Felföldy Béla, Fränkel Emil, Fried Miklós, Fuchs Ervin, Görög Ferenc, Gulácsi Gyula, Havasi Lajos, Herskovics Jenő, Herskovics Sándor, Horváth Kálmán, Jakobovics Sándor, Király Károly, Koflanovics János, Lukács Sándor, Makk Antal, Nagy László, Orosz János, Sipos Sándor, Síró Péter, Steinberger Aladár, Tendler Samu, Vadas Lajos, Vaszil János, Weisz Imre.

Magántanuló: Almássy István.

Összesen: 38

1910/1911

I/A osztály

Bálint Kálmán, Balogh József, Belényesi László, Birta Ferenc, Bodnár János, Csánk László Béla, Czapáry György, Dercsényi Béla, Fekete Ármin, Felföldy Béla, Fischer Lajos, Fodor László, Fränkel Mózes, Gácsi János, Gelety Ervin, Grünfeld Béla, Grünstein Jenő, Gulácsi Gyula, Halász Endre, Heidrich Zoltán, Homoki Endre, Ivaskó Imre, Katz Kálmán, Komjáthy Pál, Korach Vilmos, Kovács Béla, Kovács Sándor, Landau Herman, Mauskopf Mózes, Nánási Gyula, Pap Zoltán, Polónyi Tibor, Polyák János, Rell Ferenc, Sikó Szilárd, Spitz Ernő, Szalay Endre István, Szeles Géza, Szép Géza, Tóth András, Weinberger Miklós, Weiser József, Veres László, Wolcovits Jenő.

Magántanuló: Dvorák Rudolf, Rapaport Zoltán, Reinitz Herman.

Összesen: 47

I/B osztály

Baksa Gyula, Bokotey Károly, Borbás Károly, Czigler Márton, Czinege József, Dancs Elemér, Debreczeni Béla, Debreczeni Endre, Egyes Jenő, Elefánt Ármin, Engel Dezső, Fatán István, Fendrich Ferenc, Fried Jakab, Goldberger Mór, Grün Endre, Halmos László, Kertész Endre, Klein Elemér, Klein Jenő, Komjáthy Elemér, Kruss Elemér, Lahocsinszky Viktor, Lengyel Gábor, Lugosy Endre, Mándi Béla, Márkus Béla, Móré Lajos, Nagy Károly, Palágyi János, Pataky Zoltán, Pickler János, Rázso Lajos, Smidle György, Somogyi János, Steuer Imre, Szarka József, Szircsák Márton, Temető István, Tóth Béla, Traply Aladár, Trompák Gyula, Uzdi János, Weinberger Nándor, Zaffiry István.

Magántanuló: Klein Béla, Klein Menyhért.

Összesen: 47

1911/1912

I/A osztály

Bakos Károly, Balogh József, Blau Herman, Borsos József, Engel Gyula, Fazekas József, Fehér László, Fried Samu, Gacsályi Géza, Galajda Lajos, Gáthy Bálint, Gerendási Sándor, Gewürtz Dezső, Hajfel István, Hetey Károly, Ilyés Mihály, Ivaskó Emil, Kelemen Elemér, Korach Vilmos, Korbely Sándor, Krauthammer Izidor, Leichtman Sámuel, Mermelstein Lajos, Pollák Jenő, Roskovenszky Sándor, Sárady Ferenc, Sarkady György, Schönfeld Bernát, Somogyi-Tanhoffer Zsolt, Szabó Bertalan, Szabó Tibor, Szalai István, Szeles Géza, Szepes András, Szilágyi Endre, Tar Sándor, Tóth Gyula, Volczovits Jenő, Weisz Sándor, Zsurki József.

Magántanuló: Bay György, Dravetzky Márta, Glaub Jakab, Monó Mária.

Összesen: 44

I/B osztály

Almásy Ernő, Apostol Elek, Ádám Lajos, Bacsár István, Balogh István, Dani István, Dobó Jenő, Erneszt Sándor, Fried Miklós, Grósz Ignác, Grósz Miklós, Ilkovits Miklós, Kallós Kálmán, Kárpáti Ernő, Kasztor Andor, Klein Béla, Kroó Béla, Lindenbaum Samu, Medzichradzsky Jenő, Mészár Kis János, Mitru Imre István, Moldován Bertalan, Morucz Zsigmond, Neufeld Gyula, Parragh István, Rázsó Lajos, Sághe Sándor, Schepsz Ferenc, Slomovits Henrik, Steuer György, Suta István, Szanyi István, Szarka József, Tohol István, Tóth Béla, Varga Dániel, Végh Sándor, Weiser Jenő, Weiszhausz Dezső, Weselényi Ferenc.

Magántanuló: Kanyó Lajos, Kovássy Kornélia, Kovássy Ödön, Kovássy Zsolt, Grün Endre.

Összesen: 45

1912/1913

I/A osztály

Adler Sándor, Baksa Lajos, Berkovics Dániel, Berkovics Lajos, Blau Miksa, Bősze Lajos, Cziment Sándor, Cseh János, Dobó Jenő, Engel Lajos, Engel Menyhért, Fazekas István, Gábor József, Gerzsenyi István, Grünfeld Márton, Hájfél István, Herskovics Ernő, Herskovics Izrael, Ilyés Mihály, Klein Béla, Komlósy Géza, Kovács Géza, Kubáskó Tivadar, Kulcsás Lajos, Lukovics János, Mermelstein Ede, Müller Rezső, Nagy Sándor, Palágyi Sándor, Petneházy Gyula, Platz Károly, Polónyi Géza, Rácz Gyula, Sáradi Ferenc, Schönberger Béla, Schwartz Márton, Szennyess Gedeon, Weisz Sándor.

Magántanuló: Dvorák Oszkár, Suszta Miklós.

Összesen: 40

I/B osztály

Bárdos Ferenc, Blau Károly, Bobik János, Bodnár György, Engel Béla, Fekete Gábor, Fuchs Dezső, Gálócsy Jenő, Gárdos Gusztáv, Gulácsy Pál, Gulyás Károly, Haklik József, Hauszman Dezső, Horváth György, Iczkovics László, Jobák Mihály, Kalabiska János, Kávásy Sándor, Klein Miksa, Márkus Endre, Mermelstein Lajos, Morvay Pál, Orosz Sándor, Pataky Sándor, Preznánszky András, Rottenstein Artur, Schwarcz Henrik, Schwimmer Izrael, Simon Emmánuel, Stern Imre, Szabó József, Székely Sándor, Szűk Ferenc, Temető József, Újfalu Vilmós, Varga Mihály, Weinstock Ernő, Weisz Sándor.

Magántanuló: Szalay Sándor.

Összesen: 39

1913/1914

I/A osztály

Ambrus Miklós, Bacsár Imre, Badó Zsigmond, Balkányi Lajos, Bilicz Béla, Czima Károly, Deák István, Debreczeni József, Eichele Károly, Eisenberg József, Fábián Béla, Fánl János, Friedmann Áron, Gacsályi Zoltán, Gmitra Zoltán, Gottlieb László, Grosz Henrik, Iczkovics Dávid, Jobák Gyula, Künstler Sándor, Legeza Miklós, Lévy Miklós, Lukovics István, Markovics Adolf, Matics Alajos, Medzihradszky Kálmán, Mermelstein Miklós, Németh Kálmán, Pálffy Béla, Suszta Miklós, Szarka Jenő, Szennyess Gedeon, Sztahora Lajos, Tamás Mihály, Tóth József, Vajda János, Weisz Márton.

Magántanuló: Dvorák Oszkár, Scholtz Ede.

Összesen: 39

I/B osztály

Balogh Kálmán, Bartók Ödön, Bornstein Ernő, Bösze Ferenc, Czirmay Ferenc, Csiszár Béla, Dalmay Ferenc, Dercsényi Géza, Deutsch István, Dobó Imre, Glatz Ödön, Görömbey Sándor, Haluska István, Herskovits Izrael, Heves Ferenc, Huszti Károly, Jászay Béla, Kaufmann József, Kiss Ferenc, Kovács Géza, Kovács Lajos, Ludeser István, Cs. Orosz György, Petreczky Elek, Pógyor Sándor, Polónyi Ernő, Rácz Gyula, Rácz János, Rell József, Schönberger Mór, Sichermann Ferenc, Sipos Tamás, Strömpl Vilmos, Szűk Ferenc, Telkes Béla, Weinberger Ede, Weisshausz Jenő.

Magántanuló: Kazay Gábor, Kazay Rózsika.

Összesen: 39

1914/1915

I. osztály

Apostol András, Árvay Kálmán, Badó Antal, Berner Lipót, Czitrom Albert, Dancs József, Debreczeni Sándor, Dercsényi Géza, Eichele Károly, Engel Gyula, Fedák István, Fekete Béla, Feldman Sámuel, Fried Miksa, Friedman Aron, Frischman József, Gancz Salamon, Gáthy Lajos, Goldglanz Béla, Gulácsy Ferenc, Kaufman Ernő, Kávássy Jenő, Kertész Gábor, Kirschner Jenő, Klein Lajos, Klein Miklós, Klekner István, Koncz Zoltán, Krausz Sándor, Kroh Béla, Kubovich Géza, Laczkovszky János, Lánczy Kálmán, Mascsekievics Gyula, Masika Miklós, Mátyás János, Medzihradszky Kálmán, Mezey Zoltán, Móczár Géza, Nagy Kálmán, Paksy Gyula, Pálffy Mór, Pék Károly, Pfauser Béla, Polonyi Ernő, Polyák Mihály, Pongor Ferenc, Ragyóczy Gyula, Rác Béla, Rubin Salamon, Sáradi Lajos, Sárga István, Steinberger Sándor, Szabó István, Szabó Károly, Szalka László, Szennyess István, Sziklássy Béla, Tarr Gábor, Tóth Zsigmond, Traply Béla, Turóczy Károly, Végh Ferenc, Weisz Oszkár, Wiesner Ernő, Zubko Győző.

Összesen: 66

1915/1916

I/A osztály

Ambrus Sándor, Benjamin Ferenc, Fancsik Béla, Fái Zoltán, Füzesi Sándor, Halmos Béla, Haklik János, Hordonka István, Kávássy Jenő, Keszler Lajos, Klein Dezső, Klein Miklós, Kluknavszky Aladár, Kovács Pál, Krajnik István, Kulcsár György, Leskó Sándor, Maczkó Géza, Marmorstein Hugó, Nagy Lajos, Orosz Sándor, Österreicher Aladár, Péterfi Ármin, Preznánszky Lajos, Románszky Károly, Schmotzer Gábor, Smer Géza, Szabó Aladár József, Szedlácsek István, Székely József, Tatinecz Dezső, Tohol József, Varga Lajos, Vass Géza, Welber Nándor, Weiszhausz Jenő, Zupkó Győző.

Magántanuló: Szini Béla.

Összesen: 38

I/B osztály

Adorján András, Bereczki Kálmán, Csánk György, Eder Lajos, Fekete Gyula, Friedmann Jenő, Gancz Zoltán, Gerendási Adolf, Glatz Árpád, Goldglancz Béla, Gyüre Sándor, Haskó Sándor, Hunyady Lajos, Iván Lajos, Kádár György, Kálmán Gyula, Klein Jenő, Kovács György, Kovács György Pál, Krausz Dezső, Koncz Gyula, Kupin János, Lup Viorel, Mermelstein Márton, Morgenthal István, Neufeld Sándor, Cs. Orosz Antal, Österreicher Rezső, Pék Károly, Péter Balázs, Reichard Sándor, Rottenstein István, Sáradi Lajos, Sándor András, Stern Mór, Schwarcz Albert, Schwarcz Jenő, Szabó Gábor, Szennyess István, Szirmai

Béla, Tóth Zsigmond, Török Tibor, Ulvovics Ármin, Veisz Samu, Weisz Sándor, Zadzsora Béla.

Magántanuló: Fuchs Viktor.

Összesen: 47

1916/1917

I/A osztály

Balogh Béla, Bekert Gyula, Buchbauer Ferenc, Dalmay Zoltán, Fuchs Vilmos, Jászay György, Kálmán Ferenc, Kertész Bertalan, Kiss Tivadar, Kiss Zoltán, Kovács József, Kovács Pál, Kulcsár László, Lévy Zoltán, Ludeser Béla, Meisels Imre, Mermelstein Gyula, Mezei Jenő, Méhes István, Mészáros Béla, Moldován Miklós, Neuwelt Géza, Polyák Gábor, Ponevác János, Réthy Jenő, Schmotzer Gábor, Szedlacsek István, Székely József, Szmukó Emil, Tariska Ferenc, Til Miklós, Toldi Kálmán, Tóth Ferenc, Weisz Imre, Zelekovics Sándor.

Magántanuló: Borsi Lajos, Simon Endre, Ungár Bertalan, Zelekovics Jenő.

Kimaradt: Kovács György, Szabó Béla.

Összesen: 41

I/B osztály

Barna Balázs, Bencsik József, Blau Ignác, Cseh Sándor, Cseh Viktor, Ferenczi Béla, Fritsch Béla, Gábor Bálint, Gelehrter Aladár, Goldberger Sándor, Goldstein Márton, Görömbey Béla, Habik Jenő, Hackenberg Gyula, Horváthy Dezső, Katz Sándor, Klein Gyula, Klein István, Klein Sándor, Lebovics Henrik, Lengyel Pál, Lengyel Zoltán, Majorossy Endre, Mandel Márton, Radetzky Károly, Rázsó Sándor, Réta József, Schwartz Lajos, Simon András, Szabó Albert, Szabó Sándor, Szarka Gyula, Szentpétery Sándor, Szóbel Imre, Sztahora Zsigmond, Tarr Árpád, Tóth József, Weisz Sándor.

Magántanuló: Mándi Lajos.

Kimaradt: Blau Imre, Friedman Jenő, Hunyady Lajos, Nagy Lajos, Vaskovics Béla.

Összesen: 44

1917/1918

I/A osztály

Almássy Géza, Bakó Barna, Baksa Árpád, Balogh Gyula, Balázs Sándor, Bozsó István, Csapóczy Pál, Főgel Herman, Fried Ferenc, Friedman Móric, Goldberger Emil, Hausman Gyula, Hegyi Sándor, Herskovits Gyula, Herskovits Ödön, Jakóts Ernő, Junger Izsó, Kalós Péter, Kardos Sándor, Katz Jakab, Kosztyó Antal, Kottner Pál, Kreitler Vilmos, Kulcsár Ferenc, Lichtenstein Sándor, Nagy Lajos,

Némethy József, Neufeld József, Neuwelt Pál, Platz Ödön, Ponyevács János, Ráthonyi Akos, Réthy Miklós, Schwarcz Béla, Schwartz Miklós, Sipos József, Spitz Zoltán, Steinberger Sándor, Stocker László, Szabó Béla, Szarka Kálmán, Székely Lajos, Til Miklós, Valkóczy Tihamér, Vaskovics Béla, Weisz Imre, Zupkó Zoltán.

Magántanuló: Ehrenfeld Hermina, Klein Lajos, Kohn József, Komlós Erzsébet, Neuwelt Gyula, Popovics László, Székely György, Urbánszky János.

Összesen: 55

I/B osztály

Badanovics Endre, Baksa Lőrinc, Bartók Gábor, Bálintffy László, Berkovics József, Binder Jenő, Drávetzky István, Farkas Boldizsár, Frischman Sándor, Goldstein Márton, Goldstein Vilmos, Grósz Béla, Grün Miklós, Homoki Zoltán, Ilykó József, Kallós István, Kerekes József, Kertész Bertalan, Kiss József, Klein Jenő, Klein Sámuel, Koncz László, Laczy Antal, Lichtenstein Gyula, Mitru József, Rácz Gábor, Scharf Herman, Schwartz Lajos, Szabó Béla, Szeles György, Vajda Bertalan, Vallenstein Vilmos, Vinkler Sándor.

Magántanuló: Berner Henrik, Glaub Herman, Kardos Ernő, Kazay Aladár, Weisz Ferenc.

Kimaradt: Barna László, Firczák Gyula, Görömbey Béla, Koszovilka József, Kovács Bódog, Ösztreicher Lajos.

Nem vizsgázott: Temető János, Zelekovics Berta, Zelekovics Zseni.

Összesen: 47

1918/1919

I/A osztály

Balogh Ignác Sándor, Bársony Imre Lajos, Birgán István, Bozsó István, Braun Ernő, Dancziger József, Deák Lajos, Dudás Miklós, Ehrenfeld László, Ellmann Béla, Fábián Árpád, Friedmann Béla, Frisch Móric, Grünwald Miklós, Gut Endre, Halász Béla Bertalan, Herskovics Farkas, Katz Salamon, Kohn Béla, Kovács Endre, Krajnik Endre Alajos, Markovics Emil, Mester István Dezső, Mitru József, Neufeld Lajos, Posztler Vilmos, Rácz Tamás, Rázsó Pál, Sável Árpád Aladár, Schechter Vilmos, Simon István Béla, Spiru Jakab, Sütő Sándor, Székely László Károly, Taub László, Tóth József, Volkó István, Weisz Herman, Weiszhausz Ignác, Williger Emil.

Magántanuló: Fendrich Márton, Gáspár János, Harth Náthán, Nuszbec Mária.

Kimaradt: Belian Géza Béla, Klein Izrael, Miskolczy József, Rátz József, Terpáj Miklós.

Nem vizsgázott: Hegedűs Béla, Kántor Géza.

Összesen: 51

I/B osztály

Barna László, Bálintfy István, Bilicz Géza, Birgány András, Burger László, Csele Gusztáv, Deutsch Aladár, Földes Bertalan, Fuchs László, Ilykó József, Klein Imre, Kopperdák Tihamér, Kormos György, Korach Gyula, Kovácsik Jenő, Kovács Andor, Kovács Bódog, Kösztenbaum József, Krajnik Mihály, Kreitler Ferenc, Kurmay Sándor, László Ferenc, Lebovics Pál, Lengyel Aurél, Lőrinc Bertalan, Mihovics Ferenc, Nagy János, Neufeld Ármin, Neufeld Lajos, Neuwelt Gyula, Öszterreicher Lajos, Pethő Elemér, Péter Sándor, Pógyor Lajos, Ráthonyi Péter, Rózsa Endre, Sárinszky István, Schek József, Steinberger Ignác, Székely György, Till János, Zeisler László.

Magántanuló: Csengeri József, Farkas József, Gál Menyhért, Salamon Sándor, Simon Emil, Steinberger János.

Kimaradt: Deák Ferenc, Moncsák Ödön, Simon Emil, Veres Béla, Weisz Jenő.

Összesen: 53

1920/1921

I/A osztály

Abelesz Andor, Berger Lajos, Berkovics Ernő, Berkovics Péter, Dalmay Béla, Dudits Endre, Fábrián Balázs, Farkas Menyhért, Farkas Zoltán, Földesi Béla, Friedmann Salamon, Gáthy József, Grosz Andor, Ignácz Kálmán, Ignácz László, Kálmán Endre, Kálmán Pál, Kerekes Béla, Klein Sándor, Kovács János, Kún Miklós, Lefkovics Imre, Lóga Jenő, Liskay Dezső, Mandel Ernő, Nagy Jenő, Palóka Jenő, Rác Sándor, Ragyóczy Sándor, Románszky Géza, Sárinszky Árpád, Sável Árpád, Schwartz Albert Béla, Stark László, Székely Pál, Szőke László, Till János, Tóth Miklós, Vass György, Veiszhaus István.

Magántanuló: Adamik Mária, Chamilla Mária, Csedik József, Hábel Sándor, Hartmann Zoltán, Klein Jenő, Láday Sándor, Süthő József, Szabó Viktor, Szigethy Sándor, Zeller István.

Összesen: 51

I/B osztály

Adler ödön, Beregi Zoltán, Bilitz Géza, Deák Ferenc, Eisikovics Ernő, Engel Miklós, Filep Gyula, Friedman József, Herskovics Farkas, Horváth Lajos, Iczkovics Hugó, Kurmay József, Kurmay Sándor, Koreis Ervin, Kary Béla, Kilb Gyula, Ködöböcz Lajos, Lakatos Sándor, Lefkovics Dezső, László Imre, Lőrincz Ferenc, Mermelstein Imre, Neufeld Ármin, Neuvelt Ede, Pataky Menyhért, Reinitz Jenő, Reinitz József, Richter István, Seiner József, Schvartz Béla, Schvartz Imre, Schvartz Miksa, Szabad Géza, Szabó Dezső, Székely István, Székely Károly, Szod István, Tóth Béla, Zaffiry Zoárd, Zapf László.

Magántanuló: Dancziger József, Grünberger Ignác, Jenei Miklós, Legeza Pálma, Rosenberg József, Székely Magdolna, Vargha Árpád, Vámosy Barna.

Összesen: 48

1921/1922

I/A osztály

Akkersman Károly, Bíró Elemér, Belian Ferenc, Balogh Károly, Balázs György, Becski Miklós, Czigler Samu, Czitrovsky Aladár, Cziment László, Dudás Sándor, Dávid Vilmos, Ehrenfeld Sándor, Fisch Mór, Gábor Áron, Heisler József, Izsák József, Indig Adolf, Jerema István, Keszler Rudolf, Klein Miklós, Koreis Ervin, Koreis Vilmos, Kovács Béla, Krajnik Ferenc, Lebovics Lajos, Meisels Ágoston, Mauskopf Károly, Matics Ernő, Nagy Endre, Scheiner József, Schwarc Kálmán, Szabó József, Szeszák János, Sztahora Béla, Tar János, Török Béla, Tókei Miklós, Tóth József, Tóth Béla, Visky Béla, Zapf István.

Magántanuló: Almásy Ede, Feuérstein Arnold, Füzesvári Mária, Halász László, Klein Sándor, Rakovszky Eraszt, Székely Emma, Váczy Zoltán, Zemanek Ferenc.

Összesen: 50

I/B osztály

Almási Béla, Berger Lajos, Bodó Lajos, Borkó Sándor, Czabán Álmós, Csomár Géza, Dancziger Károly, Dancziger Miklós, Duruttya Ödön, Dzurowsik Gábor, Fábián Tibor, Farkas Menyhért, Fancsik György, Forgón Zoltán, Frenkel Sándor, Gáthy József, Gerzsenyi György, Goldglanz István, Haas Miklós, Habit József, Hódi Mihály, Ignácz Kálmán, Káldizár Simon, Kohánszky István, Lakatos Sándor, László István, Lőrincz Antal, Lőrincz János, Lővy Mihály, Lukács András, Majorossy János, Papp Simon, Posztler József, Reinitz József, Rochlitz László, Schwartz József, Stern Samu, Stichleitner Kálmán, Sütő Géza, Szabó István, Szepesi József, Taub Sándor, Vajda Jenő, Varsányi István, Weisz Sándor.

Magántanuló: Baka Béla, Bene Iván, Harsányi Júlia, Kopcsay István, Ungvári László, Varga László.

Összesen: 51

1922/1923

I/B osztály

Bakó Béla, Beerman Elek, Belian Sándor, Cserepes Béla, Dancziger Sándor, Dávid Imre, Demjén Ferenc, Dobrovolny István, Duruttya István Béla, Egresy Mihály, Fábián Tibor, Fekete József, Füsti M. Béni, Gláz Béla, Goldberger Jenő, Grün Ignác, Haba Tibor, Halász László Tibor, Horvnyák Gábor, Ickovics Miklós, Illyés Gyula, Kerekes Bertalan, Kiss József, Kóser Sándor, Kovássy Szabolcs,

Krémer János, Lakatos Sándor, Langer Gyula, Lázár Béla, Lengyel Géza, Lukács Sándor, Mandel Miklós, Molnár Ambrus, Neumann Ignác, Nyitrai Béla, Ottmayer László, Österreicher Dénes, Paróczai Jenő, Pfeiffauf János, Richter Imre, Rothmann Miklós, Salamon József, Schächter Náthán, Simon Schwarcz Ernő, Schwarcz Ferencz, Spiegel Miklós, Stark Béla, Steinberger Ármin, Szabó Imre, Szabó István, Szepesi Sándor, Szótér László, Tóth László Kálmán, Török Ferenc, Varsányi István, Vass István Mihály, Weisz Gyula, Williger Ernő, Zeisler István.

Magántanuló: Almási Béla, Benyovszky Béla, Bíró Endre, Deutsch Alfréd, Deutsch Mór, Jászay Mihály, Kind Mór, Krivácsy László, Lajos Sándor, Orbán József, Rubinstein Imre, Schönfeld Sándor, Seregély Miklós, Vámosy István, Földes Olga, Imre Margit, Nagy Katalin, Seregély Anna, Szabó Edit.

Összesen: 78

1923/1924

I/B osztály

Balla Zsigmond, Beerman Elek, Benkő Árpád, Beregi István, Bíró Endre, Boros Pál, Cserepes Béla, Cziment Béla, Demjén Béla, Demjén Sándor, Dévay József, Egresy Mihály, Engel Henrik, Fekete József, Forgón Pál, Frenkel Béla, Gácsy József, Gácsy Béla, Gönczy Miklós, Grün László, Ilku Pál, Izsák Ferenc, Kardos László, Katz Miksa, Kerekes Bertalan, Klein Ernő, Knauer Jenő, Kovács Sándor, Krokovay Károly, Lajos Endre, Lajos Sándor, Léb Izidor, Lucsánszky Ferenc, Mándli Antal, Megyesi Zoltán, Mihók Pál, Mózes Sándor, Nagy József, Neufeld Tibor, Pálóczi István, Rázsó Béla, Schächter Ernő, Schmolzer András, Schwarcz Ferenc, Seregély Miklós, Stark Ignác, Stark József, Svéd Ármin, Szabó József, Szakady Sándor, Száraz József, Szircsák Endre, Tóth Gyula, Udvari István, Varsányi Elek, Vass József, Vasserman Ede, Vásárhelyi Endre, Villiger Herman, Wolf Pál.

Magántanuló: Zsürger László.

Összesen: 61

1924/1925

I/B osztály

Bartha István, Berman György, Bitai Gyula, Beluer Béla, Bodnár Gáspár, Bornemissza Tibor, Böszörményi Ferenc, Csáfordi Ferenc, Dalmay György, Deák Andor, Demjén Endre, Décei László, Einzig Miklós, Fekesházy Szabolcs, Fenyesi Ferenc, Feuer Antal, Ficzer László, Fülöp János, Gaál Jenő, Glasz Antal, Granilla József, Gönczy Pál, Herskovics Géza, Horthy László, Kameneczki Endre, Katz Béla, Klima Pál, Ködöböcz Lajos, Krokovay Zoltán, Lajos Endre, Lebovics Miklós, Linder Sándor, Lucsánszky Ferenc, Makuk Bertalan, Márkus Meny-

hért, Mermelstein Ernő, Mihók József, Mónus Pál, Nagy Szilárd, Neufeld Jenő, Pálfi László, Rácz József, Román Endre, Rosenfeld Aladár, Rosner Dezső, Rojkó Ferenc, Seeborg Béla, Selembe Andor, Steiner Jenő, Szabó Árpád, Szilágyi László, Szilágyi Pál, Szótér János, Tóth Károly, Tóth Péter, Tóth Sándor, Vass Géza, Vígvári Ferenc, Volcsányi József, Weisz Sándor, Weizshaus Lajos, Zupkó László.

Magántanuló: László Lili, Péter Sándor, Schröder István, Takács Vilma, Vald Árpád.

Összesen: 67

1925/1926

I/B osztály

Ackerman Nándor, Arnóczky Zoltán, Barra Zoltán, Batta József, Bergstein Adolf, Birta Gáspár, Bodnár Gáspár, Brazzerotto Aladár, Deák Ferenc, Dècei Ferenc, Dècei László, Egresy Aladár, Erbach Péter, Fekésházy Csaba, Fenyvesy Ferenc, Finta István, Gáthy László, Géczy József, Goldberger Miklós, Grün József, Gussenberger Géza, Hadzik József, Herskovics Jakab, Ilyés József, Katz Béla, Katz Ernő, Kádár István, Károly Pál, Kósa Endre, Kovács Károly, Krajnik Imre, Lovasi Béla, Lőrincz József, Luzsánszky Ernő, Makai Ferencz, Matics Zoltán, Mándli József, Mermelstein István, Mezei Ferencz, Mihók József, Nagy András, Pataki Endre, Péchy Béla, Pikolcz Károly, Rózner Henrik, Salamon Sándor, Spiegel Sándor, Szircsák József, Tóbiás Zoltán, Tóth Béla, Tóth Endre, Tóth Sándor, Vass Béla, Vértés György, Weisz Sándor, Dévay Ilona, Fehér Vera, Hamburg Éva, Kovács Mária, Molnár Erzsébet.

Magántanuló: Fenyvessy Ferencz, Komáromi Ödön, Koványi Gábor, Ritoók János, Scheffer József.

Összesen: 65

1926/1927

I/B osztály

Ambrus Lajos, Apai Béla, Arnóczky Zoltán, Barkaszy Károly, Becski Arthur, Berger Márton, Czébely László, Deutsch Béla, Egresy Aladár, Einzig Andor, Faragó József, Fisch Sándor, Gál István, Géczi József, Glück Lipót, Granilla László, Hermel Miklós, Izsák László, Katz Ernő, Kesztenbaum Ernő, Kesztenbaum Sándor, Kovács István, Lajos Mihály, Lichtenstein Gyula, Lovasi Béla, Mezei Ferenc, Musinszki András, Nagy Vilmos, Pap István, Pataky Endre, Pazar András, Reismann Géza, Ritoók T. Tivadar, Rosenfeld Zoltán, Rojkó Sámuel, Schwartz Kálmán, Stenczinger Sándor, Szabó Géza, Telgarec János, Tóth Károly, Újhelyi Ákos, Varga Sándor, Váradi Lajos, Zelmanovits Béla, Almásy Irén, Brazzerottó Sarolta, Eisdörfer Ilona, Horváth Erzsébet, Jánosi Katalin, Katz Vilma, Kovássy

Márta, Léb Rózsi, Majos Erzsébet, Pálffy Ilona, Schwartz Ilona, Stark Ilona, Stenczinger Etel, Wachtenheim Irén, Williger Lili.

Magántanuló: Erdő Márta, Molnár Edith, Tarcaly Babci, Técsi Rózsa.

Összesen: 63

1927/1928

I/B osztály

Bíró Gábor, Bohn Ferenc, Braun Andor, Buchbauer Fülöp, Citrom Sándor, Csapó Sándor, Csörgő Bertalan, Deschman Ferenc, Deutsch Béla, Deutsch Jenő, Délczegh Sándor, Dévay László, Einczig Andor, Eisdörfer Károly, ifj. Friedman Sándor, Friedman Sándor, Gál István, Grünberger József, Gyalai Géza, Hollós György, Horváth Gyula, Ihnatisin János, Ilyés Árpád, Jenei János, Kaszoni Valentin, Musinszky András, Persely István, Váradi Lajos, Zupkó Sándor, Freitag Szilárd, Adler Olga, Almásy Ilona, Forgon Ilona, Földes Edit, Gliga Éva, László Katalin, Musinszky Erzsébet, Odrolák Ilona.

Magántanuló: Baternay Béla, Jaross Kálmán, Lám István, Glück Olga, Juhász Anna.

Összesen: 43

I/C osztály

Baksa Vilmos, Balla Dániel, Mándi Gábor, Hubert Károly, Kaszó István, Kerekes Sándor, Kesztenbaum Sándor, Klein Miklós, Klein Bertalan, Kovács Béla, Kovács István, Lakatos János, Mádi Pál, Magyar János, Mecséri Bertalan, Mermelstein Tibor, Moskovits Ernő, Nagy Zoltán, Papp Sándor, Petruska György, Rosenbaum Béla, Rosenbaum Pál, Rózner Miklós, Schwarcz Lőrinc, Steier Lajos, Stenzinger Ferenc, Stichleutner Gyula, Szabó Aladár, Szentmiklóssy Zoltán R., Várady Kornél, Dabóczi Irma, Ragyóczy Amália, Simon Irén, Sréter Klára, Szabó Ilona, Szűcs Margit, Tóth Mária, Zelmanovits Magda, Csorba Ferenc.

Magántanuló: Siménfalvi Márta.

Összesen: 40

1928/1929

I/B osztály

Bányász János, Csedreki Ernő, Eisdörfer Károly, Elovits Albert, Engel Miklós, Friedmann Sándor, Goldfarb Dezső, Goldfarb Sándor, Grosz Gyula, Grosz Vilmos, Herskovics Miksa, Jäger Zoltán, Káldizár Fülöp, Keszler Ernő, Klein Imre, Mandzák Sándor, Markovics Ferenc, Neufeld Andor, Neuwelt Imre, Orosz György, Papp Ferenc, Riskó István, Róth Imre, Sárady Béla, Schwarcz Lőrinc,

Stark Andor, Stark Miklós, Wachtenheim Jenő, Csedreki Olga, Farkas Rozália, Fränkl Vera, Grigássy Gizella, Hausmann Margit, Jeles Ilona, Kesztenbaum Blanka, Krausz Klára, Mermelstein Irén, Neuwelt Magda, Reinitz Erzsébet, Rozenbaum Ella, Schvarcz Edith.

Magántanuló: Halász Magda, Klein Ágnes.

Összesen: 43

I/C osztály

Árvay Gábor, Badó Sándor, Balmaz József, Biró Gábor, Bohn Ferencz, Csapó Sándor, Deák György, Joanovics Pál, Kaszonyi Bálint, Kerekes Sándor, Kovács József, Kukri Sándor, Lakatos Pál, Lőrinc Sándor, Lukács Béla, Müller Endre, Návori Kornél, Pirovits Ferencz, Pobránszki István, Rácz László, Seeberg Elemér, Sipos József, Szege Jenő, Szekeres István, Szeles Géza, Szentmiklósi Zoltán, Szilvási Sándor, Szeőke Zsigmond, Szútor István, Torma Csongor, Törő Elemér, Turzó István, Újhelyi Elemér, Zoltán Pál, Adriányi Klára, Farkas Matild, Kalik Aranka, Pazar Valéria, Papp Rozália, Sütő Olga.

Összesen: 40

1929/1930

I/B osztály

Abkarovics Sándor, Ackerman Sándor, Balder Béla, Balmaz Béla, Belian Mihály, Bertsik Géza, Brummer András, Dalmay József, Donáth Sándor, Friedman Pál, Gera Ferenc, Gerébi István, Heiser Adolf, Herskovits Miksa, Hollós József, Huszár István, Joanovics Emil, Kohn Sándor, Kottek Ferenc, Kundrich Teodor, Lázár Jenő, Léb Miklós, Lőrinc János, Márkus Lajos, Mermelstein Jenő, Nagy Jenő, Neuwelt Imre, Pálfi Tibor, Rácz István, Roth György, Szabó Béla, Tatai Miklós, Tóth István, Deutsch Erzsébet, Elovics Jolán, Feldman Hedvig, Hausman Margit, Káhn Karolin, Klein Ilona, Léb Irén, Lichtenstein Piroska, Neuwelt Katalin, Reinitz Erzsébet, Schwartz Anna, Schwartz Irén, Schwartz Edit, Stern Éva, Taub Katalin.

Összesen: 48

I/C osztály

Aros Béla, Baksa Béla, Balás László, Balla Bálint, Balla József, Bartha Lajos, Bíró Géza, Csedreki Ernő, Deák András, Décei István, Doktor László, Ferenczi Sándor, Forgon Béla, Fornosi Ferenc, Fóris Endre, Gönczy Sándor, Ihnatisin Károly, Ilykó Gáspár, Kovács József, Kósa Ferenc, Linner Bertalan, Molnár Gábor, Nagy Béla, Nagy Tamás, Ortutay Béla, Papp László, Répay László, Simon Zoltán, Sipos Bertalan, Szabad István, Szabó István, Szabó Sándor, Szalontai István, Szőke István, Szeőke József, Szolnoki Ignác, Sztojka Miklós, Tarcaly Tibor, Újhelyi Elemér, Újhelyi Sándor, Várady Sándor, Zoltán Pál, Árvay Klára, Décei

Ilona, Harsányi Ilona, Kardos Irén, Kovács Anna, Megyesi Mária, Molnár Lili, Stenczinger Lenke, Szatmáry Piroska.

Magántanuló: Kubán Lajos, Kun István, Schröder Tibor, Siménfalvy Csaba.

Összesen: 55

1930/1931

I/B osztály

Balmaz Béla, Csatóry Zoltán, Elek István, Fazekas András, Fehér Endre, Friedman Pál, Glász Tibor, Goldstein Endre, Grosz Dezső, Halász Ferenc, Händler Zoltán, Iczkovics György, Jászay Gyula, Kende István, Kohn Sándor, Kottek Ferenc, Króh István, Mermelstein Miklós, Neufeld Jenő, Rácz István, Seffer József, Vámos Endre, Weisz Adolf, Weisz Sándor, Blau Margit, Deutsch Erzsébet, Fái Magda, Fehér Éva, Hartman Erzsébet, Kardos Irén, Klein Livia, Lázárovics Ilona, Lusanszky Mária, Nagy Klára, Nagy Magda, Neuwelt Ágnes, Orosz Erzsébet, Orosz Nóra, Sághe Éva, Stenczinger Lenke, Wachtenheim Edit.

Összesen: 41

I/C osztály

Apay Pál, Aros Béla, Balla Bertalan, Balla József, Barát Jenő, Bartha Lajos, Bíró Géza, Fóry József, Gaál Dezső, Gödény Károly, Halavács István, Jóni Lajos, Komlóssy Bertalan, Kósa Ferenc, Liszkay László, Magyar Károly, Mészáros Károly, Moravatz Károly, Oroszi Zsigmond, Pók István, Szabad István, Szabó István, Szabó Sándor, Széchenyi András, Szólics Bálint, Tar Zsigmond, Tardy Frigyes, Tomory Zoltán, Tóth Béla, Újhelyi Sándor, Váczy Ferenc, Danilla Irén, Jelles Gabriella, Jenei Irén, Kovács Márta, Lakatos Ilona, Podolcsák Blanka, Szakady Klára, Valla Katalin, Doktor László.

Magántanuló: Torma Antal.

Összesen: 41

1931/1932

I/B osztály

Einhorn László, Eisdörfer Miksa, Engel Andor, Feuer Gusztáv, Fried Endre, Friedman György, Friedman József, Gelberman Henrik, Glász Tibor, Hollender József, Katz Ernő, Lebovics Sándor, Markovics Sándor, Neufeld Jenő, Pritsch József, Reisman Jenő, Scheffer Károly, Stern Sándor, Szántó Emil, Vajda János, Weber László, Vértes János, Braunstein Anna, Donáth Cecília, Gelbman Gizella, Izák Ágnes, Kain Magdolna, Keszler Olga, Léba Viola, Mermelstein Flóra Anna, Mermelstein Karolina, Mermelstein Márta, Schwartz Katalin, Vincze Zsuzsanna, Zucker Magdolna.

Magántanuló: Török István.

Összesen: 36

I/C osztály

Badó Ferenc, Bíró Pál, Bíró Viktor, Csomár László, Dévay Gyula Mihály, Dóka Ferenc, Fedák János, Garanyi Béla, Gódnéy Károly, Hájas Béla, Ilosvay Imre József, Jónásch István, Kálmán Sándor, Kopor Géza, Kovács Albert Miklós, Kulcsár Gyula Levente, Kulcsár Sándor, Lang Sándor, Mándy Gyula, Molnár Géza, Mónus Gyula, Pandi Bertalan Zoltán, Papp Dezső, Péter István, Soós István, Szabó Sándor, Szabó Zoltán, Szaniszló István, Toldy Lajos, Tóth Jenő, Tóth Tibor, Ajtai Margit, Badó Sára, Bakos Róza, Bányaí Piroska, Demjén Katalin, Imre Jolán, Kaszonyi Katalin, Sass Sárka, Szájbel Erzsébet, Szútor Magdolna.

Összesen: 41

I/D osztály

Aubrunner Antal Emil, Bocskay László, Csajkovich Károly, Czvikovszky Zoltán, Gajdos László, Galántha Sándor, Gussenberger József, Hudra Lajos, Jakner Tibor, Józsi János, Kondás László, Kvakovszky Iván, Leszó Kálmán, Marosi Antal, Melczer Róbert, Orosz András, Pap Vincze, Pazar Tibor, Pálffy András, Pásztor József, Páva Magyar József, Rácz Károly, Richtarsik János, Szabó Géza, Tóth József, Török László, Vass Miklós, Vincze Antal, Zsupán Sándor, Benda Mária, Herka Ilona, Herka Irén, Hnatik Ilona, Kéray Ilona, Lasztaméri Margit, Rakács Irén, Tvaroska Judit.

Magántanuló: Iván Piroska.

Összesen: 38

1932/1933

I/B osztály

Ábrahám Géza, Benda György, Berger József, Deuts Lajos, Dénesi Ödön, Eisler Zoltán, Engel Andor, Fatán György, Fischer Béla, Gelberman Gyula, Hartman Tibor, Hollender Ernő, Klein Pál, Mandel László, Mandel Miklós, Markovics Sándor, Mermelstein Sándor, Mihály Sándor, Rapaport Gyula, Rácz Károly, Reizman Miklós, Róth József, Scheffer Károly, Schreck László, Sréter Andor, Stenczinger László, Vértés László, Weisz Tibor, Williger Sándor, Altberger Erzsébet, Blau Ibolya, Friedman Róza, Grosz Anna, Kain Erzsébet, Katz Erzsébet, Kálmán Magda, Klein Olga, Lebovits Erzsébet, Mandel Katalin, Sághe Eliz, Schwarcz Klára, Schwarcz Margit, Sztrakovics Sarolta, Tenenbaum Erzsébet, Turóczy Erzsébet, Weisz Erna.

Magántanuló: Fejér Magdolna.

Összesen: 47

I/C osztály

Bakos Imre, Bereczki Gusztáv, Boldog József, Csernáty Lajos, Daróci Sándor, Dazsián Béla, Fedák János, Forgón Elemér, Füzesi Elemér, Galántha Sándor,

Gussenberger József, Ilosvay Imre, Kamenicky Béla, Kaszonyi István, Kiss Gyula, Lang Sándor, Lovay Gyula, Mester Lajos, Molnár Géza, Molnár Ferenc, Molnár István, Nagy Ernő, Orosz Jenő, Pandi Pál, Pap Vince, Pálffy András, Péchy László, Simon Károly, Sütő Béla, Szabó János, Vass Miklós, Apay Katalin, Gyurkovits Mária, Homoki Etel, Imre Jolán, Imre Rozália, Jászay Judit, Jászter Borbála, Kiss Erzsébet, Kósa Anna, Mónus Katalin, Nagy Mária, Orosz Margit, Rác Irma, Solti Éva, Tóth Etel, Cs. Tóth Mária.

Magántanuló: Lator István.

Összesen: 48

1933/1934

I/B osztály

Berkovics Zoltán, Blau Miklós, Braun Albert, Brummer Ágoston, Deuts Lajos, Ehrenfeld Gábor, Eisenstädter Miklós, Farkas Tivadar, Fischman Pál, Fried Zoltán, Friedman Jenő, Grünfeld Károly, Herskovics Herman, Izsák Gábor, Klein Kornél Pál, Mandel György, Markovics Pál, Mitrovics Sándor, Schwartz Salamon, Sréter Andor, Stern Miklós, Winkler Sándor, Beck Regina, Bláier Irén, Dobra Adél, Elovits Éva, Engel Magda, Feldman Zsuzsanna, Fuchs Judit, Füredi Éva, Gelbman Éva, Grosz Anna, Herskovics Alice, Holozsnyay Xénia, Iczkovics Magdolna, Junger Borbála, Kampó Magdolna, Kesztenbaum Olga, Klein Olga, Krausz Ágnes, Lebovics Erzsébet, Linczer Magdolna, Mermelstein Rózsi, Nádas Ilka Ilona, Neufeld Karolina, Papp Magda, Pollák Lenke, Prics Lucia, Rác Márta, Schvarcz Éva, Schvarcz Magdolna, Schwartz Magdolna, Schwartz Piroska, Simon Róza, Sovág Irén, Szántó Olga, Weingarten Sára, Weisz Éva, Weisz Katalin, Wéberman Éva.

Magántanuló: Glodán István.

Összesen: 61

I/C osztály

Ary László, Balog Károly, Csele Elemér, Décsei Miklós, Dobos Lajos, Egri Gáspár, Ferenczy Sándor, Füzesi István, Gajdos István, Galló Árpád, Gera József, Györke Zsolt, Hájás Zoltán, Heé Gyula, Heé Jenő, Huszti József, Ivántszy Endre, Kaskóczi József, Kaszonyi István, Kiss József, Kocsis Árpád, Kovács Béla, Kovács Lajos id., Kovács Lajos ifj., Mészáros Árpád, Molnár András, Molnár István, Molnár József, Nemes István, Nigriny Árpád, Ónody Géza, Pataky Ferenc, Pásztor Pál, Popovics Antal, Pálffy András, Péchy László, Pirigyi István, Rontó József, Sass Ferenc, Simon Károly, Stichleutner Tibor, Szkably László, Tagyi József, Tóth Endre, Valálík Béla, Bíró Kornélia, Fekete Teréz, Füstí Ilona, Kovács Irma, Kovács Klára id., Kovács Klára ifj., Lengyel Márta, Molnár Erzsébet, Orosz Ilo-

na, Palocsay Zsuzsanna, Reiter Katalin, Sípos Mária, Sztrakovics Sarolta, Tusa Erzsébet, Valla Irén.

Magántanuló: Fejér Magda.

Összesen: 61

1934/1935

I/B osztály

Balog Zoltán, Berkovics Miklós, Blau Ernő, Braun Gábor, Elek Péter, Erdélyi László, Feldman Gábor, Finkelstein Bertalan, Fried György, Friedman Jenő, Friedman Miklós, Göllner Gusztáv, Hegyi Sándor, Homa Mihály, Iván János, Kaufmann Sándor, Klein Dénes, Lang János Mihály, Langer Károly, Lasztaméri Sándor, Lebovics Jenő, Mermelstein Tibor, Ringer Sándor, Sággh Károly, Solti Béla, Spiegel Sándor, Széchenyi Tibor, Szótér István, Vagányi Jenő, Barta Vera, Bertsik Anízia, Blau Magda, Czurkó Magdolna, Dazsián Mária, Eichenbaum Olga, Gajdos Mária, Gara Erzsébet, Halmos Ágnes, Hamburg Zsófia, Hartman Katalin, Hermel Erzsébet (Nagybégány), Hermel Erzsébet (Búcsú), Kesztenbaum Erzsébet, Klein Edit, Klein Magda, Klein Olga, Koczka Gabriella, Lázárovcics Magda, Markovics Magda, Mezei Ilona, Mitrovics Emília, Orosz Ilona, Prics Lúcia, Rígán Melánia, Róth Zsuzsanna, Salamon Klára, Schau Olga, Schwarcz Angéla, Szabó Jolán, Vajda Anna.

Magántanuló: Fried János.

Összesen: 61

I/C osztály

Baka Béla, Baka Lajos, Balázsi József, Bornemisza Barna, Doma Gyula, Fenczik Endre, Füzessey István, Galgóczy János, Gál Lajos, Hegyi Dezső, Huszti József, Huszti Miklós, Kerekes István, Komáromi Elek, Komáromy István, Krasznay Ferenc, Makuch Mihály, Molnár István, Pataky István, Pógyor Árpád, Popovics Mihály, Rakács Ottó, Sass Ferenc, Szabó Béla, Szalontai Ernő, Szanyi István, Temető Antal, Turóczi Endre, Varga Zsigmond, Voloscuk Konstantin, Bányász Ilona, Báthori Erzsébet, Bíró Éva, Dóka Irén, Dorka Adél, Füstli Ilona, Ragyóczy Ilona, Szabó Mária.

Összesen: 38

1935/1936

I/B osztály

Badó Zoltán, Benda István, Csernáthy Béla, Fischer Lajos, Fóris István, Géczi Tihamér, Gúthy Ferenc, Gyurkovics Endre, Henter Ervin, Ihnatisin Endre, Juhász János, Juhász Tivadar, Keisz Kázmér, Kéz Sándor, Kóródy János, Kottek

Pál, Kócsi Gusztáv, Krivenka György, Medvigy Ferenc, Medvigy József, Meszlényi Tibor, Mihálka László, Mihálka Pál, Nagy Béla, Nagy Béla, Nagy Miklós, Papp László, Pásztor Antal, Ringer Sándor, Seregély Sándor, Szabó Béla, Szechenyi Tibor, Turóczi Endre, Viszanik István, Csajkovich Stefánia, Dalmay Margit, Felezán Margit, Gera Margit, Grosz Ibolya, Heé Ilona, Hermel Erzsébet, Huszti Katalin, Jóni Mária, Koczka Gabriella, Kóródy Katalin, Krajnik Erzsébet, Kvakovszky Edit, Langer Rózsa, Meisels Márta, Mlynek Emilia, Moskovics Livia, Nemes Katalin, Steinberger Edit, Tóth Zsuzsanna, Turóczi Etel, Weber Olga, Zipszer Lila.

Összesen: 57

I/C osztály

Bakos Béla, Beerman Gábor, Debreceni Endre, Fuchs Péter, Ickovics Ferenc, Jászter Ferenc, Kain Endre, Klein Dezső, Kovács Kálmán, Kovács László, Ködöböcz István, Lisztman Herman, Mermelstein Dezső, Moskovits Gábor, Nagy Gáspár, Orosz Károly, Orosz Kázmér, Pápai Géza, Tar Ferenc, Vadnay Andor, Winkler István, Balogh Éva, Bálint Ágota, Bíró Éva, Décei Magdolna, Délcegh Ilona, Dorka Olga, Farkas Alíz, Fóris Ilona, Friedman Magdolna, Gáthy Margit, Gönczy Julianna, Grosz Magdolna, Halász Márta, Herskovics Piroska, Kameniczky Mária, Keszler Edit, Kocsis Aranka, Kovács Ilona, Kóródi Magdolna, Ladányi Mária, Rozenthál Éva, Róth Margit, Spiegel Erzsébet, Szilágyi Ida, Sztrémi Ella.

Magántanuló: Takáts Hilda.

Összesen: 47

1936/1937

I/A osztály

Beerman Tibor, Citrom Gyula, Engel Gábor, Farkas László, Friedman Emil, Gárdos József, Grosz Lajos, Halász Zoltán Henrik, Juhász Tivadar, Kampó János György, Klein Miklós, Klein Oszkár, Mandel Sándor, Markovics Miklós, Mermelstein György, Salamon Zoltán, Schwarcz Lajos, Spielman Salamon, Steinberger László, Tennenbaum Zoltán, Weingarten Izsák, Berger Rozália, Berner Frida, Bleier Olga, Braun Mária, Deutsch Erzsébet, Fried Margit, Fuchsz Márta, Grosz Judit, Grünfeld Magdolna, Indig Magda, Kosztyó Róza, Linczer Livia, Lisztman Frida, Mandel Éva Eszter, Marosi Gizella, Mermelstein Magdolna, Német Klára, Rakács Ilona, Salamon Edit, Sárady Gabriella Márta, Schwarcz Ágnes, Schwarcz Éva, Schwarcz Julianna, Schwarcz Viola, Simon Erzsébet, Simon Magdolna, Steinberger Edit, Stern Magdolna, Taub Anna, Teller Margit, Tomcsik Ilona, Wachtenheim Anna, Weisz Gabriella, Winkler Katalin Vera.

Összesen: 55

I/B osztály

Balla Zsigmond, Barta Gyula, Birta Gyula, Brenner Tibor, Daróczi Béla, Délcegh Ede Ernő, Dupka Elek, File Elemér, Gáthy Sándor Pál, Gérus Károly, Horváth Gyula, Illyés István, Kaszó Kálmán, Keisz Tibor, Kovács Pál, Ködöböcz István, Major István, Mándi Sándor, Melczer Tibor, Nagy Béla, Óvári István, Papp Jenő, Scheffer Jenő, Skrabák József, Szege Kálmán, Szeszák László, Széchenyi Barnabás, Tárczy László, Turóczy László, Turóczy Tibor, Ugróczi Tibor, Vadnay Andor, Viszanik István, Balázs Jolán, Balog Ilona, Barát Erzsébet, Bražorotto Mária, Csók Valéria, Győri Magda, Hablák Magdolna, Kottner Margit, Krasznay Gizella, Lakatos Ida, Mészáros Gizella, Sereghy Eleonóra, Szabó Erzsébet, Szabó Katalin, Szájbel Éva, Szeles Mária, Szútor Anna, Tar Piroska, Tusa Margit, Voloscuk Dóra, Zahoránszky Blanka.

Összesen: 54

1937/1938

I/A osztály

Bauman Andor, Berczik Ferenc, Dóha Sándor, Domokos Endre, Eiszdörfer József, Fehér Gábor, Gaál András, Homa Ferenc, Huszti János, Ickovics Ernő, Ilkovich László, Kacsó Gyula, Kállay Miklós, Kántor Gyula, Kohn Ernő, Kovács Tibor, Kubaskó Gyula, Kudlatyák István, Kudlatyák Károly, Lovay Attila, Pfister József, Salamon Andor, Schwartz Tibor, Spielman Salamon, Steinberger László, Steinfeld Sámuel, Szútor László, Toldy István, Tóth Gyula, Tóth Sándor, Vass István, Veres Kálmán, Weisz György, Weiszberger György, Berkovics Ilona, Blau Klára, Csók Ilona, Galántha Éva, Gelbman Irén, Gerendási Mária, Gottesman Margit, Grünspán Magda, Hegyi Anna, Káhn Erzsébet, Kösztenbaum Aranka, Kroh Malvin, Lajos Margit, Lisztman Frida, Mitrovics Gabriella, Pehm Magda, Pehm Mária, Reismann Katalin, Reiter Olga, Répay Klára, Róth Hedvig, Rozenháth Katalin, Salamon Edit, Scharf Edit, Szikla Márta, Thyll Anna.

Magántanuló: Burger Baba

Összesen: 61

I/B osztály

Dóha Béla, Erdélyi Gábor, Fodor József, Fóris Kálmán, Fóris Szabolcs, Gácsi István, Giligor József, Hunyady Béla, Hunyady István, Huszti Sándor, Ihnátisin József, Illyés István, Jászter Zoltán, Kampó János, Károlyi László, Kerekes Sándor, Koczka Barna, Kóródi László, Lakatos Pál, Legeza Tivadar, Meisels István, Nagy Sándor, Nemes Tibor, Paládi Ferenc, Palocsay József, Pálóczi Lajos, Pápay Andor, Stark Jenő, Sütő Gyula, Tar Sándor, Varga László, Almási Antónia, Badó Ibolya, Bak Emma, Báthory Katalin, Biky Livia, Fornosi Ella, Heé Etel, Homoki Gizella, Makuck Mária, Orosz Ida, Orosz Irén, Pógyor Erzsébet, Rozgonyi Ibo-

Iya, Szabó Ilona, Szabó Klára, Szeles Katalin, Szeles Magda, Szeles Mária, Turóczy Rozália.

Összesen: 50

1938/1939

I/A osztály

Apai György, Bakk János, Baksa István, Balázs József, Barát István, Biki Gábor, Biki Ferenc, Buzinkay Lajos, Csatáry György, Dóka Ödön, Dorka József, Fábian Béla, Galgóczy László, Homoky Gábor, Horkay Zsolt, Huszti Béla, Huszti Csaba, Kájel Géza, Koszta Miklós, Ködöböcz Dániel, Máté Béla, Nagy Áron, Orosz József, Orosz Tibor, Seres Károly, Steinkugler Lipót, Szabó Kálmán, Tar Géza, Tar Gusztáv, Tóth Gábor, Turóczy Béla, Turóczy István, Turóczy Károly, Veres Kálmán, Kiss Sándor, Pécsi Ernő.

Magántanuló: Lator László.

Összesen: 37

I/B osztály

Deák József, Dobronyi József, Egyes László, Gárdos Béla, Hauptmann Antal, Hudra Árpád, Klein Gábor, Klein Tibor, Kontros Endre, Kubaskó Tivadar, Lukács Pál, Marsálek Tihamér, Páczkán Tivadar, Sárady József, Schmotzer István, Schönberger Endre, Schwartz Aladár, Schwartz Ignác, Schwartz Miklós, Sutka Jenő, Szopkó László, Sztripszky Miklós, Valla György, Vincze Péter.

Magántanuló: Hokky István.

Összesen: 25

I/C osztály,

Berner Edit, Bodnár Gabriella, Csorba Eszter, Deák Aranka, Ficsor Mária, Fritzsche Gabriella, Gerzsényi Ágnes, Goldberger Mária, Hadadi Erzsébet, Hartman Aliz, Heé Etel, Kállay Jolán, Klekner Irén, Korach Márta, Korényi Erzsébet, Korniczki Gizella, Kosztyó Magda, Kustván Rozália, Laky Ibolya, Lang Zsuzsanna, Lőrincz Edit, Mandel Marianna, Nagy Angéla, Nemes Éva, Nohács Magda, Orosz Erzsébet, Papp Ibolya, Paoschenwein Mária, Popovics Jolán, Regosi Ilona, Rembeczki Ilona, Schwartz Éva, Soós Katalin, Stenzinger Éva, Stecz Magda, Temető Magda, Winkler Anna, Wiznicky Rozália, Zsák Mária.

Összesen: 39

1939/1940

I/A osztály

Almásy Sándor, Abdruszák Gergely, Bartosek József, Birosz Béla, Czikailló Pál, Cserlenyák Sándor, Enyedi János, Gara Ferenc, Halász Pál, Homoki László,

Husztai Antal, Keisz László, Klenics Gábor, Kovács Gábor, Krebsz Gábor, Kromák Ferenc, Lovászy Ödön, Löbli Tamás, Mihalovics József, Nagy Barnabás, Preznánszky Mihály, Rell Ferenc, Répay Géza, Riskó György, Schwartz György, Silinger József, Stenczinger László, Szabó Ferenc, Szabó Gábor, Szavka Ferenc, Szentgyörgyi Pál, Szécsy Károly, Thill Gyula, Turtóczki István, Zahoránszky Ferenc.

Magántanuló: Aykler László, Jaros Gyula, Várady Gyula.

Összesen: 38

I/B osztály

Ajtay Miklós, Arányi Imre, Bagi Ambrus, Bagi Lajos, Bencze Károly, Benkő Géza, Béres Béla, Birta Béla, Dorohovics Sándor, Esze Zoltán, Fazekas György, Gacsályi Miklós, Galgóczy Gyula, Gecse László, Imre Lajos, Jenei Endre, Kiss Ferenc, Kocsis Kázmér, Koncz István, Koszta Imre, Kovács Csaba, Lakatos Tibor, Lázár Bertalan, Leczó László, Legisa Antal, Lengyel Gedeon, Mackó János, Mészáros Sándor, Patkós Imre, Puskás Pál, Riha Jaroszláv, Szabó Andor, Szabó Ottó, Szeles Sándor, Tóth Ferenc, Tóth Gábor, Tóth Kálmán, Tóth Zoltán, Traub Tibor, Varga Pál, Veress Gábor.

Magántanuló: Farkas Sándor.

Összesen: 42

I/C osztály

Artim Edit, Balogh Margit, Bencze Emma, Biki Júlia, Bura Sarolta, Csullák Éva, Dohos Éva, Erdei Anna, Fenczik Edit, Filkó Sára, Frindt Eleonóra, Gáll Katalin, Gerzsenyi Erzsébet, Hartman Alíz, Horváth Ilona, Kállay Jolán, Kameniczky Katalin, Kálmán Ágnes, Krámer Blanka, Kurtyák Magdolna, Lacz Magdolna, Laky Sarolta, Lengyel Rozália, Lenkei Ilona, Major Erzsébet, Majoros Lenke, Molnár Margit, Nohács Magda, Nikorics Edit, Sárady Valéria, Sebők Piroska, Sütő Irén, Svéda Vilma, Szabó Margit, Szeles Erzsébet, Szeles Éva, Tahy Ilona, Toldy Ibolya, Tóth Ilona, Tusa Ibolya, Újlaky Zsuzsanna, Veselényi Magdolna, Vizáver Valéria.

Összesen: 43

1940/1941

I/A osztály

Albert János, Avéd Zoltán, Bartal Károly, Bencze László, Biró Antal, Buzási Károly, Buzinkay Péter, Cseh Miklós, Dankovics Miklós, Dorohovics Sándor, Dóka Albert, Gelebán Pál, Gerzsenyi Béla, Grellneth László, Gutheil Gyula, Gyurkovics József, Illés Lajos, Kämpfner János, Király Oszkár, Király Péter, Kiss István, Kiss Szabolcs, Klein Imre, Koperdák Béla, Kovács Sándor, Mándy László, Mészáros Sándor, Mitre Zoltán, Molnár József, Moravecz Bertalan, Nagy Barna-

bás, Nosticzius Zoltán, Peleskei Béla, Pregun Géza, Ruzska Tibor, Sebi István, Szabó István, Szikora József, Szlacsin Antal, Tájnél Gábor, Tóth Béla, Tóth Zoltán, Turóczy Imre, Varga Pál, Veres László, Végh Géza.

Összesen: 46

I/B osztály

Bodáky Endre, Bores Ferenc, Cseh Pál, Esztocskó János, Finta Tibor, Fodor László, Gácsy Ernő, Gáthy József, Gebri Antal, Grün György, Halmos Gusztáv, Hanics András, Hegyi József, Heiszter József, Horváth Tibor, Hriczó Iván, Kis Lajos, Koperdák András, Kovács Károly, Kovács Sándor, Kromák Ferenc, Lakatos Tibor, Makó Lajos, Mermelstein Dénes, Pálffy Zoltán, Rell László, Rontó Elemér, Sípós Zsigmond, Schnelly István, Szabó Ottó, Száraz Miklós, Szeibert Sándor, Tóth István, Turáncsics Péter, Varga Károly, Végh József, Vörös László, Wolf József.

Összesen: 38

I/C osztály

Bakos Irén, Bodnár Elvira, Bugesch Irén, Fábíán Natália, Filkó Sára, Frindt Malvin, Garanyi Ágnes, Gecse Georgicza, Guthy Magdolna, Hartman Éva, Hiszovics Erzsébet, Holis Mária, Hubay Mária, Huber Gizella, Iváncsó Ágnes, Kallapos Magdolna, Kardos Zsuzsánna, Kájel Judit, Knap Emilia, Kosztyó Etel, Kovács Lila, Kukri Éva, Makuch Borbála, Molnár Erzsébet, Mudroncsik Júlia, Ox Rózsa, Pintye Júlia, Poócs Gabriella, Pógyor Erzsébet, Rácz Margit, Román Etelka, Schwartz Judit, Svéda Vilma, Szarka Irma, Szeles Piroška, Szemák Mária, Sztahora Pálma, Tóth Lenke, Tóth Vilma, Zsigmond Mária.

Összesen: 40

1941/1942

I/A osztály

K. Bak Viktor, Baranyai József, Bäcker László, Darcsy Bertalan, Deák Imre, Fábíán Béla, Grellneth Károly, Hasskó Bertalan, Hrabár Tamás, Huber Sándor, Ivusz Antal, Jámbor Gyula, Kázmér Gyula, Király Oszkár, Kopperdák Sándor, Kovács Attila, Kovács Árpád, Léway Tihamér, Máté József, ifj. Orosz Bertalan, Pozdora József, Rátz Miklós, Román József, Schwartz Pál, Sütő Gedeon, Szikszay Aladár, Szombathy Zoltán, Cs. Tóth Árpád, Tóth Mózes, Varga Sándor, Vaszil János, Wyspiánski Ottó, Zámboi Sándor.

Összesen: 33

I/B osztály

Angalét György, Barna József, Demarcsek Ferenc, Egyes Gábor, Fejes Sándor László, Gelebán Pál, György Elemér, Harapkó Sándor, Harsányi Ferenc, Huszár

István, Kapincu Sándor, Kálvin Imre, Klein Gábor, Kovács Béla, Kovács Sándor, Laky Gáspár, Lőrinc András, Lőrinc Frigyes, Mosánszky Zoltán, Nagy Károly, Pallay Sándor, Rokicky Iván, Sepsi Jenő, Sipos Géza, Subert Gyula, Szabó Jenő, Szerencsi Tibor, Szkiba Emánuel, Szűcs István, Tiba Tibor, Varga József, Varga Gusztáv.

Magántanuló: Pataky Gusztáv, Zán Zoltán, Uszkay Béla.

Összesen: 35

I/C osztály

Almásy Ildikó, Bahus Ida, Balog Irén, Bodnár Kornélia, Bugesch Irén, Cseh Ilona, Debreczeni Gizella, Demjén Margit, Dudás Anna, Egry Margit, Erdélyi Vilma, Eszenyi Erzsébet, Ferencz Márta, Friedmann Ilona, Fritzsche Klára, Gál Valéria, Holis Ilona, Illés Mária, Kardos Zsuzsanna, Kovács Margit, Kudlatyák Valéria, Latinovits Judit, Lozsánszki Olga, Makay Jolán, Molnár Katalin, Nagy Éva, Oláh Magdolna, Papp Olga, Párcsetich Márta, Pataki Erzsébet, Petrásovits Alice, Sárka Ilona, Stepanek Klára, Sutka Ilona, Szarka Edit, Szeles Klára, Szopkó Mária, Taub Éva, Timkó Erzsébet, Tomcsik Mária, Tóth Ella, Tóth Mária, Varga Juliánna.

Magántanuló: Czapáry Klára, Debreczeni Margit.

Összesen: 45

1942/1943

I/A osztály

Bak Viktor, Balla Árpád, Balog József, Balogh László, Csathó Lajos, Erben György, Erdei Béla, Gutheil Zoltán, Horváth István, Kálmán László, Kis Albert, Kis Imre János, Komári Béla, Korach Róbert György, Kovács Pál, Kurmai Endre, Lacz Győző, Leskó György, Madai Sándor, Márk Ferenc István, Mokri Endre Bertalan, Nagy Gedeon, Nagy Károly, Papp György, Papp Károly, Pataky Sándor, Pálykó György, Pichor László, Pozdora József, Seregélyes Gábor, Sipos Lajos, Veress Gábor, Záboly János.

Összesen: 33

I/B osztály

Balázi Rudolf, Bayer Antal, Bede Béla, Beregi Gusztáv, Bocskor Sándor, Csonotos Antal, Debreczeni Attila, Dolgos Károly, File Tibor, Filemon Miklós, Filep Ernő, Füredi István, Gebri Péter, Gomba Róbert, Gyüre Miklós, Hankó Gyula, Király Zoltán, Kishegyi Elemér, Komonyi Lajos, Kóródi István, Kovács Árpád, Kovács Béla, Kovács István, Krajnik Bertalan, Márton Tibor, Molnár Elemér, Molnár Miklós, Mondy Miklós, Rontó Sándor, Schütz Béla, Somlyai Sándor, Szeles János, Szendrei Miklós, Váradi Károly.

Összesen: 34

I/C osztály

Bakos Teréz, Bencze Gizella, Bikfalvi Julianna, Birgány Éva, Bodnár Irén, Bodnár Kornélia, Csaszin Gabriella, Demarcsek Ilona, Demjén Lujza, Forgon Magdolna, Furik Eszter, Füzesi Magdolna, Gáll Júlia, Gera Magdolna, Gmitra Erzsébet, Huszár Margit, Klein Anna, Koperdák Eleonóra, Kovács Katalin, Mestyanek Ágota, Nagy Mária, Nyeste Gizella, Nyilas Irén, Pouchán Márta, Román Rozália, Savrnóch Margit, Sándor Erzsébet, Szabó Eleonóra, Szabó Veronika, Terebesy Angéla, Tóth Mária, Veres Gabriella.

Összesen: 32

1943/1944

I/A osztály

Balogh József, Baráth László, Berényi Aurél, Biki Menyhért, Dancs János, Furik József, Gaál Menyhért, Halavács János, Kerekes Béla, Király Károly, Kishegyi János, Koltai Miklós, Kovács Elek, Ködöböcz Gábor, Kurmai Endre, Láng Gyula, Linder József, Mészáros Zsigmond, Molnár Bertalan, Olasz Miklós, Orbán Béla, Orosz József, Oroszi Elek, Papp Ferenc, Pichor László, Popovics Mihály, Prófus József, Regős László, Slomovics Vilmos, Szabó Gusztáv, Szircsák József, Szűcs Sándor, Terebesi Tamás, Toldy György, Tóth Zoltán, Varga Lajos, Váradi György, Veselényi Miklós, Végh Sándor, Volhó László, Zámory Géza, Rétfalvi Bertalan.

Összesen: 42

I/B osztály

Badó András, Bagu Balázs, Benczik István, Birgány Géza, Bodnár András, Burgony László, Csatári Zoltán, Fancsik Elemér, Füzesi Zoltán, Gácsi János, Gyüre László, Hadar József, Hajla József, Hegyi Károly, Homoki Károly, Jánosi Zoltán, Kis Albert, Kovács István, Kovács Sándor, Krajnik Gáspár, László Sándor, Marsálek Ödön, Mattyasovszky Aladár, Nagy János, Nyitrai László, Pogár György, Popovics László, Riha György, Rozenfeld György, Schramm András, Szabó Jenő, Szűcs Zoltán, Takács István, Toldi Győző, Tomcsik János, Tyahur Sándor, Unoka József, Urbánszky Tibor, Valkócz Tamás, Varga János.

Összesen: 40

I/C osztály

Balázs Gizella, Balog Adél, Bencze Gizella, Benedetti Ilona, Birta Magdolna, Bódy Éva, Boronkay Judit, Csapó Piroska, Dávid Erzsébet, Dávid Éva, Dávid Jolán, Engel Ágota, Gerzsenyi Gabriella, Gubacsi Krisztina, Hauptmann Márta, Holozsi Mária, Homoki Mária, Hrimuth Irén, Jerema Anna, Kertay Klára, Kocsár Ágota, Kovács Ilona, Ködöböcz Kornélia, Makay Anikó, Marek Ilona, Mándy Katalin, Mándy Matild, Nagy Franciska, Novák Alexandra, Papp Margit, Pál Erzsébet, Popovics Éva, Pouchán Teréz, Roykó Brigitta, Sarkady Etelka, Sass

Irén, Sass Katalin, Sóvágó Gabriella, Stéger Edit, Szabó Ilona, Szeles Ilona, Szeles Irén, Vacsy Magda, Vajda Erzsébet, Varga Elza, Varju Ilona, Váradi Mária, Voloscsuk Márta.

Összesen: 48

Az érettségizők névsora

1902/1903

VIII. osztály

Barkaszi Károly, Braunstein Gábor, Csatáry Dezső, Csatáry Jenő, Davidovits Ferencz, Debreczenyi István, Duchon Béla, Fazekas Endre, Fehér Lajos, Fodor Lipót, Gánczfried Adolf, Gara István, Gottesmann Sámuel, Govrik Tivadar, Gribovszky Ágoston, Hubert Gyula, Ilykovits László, Janka Sándor, Kala Zsigmond, Kiss Mózes, Kovács István, Legeza Jenő, Mezey Gyula, Nagy Barna, Neuvelt Andor, Orlovsky Imre, Paksi Sándor, Pataky Imre, Polchy István, Pollák Andor, Popp Lipót, Preznánszki János, Skultéty Béla, Soltész Andor, Szabó Bertalan, Szabó Ferencz, Szabó Géza, Szabó József, Szájbel Ferencz, Szélesy András, Szűk Aladár, Telegdy Károly, Toldy Elemér, Török Dezső, Veres Miklós, Veress Sándor, Zechentmayer Károly.

Magántanuló: Halász Olivér, Krause Jenő.

Összesen: 49

1903/1904

VIII. osztály

Adorján Bernát, Dobos Mihály, Fischer Miklós, Fodor Henrik, Fusch Dénes, Fusch István, Gliga Tibor István, Hajdu József, Horváth Gábor, Ilkovich József, Kallós Tivadar, Kóczán Mór, Kóródi Lajos, Kosztyu Pál, Paksi Kálmán, Szabó Bertalan, Szakó Dezső, Toldy Zoltán.

Magántanuló: Schwartz Sándor

Összesen: 19

1904/1905

VIII. osztály

Árva György, Beermán Ignác, Büchler Ármin, Csigás Károly, Dlugolinszky Aladár, Domján Lajos, Görög Győző, Huberth Zsigmond, Kubinyi József, Lugo-

sy Mihály, Ráthonyi Zoltán, Rigell Agoston, Sándor Oszkár, Szabó Gábor, Szántó Sándor, Varga Imre, Weisz Menyhért, Zelmanovics Jakab.

Magántanuló: Gaál Endre, Lőwi Adolf, Seidler Ernő, Seprényi Imre.

Összesen: 22

1905/1906

VIII. osztály

Arday Pál, Betkowsky Jenő, Buzinkay Gyula, Czapáry Endre, Dalmay István, Diósi József, Farkas Sándor, Gerő Ottó, Huszár Imre, Izsák Gyula, Juhász Imre, Klein Ármin, Klein József, Koós Albert, Linner Bertalan, Majos Ferenc, Pataky Tibor, Prerau Miksa, Serly Béla, Szabó János, Szeles Sándor, Szóbel Izidor, Tariska Zoltán, Törös Béla, Weisz Ferenc.

Összesen: 25

1906/1907

VIII. osztály

Bacsinszky István, Balogh Béla, Bermán Miklós, Boross Mihály, Dévay Lajos, Farkas Jenő, Fodor Menyhért, Kacz Károly, Kallós Béla, Koós Albert, id. Kovács István, ifj. Kovács István, Lővy Izidor, Nyers László, Palágyi István, Pavlicsek Adorján, Radics Jenő, Révész Mihály, Schmotzer Gyula, Vasvári János.

Magántanuló: Lyachovics Ákos

Összesen: 21

1907/1908

VIII. osztály

Ary Lajos, Babus Gyula, Beermann Miklós, Bodáky István, Farkas Lajos, Fekete János, Fischer Ernő, Fried Nándor, Jobák János, Kaufke Ernő, Kaufmann Jenő, Kálmán Miklós, Kiss István, Klein Béla, Legeza József, Lugossy Gyula, Lyachovics Ákos, Nemes István, Nyárády István Mihály, Péterfi Béla, Pollák Henrik, Rényi Emil, Ricsey György, Sándor Ferenc, Schmotzer Bertalan, Serly Károly, Szentpétery Endre, Török Sándor, Túri Bálint, Zaffiry Zoltán, Zwillinger Gyula.

Összesen: 31

1908/1909

VIII. osztály

Balás Károly, Balkányi Simon, Ehrenreich Lajos, Iczkovics Mihály, Jánosi György, Jóni Béla, Kasztor G. Ernő, Klein Jakab, Kraicz Károly, Króh Ernő, Kulcsár János, Kvisz Ernő, Miliczter József, Prerau Sándor, Révész József, Rónay

László, Sass Mihály, Sággh Simon, Simon Mózes, Szűk Elemér, Weiszhausz Ernő.
Magántanuló: Hazai Béla, Schreiber Ferenc, Uhrinyák Lajos.

Összesen: 24

1909/1910

VIII. osztály

Balás János, Bálint József, Bermán Herman, Besse Gyula, Damjanovits Viktor, Fekesházy József, Fenczik István, Fischer Ferenc, Horváth Mihály, Kaufke Géza, Kálmán Elek, Kiss Károly, Nagy Jenő, Penyak Elek, Roóz Manó, Sipos Mihály, Stéfán Gusztáv, Szentpétery Béla, Sztrázsik Andor, Vajas Sándor, Zaffiry Zénó.
Magántanuló: Balla Ferenc, Guttmán Henrik, Stiglicz Lajos.

Összesen: 24

1910/1911

VIII. osztály

Angyalossy Ernő, Baka László, Baksay László, Balla Ferenc, Bányai János, Csutkay István, Förster Miklós, Gyöngyösy Zoltán, Kiss János, Koncz Lajos, Korach Pál, Kroh Zoltán, Lárencz Béla, Lőrincz András, Nemes István, Neuvelt József, Propper Sándor, Roth Béla, Stiglicz Lajos, Szabó Lajos, Szarka Gábor, Sztripszky Sándor, Takács Miklós, Toldy György, Weiszhausz Dezső.
Magántanuló: Ocskay László

Összesen: 26

1911/1912

VIII. osztály

Balogh Zoltán, Bodolay Jenő, Czukor Zsigmond, Farkas Kálmán, Fésüs Lőránd, Hajdrik Sándor, Haskó Miklós, Hegyi Aladár, Holozsnyay Miklós, Horváth Zoltán, Kazay Barna, Kálmán Lajos, Kulcsár Dezső, Kurovszky Péter, Mandel Sándor, Meisels László, Neufeld Béla, Patay László, Preznánszky György, Roóz Andor, Rév (Rósenberg) József, Róth Benjamin, Sárady Béla, Sztrázsik Dániel, Tabacsnik Ignác, Tóth József, Törös Sándor, Weisz Andor, Weisz Jenő.

Összesen: 29

1912/1913

VIII. osztály

Baksay Pál, Balog József, Beerman Manó, Czukor Zsigmond, Engel Ábrahám, Fehér Miklós, Fendrich Menyhért, Fodor Nándor, Fuchs Barna, Gyurkovics Endre, Hegedűs Zoltán, Iczkovics Sándor, Ilniczky István, Jakobovits Márton, Kádár Endre, Koflanovics László, Komáromy László, Koncz Pál, Kovács Jenő,

Kovács Lajos, Lator István, Lipcsey László, Meisels Viktor, Moskovits Andor, Paksy Géza, Péchy Ferenc, Sárady Béla, Steinberger Árpád, Strauszmann József, Suba Mihály, Szentpétery Károly, Székely Benedek, Szopó József, Sztripszky Miklós, Szűk Sándor, Törös István, Tvaroska István, Vankó János, Vasvári Sándor.

Magántanuló: Gerendi Béla, Jakobovits Aladár, Molnár Margit, Reinitz Herman, Sirokai Margit.

Összesen: 44

1913/1914

VIII. osztály

Árvey Dezső, Bodáky Ferenc, Csok József, Diószegi Sándor, Feldman Máyer, File András, Halmos Gusztáv, Hordonka Mihály, Horváth István, Huszti Béla, Király Ferenc, Kohánszky János, Komjáthy István, Kovách Marcel, Németh János, Reinichovszky György, Rochlitz Samu, Szabó Béla, Szeniczey János, Tvaroska Mihály.

Magántanuló: Hoffman Viktor, Schwarcz Ilona.

Összesen: 22

1914/1915

VIII. osztály

Bakó Sándor, Balkányi István, Belényesy István, Belényesy László, Czeiner Nándor, Elek Sándor, Engel Izidor, Fodor Miklós, Fuchs Lajos, Gliga László, Horvát József, Kampó József, Kiss László, Komjáthy Lajos, Ködöböc Béla, Neuwelt Miklós, Pásztay Géza, Plank Gyula, Róth Zsigmond, Schwartz Ernő, Simon Menyhért, Szabó György, Szegedi Jenő, Szűk Béla, Volenszky Kálmán, Weisz Andor, Weiszhausz Sándor, Zágonyi Kálmán, Zeisler Márton.

Magántanuló: Braun Amália, Reinichovszky József.

Összesen: 31

1915/1916

VIII. osztály

Badanovits Jenő, Balder Ferenc, Balkányi Miklós, Beermann Ernő, Bernát István, Besse László, Braunstein Béla, Csánk István, Csedreki János, Csirpák Emil, Dely Endre, Egresy János, Fried Zsigmond, Gábor András, Halmos Károly, Horváth Dezső, Horváth Miklós, Kain Herman, Katz Mihály, Kiss János, Krajnik Miklós, Lacz Ferenc, Mór Ede, Narozsny Zoltán, Schwartz Arthur, Simon Károly, Sirokay Zoltán, Smer Gyula, Spitz Ignác, Szurgent Béla, Tóth Jenő, Vaskovics Lajos, Várady István, Weisz Soma, Weiszhausz Emil, Weiszhausz Mór, Zombory István.

Magántanuló: Árvay Andor, Balder Ferenc, Benkő Pál, Berger Miklós, Bernát István, Borbás Gábor, Braunstein Béla, Csánk István, Csedreki János, Csirpák Emil, Damjanovits Theodor, Egresy János, Horváth Miklós, Izsák Sándor, Kain Herman, Kiss János, Kosztyó Ambrus, Kulcsár István, Lacz Ferenc, Leskó János, Narozsny Zoltán, Pataky Gyula, Schwarcz Arthur, Sebő Emil, Szurgent Béla, Ulvovics Ignác, Várady István, Winkler Sándor.

A nyilvános tanulók jelentős részénél az értesítő „Osztályzatok” rovatában „Kimaradt” bejegyzés olvasható. Többségük a „katona-tanulók” részére rendezett előkészítő tanfolyamon vett részt, és így a magántanulók névsorába is bekeült. Eszerint a tanulólétszám

Összesen: 50.

1916/1917

VIII. osztály

Dancs Miklós, Deutsch József, Dobos László, Engel Herman Viktor, Engel Sándor, Fränkel Emil, Haklik István, Horváth Lajos, Kain Bertalan, Kont István, Lengyel János, Mauszkopf László, Moskovics Benő, Szép Miklós, Weiszhausz Gyula, Zadzsora András.

Magántanuló: Almássy István, Dancs Zoltán, Fränkel Mózes, Fried Jakab, Illyés Endre, Márkus Béla, Pataky Mária, Reinitz Mayer, Trompák Gyula, Valkovszky Sándor.

Összesen: 26

1917/1918

VIII. osztály

Bálint Kálmán, Csánk Béla, Dercsényi Béla, Egyes Jenő, Frenkel Elek, Grünfeld Béla, Halmos László, Kertész Endre, Klein Béla, Klein Jenő, Lengyel Gábor, Móczár József, Nagy Sándor, Nárosny István, Palágyi János, Pataky Zoltán, Pető Ferenc, Polyák János, Rell Ferenc, Sikó Szilárd, Smidle György, Spicz Ernő, Stark Andor, Székely Imre, Szép Géza, Zaffiry István.

Magántanuló: Almássy Ernő, Apostol Elek, Bakos Károly, Bay György, Fekete Imre, Gerendási Sándor, Halász István, Holub Béla, Koflanovics János, Krajnik Gáspár, Landau Herman, Legeza Sándor, Mermelstein Lajos, Pap Zoltán, Raport Zelmán, Steinberger Aladár, Szerdahelyi Ödön, Szilágyi Endre, Tóth András, Fränkel Ilon, Kertész Mária, Prerau Malvin, Ráthonyi Ágnes, Weisz Irén.

Összesen: 50

1918/1919

VIII. osztály

Balogh István, Borsos József, Fehér László, Gacsályi János, Kasztor Andor, Kálmán Ernő, Klein Menyhért, Lipcsei István, Medzihradsky Jenő, Mészár Kis János, Sághe Sándor, Slomovics Henrik, Steiner Lajos, Szabó Bertalan, Szabó Tibor, Szíjgyártó József, Varga Károly, Weiszhausz Dezső, Zsurki József.

Magántanuló: Balkányi Alice, Czitrovsky Jenő, Iczkovics Háni, Szopó László.

Kimaradt: Borbás Károly, Fatán István, Lahocsinszky Viktor.

Összesen: 26

1919/1920

VIII. osztály

Bacsár István, Csatáry Elemér, Fazekas István, Fekete Gábor, Gerzsenyi István, Gulácsy Pál, Haklik József, Horváth György, Kulcsár Lajos, Lánchy István, Mermelstein Lajos, Nyiszli Sándor, Orosz B. Sándor, Platz Károly, Popovics Pál, Preznánszky András, Roskovenszky Sándor, Rottenstein Artur, Stéfán Nándor, Szabó István, Székely Sándor, Szűk I. Ferenc, Weinstock Ernő, Wladimir Aladár.

Magántanuló: Bálintfy Jenő, Friedmann Margit, Hegedűs Ilona, Hegedűs Irén, Joó Delia, Kanyó Károly, Kálmán Rózsika.

Összesen: 31

1920/1921

VIII. osztály

Bornstein Imre, Debreczeni József, Engel Béla, Gulyás Károly, György László, Keszler Irén, Klein Béla, Klein Miksa, Markovics Adolf, Mermelstein Miklós, Onczay Gyula, Pálffy Béla, Rosner Adolf, Schenkner Béla, Schönberger Mór, Schwarcz Henrik, Schwarcz Márton, Spitz Bella, Sztankaninecz István, Weiszhaus Jenő, Zombory András.

Magántanuló: Brűnn Zoltán, Boros József, Gerő György, Ilku Zoltán, Kende Endre, Szász Magdolna, Weisz Ábrahám, Weisz Márton, Weisz Sándor, Widder László, Wolf Márton.

Összesen: 32

1921/1922

VIII. osztály

Benedek Julianna, Berner Lipót, Bélaváry Mihály, Blau Erzsébet, Blau Károly, Dalmay Ferenc, Fekete Béla, Frischman József, Ganz Salamon, Hánka Lajos, Kertész Gábor, Klein Lajos, Koncz Zoltán, Krausz Sándor, Lukovics István,

Maczkó Etelka, Mascsekievics Gyula, Masika Miklós, Móczár Géza, Papp Gyula, Petrasovics József, Pfauser Béla, Szalka László, Weisz Oszkár, Zakariás Sándor, Zloczky Nestor.

Magántanuló: Fuchs Vilmos, Gulyás Károly, Klein Tibor, Mencsel Majer, Reich Ernő, Reviczky György, Turino Antal, Weisz Henrik.

Összesen: 34.

1922/1923

VIII.osztály

Bacsinszky Mihály, Csánk György, Csudáky Miklós, Fái Miklós, Fái Zoltán, Ganz Zoltán, Hasskó Sándor, Jászay Béla, Kádár György, Kálmán Gyula, Kántor György, Kellner Ábrahám, Klein Dezső, Klein Miklós, Kluknovszky Aladár, Kovács Béla, Mermelstein Márton, Nagy Sándor, Neufeld Sándor, Paszulyka Jenő, Polyák Mihály, Rácz Béla, Répay György, Róth Aladár, Weinberger Herman, Weisz Samu, Zelekovics Jenő, Herschkovics Mili, Nagy Irén.

Magántanuló: Cserhádi Gyula, Fuchs Vilmos, Salamon Hermann, Weisz Henrik.

Összesen: 33

1923/1924

VIII. osztály

Ambrus Sándor, Erbach Emil, Fuchs Vilmos, Gáthy Lajos, Gelehrter Aladár, Hoczmann Géza, Janik Lajos, Jászay György, Kardos Ernő, Kertész Bertalan, Komka István, Kovács István, Kricsfalussy István, Kubik István, Kupin János, Maczkó Géza, Maczkó László, Mauksinszky Antal, Meisels Imre, Méhes István, Neuwelt Géza, Österreicher Aladár, Rázsó Sándor, Réthy Jenő, Rozenthal Márkusz, Róth Jenő, Székely István, Szmotkó Emil, Szóbel Imre, Török Tibor, Weisz Imre, Zombory Miklós, Ellmann Eszter, Mestyaneck Sarolta, Sütő Éva.

Magántanuló: Papp Andor.

Összesen: 36

1924/1925

VIII/B osztály

Csik Gábor, Davidovics Béni, Demarcsek Ferenc, Farkas Antal, Friedmann Móric, Fischmann Sándor, Fuchs Viktor, Garai Oszkár, Hausmann Gyula, Hordónka István, Jenkovszky Endre, Kántor István, Kertész Bertalan, Klein Jenő, Klein Menyhért, Klein Sámuel, Klein Sándor, Kohn József, Kohn Miklós, Lichtenstein Sándor, Majorossy Endre, Neuwelt Pál, Rácz Gábor, Schwarcz Miklós,

Spitz Zoltán, Steiner Frigyes, Sugár Levente, Szeles György, Tar Zoltán, Vaskovics Béla, Vaszócsik László, Weisz Imre, Fritsch Irén, Sável Valéria, Zapf Edith.

Magántanuló: Papp Endre, Weisz Henrik.

Összesen: 37

1925/1926

VIII/B osztály

Badanovics Endre, Benyovszky Ernő, Csudáky László, Deutsch Bertalan, Ellman Béla, Fáti Gyula, Földes Bertalan, Frisch Mór, Fuchs László, Horváth Ferenc, Iváncsik Miklós, Jantsky Jenő, Kapitány Gyula, Katz Jakab, Kántor Pál, Kohn Béla, Kórach Gyula, Kovács Andor, Markovics Ernő, Markovics Jenő, Neufeld Lajos, Popovics János, Salamon Sándor, Scharf Herman, Steinberger János, Szabó Árpád, Székely György, Török Gyula, Turi Gyula, Wallenstein Vilmos, Pfauser Ilona, Richter Erzsébet, Szabó Magda.

Összesen: 33

1926/1927

VIII/B osztály

Benyovszky Pál, Bíró Béla, Dévay Sarolta, Dóry Aladár, Einczig Miklós, Farkas Antal, Fried Ferencz, Friedman Béla, Fuchs Sarolta, Györffy István, Haklik Ferenc, Jantsky Béla, Kalocsai Olga, Kertész Lajos, Klein Menyhért, Kovács Lajos, Lautmann Imre, László Ferenc, Mauksinszky Károly, Mestyanek Ödön, Ottmayer Ferenc, Roykó Imre, Sárinszky István, Sikó Endre, Smer Ferenc, Tiefenthaler Gyula, Tóth Ferenc, Vályán János, Vámosy Endre, Weisz József, Weisz László, Williger Emil.

Összesen: 32

1927/1928

VIII/B osztály

Adler Ödön, Berkovics Ernő, Dalmay Béla, Dudits Endre, Farkas Zoltán, Földes László, Friedman József, Grusz István, Grünwald Hugó, Györffy Gyula, Havas Tibor, Heisler Ferenc, Horváth Lajos, Iczkovits Hugó, Izrael Ernő, Kálmán Endre, Kálmán Pál, Klein Barnabás, Klein István, Knauer László, Lefkovics Imre, Markovics Emil, Moskovics Béla, Nagy Miklós, Otus Albert, Polyánszky István, Reinitz Jenő, Jendrihovszky János.

Magántanuló: Pógár János.

Összesen: 29

VIII/C osztály

Asszonyi István, Engel Miklós, Jäger Miklós, Kállai László, Krongh Dénes, Patáky Menyhért, Pógyor Lajos, Puskás László, Rácz Sándor, Rázsó Pál, Richter

István, Rosemberg József, Rosner Henrik, Sárinszky Árpád, Schwartz Izidor, Schwartz Miksa, Stark László, Székely Pál, Tóth Miklós, Varga Árpád, Vass György, Weiszhausz István, Zapf László, Závodnik Tibor, Bary Ida, Legeza Pálma, Szabó Márta.

Magántanuló: Sikó Endre

Összesen: 28

1928/1929

VIII/B osztály

Abkarovics József, Balázs Zoltán, Bene Iván, Bíró Elemér, Bodó Lajos, Budai Loránt, Czabán Álmos, Czitrovsky Aladár, Csomár Géza, Erdős Béla, Haas Miklós, Izsák József, Jakubovits Sándor Maximilián, Káldizár Simon, Kopcsay István, Kormos Márton, Kovács Béla, Kraushaar Béla, Kubovich Árpád, Matics Ernő, Mauskopf Károly, Neuwelt István Ede, Papp Simon, Petró József, Rosenheck Dávid, Scheffer Miklós, Steiner Árpád, Stichleutner Kálmán, Szabad Géza, Taub Sándor, Tóth Miklós, Török Béla, Turóczy Bertalan, Váczy Zoltán, Vass József, Viski Béla, Zapf István, Zipser Sándor, Adorján Erzsébet, Dévay Klára, Reisman Erzsébet, Berkovics Ernő.

Összesen: 42

1929/1930

VIII/B osztály

Adriányi László, Bene Iván, Duruttya Ödön, Elovics Sándor, Gerzsényi György, Gláz Béla, Goldberger Jenő, Haba Tibor, Illyés Gyula, Jassó István, Jónasch Béla, Juszkovits László, Kellner Henrik, Klein Sándor, Kovássy Szabolcs, Krémer János, László Imre, Lintner János, Mandel Miklós, Nikolajcsik László, Nyitrai Béla, Orbán József, Ottmayer László, Pfeifauf János, Ragyóczy Sándor, Richter Imre, Rottmann Miklós, Schächter Náthán, Schwartz Kálmán, Spiegel Miklós, Stark Béla, Sütő Géza, Szabó Géza, Szabó Imre, Szótér László, Török Ferenc, Vass István, Weisz Gyula, Hasskó Margit, Opmann Ilona, Smer Magdolna.

Magántanuló: Papp Endre.

Összesen: 42

1930/1931

VIII/B osztály

Boros Pál, Czabán Béla János, Duruttya István Béla, Duruttya Ödön, Engel Henrik, Forgon Pál, Galló Tibor, Gerzsényi György, Glanz Ármin, Ilku Pál, Kardos László, Katz Miksa, Klein Ernő, Krémer János, Lőrincz Antal, Mándli Antal, Megyesi Zoltán, Nagy Dezső, Nyitrai Béla, Ösztreicher Dénes, Ragyóczy Sándor, Rázso Béla, Rosenfeld András, Schächter Ernő, Simon Sándor, Svéd Ár-

min, Szakady Sándor, Técsy Gusztáv, Zsürger László János, Kőváry Izidóra, Somogyi László.

Magántanuló: Lintner János.

Összesen: 32

1931/1932

VIII/B osztály

Balla Zsigmond, Berger Géza, Berman György, Boross László, Brazorotto Jenő, Fekete Géza, Feuer Antal, Fixler Mózes, Friedman Mór, Galló Béla, Halász László, Horváth Miklós, Izsák Ferenc, Kalocsay Géza, Knauer Jenő, Kremniczky Ernő, Lebovits Miklós, Léb Izidor, Mónus Pál, Nyitrai Béla, Ösztreicher Dénes, Pálfi László, Rosenfeld Aladár, Sand Lajos, Schröder István, Schwartz Ferenc, Steiner Jenő, Sütő Géza, Szótér János, Técsy Gusztáv, Tóth László, Udvari István, Wachtenheim Herman, Délczeg Mária, Lukovics Mária, Rothman Ilonka, Stark Klára.

Összesen: 37

1932/1933

VIII/B osztály

Bán Zoltán, Bitai Gyula, Dévay József, Gönczy Miklós, Grün László, Hartman Ernő, Koványi Gábor, Krokovay Károly, Linder Sándor, Matics Zoltán, Márkus Menyhért, Mermelstein Ernő, Mermelstein István, Nagy Szilárd, Pikolcz Károly, Roman Endre, Tóth Károly, Vass Béla, Wald Lóránt, Weiszhaus Lajos, Adler Róza, Délczeg Irén, Gedeon Anna Mária, Hamburg Éva, Jakner Mária, Kalik Emma, Mészáros Irén, Peschko Erzsébet, Schwartz Magda, Stark Lili, Tusa Gabriella.

Magántanuló: Simon Emil.

Összesen: 32

1933/1934

VIII/B osztály

Banykó Viktor, Czap József, Drohobeczky Gyula, Erbach Péter, Fisch Sándor, Gáthy László, Glück Lipót, Goldberger Miklós, Gönczy Pál, Hermel József, Horovitz Tivadar, Kesztenbaum Ernő, Langer Gyula, Lebovics Sándor, Legeza József, Nagy Vilmos, Reisman Géza, Stenczinger Sándor, Vámosy István, Zelmanovits Béla, Almásy Irén, Délczeg Aranka, Friedman Ibolya, Jánosi Erzsébet, Jónásch Sarolta, Kalocsay Magdolna, Kaszó Eszter, Léb Rózsi, Molnár Malvin Edit, Nagy Erzsébet, Stark Ilona, Stenczinger Etel, Wachtenheim Irén.

Magántanuló: Simon Emil

Összesen: 34

1934/1935

VIII. osztály

Becza Mihály, Csörgő Bertalan, Hollós György, Horváth Gyula, Klein Bertalan, Lajos Mihály, Mermelstein Tibor, Musinszky András, Ortutay Elemér, Petruska György, Stichleitner Gyula, Szabó Aladár, Adler Olga, Dabóczi Irma, Fodor Márta, Musinszky Erzsébet, Sréter Klára, Zelmanovits Magda.

Magántanuló: Eisdörfer Lenke, Krohné Eisdörfer Szeréna, Simon Emil.

Összesen: 21

1935/1936

VIII/B osztály

Árvay Gábor, Baternay Béla, Citrom Sándor, Décsei Ferenc, Elovics Albert, Fazekas Gábor, Kesztenbaum Sándor, Lakatos János, Lichtenstein Gyula, Makuch Bertalan, Mann Jenő, Mecséri Bertalan, Návori Kornél, Neufeld Andor, Orosz György, Péter Sándor, Rosenbaum Béla, Rosenfeld Zoltán, Salamon Sándor, Schwartz Dezső, Törő Elemér, Újhelyi Ákos, Wachtenheim Jenő, Brazzrottó Sarolta, Fränkl Vera, Halász Magda, Izsák Ilona, Kalik Aranka, Klein Borbála, Sűrő Olga, Takáts Magda.

Összesen: 31

1936/1937

VIII. osztály

Abkarovics Sándor, Balla Bálint, Bertsik Géza, Décsei István, Dévay László, Fedorka Endre, Feldman István, Ferenczi Sándor, Fornosi Ferenc, Friedman Sándor, Gál Ernő, Hermel Miklós, Jaross Kálmán, Kalocsay Aba, Keszler Ernő, Klein Imre, Krüzsely József, Kun István, Lakatos Pál, Linner Bertalan, Pém József, Riskó István, Sárady Béla, Stark Andor, Szeles Ferenc, Szeőke István, Szutor István, Árvay Klára, Cserlenyák Emma, Elovics Jolán, Farkas Róza, Feldman Hedvig, Jeles Ilona, Káhn Karolin, Kesztenbaum Blanka, Mermelstein Irén, Neuwelt Magda, Putz Katalin, Reinitz Olga, Schvarcz Anna, Taub Katalin.

Magántanuló: Brummer András.

Összesen: 42

1937/1938

VIII/A osztály

Csatáry Zoltán, Dalmay József, Deák András, Iczkovics György, Kiss Béla, Opmann Jenő, Ortutay Béla, Papp Ferenc, Papp László, Róth Imre, Tóth István, Zoltán Pál, Blau Margit, Dévay Rózsa, Fái Magda, Fehér Éva, Hartman Erzsébet, Jeles Gabriella, Kaszab Judit, Klein Ilona, Klein Lívia, Lazarovics Ilona, Léb Irén,

Neuvelt Ágnes, Orosz Erzsébet, Orosz Nóra, Reinitz Erzsébet, Ságth Éva, Stern Éva, Wachtenheim Edit.

Összesen: 30

VIII/B osztály

Apay Pál, Baksa Béla, Barát Jenő, Délcegh Sándor, Donáth Sándor, Elek István, Gera Ferenc, Halavács István, Hasák Gyula, Händler Zoltán, Hollós József, Jászay Gyula, Joanovics Emil, Kulcsár László, Mankovics Ákos, Róth György, Stark Miklós, Szalontai István, Szeőke József, Tardi Frigyes, Weisz Sándor, Csedreki Olga, Décsei Ilona, Kéray Margit, Kovács Márta, Nagy Klára, Nagy Magda, Podolcsák Blanka.

Összesen: 28

1938/1939

VIII/A osztály

Balla József, Csajkovics Károly, Fried Endre, Gál Dezső, Gelberman Henrik, Halász Ferenc, Hricinkó János, Hudra Lajos, Kondás László, Kulcsár Gyula, Kvakovszky Iván, Nagy Jenő, Orosz András, Oroszi Zsigmond, Pazar Tibor, Pásztor József, Péter István, Pók István, Pritsch József, Szekeres István, Szeőke Zsigmond, Szólics Bálint, Toldy Lajos, Váczy Ferenc, Vályán László.

Magántanuló: Feuer Gusztáv, Török István.

Összesen: 27

VIII/B osztály

Bakos Róza, Benda Mária, Danila Irén, Donáth Cecília, Gelbman Gizella, Iczkovics Sarolta, Ilykó Gizella, Jacik Margit, Keszler Olga, Lánchy Katalin, Markovics Sarolta, Mermelstein Flóra Anna, Mermelstein Márta, Polónyi Margit, Rakács Irén, Schwarcz Katalin, Szabó Erzsébet, Szájbel Erzsébet, Szútor Magda, Vincze Zsuzsanna.

Magántanuló: Izsák Ágnes

Összesen: 21

1939/1940

VIII/A osztály

Aros Béla, Balder Béla, Balla Bertalan, Balogh Endre, Barkaszi Béla, Dénesi Ödön, Engel Andor, Fóris László, Füzesi Elemér, Ivántszy László, Klein Pál, Klekner Tibor, Kottek Ferenc, Kóta Ferenc, Kulcsár Sándor, Léb Miklós, Major Pál, Molnár Ferenc, Molnár Géza, Nagy Ernő, Orosz Jenő, Reke Barnabás, Reke György, Schrek László, Széchenyi András, Székely András, Szíjjártó Lajos, Szolnoki Ignác, Volcsánszky Sándor, Zsilinszky Emil.

Összesen: 30

VIII/B osztály

Firczak Irén, Fiedman Róza, Herka Irén, Jászay Judit, Kaszonyi Katalin, Kálmán Magda, Kozup Ilona, Kramer Magda, Lakatos Ilona, Mandel Katalin, Mónus Katalin, Nagy Magda, Orosz Julianna, Pákh Mária, Aubrunner Antal, Benda György, Bereczki Gusztáv, Boldog József, Borbély Károly, Csernáthy Lajos, Daróczi Sándor, Dóka Ferenc, Elek Bálint, Fragstein László, Kaszonyi Bertalan, Kópor Géza, Mándy Gyula, Mester Lajos, Mónus Gyula, Pándi Bertalan, Pándi Pál, Rácz István, Stark Béla, Stenczinger László, Szepsy Endre, Tóth József, Török László.

Összesen: 37

1940/1941

VIII/A osztály

Aros Tibor, BacsKay Károly, Bakos Imre, Balogh Károly, Brenner Sándor, Brummer Ágoston, Cziller Zoltán, Czurkó Tibor, Cséka Jenő, Dévay Gyula, Erdélyi József, Ferenczy Sándor, Fried Zoltán, Füzesi István, Galántha Sándor, Galó Árpád, Gera József, Gerzsenyi Ferenc, Grünfeld Károly, Györke Zsolt, Hartman Tibor, Heé Gyula, Heé Jenő, Huszti József, Ivánts Endre, Jónásch István, Jóni Lajos, Kameniczky Béla, Klenics Barnabás, Kocsis Árpád, Kovács Béla, Lator István, Lengyel György, Mandel György, Mandel Miklós, Mihalovics László, Molnár András, Nigriny Árpád, Pásztor Pál, Péterffy Tibor, Pirigyi István, Popovits Antal, Rontó József, Stichleutner Tibor, Szabó Sándor id., Szabó Sándor ifj., Szege Zoltán, Szkably László, Tóth Endre, Valálik Béla, Weisz Tibor, László Gáspár.

Magántanuló: Bartha József, Fehér Endre, Pataky Ferenc, Szilágyi Sándor.

Összesen: 56

VIII/B osztály

Bíró Kornélia, Dobra Adél, Feldmann Zsuzsánna, Fileman Jolán, Fuchs Judit, Kiss Erzsébet, Klein Olga, Lengyel Éva, Molnár Erzsébet, Orosz Margit, Pollák Lenke, Polónyi Katalin, Rácz Irma, Schvarcz Magdolna, Schvarcz Magdolna, Sipos Mária, Solti Evelin, Valla Irén, Weisz Katalin, Wéberman Éva.

Magántanuló: Maller Julianna

Összesen: 21

1941/1942

VIII/A osztály

Balázs József, Braun Albert, Csehily József, Demjén Vilmos, Décsei Miklós, Egry Gáspár, Elek Péter, Fenczik Endre, Glodán István, Gubacsy Endre, Hudák István, Huszti Miklós, Kaskóczy József, Kaszonyi István, Kazinczy László, Kálmánchey Dezső, Komáromi Elek, Lovay Gyula, Mermelstein Tibor, Pataky Ist-

ván, Salamon József, Solti Béla, Spiegel Sándor, Szabó Béla, Szótér István, Tagyi József, Tarján Antal, Tóth Sándor, Tóvári József, Treitli László, Turtóczky Sándor, Ungcsertészi Tibor, Varga Gusztáv, Varga Gyula, Várhegyi Szilárd.

Magántanuló: Németh István, Budai László, Mayr László.

Összesen: 38

VIII/B osztály

Bányász Ilona, Bodáky Edit, Czurkó Magdolna, Dorka Adél, Füredi Éva, Gara Erzsébet, Gadácsy Katalin, Holozsnyay Xénia, Klein Magdolna, Matola Gizella, Mohácsy Valéria, Papp Gabriella, Rác Márta, Schwartz Angéla, Szabó Mária, Zipszer Magdolna.

Összesen: 16

1942/1943

VIII/A osztály

Badó Zoltán, Beerman Gábor, Benda István, Dzámka Dezső, Egressy László, Géczy Tihamér, Grün István, Gussenberger József, Guthy Ferenc, Harapka Béla, Iczkovics Ferenc, Juhász János, Keisz Kázmér, Kerényi Gyula, Kiz Sándor, Kóródy János, Kovács Lajos, Kozák István, Krivenka György, Kulman Sándor, Medvigy Ferenc, Mihálka Pál, Moskovits Gábor, Nagy Béla, Nemes István, Orosz Kázmér, Orosz László, Papp László, Pánczél Béla, Pásztor Antal, Radács Endre, Rettei József, Tamók István, Tar Ferenc, Veress Szabolcs.

Összesen: 35

VIII/B osztály

Balyó Mária, Bartha Matild, Dalmay Margit, Décei Magda, Délczegh Ilona, Farkas Aliz, Fóris Ilona, Gáthy Margit, Hamburg Zsófia, Jóni Mária, Kampó Magda, Klein Olga, Krajnik Erzsébet, Leskó Elvira, Lugossy Valéria, Meisels Márta, Páckán Klára, Palocsay Zsuzsa, Pirigyi Márta, Posztler Irén, Rác Márta, Reiter Magda, Tamás Matild, Weingarten Sára.

Összesen: 24

1943/1944

VIII/A osztály

Bak Bertalan, Balla Zsigmond, Bartha Gyula, Beerman Tibor, Cziffra László, Cziffra Sándor, Czitrom Gyula, Deli Miklós, Engel Gábor, File Elemér, Firczák István, Friedman Emil, Fuchs Péter, Gárdos József, Gáthy Sándor, Géczi Ferenc, Guttman György, Halász Zoltán, Halavács József, Hegyi Kálmán, Híszem János, Kalinics Mihály, Keisz Tibor, Klein Oszkár, Kovács Pál, Lengyel Antal, Lenkei Barna, Mandel Sándor, Mándi Sándor, Mermelstein Dezső, Nagy Tivadar, Nagy Zoltán, Német Sándor, Orosz Károly, Pancsira Ernő, Parcsétich Béla, Scheffer Je-

nő, Schwartz Lajos, Simon Ferenc, Skrabák József, Szabó István, Szege Kálmán, Szemák József, Tar Lajos, Tárczy László, Tennenbaum Zoltán, Tóth István, Turóczy Tibor, Wéberman Jenő, Zloczky Sándor.

Összesen: 50

VIII/B osztály

Balázs Jolán, Balácsi Vlaszta, Balogh Ilona, Barát Erzsébet, Berki Judit, Berner Frida, Bleier Olga, Csók Valéria, Fenczik Magdolna, Fuchs Márta, Gönczy Júlia, Győri Magda, Hasskó Éva, Herchl Judit, Horváth Anna, Kottner Margit, Kovács Ilona, Lakatos Ida, Marosi Gizella, Német Klára, Szútor Anna, Tar Piroska, Taub Anna, Tomcsik Ilona.

Összesen: 24

Az 1944/1945. évben szétszóródott osztály előző évi névsora alapján*

VIII/A osztály

BacsKay Endre, Bagi József, Baksa Gyula, Birta Gyula, Brenner Tibor, Délczegh Ernő, Domonkos Endre, Ecsedi József, Esze Sándor, Farkas László, Fazekas Mihály, Fehér Gábor, Gaál Béla, Gebri Pál, Holozsy Károly, Homoky Gábor, Horváth László, Hunyadi István, Huszti Sándor, Károlyi László, Kudlatyák István, Legeza Tivadar, Lovay Attila, Meisels István, Mohácsy Emil, Nagy László, Nagy Sándor, Paládi Ferenc, Palocsay József, Preznánszky László, Salamon Zoltán, Sáradi József, Szabó Bertalan, Szarka Zoltán, Szútor László, Tóth Gyula, Tóth Sándor, Veisz György, Weingarten Izsák.

Összesen: 39

VIII/B osztály

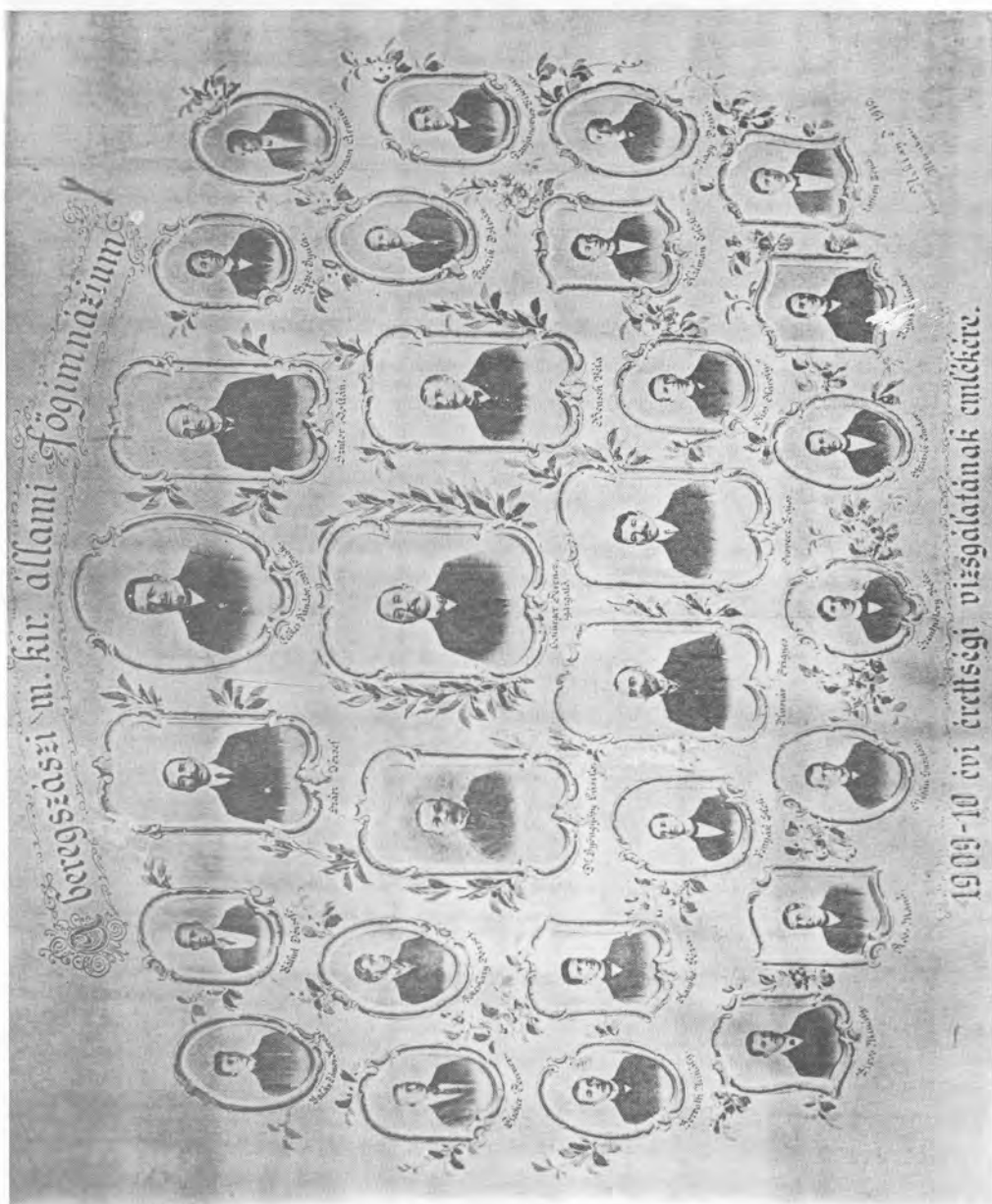
Bánhidai Hermin, Báthory Katalin, Berkovics Ilona, Brazzorottó Mária, Csók Ilona, Fekesházy Katalin, Filemon Mária, Gerendási Mária, Gottesman Margit, Grósz Magdolna, Hegyi Anna, Heidrich Katalin, Hrabár Judit, Jaross Lúcia, Lengyel Ágota, Orosz Irén, Reizman Katalin, Reiter Anna, Répay Klára, Róth Hedvig, Salamon Edit, Sárady Gabriella, Szabó Ilona, Szeles Mária, Thill Anna, Turi Irén, Turóczi Rozália.

Összesen: 27

---

*1944. novemberében a magyar gimnázium megszűnt. A soros VIII. osztály diákjait a történelem szétszórta. Többen érettségiztek Szatmárnémetiben, Sátoraljaújhelyen, Nyíregyházán, Sárospatakon. Többen fogolyként a Szovjetunióba, többen a haláltáborokba kerültek, vagy túlélőként új hazát találtak a nagyvilágban.

Az 1910-ben érettségizettek tablója

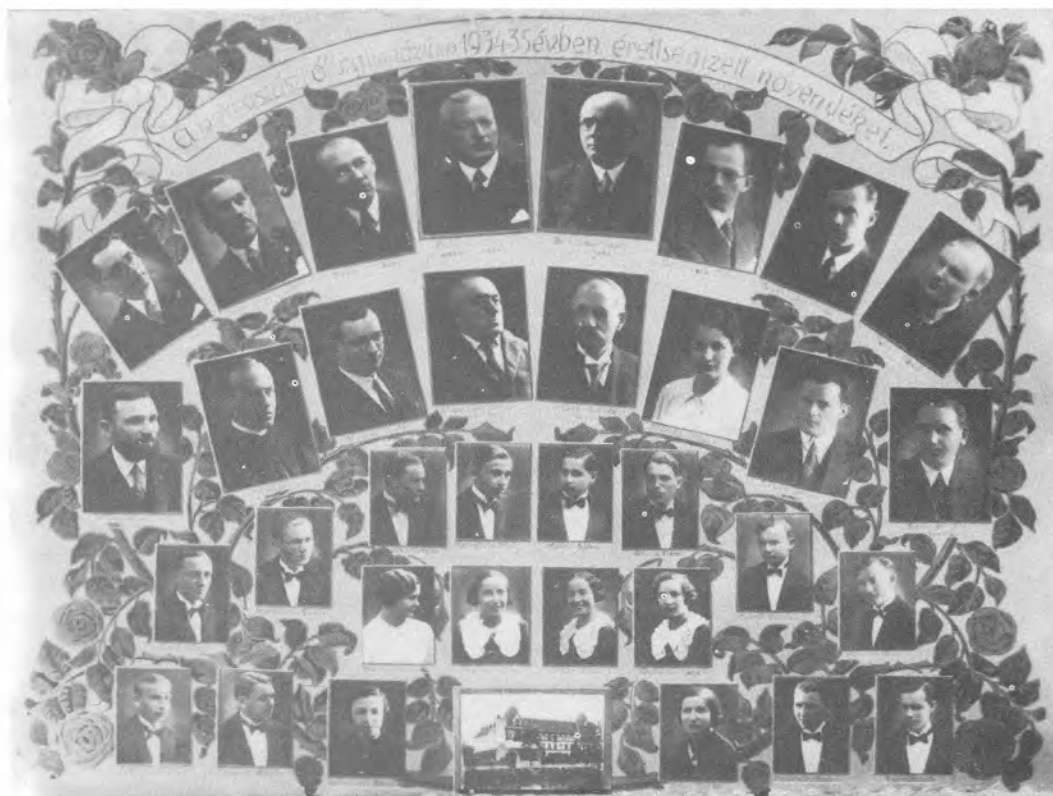

1000

Az 1934-ben érettségizettek tablója

Az 1935-ben érettségizettek tablója

A BEREGSZÁSZI ÁLL. REAL- GIMNÁZIUM ÉRETTSÉGIZETT NÖVENDEKEI.

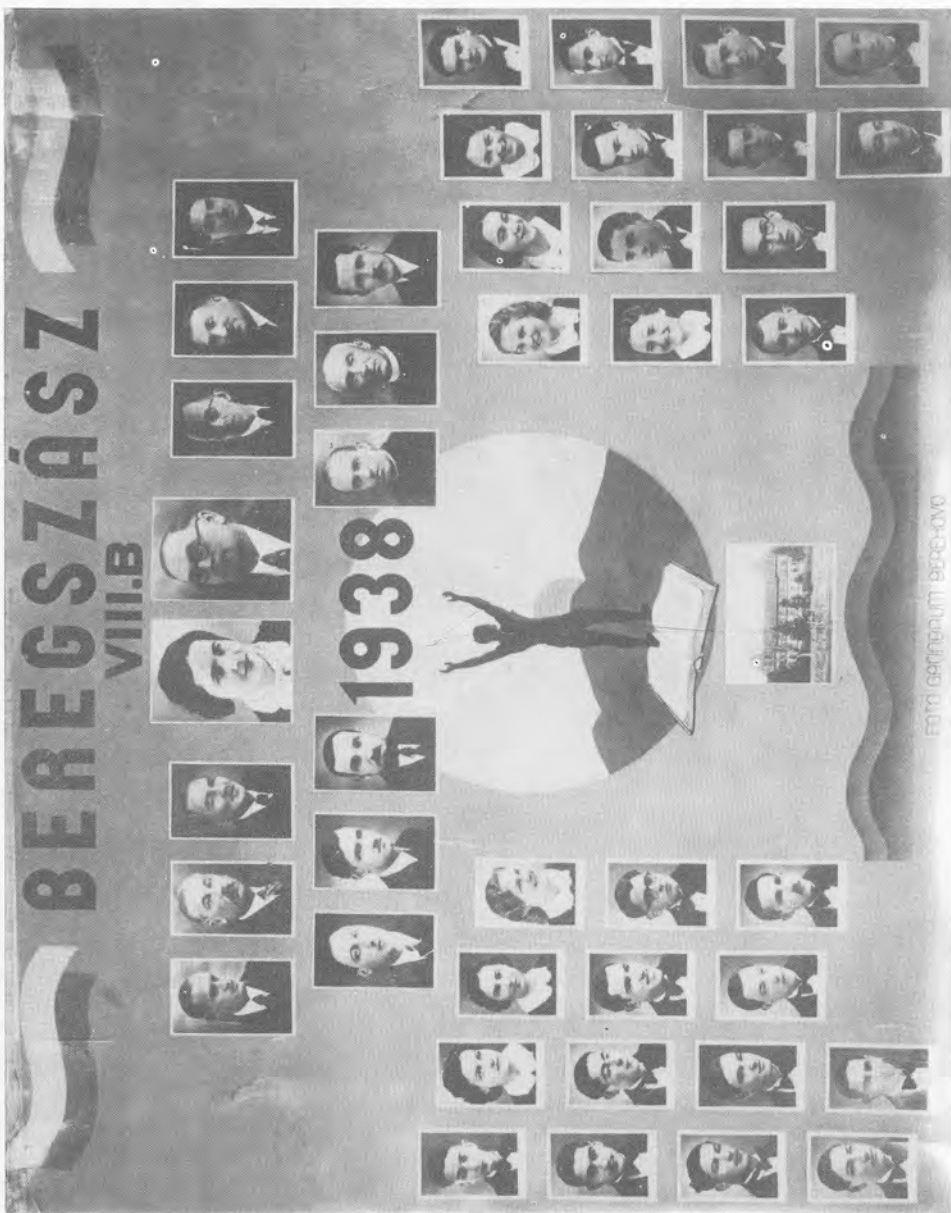

Az 1937-ben érettségizettek tablója

VIII. A. 1937-1938

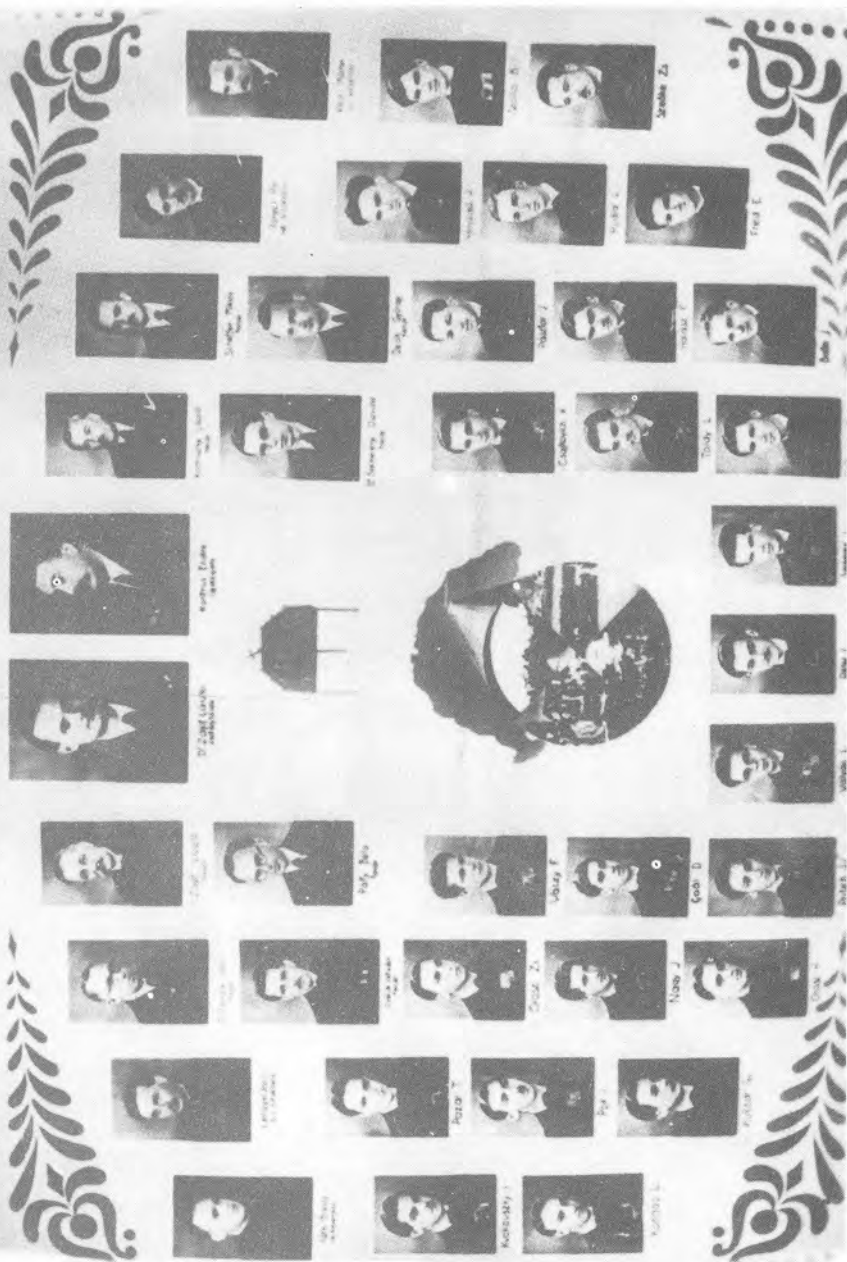

FOTO GRÜNBAUM BEREHOVO

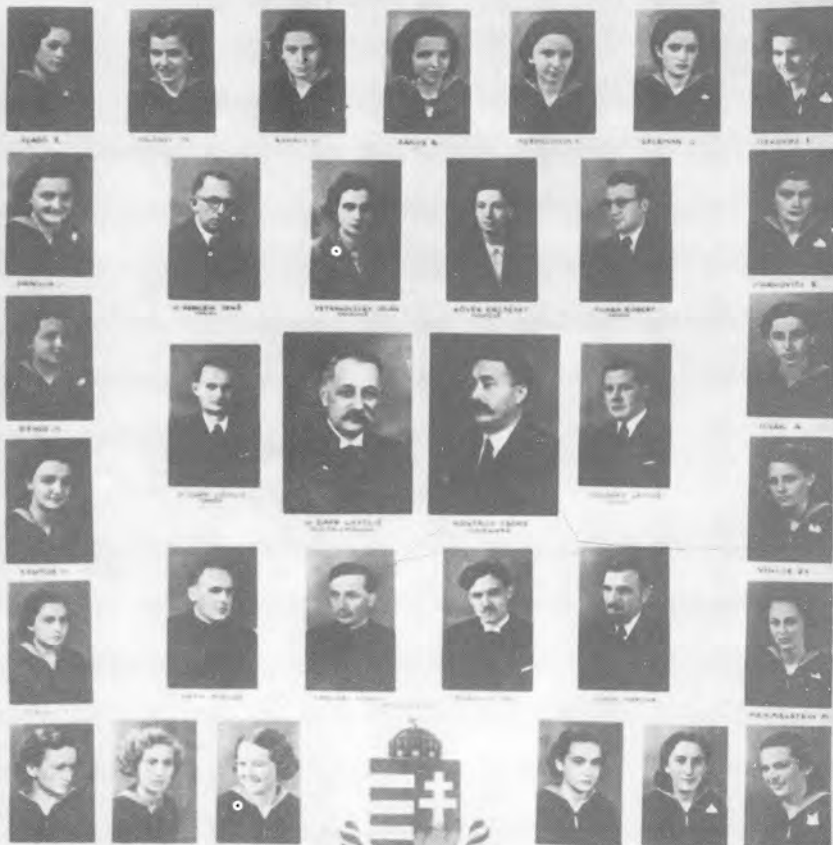
Az 1938-ban érettségizett VIII. B. osztály tablója

A beregszászi m.kir. áll. gimnázium 1939-ben érettségizett növendékei.

Az 1939-ben érettségizett fiúosztály tablója

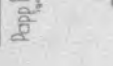
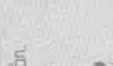
A BERECSZÁSZI M. KIR. ÁLLAMI GIMNÁZIUM 1939-BEN ÉRETTSÉGIZETT NÖVENDEKEI

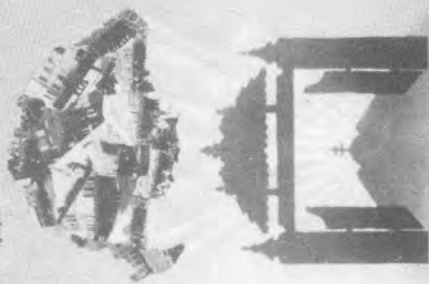

Az 1939-ben érettségizett leányosztály tablója

Beregszászi m.kir.áll.gimn. végzett növendékei. 1941-

BREGSZÁSZMIKIRÁLGIMNAZIUM 1941-BEN VÉGZETT NÖVENDÉKEI

OROSZ FERENC

ZSIGMOND LÁSZLÓ

PAPP FERENC
LÁSZLÓ

FODOR MÁRIA
JÓZSEF

BÉCSI ISTVÁN

LENGYEL JÁNOS

ANTAL MARGIT

POLÓNYI KATALIN

FUCHS JUNIT

KIS ERZSÉBET

SOTI ÉVA

BORBÁGYI

OROSZ MARGIT

WEIS MARGIT

WEISZ MARGIT

POLLÁK ERŐSE

VALLÓ IRÉN

LENGYEL ÉVA

BATÓSI JÓNA

FEHÉR MARGIT

BLÓ KORNÉLIA

SCHMIDT MARGIT

SIPÓS MÁRIA

KLEIN OLGA

KÁCZ IRMA

TÓTH MIKLÓS

CSUDÁKY LÁSZLÓ

HÁJOSKA ZOLTÁN

PÁLFY BÉLA

KLEIN MÁRTON

FÜLÖP JOLÁN

POLLÁK ERŐSE

SZÉKELY MARGIT

CSÁMK ISTVÁN

ABEREC SZASZI M. KIR. ÁLLAMI GIMNAZIUM 1942-BEN VÉGZETT NŐVENDÉKEI 1952-BEN TÁJÉKOZUNKI

KLEINMÁRTON

MORVAI

DEBRECZENI

GÁBOR

DÖRMÖSI

SZABOLCSI

BENICHAND

ZÁDOR

ÖTVÖS

BECSI

TÓTH

LOVAS

DEMÉNY

VARGA

PATAKY

CSEREPESE GYULA
IGAZGATÓ

PÉTERFI ZOLTÁN
OSZTÁLYFŐNÖK

TÓTH LÁSZLÓ

SOLTI

TÓTH

UJVÁRI

TÓTH ANTAL

GÁBOR ISTVÁN

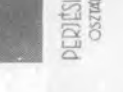
SZÉKELY

TURCSÁNYI

CSEREPESE GYULA

PÉTERFI ZOLTÁN

UJVÁRI

VARGA

DÖRMÖSI

HORVÁTH

HUSZÁR

WOLF TIBOR

FENCSIK

KASZOVITS

ECSY

CSEREPESE GYULA

GÁBOR ISTVÁN

TÓTH SÁNDOR

HUDÁK ISTVÁN

SZABÓ

SALAMON

BALOGH

KÁLMÁN

KOMÁROMI

KÁRMÁN

ECSY

CSEREPESE GYULA

SPICZ

BRUN

ELEK

MÉSZÁROS

SALAMON

CSEREPESE GYULA

ABERECSZASZINKIRALLGIMN.1942BEN VÉGZETT NŐVÉNDEKEI.

LENGYEL JÁNOS

CSUDAKY LÁSZLÓ

SZANCSAI GUSZTÁV

OZORAI FERENC

PERJESI ZOLTÁN

FODOR DÉNES

ZAF LÁSZLÓ

TÓTH MIKLÓS

REGÉLE MÁRIA

SZABO MÁRIA

BÁNYÁSI ILONA

RÄTZ MÁRIA

GÁNA ERZSÉBET

SCHMIDT ANNELA

GOMBAY KATALIN

ZIPPERER MÁRIA

CSEREPESE GYULA

ANTAL MARGIT

CSEREPESE GYULA

DORKA ADEL

PAPP GABRIELLA

MARÓTI GIZELLA

BODOKY ÉRT

HÜLLING ZSÉNIA

FÜREN ÉVA

BECSE ISTVAN

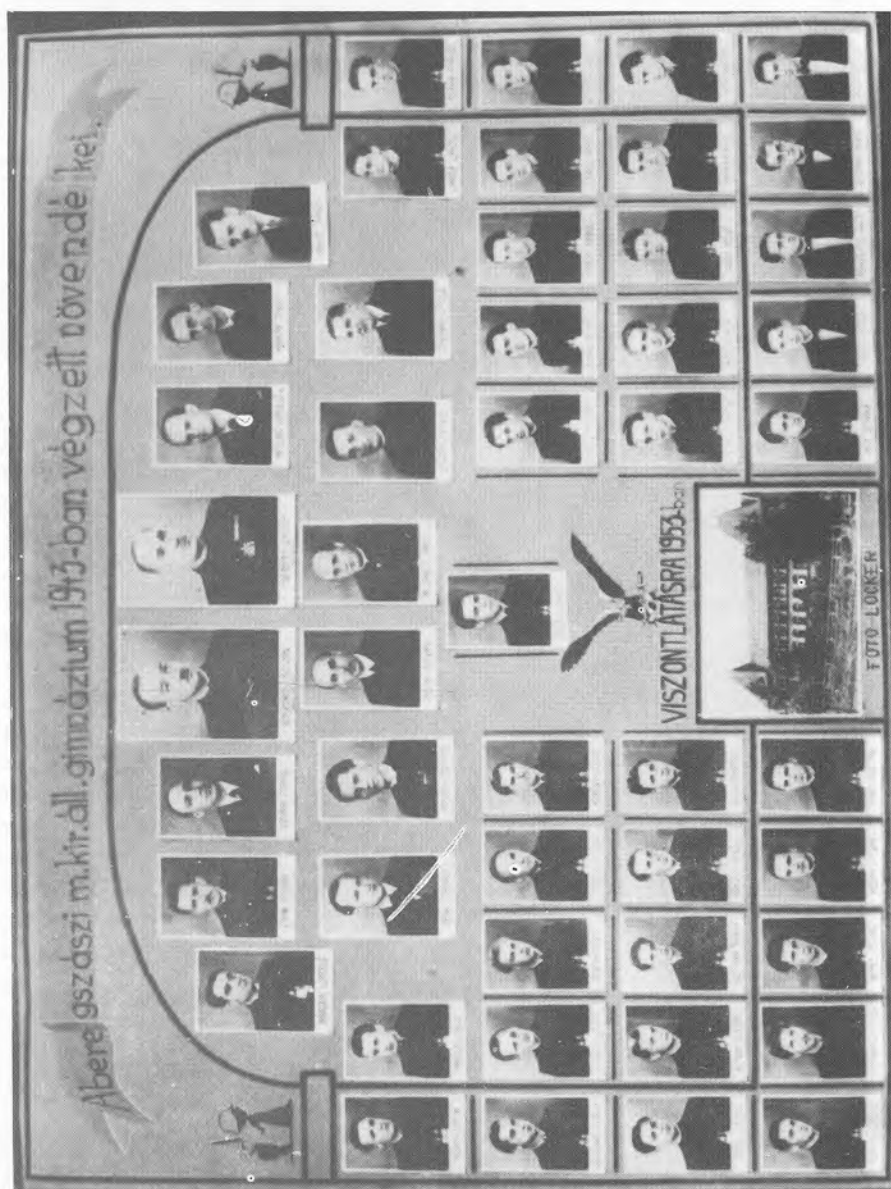
MOHÁCSY MÁRIA

KLEIN MÁRIA

LŐRINCZ FÉNYKÉPESLETE BERECSZASZ

Az 1943-ban érettségizett fiúosztály tablója

A BERECSÁSZIMKÁLLÉÁNYGYMÁZÍUM 1943-BAN VÉZÉTT NÖVÉNDÉKEI.

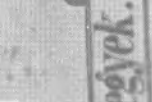
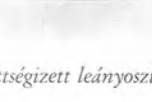
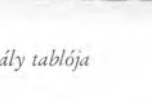
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS
 ISTVÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS	 ZOLTÁN JÁNOS

FOTO LOCKER

Elmegek ömegyek, messze útra megyek.

Az 1943-ban érettségizett leányosztály tablója

A TANULÓK TEVÉKENYSÉGE AZ ISKOLAI ÓRÁKON KÍVÜL

ISKOLAI ÜNNEPÉLYEK

Egy kisvárosban, ahol egyetlen középiskola működik, ünnepélyei városi eseménynek számítanak. Így volt ez kezdetől Beregszászon. A szokásos műsoros rendezvények (tanévnnyitó, tanévváró, diáknapok, nemzeti ünnepek) sorából kiemelkedett a honfoglalás ezredik évfordulója alkalmából rendezett megemlékezés 1896. május 9-én. Erről a Bereg című helyi lap így számolt be:

„Az ezredéves iskolai ünnepségek sorát városunkban az állami reáliskola a vármegyeház nagytermében nyitotta meg. Reggel 8 órakor az intézet növendékei nemzeti színű jelvényekkel s érmekkel feldíszítve a templomokba vonultak, háládozó istenítisztelettel nyitván meg az ünnepélyt. Onnan a növendékek tanáraikkal együtt az intézet helyiségébe vonultak vissza, honnan az állami reáliskola növendékei nagyobb terem hiányában a vármegyei székház nagytermébe vonultak nemzeti színű zászlók alatt s jelvényekkel, négyes sorokban. Ott már nagyszámú érdeklődő női és férfi közönség volt jelen szülőkből és a meghívott testületekből, részint a szépen díszített termekben, részint a karzaton. Az ünnepély a „Hymnus” énekletével kezdődött, melyet az intézet növendékei teljes lelkesedéssel adtak elő. Majd *Orlovsky István* igazgató tartott szép megnyitó beszédet, mely után a növendékek kara az „Isten dicsősége” c. buzgó éneket adta elő. *Kabácsy Ernő* IV. oszt. tanuló szép hangsúlyozással, csengő hangon szavalta Bajza József „Ébresztő” c. költeményét. Ezután ünnepi alkalmi beszédet tartott *Nyers Károly*, az Intézet történelemtanára, mely szépen ölelte fel Magyarország ezredéves történelmének főbb vonásait, s lelkesítette az ifjakat a hazaszeretetre. „Magyar dalok” előadása követte ezt ismét az ifjúsági kar által és zongorajáték: *Benda Kálmán* III. osztályos intézeti növendék hatásosan adott elő Faustból egy részletet. Majd *Bakó Béla* IV. o. növendék szavalta el szép hatással Szabolcska Mihály „Ezer év határán” című szép költeményét. Befejezte az ünnepélyt *Orlovsky István* igazgató lelkes záróbeszéde, ki az ünnep emlékére 200 koronás alapítványt tett a magyar történelemben évenként legkitűnőbb tanulók jutalmazására, mely után az intézeti növendékek kara „Induló”-t zendített rá, majd a „Szózat”-ot adta elő lelkesedéssel. Lelkes hangulat uralkodott a növendékek és a közönség között, mely tö-

meges megjelenés által élénk érdeklődést mutatott a fejlődő intézet ügyei iránt. — Elismerést érdemelt az ünnepély rendezéséért az intézeti igazgatón kívül különösen Szőke Béla intézeti hitoktató, ki amellet, hogy egész éven át minden díj nélkül fáradozik az intézeti növendékek zenei kiképzésén, nem sajnált sem időt, sem fáradságot, hogy az énekrészeket a növendékeknek betanítsa. Valóban méltó ő a szülők és a növendékek hálijára s elismerésére.”

Nemcsak erre az ünnepélyre érvényes az igazgató értékelő megállapítása: „Intézetünkre nézve ezen ünnepélyt s az ez alkalommal tanúsított általános érdeklődést, az ünnepségünkön való ily impozáns részvételt rendkívül becses jelenségnek tartom, mert meggyőződése, hogy a hasonló események iskolánk nevelő hatását fokozni s az iskola és a szülői ház közötti kapcsolatot erősíteni s szorosabbra fűzni s a hazafias érzület felkeltésére és ápolására irányzott törekvéseinket növendékeinkre nézve maradandó becsűekké tenni vannak hivatva.”

Hasonlóan nagyszabású ünnepség keretében avatták fel 1902 októberében az iskola új épületét. Mellőzve az ilyen alkalmakkor szokásos hivatalos beszédekből vett részleteket, néhány szakaszt idézünk Kosári Istvánnak, a Gimnázium magyar-latin szakos tanárának erre az alkalomra írt, a kor szellemére és hangulatára jellemző Óda című verséből. Az avatóünnepélyen elmondta Legeza Jenő VIII. osztályú tanuló.

*Tündérképet fest rónánk délibábjá,
Szépet, miként a tiszta ideál;
És dőre mégis, aki abban látja,
Hogy ifjú álma ott valóra vál'.
Az álom más és más az ész tudása. . .
Nem hinni, — tudni a bölcsök szokása.*

*Az embereknek nyüzsgő áradatja
Kenyért keres az élet versenyén.
Kevés, kinek a lelkét áthatja
Egy eszme és egy szentebb érzemény:
Serény munkával, mely erőt aczélez,
Tudásért törni fel a messze célhoz.*

-----
*Levett kalappal néma csendben állunk,
A múzsák lelke szállt most ide le;
A szentelt berkek titka van mi nálunk,
E hely s ez űr érzéssel van tele.
A bölcs Apolló kedvezése érje,
Kik templomot emeltek nagy nevére.*

*A gyarló nagyság tán attól ha fél,
Hogy elpusztulnak büszke szép vetési
S dicső nevét elsöpri majd a szél:
Emlékeztét ércbe, kőbe vési;
De ki oltárt emel a szívnek s észnek,
Tettei annak el sosem enyésznek.*

A csehszlovák korszak iskolai ünnepélei szerényebb keretek közt folytak. Évenként megemlékeztek a Csehszlovák Köztársaság kikiáltásának évfordulójáról, az ünnepségek műsorába néha magyar költeményeket is fölvéve. Így pl. 1936-ban a gimnázium énekkara Petőfi Honfidalát adta elő, s elhangzott Komjáthy Jenő: A börtönből c. költeménye is. A cseh kultúra kiemelkedő képviselői (Jan Amos Komenský, Smetana, Dvořák) és a világirodalom nagyjai (Horatius, Goethe) mellett megemlékeztek a magyar irodalom nagyjairól is: 1931-ben Kazinczy Ferenc halálának 100., 1932-ben Arany János halálának 50. évfordulóján rendeztek iskolai ünnepélyt.

Az 1938 utáni magyar korszakban a hagyományos nemzeti ünnepek (március 15., október 6.) kerültek előtérbe, minden év november 9-én megemlékeztek Bergrészászfelszabadulásáról, 1941-ben Széchenyi, majd Katona József születésének 150. évfordulójáról. 1941. május 10-én tartották meg első ízben a búcsúzó nyolcadik osztályok nagyszabású, iskolai kereteket túllépő ballagási ünnepélyét. Erről dr. Bellyei László tanár így emlékezett meg a Kárpáti Magyar Gazda c. helyi lapban:

”A ballagás néven ismert szép diákünnepség ebben az évben sikerült gimnáziumunkban a legszebben. A cseh időkben nem volt szokásban ez a szép diákbúcsú, az első két magyar évnek pedig még nem volt hagyománya. Most május 10-én sok könnyes diák és felnőtt szem hirdette, hogy mégis szép dolog a nyolc évig tartó diákélet, és elszorul a diákszív, amikor az ifjúság ezer szép emlékétől egyszerre búcsút kell vennie.

Először történt a felszabadulás óta, hogy a ballagást nagyobb számú közönség is végignézte. A harmadik tanítási óra után hosszú csengetés búcsúztatta az öregdiákokat. A tanári kar, a közönség az udvaron várakozott és egyszerre az iskolaépület udvarra nyíló kapujában feltűntek a nyolcadikos leányok. Szép lassan, párosával lépkedtek, fejükön diáksapka volt, s egyforma fehér blúzba és sötétkéék szoknyába voltak öltözve valamennyien. Kezükből tulipánt tartottak, hátukon pedig jelképes kis batyukat hoztak. A batyukban, annak jeléül, hogy hosszú útra indultak, egy darab kenyér, egy-egy papucs és egy fillér volt. Utánuk komolyan és katonásan a sötét ünneplőbe öltözött fiú nyolcadik osztály menetelt.

Elöl a gimnáziumnak még a békeidőkből megőrzött hatalmas nemzetiszínű zászlaját vitték. Mikor a nyolcadikosok megjelentek, a leányifjúság nevében Szabó Mária, a fiúk nevében Turtóczky Sándor búcsúztatták a távozókat. A nyolcadi-

kosok részéről Györke Zsolt és Valla Irén köszönték meg a hozzájuk intézett szavakat. A tanári karból a fiúkat Csánk István, a lányokat Pálffy Béla tanár búcsúztatta. A beszédek elhangzása után következett az ünnepség egyik legmegkapóbb része. Egry Árpád hetedikes tanuló Haydn gyönyörű díszjelét fújta, miközben a nyolcadik osztály katonai formaságok közepette adta át a gimnázium zászlaját a VII. osztálynak, jelezvén, hogyha az osztályok évenként változnak is, a zászló és a szellem ugyanaz marad. A zászló előtt díszmenetben vonult el az egész ifjúság. Végül a nyolcadik osztály a „Ballag már a vén diák” éneklése közben búcsút vett az intézettől, és elindult a város felé. Csánk István osztályfőnököket közrefogva zenekíséret mellett, diáknóták, csárdások éneklése közben vonultak végig diákságuk kedves városának főbb útvonalain.”

Még néhány évfolyam hasonló ünnepélyességgel búcsúzott el iskolájától, amelyben a nyolc osztályt sikerrel elvégezve serdülő ifjúból felnőtté érett. A szerencsétlenül befejeződött II. világháború egy időre megszakította ezt a szép diák-hagyományt.

A magyar tannyelvű Kossuth Lajos Középiskola tanáraitra és diákjaira vár a feladat, hogy kialakítsák a nevelő hatású ünnepségeik új rendjét, amely korunk követelményeihez igazodva, de a nemzeti önismeretről el nem feledkezve emlékeztessé tudja tenni az iskolapadban eltöltött, néha hosszúnak tűnő, a valóságban azonban gyorsan elröppenő éveket.

ÖNKÉPZŐKÖR

A Petőfi Sándor nevét viselő önképzőkör csaknem egyidős a gimnázium új épületével. Működéséről az első beszámolót az 1903/04. évi értesítőben találjuk. Tanárelnöke — az 1905/06. tanév végéig — Gedai József. Tőle Korpás Ferenc, majd 1911-ben Szász József vette át ezt a tisztséget. Az önképzőkör az 1913/14. iskolai év végéig működött.

Az ifjúság élénk kulturális érdeklődését és munkásságát tanúsítja, hogy gyakran a környező falvakban is irodalmi műsorokat mutattak be. Az önképzőkörével rokon tevékenységet folytatott az iskola színjátszó és táncsoportja is.

Hét esztendei szünet után a Fehérgyarmaton működő Beregszászi M. kir. Állami Gimnáziumban elevenítették fel a Petőfi önképzőkört Úr Márton, majd Révfy Zoltán tanár irányításával.

A csehszlovák korszak elején ez a tevékenység szünetelt, de az 1931/32. tanév második felében a szülők kívánságára — Román József tanár vezetésével — újra életre hívták a régi ifjúsági önképzőkört, megőrizve a hagyományokat Petőfit választva névadóul. Jelmondatuk pedig: „Légy becsületes, művelt és magyar!”

A kör tagjai irodalmi, tudományos és művelődési kérdésekről tartottak előadásokat, felolvasásokat. Szavalatok, ének- és zeneszámok is elhangzottak a gyűlése-

Ünnepélyes átnevezés 1941-ben. A hirtendőkés aládérok átvesszője az iskolai hőmizett zászlóját brácsázó nyolcadikos társaságtól

Tisztelet a hősi emléke előtt. A dolhogón Brenner Sándor és Szabó Sándor emléktáblát ad elő.

Ballagó diákok búcsúja az iskolától. . .

. . . és a várostól (1941)

Diáklányok táncsoportja 1930-ban

1939. *Alexius* című drámájának szereplői a római katolikus kultúrházban. Középen Tóth Miklós hitoktató, az előadás szervezője. Főszereplők: Szótér István, Leskó Elvira, Gera József

1941. Kisfaludy Károly *A kérők* című vígjátékának szereplői: Varga Imre (Ferenc), Kottek Pál (Hősvár), Keisz Kázmér (Károly), Kaszonyi Katalin (Máli), Kerényi Gyula (Baltafy), Leskó Elvira (Lidi), Benda István (Perföldy), Keisz László (Vilhelm), Szótér István (Széllázy), Rácz Márta (Margit), Vascsak Sándor (Tamás), Veress Szabolcs (János)

A szóránymagyarságot látogató regőcsoport 1943-ban. Tagjai: Orosz László, Géczy Tihamér, Balla Zsigmond, Tárczy László, Holozsy Károly, Thill Anna, Jóni Erzsébet, Koszorús István vezetőtanár, Báthory Katalin

ken. Mint az 1936/37. évi beszámolóban olvashatjuk: az előadásokat követő bírálatokban és vitákban meglepő volt a fiatalok határozott fellépése.

A tanév végén — mivel Román József nyugdíjba vonult — *Orosz György* vette át a kör vezetését. A vitaszellem még nyíltabbá vált, ez azonban arra vezetett, hogy a felsőbb tanügyi hatóság az önképzőkör működését politikailag veszélyesnek minősítette és betiltotta. A felszabadulás után 1939. február 12-én alakult meg a fiúk önképzőköre. Elnökké *Váczy Ferencet* választották meg, tanárelnök *dr. Zapf László* lett, a természettudományi szakosztály vezetője *Szokolczai Gusztáv* tanár. A leányönképzőkör február 19-én alakult meg *Ambró Mária* tanárelnök vezetésével. Ifjúsági elnökké *Benda Máriát* választották. A természettudományi szakosztály vezetésére *Kövér Erzsébet* tanárnőt kérték fel. Az önképzőkör alakuló gyűlésein *Kontros Endre* igazgató ismertette a Rendtartásnak az önképzőkori munkára vonatkozó előírásait, melyek közül a legfontosabb az, hogy legalább két szakosztálynak kell működnie, nevezetesen az irodalmi és a természettudományi szakosztálynak. Az alakuló gyűléseken felolvasták a Madách Imre önképzőkörnek a felvidéki önképzőkörökhöz intézett kiadványát.

A Petőfi önképzőkört *Váczy Ferenc* elnök, *Péter István* jegyző és *Hudra Lajos*, a bírálóbizottság elnöke képviselték a magyarországi középiskolai önképzőkörök budapesti kongresszusán, ahol *Váczy Ferenc* részletes beszámolót tartott azokról a harcokról, melyeket a gimnázium ifjúságának túlnyomó többsége a cseh uralom idején vívott a magyar nemzeti szellemű nevelés érdekében.

A fiú- és leányönképzőkör nagyszabású közös márciusi ünnepséget készített elő a Kárpátaljai Magyar Kultúregyesület beregszászi szervezetével együtt március 14-ére, ez az ünnepség azonban a közbejött események miatt elmaradt (a Kárpátalja megszállására induló katonaság ideiglenesen igénybe vette az iskola épületét).

Az önképzőkörök vezetősége április végén jelíges pályázatot írt ki a tagok részére. A pályázatok eredményét a fiú- és leányönképzőkör közös ünnepi évzáró ülésén hirdették ki a vezető tanárok. A pályázat első tétele volt: „A beregszászi diákok élete a felszabadulás előtti hónapokban”. Ennek kidolgozásával az első díjat *Benda György* VII. B. oszt. tanuló nyerte el, *Kampó Magda* IV. B. oszt. tanuló dolgozata dicséretben részesült. A novellapályázaton az első díjat *Galló Árpád* VI. A. oszt. tanuló nyerte el, „Egy kis ital mellett” című novellájával, *Reiter Magda* IV. B. oszt. tanuló „Kacagó nap és síró vitézek” c. novellája dicséretben részesült. Ugyancsak az évzáró gyűlésen tartották meg az áprilisban kiírt szavalóversenyt. A fiúpályázók Berzsényi „A magyarokhoz” c. ódáját adták elő. Az első díjat *Füzési István* VI. A. oszt. tanuló, a második díjat *Györke Zsolt* VI. A. oszt. tanuló nyerte el. A lányok Kozma Andor „Idill” című költeményét szavalták el. A kitűzött díjat *Jászay Judit* VII. B. oszt. tanuló nyerte el, *Báthory Pálma* VII. B. oszt. tanuló szavalata dicséretben részesült.

A következő években az önképzőkori munka egyre nagyobb érdeklődés mellett folyt. A tanárelnöki tisztséget mindig a VIII. osztály magyar irodalmi óráit

vezető tanár töltötte be. 1939/40-ben *dr. Bellyei László* (tanárelnök) és *Benda György* (ifjúsági elnök), 1940/41-ben *Ozorai Ferenc* és *Györke Zsolt*, 1941/42-ben *Perjesi Zoltán* és *Turtóczky Sándor*, 1942/43-ban *Koszorús István* és *Orosz László*, 1943/44-ben *dr. Bellyei László* és *Tárczy László* irányította a kör munkáját. A kéthetenként tartott üléseken számos kitűnő előadás, szép szavalat, színvonalas bírálat hangzott el. 1940-ben megalakult *dr. Mihályi Ferenc* tanár vezetésével az önképzőkör fotóköre is. Ennek irányítását Mihályi Ferenc távozása (1942) után *Csánk István* tanár vette át.

A leánytagozat 1939 februárjában alakult önképzőkörre Zrínyi Ilona nevét vette fel. 1939/40-ben *Ambró Mária* (tanárelnök) és *Krüzselj Erzsébet* (ifjúsági elnök), 1940/41-ben *Fodor Mária* és *Kiss Erzsébet*, 1941/42-ben *dr. Urbánné Fodor Mária* és *Gadácsy Katalin*, 1942/43-ban *Deákné dr. Bartha Katalin* és *Palocsay Zsuzsanna* (az irodalmi szakosztály elnöke), valamint *Leskó Elvira* (a természettudományi szakosztály elnöke), 1943/44-ben *Bátori Ilona* és *Tomcsik Ilona* vezette.

Már 1939-ben fő célként határozták meg a falu életének, munkájának, népszokásainak és a legújabb irodalomnak a megismerését. Ebben a szellemben, főként 1942/43-ban, a népi írók műveivel foglalkoztak, s állandó műsorszámként szerepelt üléseiken egy-egy csokor népdal. Szavalatokkal, népdalok éneklésével színesítették az ÉMKE beregszászi szervezete népművelő előadásainak műsorát. Ugyancsak az ÉMKE felhívására *Deákné dr. Bartha Katalin* és *Kissné Süle Magdolna* tanárnők vezetése alatt regőscsoportot alakítottak, műsorokat adtak a ruszin többségű falvakban élő szórványmagyarok számára. A regőscsoport munkájába *Koszorús István* tanár irányításával a fiútagozat Petőfi önképzőkörének tagjai is bekapcsolódtak.

A fiú- és leányönképzőkör vállalkozásának tekinthető az 1941/42-ben indított Együtt, a gimnázium ifjúsági lapja. Tanárszerkesztői *Deákné dr. Bartha Katalin* és *dr. Bellyei László*, az ifjúsági szerkesztőbizottság tagjai: *Balyó Mária*, *Kampó Magda*, *Pataky István*, *Turtóczky Sándor* és *Ungcsertési (Wolf) Tibor*.

A GIMNÁZIUM CSERKÉSZÉLETE

1912-ben amerikai kezdeményezések nyomán Európában is megalakult a cserkészszövetség. A cserkészlet célja világszerte az volt, hogy az elvárosiasodás kedvezőtlen hatásait ellensúlyozza, testben és lélekben erős ifjúságot neveljen.

Az ifjúsági élet középpontjába a természet szeretetét és a szabad, bátor, ügyes, leleményességre szoktató táborozást állította. A táborozás során a cserkészek megtanulták az egymásra utaltságban a pájtás tudásának, segítségének megbecsülését, a szabad, a természetes élethez szükséges ismereteket és célszerű fogásokat.

Szellemében a cserkészlet udvariasságra, kötelességtudásra, becsületre, gyengédségre nevelt, és a „jellemes ifjú” eszményképet rajzolta meg tagjai számára. A fe-

gyelmező életszabályok megtartásával és a tiszta lelkiismeret kiépítésével előkészítette az ifjakat a felnőttéletre, a család, a haza iránti kötelesség vállalására. Ennek minden alapelemét tartalmazta a cserkész-tízparancsolat, amely egészséges életszemléletre, az embertársak megbecsülésére, a napi jótett keresésére figyelmeztette azokat az ifjakat, akik önként csatlakoztak ehhez a közösséghez. A cserkészcsapat tagja csak az lehet, aki előzetes ismeretek alapján fogadalmat tesz a cserkészszövekre, és akit cserkésszé avatnak.

CSERKÉSZTÖRVÉNYEK

1. A cserkész egyenes lelkű, és feltétlenül igazat mond.
2. A cserkész bíven teljesíti kötelességét.
3. A cserkész ahol tud, segít.
4. A cserkész minden cserkészti testvérének tekint.
5. A cserkész gyöngéd másokkal, szigorú magával szemben.
6. A cserkész szereti a természetet, jó az állatokhoz, és kíméli a növényeket.
7. A cserkész fellebvalóinak jó lélekkel és készségesen engedelmeskedik.
8. A cserkész vidám és meggondolt.
9. A cserkész takarékos.
10. A cserkész testben és lélekben tiszta.

Beregszászon a magyarországi cserkészcsapatok megalakulásával csaknem egyidőben, az 1913/14. tanévben alakult meg az első cserkészcsapat. Kifejlődését a háború kitörése megakadályozta és több évre visszavetette.

Trianon után 1924-ben a svéd cserkészek kezdeményezésére a londoni Nemzetközi Iroda engedélyezte, hogy a legyőzött államokban is alakulhasson cserkészlet, és csatlakozhasson a nemzetközi szervezethez. Ekkor a csehek engedélyezték a szlovákiai és kárpátaljai magyar csapatok szervezését. Megalakult a Kárpátaljai Cserkészszövetség (Svaz Skautu Podkárpatzská Rusz), majd ezen belül a magyar alosztály, amelynek tagja lett a beregszászi gimnázium Bagoly fiú- és Havasigypár leánycsapata. A két jól működő gimnáziumi cserkészcsapat az idők folyamán a kárpátaljai cserkészéletnek szinte vezetőjévé vált. Parancsnokai Kaminszky László, tanár, Kvakovszky László polgári iskolai igazgató, majd dr. Zapf László tanárszemélyében jelentős szerepet töltöttek be az alosztály irányításában.

A beregszászi magyar gimnáziumnak három cserkészcsapata volt:

— a 603. sz. Bagoly fiúcserkészcsapat; később Esze Tamás nevét vette fel;

— a Kadimah vegyes (fiú- és leány-) csapat;

— a Havasigyopár leánycserkészcsapat; később Hungária néven működött.

A csapatok egységes egyenruhát viseltek, megkülönböztetésül más-más színű nyakkendőt használtak. A Bagoly csapat színe zöld, a Kadimahé fehér-kék, a Havasigyopáré barna volt. A kárpátaljai magyar cserkészek kalapjuk mellé árvalányhajat tűztek.

A Bagoly fiúcserkészcsapat az 1923/24. tanévben alakult 60 taggal, *Haba Ferenc* és *Zavilla Viktor* tanárok vezetésével. Az ünnepélyes cserkészavatót 1924. február 17-én és május 18-án tartották. Mint az évkönyvben olvashatjuk, az avatás előtt álló cserkészfiúk lázasan dolgozó önképzőkörhöz hasonlítottak. Hetenként volt őrsi összejövetel, és ilyenkor serény szellemi önképzéssel készültek a cserkészvizsgákra. Többen a cserkészirodalom terén is tevékenykedtek. Tollukból számos cikk és vers jelent meg különböző lapokban.

A rendszerint szombat délutánonként tartott csapatgyűlések az őrök közti vetélkedéssel, szórakoztató műsorokkal, népdalok közös éneklésével jó hangulatban teltek el. Emellett jutott idő a szívesen hallgatott ismeretterjesztő előadásokra, emlékek elbeszélésére is. A tavaszi és a kora őszi hónapokban a csapatösszejöveteleket kirándulással kapcsolták össze, az iskolai szüneteket többnapos túrákra is kihasználták. Így például 1925 májusában Kárpátalja legmagasabb csúcsának, a 2061 méteres Hoverlának a megmászására vállakoztak. A következő évben egy májusi hétvégét a beregszászi Nagyhegyen felállított táborban töltötték. Az egy-két hetes nyári táborozásra felkészítő hétvégi táborok a következő években is folytatódtak. 1928-ban Gát mellett a munkácsi cserkésztestvérekkel rendeztek közös szombat-vasárnapi tábort, majd a Borzsa duzzasztójánál ütötték fel sátraikat.

A táborépítés gyakorlati ismereteit a fiúk tehát megszerezték, a hosszabb táborozásnak viszont meg kellett teremteni az anyagi feltételeit. Nagy értékű felszerelésre (sátrakra, szerszámokra, konyhai és egészségügyi berendezésekre) volt szükség, továbbá a személyes költségeket sem tudta minden szülő vállalni. Már pedig a lelkes, jól képzett cserkészpajtás nem maradhat ki a táborozás örömeiből. Ezért évről évre előadást, bált vagy gyűjtést rendeztek a táboralap javára. E rendezvények sorában feltétlenül meg kell említeni a Kadimah cserkészeivel 1929 májusában közösen rendezett magas színvonalú cserkészestet. Ez adott alkalmat a cserkészeknek első nyilvános fellépésére.

Általában elmondhatjuk, hogy a város társadalma mindig nagy szeretettel fogadta a cserkészek minden megmozdulását, és anyagilag is támogatta a csapatokat. A tábor építményeihez szükséges fűrészárut például a fakereskedő *Bartha testvérek* ajándékként kapták.

Az első nyári tábor merész vállalkozás volt. 1926. július 12. és 19. között *Zavilla Viktor* parancsnok vezetésével a máramarosi Néreznicén telepedtek le, majd

tovább vándoroltak a Tisza forrásához. Onnan háromnapos táborozás után Kőrösmezőre mentek, ahonnan vonaton tértek haza. A következő nyáron Ungvár közelében töltötték július első felét, 1928-ban pedig a kovászlói várrom udvarán ütték tanyát.

Külön említést érdemel az 1929. évi tábor. Ebben az évben a csapat ugyanis a július 1-jétől 19-éig terjedő időt *dr. Szerényi Ferdinándnak*, a Kárpátaljai Cserkészszövetség alosztályparancsnokának vezetése alatt a szövetség közös táborában töltötte. Itt Kárpátalja összes cserkészei (csehek, ruszinok, magyarok és zsidók) együtt voltak. Mindegyik nemzet fiai külön-külön táborban voltak elhelyezve. A magyarok táborában, amelyet *Papp Simon* és *Haba Tibor* vezetett, *Török Ferenc* főszakács segédletével, részt vett két munkácsi és két tiszaujlaki magyar cserkész is. A fiúk itt kellemes fürdőzéssel és játékkal töltötték el az időt, minden este volt táborút, amely mellett énekkel, mesemondással és szavatokkal szórakoztak.

Új fejezetük kezdődött a táboroknak. Egyrészt azzal, hogy 1930-tól három éven át a Bagoly csapat saját birtokán, a Nagyborzsova határában, a Borzsa bal partján elterülő Cserkészparkban állította fel sátrait, másrészt azzal, hogy a házigazdához Kárpátalja más helyeiben működő magyar csapatok tagjai is csatlakoztak. Innen ered a „nagy-tábor” elnevezés.

Az 1930. évi borzsovai táborról az évkönyv a következőket jegyzi meg: „... (itt) a duzzasztó vize teszi a fürdőzést valóságos élvezetté. . . Segéllyel táborozott 23 cserkész, saját költségén 8. A nyári tábor igen sok vendég kereste föl; még berlini vendég is volt, egy nagy újság riporterének személyében. A tábor parancsnoka Haba Tibor volt, aki immár a harmadik tábort vezette, fiatal korához képest szokatlan energiával és körültekintéssel. Erdemeinek elismerésül a Cserkész Szövetség kerületi parancsnokká nevezte ki.”

A csapatnak azonban nem lehetett az a célja, hogy a Beregszászról kerékpárral egy óra alatt elérhető birtokán leragadjon. A következő években távolabbi táborhelyeket jelölt ki, egyetértve az ungvári, munkácsi, csapi, tiszaujlaki, nagyszöllősi, técsi magyar ifjakkal és az ugyancsak Beregszászon működő, Sas nevet viselő iparos-cserkészcsapat tagjaival.

A sort 1933-ban a Rozsnyó melletti Krasznahorka nyitotta meg, majd az Igló közelében fekvő hernád-parti Létánfalva, 1935-ben pedig a Szolyva melletti, ásványvízforrásairól nevezetes Luhi következett. Ez volt a visszaemlékezések szerint a csapat történetében a legsikeresebb tábor. Nemcsak a csodálatos környezet és az a körülmény tette emlékezetessé a vakáció első heteit, hogy egyidejűleg a Havasigypár leánycsapat is a közeli erdészházban táborozott, hanem a csapat fiatal parancsnokainak, *dr. Jantsky Bélának*, és *dr. Zapf (Bellyei) Lászlónak* egy új kezdeményezése, az „Erdei Iskola.” A lelkes fiatal tanárok, akik már diák korukban is tagjai voltak a csapatnak, a szórakozás, sport, játék és pihenő közé helyismereti, néprajzi, a magyar kisebbség helyzetével, kulturális életével, a cserkészetre háruló feladatokkal foglalkozó előadásokat is beiktattak. A sikeres programról

a Prágai Magyar Hírlap vasárnapi képes mellékletében terjedelmes riportot közölt.

A tervezett két hét vége felé járva senki nem kíváncszott haza. Ezért a csapat Szolyván műsoros előadással és bállal egybekötött cserkésznapot rendezett. A bevételből egy héttel meg tudták toldani a táborozást.

Ettől az évtől kezdve a lánycsapattal együtt rendezték meg a nyári tábor. A lányok elszállásolására többnyire a kijelölt község iskoláját szerezték meg.

1936-ban Bustyaháza mellé mentek táborozni a magyar cserkészek, a Tisza és a Talabor összefolyásánál keletkezett kies szigetre. Ez alkalommal is rendeztek cserkésznapot, a szomszédos, magyar lakta Visken.

A következő évben visszatértek Szolyva mellé, a Pinye partjára Szolocsin közepébe. Itt a szomszédságban a ruszin cserkészeknek volt állandó táborhelyük. Jó alkalom adódott sportversenyek, közös tábortüzek rendezésére.

A cseh időkben az utolsó nagytábor 1938-ban Iglófürdő mellett volt. Jól illett rá a „nagy” jelző. Minden addigi tábor közül a legnépesebb volt. Emlékezetes maradt a magas-tátrai és a lőcsei kirándulás.

Már az eddig elmondottakból is kitűnik, hogy a csapat nem önmagába zárkózó, hanem nagyon is nyitott életet élt. A saját rendezésű táborokon kívül küldötteinek útján más szervezetek meghívásának is mindig eleget tett. 1926-ban *Vass György*, *Haba Tibor* és *Popovits János* részt vett a prágai és brünni magyar főiskolás cserkészek által rendezett lipótószentiványi csapatközi táborozáson. Utána bejárták Liptó és a Magas-Tátra gyönyörű helyeit, megnézték Igló és Kassa nevezetességeit.

1928-ban a Rozsnyó közeli gombaszögi regőstáborba, a következő évben a szlovákiai magyar cserkészek vezetői táborába küldte el képviselőit a csapat. A prágai jamboreen 1930-ban kilenc válogatott cserkész képviselte gimnáziumunk csapatát, és nem csekély büszkeséggel említjük meg, hogy mind a gödöllői, mind a hollandiai világjamboree-nak volt beregszászi résztvevője.

Az magától értetődött, hogy a Bagoly csapat — karöltve a Havasigyopárral — népes küldöttségével vett részt a nagyszöllősi Sólóym csapat avatóünnepségén vagy a kaszonyi pajtások cserkésznapján. Emellett a cserkészlet szervesen beleilleszkedett a város és a környék társadalmi és kulturális életébe. A csapat regősei vasárnaponként sorra járták a környék falvait, mesedélután tartva a gyerekeknek, műveltségterjesztő előadásokat rendezve a felnőtteknek. Az 1926/27. évi gimnáziumi értesítő a Makkosjánosin rendezett előadásról a következőképpen emlékezett meg: „A kultúrától elmaradt faluban meggyújtották az emberi művelődés mécsesét, s a falusi szívekben megpendítettek egy húrta város felé.” Hasonlóan szép emlékeket hagytak a következő télen Nagybecsény, Bulcsú, Gát, Mezőhomok és Beregdéda kicsinyeinek és nagyjainak lelkében.

A csapat nyolc regőse 1929. november 8-án részt vett a Kárpátaljai Közművelődési Egyesület által rendezett akadémián. Bemutatták a közönségnek egy falusi

mesedélután műsorát. A sikeres előadásért a Kárpátaljai Cserkészszövetség főparancsnoksága dicséretben részesítette a szereplőket. Nem maradhat ki a felsorolásból a Nagyberegen 1937-ben a Magyar Internátus javára rendezett nagysikerű cserkésznap. (Erről bővebben az internátusról szóló részben emlékezünk meg.)

1931. június 11-én, a beregszászi népiskolák majálisán a kigyósi erdőben egy 24 tagból álló cserkészcsapat vett részt Orosz György tanár vezetésével. Ezenkívül ott találjuk a cserkészeket szinte minden egyházi, társadalmi, kulturális megmozduláson, hol mint rendezőket, hol mint díszalakulatok tagjait.

1929 áprilisában a városi önkéntes tűzoltóegyesület önálló részeként tűzoltóórs alakult. 1937/38-ban a cserkészeket bevonták Csehszlovákia légoltalmi szervezetébe.

A csapat parancsnoki tisztségét időközben Zavilla Viktortól *Hlavka Zdenko* tornatanár vette át. A főparancsnoki feladatokkal Haba Ferenc leköszönése után *Kaminszky Lászlót* bízták meg. Sokat segített a csapat munkájában *Zsurky József* református hitoktató és Orosz György tanár is. Nagy fellendülést hozott 1934-ben *dr. Jantsky Béla* és *dr. Zapf (Bellhey) László* bekapcsolódása a csapat irányításába. A cserkészmozgalom azonban a tanárparancsnokok mellé olyan ifjú vezetőket is ki-nevelt, mint a már említett Haba Tibor és Vass György, továbbá *Jantszky Jenő, Smer Ferenc, Mausinszky Károly, Török Ferenc, Stenczinger Sándor, Makuch Bertalan, Bertsik Géza, Gera Ferenc*, akiknek teljes felelősséggel gondjaikra lehetett bízni a csapat vezetését.

A cserkészlet népszerűségét mutatja, hogy a kezdeti hatvanas létszám, némi hullámzással ugyan, fokozatosan növekedett. 1934-ben 86, 1938-ban pedig már 105 tagról adnak számot a feljegyzések.

A gimnázium zsidó tanulói az 1930/31. tanévben *Halász Bernát* tanár felügyelete alatt Kadimah néven cserkészcsapatot alakítottak. A Bagoly csapathoz hasonlóan — gyakran vele együttműködve — télen elméleti kiképzéssel, előadások, teadélutánok, táncmulatságok rendezésével, a többi évszakban kirándulásokkal, táborozással töltötték szabad idejüket.

A csapat kilenc tagja már a megalakulás évében részt vett a prágai jamboree-n, négy cserkésze pedig a nyári szünidőben a francia zsidó cserkészek meghívására két hetet a normand tengerparton töltött. 1932-ben szervezői feladatokat is elláttak a kárpátaljai cserkészcsapatok beregszászi jamboree-ján. 1933-ban hattagú küldöttséget indítottak a gödöllői világjamboree-ra. 1938 júniusában részt vettek az Ungváron rendezett országos zsidó cserkésznapon.

Az említett vendégtáborozások mellett saját rendezésben 1931-ben a Szolyva melletti Luhi ásványvízforrásainál, a következő évben Kvasy (?) mellett, utána Zányka határában táboroztak. 1936-ban több csapattal együtt a Magas-Tátrába látogattak. A következő nyarat megosztva a Magas-Tátrában és a Szolyva környéki ásványvízforrások közelében töltötték. 1938-ban ismét Kvasy volt a tábor helye, az angliai vándorcserkészek sátrainak szomszédságában.

A gimnázium többi cserkészcsapatával együttműködve több sikeres előadást rendeztek. Leányaik a Havasigyopár tagjaival közösen főzőtanfolyamon vettek részt. Saját műsoros táncmulatságaik bevételét könyvtáruk fejlesztésére és szegény sorsú társaik támogatására fordították. A többi csapathoz hasonlóan részt vettek társadalmi megmozdulásokban, az állami ünnepekhez, rendezvényekhez valamelyest lojálisabban.

A csapat élén az 1936/37. tanévtől *Bárkányi Károly* és *Knöpsflerné Bródy Jolán* tanárok álltak. A létszám folyamatosan növekedett. A csapat megalakulásakor 70 tagot számlált. Összetétele 1933-ban 60 fiú és 35 leány, 1936-ban 65 fiú és 42 leány, 1938-ban 70 fiú és 50 leány.

Az 1938/39. év után a csapat működéséről az évkönyvekben jelentés nem szerepel.

A Havasigyopár leánycserkészcsapat *Kaminszky László* és *Govrikné Lábod Jolán* vezetésével 1930. április havában alakult meg. Ez volt az első leánycsapat Kárpátalján. A tagok száma 30. A lányok lelkesen fogtak hozzá a cserkészmunkához, tanultak, dolgoztak. Megszerezték felszerelésüket, s június közepén a fiúkkal együtt letették a cserkészfogadalmat.

A csapat saját otthonában háztartásvezetési, szabászati, és varrótanfolyamot rendezett, műsoros előadásokat tartott. A leánycserkészek rendszeresen kirándultak a város környékére, és a ritka növényvilágot szép herbáriumban gyűjtötték össze.

A Soli Deo Gloria Szövetséggel és a Mária Kongregációval együtt sikeres karácsonyi vásárt rendeztek, amelyen főként magyaros hímzetekkel vettek részt.

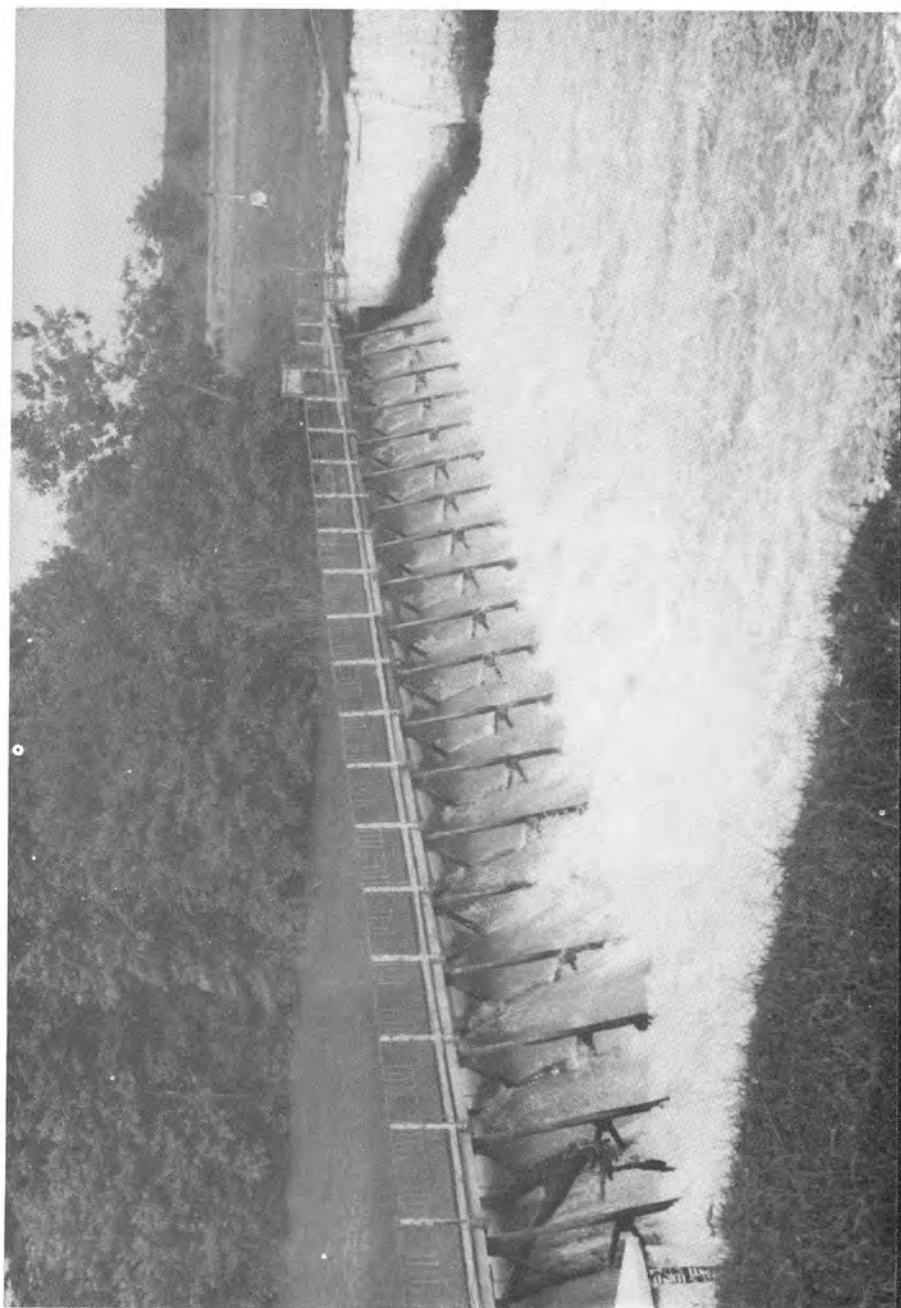
1931-ben a csapat vezetésébe bekapcsolódott *Flórián Magda* tanárnő. A virágneveket viselő családok (megfelel a fiúk őrseinek) bekapcsolódtak a Vöröskereszt munkájába. Elsősegélynyújtási és csecsemőgondozási tanfolyamot végeztek. Ezenkívül feldolgozták a magyar nagyasszonyok példamutató, nevelő életével kapcsolatos ismereteket. Műsoros Mikulás-estet és táncos teadélutánt rendeztek.

1934 elején a Bagoly csapattal Nagyberegen műsoros cserkészestet rendeztek, továbbá áprilisban közreműködtek a városi közkönyvtár Rákóczi-ünnepélyén.

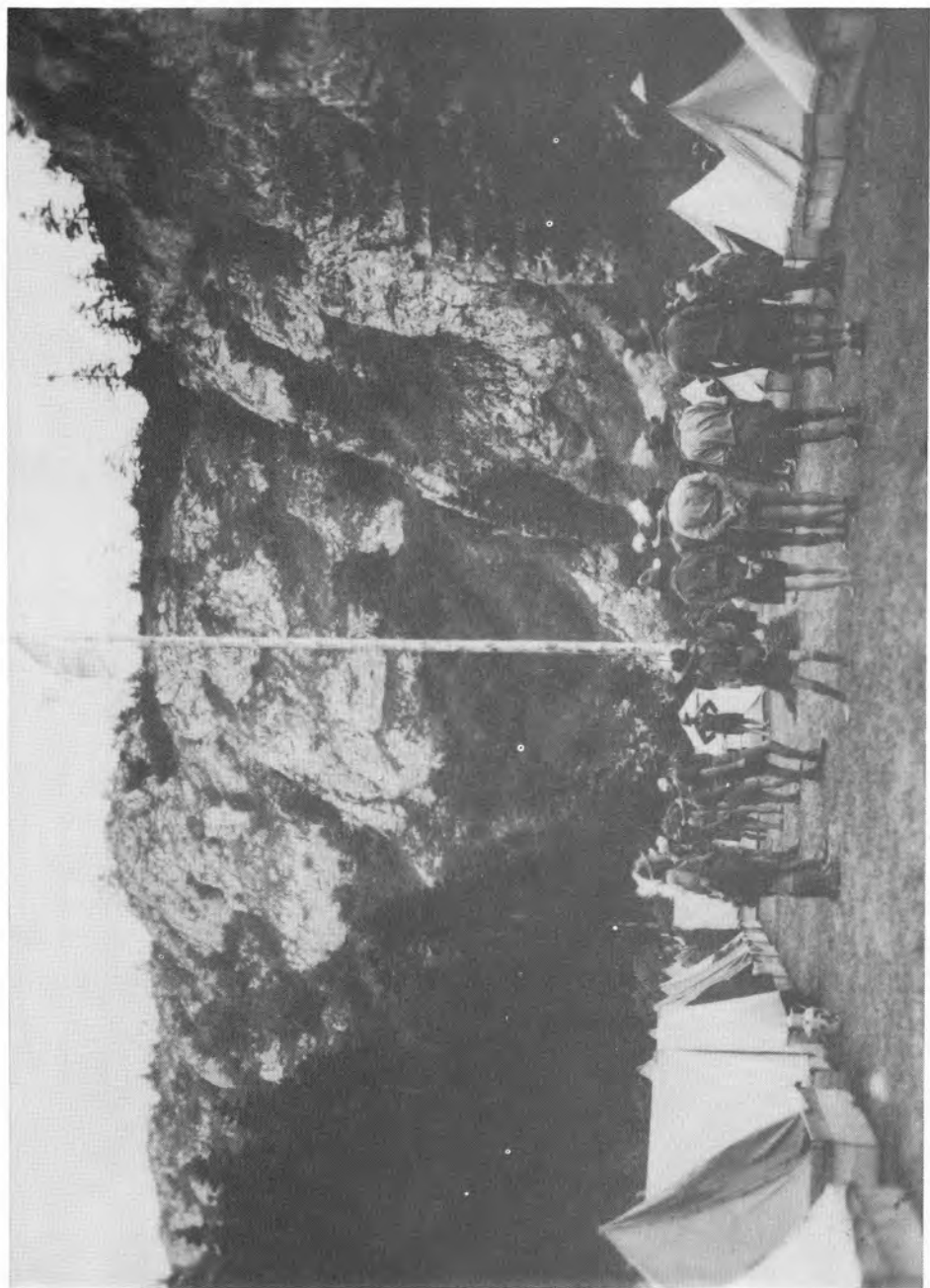
Az 1934/35. évben munkásságuk bővült a tornakörrel. Bekapcsolódtak a regös-munkába is. Népitánc-csoportot alakítottak, népdalgyűjtő versenyt rendeztek. Első lett a Tulipán család. Nyáron táborozni mentek.

Az 1936/37. tanévben a gimnáziumtól távozó *Flórián Magda* parancsnoki helyét *Jablánczy Ilona* vette át. A kiképzés az első félévben még a szokott módon, családokban folyt. A második félévre a családbeosztás helyébe osztályok és tantárgyak szerinti csoportok léptek a tanulás segítésére. Közben táncos teadélutánt rendeztek a szegény cserkészek nyári táborozásának segítésére. A házi vezetői tanfolyamot nyolcan sikeresen elvégezték, öten pedig cserkész-mentővizsgát tettek.

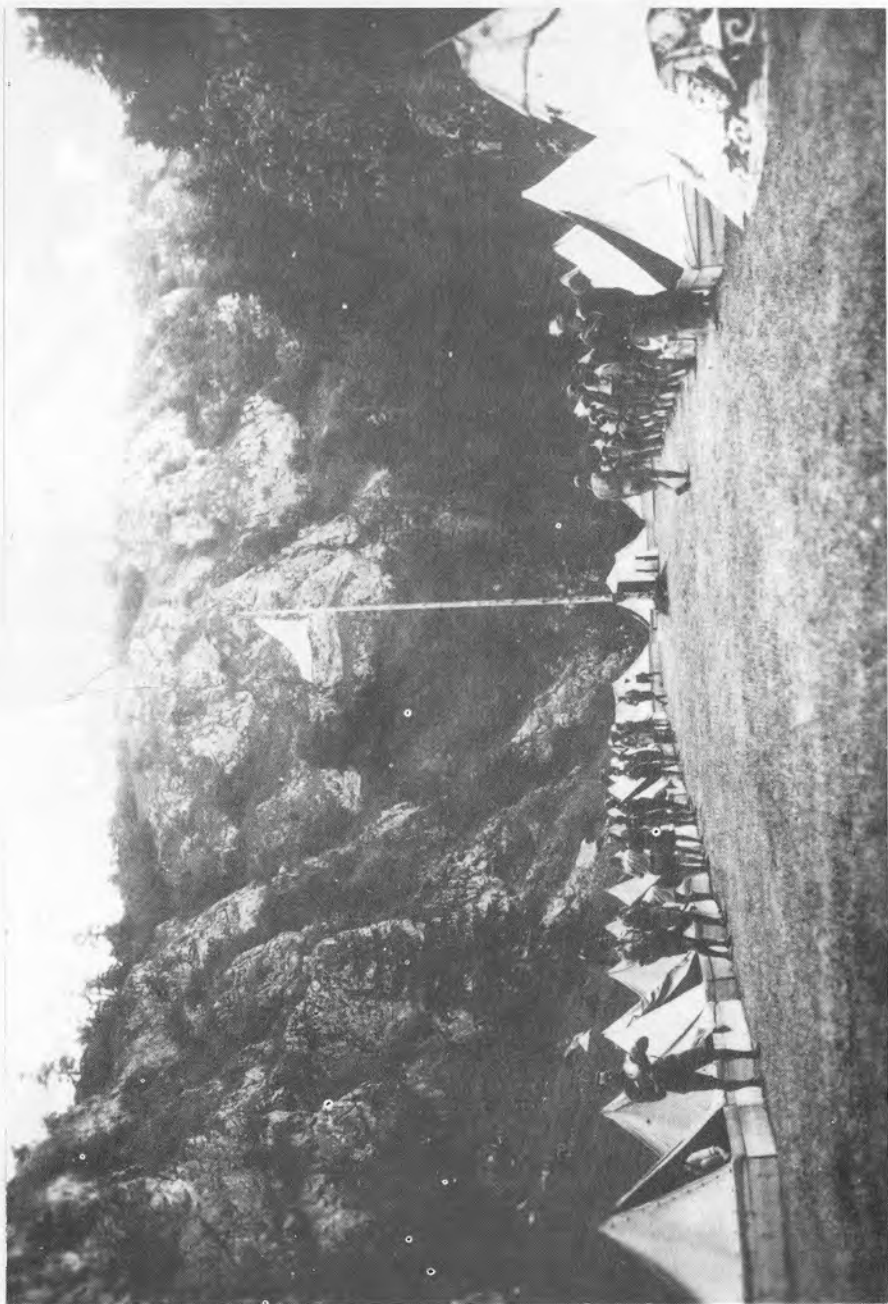
1938 szeptemberében forró hangulatú napok következtek, és lázas találgatás, tervezgetés a haza, a szülőföld jövőjéről. Októberben felvonulások, tüntetések a

A Borzsa duzzasztója, mögötte a Bagoly csapat tulajdonát képező cserkészpark, több sikeres tábor színbelve

Zászlófelvonás, majd sátorszemle az 1934.évi léányfalu táborban

Ünnepi felvonulásra felsorakozott a Kadimah lánycsapata

Ebédosztás az 1936. évi bustyaházi táborban

Megérkeznek a kárpátaljai magyar cserkészek a szomszédos Viskre, ahol sikeres cserkésznapot tartottak

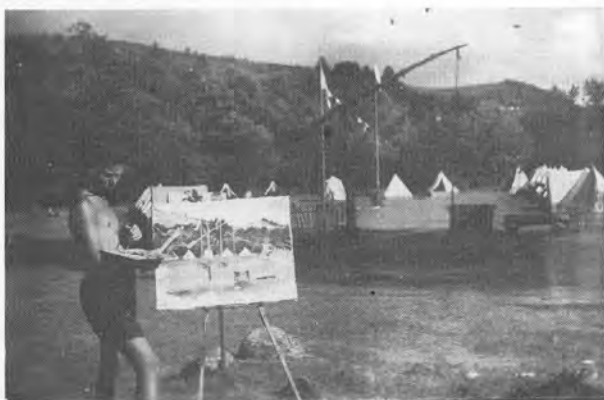
1937-ben ismét a Pinye partján, Szolyva közelében ütöttek tábort

*Az 1937. évi szolyvai tábor
résztevői. Középen (kalapban)
Kaminszky László parancsnok*

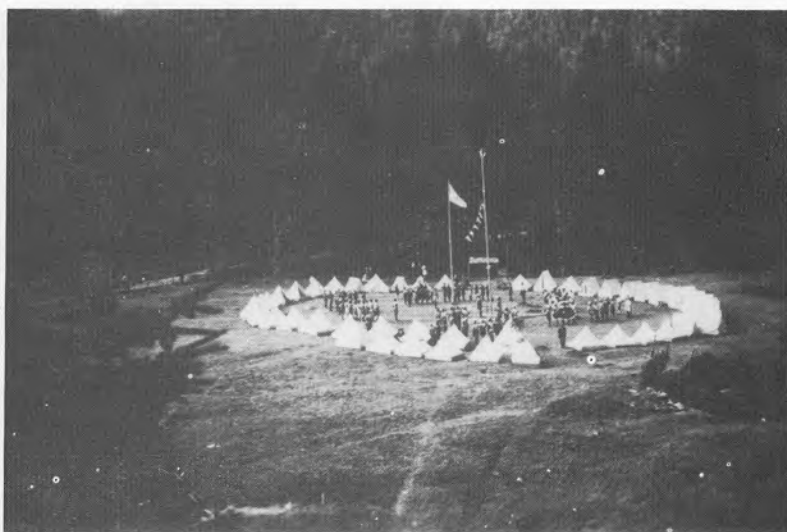

*Tábori konyha. Szakácsok: Ben-
da György, Szabó Zoltán és
Stenczinger Sándor főszakács*

*Szabó Árpád fényképen, Bíró
Géza vásznon is megörökítette a
tábort*

Iglófürdő, 1938. A cseh időben rendezett utolsó nagytábor. A népes csapat el sem fért a sátrakban. A közeli major szénapadlását is igénybe kellett venni

A leánygimnázium pötytyóstábora 1943 nyarán Nagybaktán Kiss Lászlóné Süle Magdolna és Regele Mária tanárnők vezetésével.

magyarság mellett, himnuszénekülés. . . , rendőrbót, csendőrszurony, elzárás, verés, elszántság. . . november 9-én felszabadulás. . . felvonulás magyar zászlók alatt.

December 4-én eljöttek a debreceni cserkészek. Nagy élmény volt a barátkozás a magyarországi cserkésztestvérekkel.

1939 márciusában dr. Jantsky Béla cserkésztestvezető, parancsnok más irányú elfoglaltsága miatt kénytelen volt megválni kedvenc cserkészeitől. A csapat minden tagja szeretettel és ragaszkodással mondott köszönetet neki, aki oly sok próbát állt ki el nem lankadó bátorsággal a magyar fiúkért, s annyi gondterhes éven át állt a csapat élén.

Április elején 19 cserkész őrsvezetői, majd 5 cserkész tiszt kikapcsolódást kerestek a mozgalmas cserkészéletet sikeres akadályverseny, éjjeli nyomkeresés, a közeli községekben lebonyolított őrsi portya, társadalmi ünnepségeken való részvétel, a derceni elemisták cserkészcsapatának szervezésében való segédkezés jelezte.

A gimnázium fiú cserkészcsapata elbúcsúzott kedvelt totemállatától, amelynek jele alatt annyi szép és fájdalmas emlékben volt része. Letette a Bagoly nevet, s a Magyar Cserkész Szövetségbe való átigazolásakor 170. sz. Esze Tamás Cserkészcsapat lett a neve. Parancsnoka, *Deák György* rajtiszt az évkönyvben így köszöntötte új csapatát:

„Elfogódottan veszem a tollat a kezembe, amikor új csapatom ez évi működéséről igyekszem rövid beszámolót adni. Húsz hosszú évig Berehovónak hívták ezt a várost. Húsz hosszú évig szurony meredt elém, ha erre fordultam, s most itt vagyok; nem kellett útlevelem. Egy évvel ezelőtt a nagykállói értesítőbe keserűen írtam: Telkibányán táboroztunk, s amint fáradtan, porosan lépkedtünk a gönci országúton, a távolból bánatosan csillogott felénk Kassa városa, és a kassai dóm teteje. Ma már az álom valóság, s a kassai dóm is vidáman ragyog, mosolyog a gönci úton poroszkáló cserkészek szemébe. . . Egyik komoly cserkészemet megkértem, vázolja néhány szóval csapatunk ez évi működését. Jelentésében ezeket mondja: 1939 szeptemberében újult erővel kezdtük meg a munkát. Egyetlen célunk a magyarnak maradás volt. . . Igaza van. Minden valamire való magyar gyerek kötelességének tartotta, hogy lábára szöges bakancsot, fejére cserkészkalapot tegyen. Van is 120 cserkészünk. S az én beregszászi cserkészeim — mint annakelőtte a Bi-Pi bá első cserkészei — hősként éltek heteken át. Veszélytől nem félve, veréstől meg nem terrenve, kínzástól meg nem gyöngítve, a szó szoros értelmében: harcoltak a csehekkel. A csehek némelyiküket a magyar nemzetnek tett szolgálataért agyba-főbe verték, vallatták, de a beregszászi cserkész mindig tudta kötelességét nemzetére iránt.

Fiúk! Büszke vagyok rátok, mert az elmúlt időben jó munkát végeztetek. És büszke vagyok vezetőitekre is.

Hanem az idő halad, a sors szekerén felülre kerültünk, új célokat kell magunk elé kitűznünk: különb magyarrá kell lennünk! Sokat, nagyon sokat kell dolgoz-

nunk. El nem fáradhatunk, meg nem torpanhatunk. A múlt évben a Tátrában táboroztatok, idén Kárpátaljára megyünk, jövőre Erdélyben kell megpihennünk. De ehhez szívósság kell, vasfegyelem, rugalmas izomzat, nyílt látású szem, kiművelt fő: kötelességteljesítés minden tekintetben. Aki ezt nem érti meg, vesse le a cserkészuhat!"

Azok a cserkészek, akik a cseh időben is tagjai voltak a csapatnak, megkapták a Magyar Cserkész Szövetség által alapított Pro Libertate felvidéki emlékérmét. Négyen — *Benda György, Borbély Károly, Tarján (Stenczinger) László, Török László* — az ezüst fokozatot kapták meg.

A tábor 1939 nyarán csakugyan Kárpátalján, a Talabor völgyében, Kövesliget mellett volt, a nagykálói cserkészek táborának szomszédságában.

A Havasigyopár magyar leánycsapat szintén fogadalmat tett a Magyar Cserkész Szövetség magas rangú képviselői előtt. A kiscserkészeket első alkalommal ünnepélyes keretek között *Augusztó* legfőbb cserkész avatta fel. A szövetség a csapatot, amely a Hungária nevet vette fel, 220. sz. alatt jegyezte be.

A csapatok életét a következő években is mozgalmas, élénk munka jellemezte. Újabb cserkészek szereztek képesítést a debreceni őrsvetőképző táborban. A Hungária leánycsapat 55 taggal működött, *Bátori Ilona* vezető irányításával. A csapat munkájába később bekapcsolódott *Gärtner Éva* és *Regele Mária* testnevelőtanár.

Nagysikerű, tombolával egybekötött Mikulás-napot rendeztek, ennek bevételéből többgyermekes családok részére karácsonyi ajándécsomagokat készítettek. Közreműködtek a Vöröskereszt utcai gyűjtésében és a jótékonyági sátraknál.

A nyári tábort mindkét csapat a Balaton partján rendezte. A fiúk Fonyód mellett, a lányok Balatonszárszón táboroztak. A felvidéki cserkészeknek, akiknek legtöbbje most látta első alkalommal a Balatont, kimondhatatlanul nagy élményt nyújtott a magyar tenger vizében való lubickolás, kirándulás Tihanyba, Badacsonyba, Tapolcára, és egy nem is akármilyen viharban átélt kalandos hajóút.

Háborús évek következtek, és ez a cserkészek életét is befolyásolta, cselekvésük irányát nagymértékben megszabta. A szokásos cserkész kiképzés mellett nagyobb teret kapott a lányoknál az elsősegély és a betegápolás elemeinek elsajátítása, a fiúknál pedig a polgári légoltalom. A város légoltalmi központjában a szolgálatot teljes mértékben a cserkészek látták el, figyelőszolgálatot teljesítettek a nagyhegyi kilátón és a katolikus templom erkélyes tornyán, maguk építették meg az ehhez szükséges tábori telefonösszeköttetést, ezenkívül minden segélyhelynek volt cserkész beosztottja. Hatásosan közreműködtek — éjjeli szolgálatot is vállalva — Lengyelország lerohanásakor a hazánkba menekülő lengyel katonák elszállásolásában és ellátásában.

A napi munkában egyre nagyobb teret kaptak a segélyprogramok. A lányok szeretetcsomagokat készítettek a fronton harcoló katonáknak, karácsonykor pedig a rászoruló családoknak. 1942 áprilisában a fiúcsapattal karöltve „füsttelen napot” rendeztek a városban, amelynek során a lakosság megtakarításából két nap alatt 53675 cigarettát, 700 csomag dohányt, több száz csomag gyufát és mintegy 2000 könyvet, folyóiratot stb. gyűjtöttek a fronton harcoló katonáknak. Ugyancsak komoly eredményt értek el a Vöröskereszt számára rendezett gyűjtéssel. Körülbelül 1000 pengő értékű evőeszközt, edényt szereztek a felállítandó hadikórház sebesülteinek számára.

A lányok állandó szolgálatra rendezkedtek be a vasútállomáson, segédkezve a frontra induló katonák ellátásában és a sebesültek szerelvényeinek fogadásában. Az utolsó években szervezett „pöttös táborokban” mezőgazdasági munkával segítették a fronton harcoló katonák családtagjait, valamint a hadiözvegyeket és a hadiárvaikat.

Az egyre nehezőülő viszonyok között 1941-ben nem sikerült nyári tábort rendezni. A következő évben azonban *Török Lászlónak*, az egyetemista és tisztviselő korában is megmaradt örökifjú csapattagnak a segítségével a bácskai Topolya közelében, majd 1943-ban Tiszasásváron *Lator László* cserkészpajtás édesapjának a birtokán még egy alkalommal élvezhették a fiúk a táborozás örömeit.

Erre 1944-ben már nem nyílt alkalom. Beregszász társadalma, amelynek szerves alkotóelemét képezték önzetlen és öntevékeny munkájukkal a cserkészek is, szorongással tekintett a jövőbe. A rossz előérzetet az idők igazolták. 1944 őszén már nem csendült fel a magyar cserkészek indulója: Fiúk fel a fejjel, a harsona zeng. . . és hallgat azóta is. . .

TESTNEVELÉS, SPORT

A régi iskolaépületben nem volt tornaterem. Ideiglenesen tornateremként használtak ugyan egy erre a célra alkalmatlan helyiséget, ezt azonban a tanulólétszám növekedése miatt tanteremmé kellett átalakítani. A testnevelési órákat ősszel és tavasszal szabadban, a református templom elkerített udvarán tartották. 1891-ben felmerült az a terv, hogy egy nagyobb csúrt bérelnek a téli hónapokra a tornaórák helyéül, de — mint az évkönyvben olvassuk — „a városban megszemlélt helyiségek alkalmatlan volta miatt, s mivel a tulajdonosok a nagyobb mérvű átalakításoktól idegenkedtek, a téli tornahelyiség alkalmas elhelyezését célzó törekvések hajótörést szenvedtek.”

Az 1901-ben felépült új iskolában végre a célnak minden tekintetben megfelelő, csaknem 250 m² területű, tágas, jól felszerelt tornaterem állt a tanulók rendelkezésére, a tágas udvar és tenispálya pedig különféle sportok művelésére nyújtott lehetőséget. Időleges fennakadást okozott azonban, hogy az 1920-as években a tornatermet az iskola épületében elhelyezett ruszin internátus használta néhány évig.

A tanulók sportolásáról, különféle sportversenyeken elért sikereiről kevés adat áll rendelkezésünkre. Az 1921/22-i évkönyv felsorolja, hogy milyen sportegyesületekben és szakosztályokban működtek a tanulók. A városi sportegyesületben 62 fiú és 3 leány, a gimnázium testnevelési egyesületében 300 fiú és 81 leány, a pinpong és tenisz szakkörben 167 fiú és 145 leány, a kerékpár szakkörben 264 fiú és 135 leány, az úszás szakkörben 229 fiú és 131 leány, az evezés szakkörben 99 fiú és 28 leány, a korcsolya szakkörben 229 fiú és 132 leány, a síző szakkörben 35 fiú és 2 leány, a lovaglás szakkörben 120 fiú és 6 leány.

Ezek az adatok azonban az iskola akkori tanulólétszámával összevetve aligha hitelesek. Megbízhatóbbnak látszik az 1927/28. évi — a 175. oldalon közölt — táblázat (+ jel után a leánytanulók):

Részt vett a gimnázium hét főből álló fiúcsapata az 1926 júniusában Prágában tartott országos középiskolai sportversenyen, s ott 92 induló csapat közül az első tíz közé került. A csapat tagjai: *Csudáky László VIII.*, *Ivancsik Miklós VIII.*, *Kálmán Endre VI.*, *Kálmán Pál VI.*, *Mestyaneke Ödön VII.*, *Roykó Imre VII.* és *Szabó Árpád VII.* oszt. tanuló.

Az 1938 utáni magyar időben a fiútagozat Bethlen Gábor Sportkörében atlétikai, torna, játék (labdarúgó, kosárlabdázó, kézilabdázó, tenisz, asztalitenisz) szabadstílusú birkózó és cselgáncs, a leánytagozat sportkörében atlétikai, torna, sportszerű játékok és korcsolyázó szakosztály működött. Az 1940/41. évben a fiúk közül 187-en, a lányok közül 113-an sportoltak rendszeresen. A kezdődő háborús idők okozta nehézségeket is érzékelteti *Deák György* vezetőtanár beszámolója az 1940/41. év sportkörü munkájáról:

Osztály	Tanulók száma	Tomából felmentve	Vívás	Úszás	Evezés	Kerékpár	Tenisz	Korcsolyázás	Sízés	Játéka jártak	D. T. J.	Sportklub	Cserkész
I. b.	30+ 7	4+1	—	25+ 4	14+ 2	3	—	17+ 7	—	26+ 5	—	—	1+ 1
I. c.	30+ 7	—	—	24+ 3	14+ 4	6	—	17+ 7	—	20+ 5	—	—	5+ 2
II.	30+18	1	—	16+ 9	15+ 6	14+ 7	—	21+10	5+1	25+10	—	—	9+ 4
III.	29+12	—	—	15+10	18+ 6	20+ 5	—	29+10	—	25+ 6	—	—	—
IV. b.	33+ 4	1+1	—	13+ 2	17+ 2	16	—	19+ 2	—	31+ 2	—	—	4
IV. c.	31+ 6	—	—	10+ 2	18+ 3	9	1+2	16+ 4	2	25+ 2	—	—	4+ 2
V.	39+ 2	—	1	15+ 1	23	22+ 1	3	36+ 2	1	30	1	1	4
VI.	43+ 3	1	—	26+ 2	6	8	6	20+ 2	2	30	5	3	14+ 1
VII.	46+ 3	2+1	6	40+ 2	20	35	5+1	46+ 2	1+1	30	—	—	10
VIII. b.	27	3	4	25	27	21	6	22	3	10	—	2	6
VIII. c.	23+ 3	0+1	3	20+ 2	18+ 2	15+ 1	3+1	20+ 1	1	16	—	—	5
Összesen	361+66	12+4	14+0	229+37	190+25	169+14	24+4	263+47	15+2	267+30	6+0	6+0	62+10

„Sportkörünk ez iskolai évben mindössze második éve működik. A kezdet nehézségeivel és az utazási nehézségekkel való — sokszor legyőzhetetlen akadályok ezek! — küzdelem nagyon meglátszik külső munkánkon. Városok közti vagy kerületi — az országos erőpróbákat nem is merem említeni — mérkőzésekre alig tudunk menni. Ősszel városok közötti atlétikai versenyt szerettünk volna rendezni, nem jött el egyetlen iskola sem, így be kellett érniünk egy-egy háziversennyel. Tornászaink még nem vehetnek részt komolyabb versenyeken, bár ebben az évben — különösen az ugró számokban — lényegesen megjavultak. Labdarúgóink szerepeltek leggyakrabban, mivel a kassai tankerület munkácsi alcsoportjának bajnoki versenyére idén is beneveztek. A kétfordulós mérkőzést az ungvári és munkácsi középfokú iskolákkal vívtuk meg. Az őszi fordulót csapatunk nyerte meg (egyetlen gólt sem tudtak rúgni ellenfeink), tavasszal azonban lényegesen gyengébben szerepeltünk, úgyannyira, hogy két mérkőzést elvesztettünk, a gólarányunk nagyon leromlott, végül is a munkácsi orosz gimnázium és a munkácsi kereskedelmi iskola mögött harmadik helyen végeztünk. (Még így is magunk mögött hagytuk a munkácsi zsidó gimnáziumot, a magyar gimnáziumot, a tanítóképző intézetet és az ungvári kereskedelmi iskolát). A labdarúgó csapat tagjai a következő tanulók voltak: *Szabó Sándor, Brenner Sándor, Szkably László, Molnár András, Füzessy István* VIII. o. t., *Nemes István, Treitl László, Varga Gyula* VII. o. t., *Mihálka Pál, Kóródy János, Gussenberger József, Nagy Béla* VI. o. t., *Pancsira Ernő* V. o. t. és *Vadnay András* IV. o. t. Október 13-án rendeztük meg az atlétikai házi versenyünket. Eredmények: Magasugrásban I—II. *Nigriny Árpád* VIII. o. t. és *Kulmann Sándor* VI. o. t. 155 cm-re, *Kovács Béla* VIII. o. t. 145 cm. Súlydobásban I. *ifj. Szabó Sándor* VIII. o. t. 10 m 10 cm, II. *Mihalovics László* VIII. o. t. 8 m 69 cm, III. *Szege Zoltán* VIII. o. t. 8 m 59 cm. Távolugrásban I. *ifj. Szabó Sándor* VIII. o. t. 5 m 68 cm, II. *Szege Zoltán* VIII. o. t. 5 m 55 cm, III. *Mihalovics László* VIII. o. t. 5 m 38 cm. Diszkoszvetésben I. *ifj. Szabó Sándor* VIII. o. t. 26 m 90 cm, II. *Kálmánchey Dezső* VII. o. t. 24 m 15 cm, III. *Kiz Sándor* VI. o. t. 21 m 80 cm. Gerelyvetésben I. *Nigriny Árpád* VIII. o. t. 32 m 22 cm, II. *ifj. Szabó Sándor* VIII. o. t. 31 m 70 cm, III. *Kulmann Sándor* VI. o. t. 30 m 65 cm. A Sportkör ifjúsági elnöke *ifj. Szabó Sándor* VIII. o. t., alelnök *Pataky István* VII. o. t., titkár *Varga Gyula* VII. o. t., pénztáros *Turtóczky Sándor* VII. o. t., szertáros *Nagy Béla* VI. o. t.

A fent ismertetetteken kívül — függetlenül a sportkörü óraktól — 41 tanuló részvételével május 15-től június 15-ig atlétikai gyakorló órákat tartottunk, házi versenyt rendeztünk és jelvénytörő atlétikai versenyt a 15—16 és 17—18 éves tanulók számára. Évzáró ünnepélyünket június 21-én rendeztük meg.

Sportnap a gimnázium udvarán 1933-ban

Kirándulás a Sztojra (1937). . .

. . . és a Vereckei-hágó emlékeliszkjéhez

Tanulmányi kirándulás a Magas-Tátrába 1934-ben, dr. Fenczik Jenő (középen tárcsővel) tanár vezetésével

Fürdőzés a Borzsa duzzasztójánál (1934);

Csónakázás a Vérkén a szabályozását megelőző időben

KIRÁNDULÁSOK

A diákélet legszebb emlékei közé tartoznak a közös kirándulások. A város közvetlen környékére tett számos kisebb kirándulás mellett évente egy vagy két alkalommal egy-egy hosszabb, több napos utazást is megszerveztek. Az alábbiakban három, élményekkel teli beszámolót közlünk az évkönyvekből.

Az elsőt a cseh időből:

„A tátrai kiránduláson 64 növendék vett részt *Danielovics István, Halász Bernát, Lenkei Ferenc, Orosz György és Zavilla Viktor* tanárok vezetésével. Megnéztük a Tátra legszebb fürdő- és nyaralóhelyeit, a leggyönyörűbb természeti szépségeit: Lomnicot, Füredet, a csorbai és poprádi tavakat, a tarpataki vízeséseket, az öttavat, és 24-en megmásztuk a Tátra legszebb kilátását nyújtó 2508 méter magas Tengerszemcsúcsot. A természeti szépségek mellett volt alkalmunk gyönyörködni az emberi kultúra alkotásaiban is. Láttuk a tátrai nyaraló- és fürdőtelepek hatalmas palotáit, villáit, szanatóriumait. Megnéztük a kassai és poprádi múzeumokat, a kassai dómot stb. Az idő gyönyörű volt az egész út alatt. Egy nagyon kellemes eltöltött kirándulás emlékével és gazdag tapasztalatokkal tért vissza a vidám kiránduló társaság.

A kirándulás költsége 170 K volt, 16 tanuló kapott segílyt a kirándulási alapból összesen 1030 K összegben.”

Az 1940. májusi szegedi kirándulásról *Kampó Magda* V. B. oszt. tanuló ezt írta naplójába:

„. . . Este 7 óra van, mire Szegedre megérkezünk. Micsoda nagy épület az állomás, és milyen szép, de jóformán szét sem nézhetünk, mert máris nyakunkba ugranak a szegedi leányok, s hatalmas virágcsokorral kedveskednek felvidéki testvéreiknek. . . Aztán máris kapkodják csomagjainkat, és velünk együtt cipelik hazafelé, miközben mutogatják a szépségeket. Gyönyörű ez a Szeged. . .

A nap ragyogóan süt, mintha kedvezni akarna nekünk, a vendégeknek. Sugarai-val bearanyozza a Hősök Kapuját. Némán állunk a hatalmas ívek alatt. A freskó, mely az íveket díszíti, Aba Nováknak, egyik büszkeségünknek munkája. . .

Továbbmegyünk. Rákóczi szobra áll előttünk. Mi, beregszásziak, Rákóczi városából, lehajott fejfel állunk a szobornál. . .

Innét a Pantheonba érünk. Nemzetünk nagyjainak, hazánk védőinek van itt szobor állítva. . .

Ahogy innen kilépünk, előttünk áll a hatalmas, gyönyörű fogadalmi templom. Előtérben egy Árpád-kori ősi templomrész, keresztelő kápolna. Szinte szédülünk, ahogy áttekintjük a fogadalmi templomot. . .

A következő állomás a múzeum. Áhitatos csönd fogad, most a régiekkel beszélgetünk egy kicsit. Belépünk az első terembe: az őskor kezdetleges szerszámai, em-

beri csontok, sírok. Minden itt van, amit tanultunk, csak nézni, inni kell a szemnek, agynak. Továbbmegyünk, előttünk van a Felvidék nagy fiának, Munkácsynak a vázlata: Árpád elfoglalja hazánkat. Belépünk a történelembe, és megyünk vele kézenfogva szobáról szobára. A települések korából íjak, fegyverek, ékszerek. Épület- és szobormaradványok az Árpádok korából. Török páncélok, janicsárok fegyverei, nagy vezérek emlékei. 48-as csákók, zubbonyok, osztrák rendletek, menlevelek. Híres haramiák bilincsei. Városokat védő ágyuk, szabdsághősök kitüntetései. Városok alakulása, céhek, bandériumok zászlaja. A kor divatja, mind-mind felhalmozva, hogy káprázik a szem. Népművészet. A falu élete, küzdelme, östehetségek munkái. A folyosó végén van felállítva egy parasztház.

Délután az alsóvárosi templomot, másnap Újszegedet néztük meg. Hatalmas park húzódik a Tisza partján. Ide építették a zöldkeresztes védőnők intézetét is. Megnéztük. . . Kékszemű, fiatal védőnő mutatta be a ragyogó tiszta szobákat, és mesélt a hivatásukkal járó nehéz munkáról. Utána egy paprikamalmot néztünk meg, majd kitűnő halászlét ettünk egy halászcárdában.

. . . Virágos diáksapkával búcsúztunk Szegedtől. Örömkönnyek csillogtak szemünkben, mikor utolsót lobogott a jó szegediek „Isten veletek” kendője. . .

Az 1941-i máramarossziget—nagybányai kirándulásról *Kosztó (Kerényi) Gyula* VI. a. oszt. tanuló beszámolóját közöljük:

„Kerékpárkirándulásunkra az indulást május 16-án délután 1/2 3-ra tűztük ki. A csúnya, esős idő ellenére is elindultunk a három tanár úr (Bárdos László, Gál Sándor és Koszorús István) vezetésével. Könnyen hajtottuk a gépeket, s még világos volt, amikor egy régi vár kibontakozó körvonalai jelezték, hogy megérkeztünk első állomásunkra, Husztra. Itt két széllel bélelt szálloda (pajta) várt ránk. Bizony, a réseken besüvített szél, a ruhánk meg nedves volt. Nem volt melege a társaságnak. Reggel azonban minden bánatunk eloszlott, mert ragyogó fényességben futott fel a felhőtlen égboltra tegnapi hűtlen útítársunk, a nap. Frissen pattantunk fel gépeinkre, s kiáradó jókedvvel vágtunk neki az újabb hatvan kilométernek. Délre Máramarosszigeten akartunk lenni. Vígán haladtunk a szép Tiszavölgyben. Magyar, ruszin és Técsőtől már román falvak gyorsan maradtak el mögöttünk. S ha jó szerencse lejtőt adott a gépünk alá, földi fogalmak szerint még repültünk is. Délre értünk Szigetre, itt a Református Líceumban kaptunk szállást. Délután szétnéztünk a városban, megcsodáltuk a régi megyeházát, a gót stílusú karsú református templomot, később pedig szép katonás rendben nótaszóval átmentünk Szlatinára a sóbányát megtekinteni. Itt is volt álmélnodni való. Mutattuk, hogy nem vagyunk megilletődve, és tréfából a falat nyalogattuk, lelkünkben azonban gyönyörködünk a dolgozó bányászok szorgalmas munkájában. Este a piaristák vendégei voltunk. Jó adag gulyást kaptunk vacsorára. Volt is vidámság azután, este alig tudtunk elaludni. Már mindenki elcsöndesedett, mindenféle egyenletes lélegzések hallatszottak, mikor mint kürtész a temetői csendet, úgy

verte fel az alvókat kacsahangú barátunk idétlen „háp-háp”-ja. Persze újra nevetés lett.

Vasárnap a vékonypénzű (itt a szó képes és valódi értelmében egyaránt értendő) legények hazafordultak, mi pedig kb. 2 óra tájt kürtszóval, ünnepélyes lassú menetben haladva hagytuk magunk mögött Máramaros megye szép fővárosát. Új és nehéz útnak indultunk, de sajnos, még csak az újságát láttuk, a nehézségét később saját bőrünkön tapasztaltuk. Mi meg haladtunk a rossz köves úton, s az egyik defektet ragasztottuk a másik után. Egyszer úgy 6 óra tájt elkezdett emelkedni az út. Szép szelid szerpentineken haladt följebb és följebb. Ilyenkor mit tesz a kerékpáros? Megköszöni a paripának, hogy addig szállította, megabrakol (eszik-iszik egyet), s maga áll be csikónak. Így vonszoltuk a használhatatlanná vált járművünket, s jött egyik kilométer a másik után, teltek a negyedórák, s még mindig csak fölfelé haladtunk. Este 8 óra tájt értünk a tetőre, s az öreg Gutin hófedte csúcsai már csak puskalövésnyire voltak fejünk felett. Az autót két oldalán méteres hócsomók hirdették a tél birodalmának közelségét. Még hógolyózni is kedvünk lett volna, ha gondjaink nem sokasodtak volna meg. Hirtelen vaksötét lett. A lámpás emberek és a bátrak nekieresztették a lejtőnek a gépet. Mi azonban, szegény „defektesek”, gyalogmenetben botorkáltunk lefelé. Így tartott ez hosszú félórakon át. Végre gépkocsi közelgett. Szinte mindnyájunkból egyszerre szakadt fel a sóhaj. „Bárcsak értünk jönne!” S a csoda megtörtént. Értünk jött az egyik nagybányai római katolikus főtisztelendő úr. Éjszaka 11 óra! Megszabadultunk a sötétstől, mert az autó a hátunk mögött világított, s így boldogan robogtunk a kerékpáron a pihenés helye felé. Mi a felsőbányai plébánián kaptunk szállást, a többiek Nagybányára kerültek, a fogadtatás szívessége azonban egyformán őszinte és meleg volt mindkét helyen. A főtisztelendő úr, aki az esti órákban őrangyalunk volt, másnap vezetőnk lett. Az ércbányákat csak kívülről tekinthettük meg, de az ő színes és érdekes magyarázatából szemléletessé lett számunkra az egész bányavidék élete. Délben szemerkélő esőben indultunk el Szatmárra. Körülbelül 20 kilométerrel a város előtt egy zivatartzónába kerültünk. Bőrig ázva, térdig érő vízben vágattunk keresztül este 7-kor Szatmárnémeti utcáin. Itt is kedves vendéglátó gazdáink voltak: a Püspöki Konviktusban meleg szoba és jó vacsora várt ránk. Másnap megnéztük a Katolikus Gimnáziumot, az un. csillagvizsgálóból elénk táruult a Szamos két partján elterülő város egész látképe. Voltunk a jezsuita rendházban, a zárdában, megnéztük a szebb templomokat. Közben azonban eltelt az idő. Menni kellett hazafelé. Búcsút mondtunk a Gimnázium kedves tanárainak és diákjainak és elindultunk. Útirány: haza! Menetcél: Beregszász!”

INTÉZMÉNYEK A TANULÓK TÁMOGATÁSÁRA

ALAPÍTVÁNYOK

A szegény sorsú tanulók segélyezésére és a kiemelkedő eredményt felmutatók jutalmazására a beregszásziak több alapítványt tettek. A régebbiek közül a következőkről tudunk:

Orlovsky Istvánné alapítvány;

Erzsébet királyné alapítvány;

Orlovsky István jubiláris alapítvány;

Samu Béla tanulói segélyalapítvány;

Korpás Ferenc alapítvány;

Néhai Winkler Izidor által tett főgimnáziumi jutalomdíj alapítvány;

A beregszászi állami főgimnázium tanulóinak alapítványa a nagy háború évében. I. sz.;

A beregszászi állami főgimnázium tanulóinak alapítványa a nagy háború évében. II. sz.;

Schürger Ferenc alapítvány 40 évi tanári szolgálatának emlékére;

A beregszászi állami főgimnázium tanulóinak alapítványa a nagy háború emlékére, III. sz.;

A tanulók és tanárok körében folytatott gyűjtésből származó Dudits András ösztöndíj-alapítvány.

SEGÍTŐEGYESÜLET

A régi gimnáziumban 1901-től működött a szegény sorsú tanulókat támogató segélypénztár.

1927-ben társadalmi összefogással alakult meg a magyar ifjúság segítőegyesülete. Erről az iskolai évkönyv a következőképpen számol be:

„Egy régóta elengedhetetlenül szükséges intézményt sikerült ez évben létesíteni: a magyar diákokat támogató segítőegyesületet. Csehszlovákia majdnem min-

den városában működik ilyen egyesület, melynek feladata a szegény tanulókat könyvekkel, anyagi segítséggel, ruhával támogatni. Beregszászban, ahol annyi szegény tanuló a legnagyobb nehézséggel tudja iskolaszereit beszerezni, s ahová naponként 150 diák jár be gyalog és vonaton, ez az új egyesület áldásos működését van hivatva betölteni.

Sok szülőt szabadított meg az év elején a drága könyvek beszerzésének gondjától, és teszi lehetővé, hogy gyerekeik a tanulásban akadály nélkül előrehaladhassanak; végül lehetőség szerint a vidéki gyerekeknek télen meleg ételt szolgál ki, s ezzel megkönnyíti ezeknek igazán szánalmat keltő életét. Az első és legfontosabb lépés megtörtént, hogy ez az áldásos intézmény életre keljen. A reál gimnázium igazgatójának hívására összeültek a város köz- és jótékony intézményeinek, felekezeteinek meg a sajtónak vezetői, és véleménykülönbség nélkül kimondták, hogy ez az egyesület elengedhetetlenül szükséges; választottak egy ideiglenes vezetőséget, melynek tagjai: *Vincze Hugó* kormánybiztos, *dr. Lopour József* igazgató, *László Andor* bankigazgató, *Ekkel Lajos* esperes, *dr. Kovách Béla* szerkesztő és *Lenkei Ferenc* tanár. Ez a bizottság elkészítette és jóváhagyás végett beadta a hatóságnak az alapszabályokat és kibocsátotta a taggyűjtőíveket.

A további most már a közönség dolga. Hisszük és reméljük, hogy a lelkes közönség készséggel jön az egyesület támogatására, hiszen mindenki adományával egy tanulóknak teszi lehetővé a tanulást, és szerez egy-egy harcost a kultúrának. Mindenki, aki csak teheti, belép a Segítő Egyesület tagjává, s lefizeti az évi 20 Ké tagdíjat, vagy fizet egy összegben 400 Ké-t. De ezenfelül is felkeresi adományával az egyesületet, minden összeget szívesen látunk. 50 Ké-n felüli összegek befizetésére csekklapot is bocsátunk az adományozó rendelkezésére.

Közönség, itt az alkalom, mutassátok meg, mit tudtok tenni gyermekeitekért!"

Miként a következő évkönyv beszámol róla, a magyar társadalom a humánus egyesület számára megnyitotta a szívét és erszényét egyaránt.

Alapító tagnak beléptek: *Dr. Buday László* 2000, *Nemes József*, Beregszász, 1300, *Egry Ferenc*, Kiszegjőc, 400, *dr. Korláth Endre*, Ungvár, 400, *Péchy Aladár*, Beregszász, 400, *Zsürger Lajos*, Tiszaújlak, 400 koronával.

Nagyobb összeget adományoztak: *Rosenbaum Miklós* 250, *Hermel Miklós* 120, *Fritzsche Arthur* 100, *Zsürger Lajos* 100, *Szlovák Ált. Bank* 100, *Ugocsa Bank* 100 koronát.

Zapf László VIII. o.t. színdarabjának két előadásából befolyt tiszta jövedelem 2891 korona.

A város közigazgatási bizottsága által megszavazott és megerősítésre váró segélyösszeg 1500 korona.

Az 1928. febr. 18-án rendezett multság tiszta jövedelme 4648 korona.

1928/29-ben az egyesület nagyobb bevételei a következők voltak:

Az előző tanév érettségi báljának tiszta jövedelme 645,80 Ké.

Beregszász és környéke tanítói között kiosztott gyűjtőíveken befolyt 672 Ké.

Teadélutánon és teadélután megváltásából begyűlt 755 Kč.

A télen rendezett multság tiszta jövedelme 3819,90 Kč.

A Beregszászi Közművelődési Egyesület kultúrestje jövedelméből 120 Kč.

Nagyobb összegeket adományoztak az Egyesületnek:

Polák Zoltán Királyhelmecről 40 Kč, *Nemes József* 100 Kč, *Schürger Ferenc* 100 Kč. *Nagyidai Ferencné* 100 Kč és *dr. Buday László* Belezsnáról 1000 Kč.

Az egyesület bevételeit növelte a fiatalon elhunyt Adriányi Klári koszorújára gyűjtött pénz maradványa: 204,60 Kč. Tagdíjakból július 15-ig befolyt 1315 Kč.

Felajánlások, adományok a következő években is folyamatosan érkeztek. Az egyesület anyagi lehetőségeinek és rendelkezésére álló pénz felhasználásának bemutatására közöljük az áttekintő kimutatást az 1929/30. tanévről.

Bevételek:

Maradvány az 1928/29. tanévről	9490,85
tagdíjból	2485,—
az 1928/29. évi érettségi bál jöv.	1020,—
az 1929/30. évi multság jövedelme	1551,10
kamatokból	472,70
adományok	19781,10

Összes bevételek: 34800,75

Kiadások:

tankönyvekre	10931,85
ruhára	7809,50
betegségélyre	850,—
tandíjra	200,—
korcsolyabérlet	285,—
színházjegy	310,—
tejakció	1665,10
apró kiadások	56,15

Összes kiadás: 22097,60

Maradvány az 1929/30. tanév végén 12703,15

MEGHIVÓ.

A BEREKSZÁSZI ÁLLAMI REÁL- GIMNÁZIUM MAGYAR TAGOZATÁNAK

az 1934—35. évben végzett növendékei 1935. június hó 22-én,
9 órai kezdettel tartják az Úri Kaszinó összes termeiben zártkörű

ÉRETTSÉGI BÁLJUKAT,

melyre nagyrabecsült címet és b. családját tisztelet-
tel meghívják. — Meghívó kívánatra felmutatandó.

Fővédnökök: *Lenkei Ferenc* osztályfőnök és *Lenkei Ferencné*.

VÉDNÖKÖK:

Balla József	Krokóvá Károly	Dr. Polchy István
Benda Kálmáné	Dr. Kroó Sándor	Dr. Reismann Simon
Flórián Mageda	Dr. Linner Bertalan	Dr. Svec György
pl. Hrček Hynek	Melichár Györgyné	Dr. Székely Béla
Dr. Hubert Zsigmond	Meyer Jenő	Szűtor Jenő
Hunyady Gyula	Orosz Györgyné	Dr. Valla Jenő
Ickovits Hugó	Ortutay Jenő	Dr. Vesely Svatopluk
Dr. Košvanec Jaroslav	Pásztor Ferenc	Vince Hugó
Kovács Albertné	Podolcsák Miklós	Dr. Zelmanovits Sámuel

Hideg és meleg ételkről gondoskodunk. — A jó hangulatot jazz-band és
cigányzene biztosítja. — Beléptidíjak: személyjegy 10 Ké, diákjegy 5 Ké.
A tiszta jövedelmet felerészben a magyar internátus egyesület és felerészben
a szegény diákok támogatására fordítjuk.

1937-ben, az egyesület fennállásának 10 éves jubileumán a következő adatokat közlik:

Az egyesületnek van 6 alapító tagja: *Korláth Endre* nemzetgyűlési képviselő, *Hokky Károly* szenátor, *Péchy Aladár* főszolgabíró, *Neuwelt Sándor* malomtulajdonos, *Nemes József* nyug. táblabíró, *Buday László dr.* ügyvéd. Örökös díszelnökök: *Schürger Ferenc* nyug. beregszászi gimn. igazgató, *Lopour József dr.* volt beregszászi gimnáziumi, prágai VI. ker. reáliskolai igazgató. A rendes tagok száma 1937-ben 95 volt.

A jubileumi évi tisztikar: Elnök: *Ortutay Jenő* gör. kat. főesperes, városi előjáró, alelnök (hivatalból): *Lukovics Antal* gimn. igazgatóhelyettes. Az elnöki tanács tagjai: *Polgáry Miklós* tanár, *Lenkei Ferenc* tanár, *Jantsky Béla dr.* tanár, *Bárkányi Károly* tanár, *Suara Róbert* tanár, *Fried Nándor dr.* orvos, *Fuchs Dezső* fakereskedő, *Szűtor Jenő* ref. lelkész, *Tenenbaum Henrik* trafiktulajdonos, *dr. Elek Endréne* úriasszony, *Engel Jenőné* úriasszony, *dr. Fehér Lajosné* úriasszony, *Kiz Románné* úriasszony, *Mitrovics Béláné* úriasszony, *Vincze Hugóné* úriasszony. Ellenőrök: *Péchy Aladár* volt főszolgabíró, *Dévay József* áll. tanító. Pénztáros: *Halász Bernát* tanár, könyvtáros: *Páricska Zoltán* tanár, titkár: *Rónai János* tanár.

A segélyegyesület 1938 után, a magyar időben is folytatta működését.

A felszabaduláskor vagyona a következő volt: 8722,30 Kcs, (1246,04 P) készpénz, és 1530 db tankönyv kb 30000 Kcs (4285,70 P) értékben.

A magyar tanterv bevezetése folyamán a tankönyvek mintegy 80 százaléka használhatatlanná vált, és a következő tanévben a még használatban levő 20 százalék is kicserélésre alá került. A kör vagyoni állapota azonban nem szenvedett ezáltal nagyobb kárt, mert a „Magyar a magyarért” akció útján a lehető legmesszebbmenő támogatásban részesült. Kapott az újonnan bevezetett magyar tankönyvekből 1213 példányt, 100 db történelmi atlaszt és 111 db földrajzi térképet; ezeknek értéke összesen 3632,05 pengő tesz ki.

Az iskola több intézménytől, szervezettől és egyes személyektől is kapott anyagi támogatást a tanulók segélyezésére és jutalmazására. Vagy például a debreceni Fazekas Mihály gimnázium növendékei 35 pengő 50 fillért gyűjtöttek a beregszászi diákok részére azzal, hogy az összeg egyik fele egy szegény sorsú, arra érdemes jó tanulót illesse, a másik fele egy magyarságtudományi irodalmi vagy történelmi pályázat nyertesé legyen.

Az egyesület a következő években is céljának megfelelően áldásos társadalmi és segítő tevékenységet fejtett ki. A szegény sorsú, jó előmenetelű gyermekeket könyv-, ruha- és tandíjsegélyben részesítette. Az egyesület jövedelmét a kölcsönadott könyvek csekély használati díja, az önkéntes adományok, a VKM segélye és az ifjúság által rendezett előadások bevételének bizonyos százaléka szolgáltatta.

MAGYAR INTERNÁTUS

Beregszász társadalma — vállalva a vele járó terheket — kiharcolta magának a gimnáziumot, majd újabb áldozatokat hozva felépítette dédelgetett középiskolájának korszerű új épületét. Minden gondja ezzel azonban nem oldódott meg. Sok diák járt be gyalog, kocsin vagy vonaton a környező falvakból, a távolabbi helységekből lakó szülők pedig kosztadó gazdáknál szállásolták el gimnáziumba járatott gyermeküket vagy gyermekeiket.

Csak hogy a szülők arra kényszerültek, hogy lehetőleg ne nagyon drága lakást és ellátást szerezzenek gyerekeiknek, az olcsóbb ellátási díjakat viszont a kosztadó gazdák jó mellékjövedelemnek tekintették, és gyakran 3—4 diákot is összeszűfoltak egy kis szobában.

A tanári testület rövidesen felfigyelt arra, hogy a bejáró és a kosztadónál elhelyezett tanulók előmenetele nem üti meg a kívánt mértéket. Hiányos az iskolán kívüli oktatásuk, nevelésük. A kevéssé iskolázott szállásadók nem tudnak segítséget adni az otthoni tanuláshoz, jövedelmüket feltéve pedig lakóik magatartására sem ügyelnek. Emiatt sok jóra való ifjú kénytelen abbahagyni a tanulást, vagy a távol lakó szülők tehetséges gyerekeiket olyan gimnáziumba íratják be, amelyik mellett internátus működik. Így a beregszászi gimnázium sok ígéretes tanulóját nem tudja megtartani.

A tanári karnak azt a tervét, hogy Beregszászon internátust létesítsen, Patay András főispán pártfogásába vette. Az 1907. február 3-án a Beregmegyei Kaszinóban tartott értekezlet előadója, Korpás Ferenc tanár *Miért szükséges nálunk az internátus* című felolvasásában (megjelent az 1906/07. évi értesítőben) ismertette a fent leírt nehézségeket. Ezeket kívánja megszüntetni, de legalább csökkenteni a gimnázium vezetősége tandíjmentességgel, tankönyvségéllyel és az internátussal. Az előadó szerint mindezt hazafias szempontok is így kívánják.

„Kiirthatatlan faji sajátságunk, hogy az idegeneket mindig jobban kedveltük, mint saját fajunkat. Látjuk ezt hazánk történetében is. Az idegen népeket külön törvények védték, nekik külön kiváltságaik voltak. Szinte hihetetlen, de így vagyunk az internátusok kérdésével is. Ez már a mi kirívó nemzeti sajátságunk.

Más, különösen a nemzetiségi vidéken lévő internátusok felállításánál a fő ok: az idegen ajkúakat megnyerni a magyar haza, a magyar kultúra számára. Mi pedig itt, e színmagyar vidéken, a magyart nem tudjuk megmenteni a magyarnak. Pedig ez egy *modern honalapítás* lenne.

... A túlnyomó számban levő vidéki tanulóink elszállásolásáról gondoskodnunk kell. Ezt pedig úgy érjük el, ha gimnáziumunkat egy internátussal gazdagítjuk, mely ezen növendékek tanulását és tanítását megkönnyíti, és azt minden tehetséges magyar ifjúnak könnyen elérhetővé teszi.”

Korpás Ferenc kifejti, hogy a bejáró vagy kedvezőtlenül elhelyezett vidéki tanulók szülei hajlandók lennének a mérsékelt ellátási díjat kifizetni. Ennek fejében intézményesen gondoskodnának a diákok szállásáról, étkeztetéséről, gondozásáról, továbbá felügyelőtanáraik közösségi szellemre, egymás segítésére, rendszertre nevelnék őket.

„... De a jóakarát még nem tett, s hogy e humánus eszme minél előbb testet öltjön, nagy mértékben függ Beregszász város és Beregvármegye társadalmának erkölcsi és anyagi áldozatkészségétől.”

Áldozatkészségben ezúttal sem volt hiány. Az értekezlet résztvevői Patay főispán elnöklete alatt intézőbizottságot választottak, és gyűjtést határoztak el. A tanév hátralevő részében az adományok összege meghaladta a 4300 koronát. A készpénzben befolyt összeget a Beregszászi Hitelintézetnél helyezték el tőkésítés végett.

A gyűjtést évről évre megismételték, és betét számlát nyitottak a Beregvármegyei Központi Takarékpénztárnál is. Az internátusi alap az 1916/17. tanév végén 15161,39 korona volt. Ekkor a két pénzügyintézetben kezelt alapról a gimnázium igazgatója összesen 14000 korona értékű hadikölcsönkötvényt jegyzett. Az 1917/18. évi értesítő az internátusi alap összegét — beleszámítva a kötvényeket és az utánuk felvett kamatokat, valamint az újabb adományokat — 17477,66 koronában számolja el.

Legközelebb az 1919/20. és az 1920/21. tanévről kiadott összevont értesítőben olvashatunk az internátusalapról:

„A helybeli gimnázium tulajdonát képező, szegény tanulók régebbi alapítványait 1919. január 10-én állítólag a közoktatásügyi minisztérium rendeletére az igazgatóság mind Budapestre, az állami pénztárba küldte. . .

Ezen alapítványokat most a békeszerződés értelmében diplomáciai úton vissza fogják kérni, és néhány hónapon belül bizonyára megint birtokunkban lesznek, és a szegény tanulók segélyezésére, valamint az annyira szükséges diákinternátus felállítására alaptőkét fognak képezni.”

A pénz további sorsáról nincsenek adataink. Annyit tudunk, hogy a következő iskolai évben alakult internátusi bizottság nulláról indította a létesítendő diákotthon vagyonának gyűjtését.

Közbevetőleg meg kell említenünk, hogy a Tarpán, majd Fehérgyarmaton működő Beregszászi Állami Gimnázium 1920/21. évi értesítőjében beszámol az ott tanuló diákok elhelyezéséről és ellátásáról is. Mivel Tarpa földművelő lakossága — életmódjánál fogva — nem tud a diákok ellátásáról gondoskodni, a község által a gimnázium rendelkezésére bocsátott helyiségekben 138 személy részére *konvik-tust* (konyhát és ebédlőtermet) rendeztek be. A szükséges élelmiszert részben a diákok természetbeni hozzájárulásából, nagyobb részt azonban közadakozásból fedezték. A tanulók szerény reggelit, ebédre két, vacsorára egy tál ételt kaptak. Szállásul a „kaszárnyaszerűen berendezett” tantermek és a szövőgyár raktárhelyiségei szolgáltak. A hálótermek rendjére a gazdasági ügyekkel megbízott *dr. Deák János* tanár felügyelt.

A következő évi értesítő szerint — immár Fehérgyarmaton — továbbra is, bár jóval szerényebb keretek között, ugyancsak közadakozásból, fenntartották a *diákkonyhát*. Itt 36 tanuló ellátásáról gondoskodtak, de csak ebédet és vacsorát adtak.

Visszatérve Beregszászra, az 1921/22. évi értesítőben olvashatjuk:

„. . . Most, hogy Podkarp. Rus egyetlen magyar tannyelvű gimnáziuma a beregszászi, az internátus megteremtése elodázhatatlan szükségessé lett. Ide jön össze egy nagy környék minden növendéke, aki a magyaron kívül más nyelven nem képes tanulmányait folytatni. Természetesen nagyon sok szegénysorsú diák van köztük, akiknek szülői nem képesek a mai magas 600—800 koronás kosztpénzetet fizetni. . .

A magyar társadalom minden dicséretet megérdemlő megértéssel és áldozatkészséggel fogadta az eszmét. . . Alig több, mint egy hónap alatt körülbelül 20000 korona összeget hozott össze.

. . . Megalakult egy internátusi bizottság, amely önmagát kiegészítve hivatva lesz az internátust megteremtő és fenntartó testületet megszervezni és a még hiányzó anyagi eszközöket összehozni.

A tanügyi Referátus részéről is biztosítva van a legnagyobb, még pedig jelentős anyagi támogatásban is megnyilvánuló jóindulat. Erre nézve ide iktatjuk *dr. Besz-*

kid Sándor tanügyi referensnek, az eszme mostani megindítójának következő nyilatkozatát:

Már régebben hangoztattam a beregszászi magyar gimnázium vezetősége előtt, hogy keresse az összeköttetést a magyar társadalommal, és vesse meg a mulhatatlanul szükséges internátus alapját. . . Már annak idején is kijelentettem, hogy a létesítendő magyar internátus föltétlenül számíthat az állam támogatására, mert a hivatalos körök is meg fognak győződni arról, hogy a magyarság magáénak akarja tekinteni a beregszászi gimnázium internátusát. . .”

A tantestület és az érettségít tett ifjúság az internátus javára május 20-án tánccal egybekötött koncertet, június 11-én kerti mulatságot, június 17-én pedig táncmulatságot rendezett. Az értesítőben közölt elszámolás szerint e rendezvények tiszta bevétele 13323,80 koronát tett ki.

Az 1930/31. értesítő a következőképpen ad számot az internátus helyzetéről: „Intézetünkre nyomasztó súllyal nehezedik a magyar internátus hiánya. . . Beregszász társadalma felismerte az égető szükségét: nagy erővel tör az internátus létesítésére. Segítségére sietett a járás, valamint a város és a környező községek a létesítendő magyar internátus részére megszavazott összegekkel. De egyesek jelentékeny adományai sem maradtak el.

Egy széplelkű nő — aki nem kívánja magát megnevezni — egész vagyonát tevő házáat minden bútorával és berendezésével az internátusnak ajándékozta, hogy megvesse alapját egy magyar internátusnak, amelybe felvehető a beregszászi áll. reálgimnázium magyar osztályaiba járó jó tanuló nemzeti és felekezeti különbség nélkül.

Ezzel valóra vált a magyar internátus. Szeptember 1-én megnyílik. Sajnos, egyelőre még nagyon szerényen, csak 10 tanulóval.

Az egyesület vagyoni helyzete biztató; eddig 170 fizető tagja van; a járás 130000 Ké-val, a város 20000 Ké-val és a községek 500—1000 Ké-val járulnak hozzá az internátus létesítéséhez. Sok-sok pénz kell még; mindent elkövetünk, hogy a pénzt összehozzuk, de ehhez a közönség pártolása is szükséges. Mindenki gyűjtsön tagot és természetbeni vagy pénzadománnyal jöjjön segítségünkre, hogy felvevő kereteink növekedjenek.”

Kedvező változásról szerezhetünk tudomást az 1931/32. évi értesítőből: „A beregszászi magyar Internátus-Egyesület vezetőségének percig sem szünetelő munkája és a magyar társadalom áldozatkészsége folytán 1931. szeptember 1-én megnyílt a magyar internátus Orosz György tanár vezetésével. Egyelőre szerény keretek közt, 17 tanulóval. Ellátási díj havi 300 korona. A növendékek közül 6 egész díjat, 7 féldíjat fizetett, 4 teljesen ingyen nyert ellátást.”

A tervezett 10 tanulóval szemben tehát 17-et helyeztek el. Egyúttal azt is megtudjuk az értesítőből, hogy az egyesület vezetősége a Mitrák utcai családi házban berendezett diákothont csak átmeneti megoldásnak tekinti, és egy minden követeleménynek megfelelő internátus megalapításához „Beregszász város egyik leg-

szébb és legegészségesebb helyén, a szőlőskertek tövében, a gimnáziumtól 6 percre megvett egy 2 és fél holdas telket, amelyen még ez évben megkezdődik a modern, emeletes internátus építése.”

Az építkezés azonban anyagi nehézségek miatt nem a tervezett ütemben folyt. Ezért az ideiglenes internátust a szomszédos házból megszerzett helyiségekkel bővítve 30 diák elhelyezésére alkalmassá tették.

A munkálatoknak újabb lendületet adott *dr. Jantsky Bélának* az Internátus Egyesület vezetőségébe való bevásztása. Az 1934-ben a gimnáziumhoz helyezett fiatal tanár, hajdani beregszászi diák, rögtön csatlakozott a mozgalomhoz. Az ő javaslatára „Internátusi hónap” elnevezéssel, a Prágai Magyar Hírlapban is meghirdetve, újabb gyűjtést indítottak, erre a célra folyószámlát nyitva a beregszászi Kereskedelmi Bankban. A nemes célt szolgáló kezdeményezés megmozgatta nemcsak Beregszász és Kárpátalja, hanem egész Csehszlovákia magyar társadalmát. Naponta tizesével érkeztek az adományok, számuk néha a százat is elérte. Az utalványszelvények hátoldalán olvasható kísérő szövegekből néhány emlékezetes példa: „Prágában szolgáló magyar katona — 5 korona.” „A világháborúban elesett tüzérszázados emlékére — 400 korona.” Egy nagyszöllősi adományozótól: „Meg nem vett télkabátom ára — 500 korona.”

Az 1936/37. évi értesítő végre megnyugtató fejleményekről számol be:

„A magyar internátus ebben az évben érkezett életének legfontosabb és legörvendetesebb szakaszához. 1936. szeptember 2-án ünnepélyesen avatta fel a testi és lelki nevelés minden eszközével felszerelt új, emeletes épületet. Tágas, levegős hálótérmekek, mosdó- és fürdőszobák, zuhanyok, hatalmas ebédlő s tanulóterem, zeneszoba állnak a tanulók rendelkezésére. Van külön betegszoba erkéllyel és játszótér is. A vezetőtanáron kívül két bennlakó felügyelőtanár őrködik a tanulók erkölcsi és tanulmányi előmenetelére.

Az internátusnak az év végén 54 növendéke volt. Havi ellátási díj 300 K^č volt és félévenként 100 K^č beíratási díj. Egész díjat csak 23 tanuló fizetett, a többi kisebb-nagyobb kedvezményt élvezett. 3 tanuló teljesen ingyenes volt, 50% kedvezményben 2, 33% kedvezményben 11, 20% kedvezményben 9 tanuló részesült. A minisztériumtól ösztöndíjat 6 tanuló kapott.”

A kedvezményes ellátás mellett az internátus vezetősége a tanulás feltételeinek javításáról is gondoskodott. Az intézménynek állandóan fejlődő könyvtára volt, társalgójában rádiókészülék, zongora és folyóiratok álltak a bennlakók rendelkezésére.

A jó ellátást önálló gazdálkodással igyekeztek elősegíteni. A hatalmas kert egy részét veteményesként hasznosították, és disznóhízlalással gazdagították konyhájuk étrendjét. A szerény anyagi helyzetű tanulóknak nyújtott sok díjkedvezmény miatt azonban változatlanul támogatásra szorultak.

A gyűjtésbe bekapcsolódott a Bagoly cserkészcsapat. A környező falvakban rendezett műsoros előadások bevételeivel járult hozzá az internátusi diáktársak el-tartásához. Emlékezetes az 1937 januárjában Nagyberegen rendezett cserkészün-nepély. A meghatódott lakosság élelmiszer-adományait — kinek miből volt fölös-lege — másnap két szekéren szállították Beregszászra.

Az egyesület intézőbizottsága az internátus vezetőtanárául *dr. Jantsky Bélát* választotta meg. 1939-ben *Páricska (Perjesi) Zoltánt* nevezték ki az internátus igazga-tójának. Nevelőtanárok voltak: *Csudáky László* (1934–39), *Madarász László* (1938–39), *Koszoriús István* (1939–44), *Szokolczai Gusztáv* (1939–1943), *Fodor Dénes* (1943–44) és *Ötvös János* (1943–44). Gondnoknő *Gődény Anna*. Az állandó személyzethez tartozott még egy házmester, egy fehérneműgondozó, egy szakácsnő, egy mosónő és három mindenes.

A cseh megszállás alóli felszabadulás után a teljes ellátás díja havi 50 pengő lett. Ezt az összeget azonban általában a növendékeknek körülbelül egyharmada fizet-te, a többiek kisebb-nagyobb mértékű kedvezményt élveztek. A fenntartási költségekhez a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium évi 1500, Bereg vármegye pe-dig évi 500 pengővel járult hozzá. Az internátust változatlanul az egyesület tartot-ta fenn. 1944-ben tervbe vette a 60 személyes diákotthonnak új épülettel való bő-vítését.

1942 tavaszán a Magyar Internátus a gimnáziummal karöltve nagy horderejű nemzeti értékmentő mozgalomba kapcsolódott be. A Sárospatakról elindult és már több vidéki város, illetve iskola által felkarolt népi tehetségkutató munkára vállalkozott. Célul tűzte ki, hogy állandó önkéntes társadalmi adakozásból anyagi alapot teremtsen, mely biztosítja a tehetséges, de szegény sorsú — felkarolás nélkül elkallódó — magyar gyermekek gimnáziumi nevelését.

A mozgalom a város társadalmában megértésre talált, úgyhogy a következő iskolai évben már négy tehetséges szegény sorsú kismagyar iskoláztatása volt biztosítva.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter magáévá tette a tehetségmentő mozgalom céljait, és úgy határozott, hogy az állami alapból minden esztendőben 600 kiváló szellemi képességű szegény magyar gyermeket fog kiemelni az egészséges népi tömegből. Az elhatározást gyors tettek követték: április 30-án, május 1-jén és 2-án Pesten tanfolyamot rendezett a minisztérium, melyen 75 vidéki gimnázium két-két kiküldöttje vett részt. Beregszászról: *Perjési Zoltán és Szakolczai Gusztáv*. Az intézet tehetségvizsgáló versenybizottsága — *Cserepes Gyula* igazgató, *dr. Bárdos László*, *dr. Bellyei László*, *Csudáky László*, *Perjési Zoltán*, *Szakolczai Gusztáv* — 20 jelentkező közül 16 gyermeket bocsátott vizsgára. A kétnapos vizsga (élménydolgozatok, csoportos tesztvizsgák, egyéni szóbeli képességvizsgálat) igen erős próbára tette a gyermekek szellemi képességét, ennek ellenére a bizottság 11 gyermeket talált alkalmasnak középiskolai tanulmányok kiváló elvégzésére.

A leánytanulók internátusi elhelyezésére csak szűkös lehetőséget nyújtott az Irgalmas Nővérek zárdájában létesített katolikus leányinternátus.

STATISZTIKÁK

A tanulólétszám alakulása

Tanév	A tanév végén bizonyítványt kapott			
	nyilvános tanuló		magántanuló	
	fiú	leány	fiú	leány
				Összesen
1890–91	88			88
1891–92	82			82
1892–93	97			97
1893–94	105			105
1894–95	118			118
1895–96	158			158
1896–97	178		1	179
1897–98	177		1	178
1898–99	170		2	172
1899–1900	200		7	207
1900–01	240		8	248
1901–02	289		9	298
1902–03	327		17	345
1903–04	298		12	310
1904–05	303		23	326
1905–06	320		13	333
1906–07	316		21	337
1907–08	333		18	351
1908–09	355		19	374
1909–10	365		13	378
1910–11	394		18	412
1911–12	397		28	425
1912–13	378		29	407
1913–14	363		18	381
1914–15	367		17	384
1915–16	365		56	421
1916–17	376		48	424
1917–18	390		50	464
1918–19	398		51	449

A tanulólétszám alakulása

Iskolai év	M a g y a r o s z t á l y o k								Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
1919–20	31	24	36	36	26	14	21	13+ 6	201+ 6
1920–21	78+10	27+ 6	42+ 5	44+ 3	41+ 6	34+ 2	22+ 5	20+11	308+48
1921–22	83+15	71+ 6	36+ 8	46+ 3	39+11	35+ 7	34+ 2	26+ 5	370+57
1922–23	56+ 8	56+15	50+10	29+12	36+ 6	36+ 6	38+ 1	29+ 3	330+51
1923–24	58+ 1	54+ 1	60+ 9	45+ 4	36+ 3	34+ 3	31+ 4	35+ 1	353+26
1924–25	61+ 5	52+ 3	54+ 1	65+ 3	51+ 9	35+ 2	33+ 2	35+ 2	386+27
1925–26	57+ 7	54+ 6	42+ 3	56	48+ 2	48+ 2	33	30	368+20
1926–27	51+ 4	42+ 2	68+ 5	37+ 2	47+ 2	46+ 1	54+ 2	32	380+18
1927–28	74+ 4	48+ 4	41+ 3	72+ 3	39+ 6	45+ 3	49+ 1	54+ 2	422+26
1928–29	62+ 2	64+ 3	42+ 2	43+ 3	52+ 3	38+ 4	45+ 1	42	388+18
1929–30	89+ 3	58+ 2	57+ 2	45	53+ 1	39+ 2	34+ 1	40+ 1	415+12
1930–31	76	70+ 4	47+ 1	48+ 2	34+ 3	43+ 2	33+ 5	29+ 1	380+18
1931–32	120+ 2	79+ 1	70+ 1	48	38	30	32+ 2	37	454+ 6
1932–33	88+ 2	97+ 2	80+ 1	69+ 1	39+ 1	31	34	31+ 1	469+ 8
1933–34	114+ 1	87+ 1	93+ 4	74+ 1	61+ 1	37+ 1	22+ 1	33+ 1	521+11
1934–35	87+ 1	121	88+ 1	89+ 2	61+ 3	58+ 1	32+ 2	18+ 3	554+13
1935–36	93+ 1	92+ 1	106	89+ 3	73+ 2	60+ 2	48	33+	594+ 9
1936–37	101	86+ 1	92	115	84	62	30+ 1	71+ 1	641+ 3
1937–38	110+ 1	108	117	95	114	72	63	58	737+ 1

Az oktatás a cseh időkben koedukált osztályokban folyt. A + jel után a magántanulók száma áll.

A tanulólétszám alakulása

Iskolai év	R u s z i n o s z t á l y o k								Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
1919–20	28	15	—	—	—	—	—	—	43
1920–21	50	28	14	9	—	—	—	—	101
1921–22	37	56	25	13	11	—	—	—	142
1922–23	61	28+2	40+3	23	16	8	—	—	176+5
1923–24	38+1	53	25	32+2	19	13	8	—	188+3
1924–25	35	34	52	22+1	29	16	12	8	208+1
1925–26	38+1	28+1	28	53	18	28+1	14	12	219+3
1926–27	26+1	41	25	28	41	15	24	13	213+1
1927–28	29	18	30	18	20	32	14	18	179
1928–29	22	29	15+1	33	18	19	29	13	178+1
1929–30	42	18	23	15	29	13	15	25	180,
1930–31	18	29	17	19	15	22	12	16	148
1931–32	33	17	23	19+1	15	10	20+1	10	147+2
1932–33	25	26	17	22	19	11	7	21	148
1933–34	22	30	22	20	17	15	12	8	146
1934–35	39	32	32	27	16	17	16	10	189
1935–36	47	38	41	33+1	19+1	15	18	15	226+2
1936–37	80	46	65	56	26	20	16	17	326
1937–38	86	96	81	74	48	29+1	19	17	450

Az oktatás koedukált osztályokban folyt. A + jel után a magántanulók száma áll.

**Kimutatás a tanulók létszámáról
az 1938/39. tanév elején (szeptemberben)**

A) ruszin tagozat

Osztály	Beírt		V a l l á s s z e r i n t									
	fiú	leány	róm. kat.	gör. kat.	református	ág. h. ev.	cseh testvér	csehszlovák	pravoszláv	izraelita	felekezet nélküli	Összesen
I. A.	18	35	3	45	1			1	1		2	53
I. B.	22	8	2	15	3				2	7	1	30
II. A.	27	14	2	39								41
II. B.	30	15	12	22	1					6	4	45
III. A.	38		5	30				1	2			38
III. B.	34		6	26						2		34
III. C.		47	6	33	2			1	2	2	1	47
IV. A.	28	26	10	39	1		1		1		2	54
IV. B.	20	12		19				1		12		32
V. A.	18	15	5	20	2					6		33
V. B.	26	12	6	26	1			1	1	1	2	38
VI.	28	17	6	27	2		1		4	4	1	45
VII.	15	12	6	17	1			1		2		27
VIII.	9	9	3	9			1		1	1	3	18
Összesen	313	222	72	367	14		3	6	14	43	16	535

Kimutatás a tanulók létszámáról
az 1938/39. tanév elején (szeptemberben)
B) magyar tagozat

Osztály	Beírt		V a l l á s s z e r i n t									
	fiú	leány	róm. kat.	gör. kat.	református	ág. h. ev.	cseh testvér	pravoszláv	csehszlovák	izraelita	felekezet nélküli	Összesen
I. A.	35	20	11	5	25					14		55
I. B.	23	21	6	5	18					15		44
II. A.	45	15	17	4	25	2				12		60
II. B.	24	31	7	4	24	1				19		55
III. A.	18	27		5						40		45
III. B.	19	19	13	3	22							38
III. C.	23	15	5	4	26	3						38
IV. A.	30	24			42					12		54
IV. B.	16	16	20			1				11		32
IV. C.	15	11		20						6		26
V. A.	28	22	8	6		1				35		50
V. B.	35	10	6	4	35							45
VI. A.	32	14	10	6						30		46
VI. B.	31	16	11	4	29	2					1	47
VII. A.	29	10	14	2	20					3		39
VII. B.	28	5			11	1				21		33
VIII. A.	23	7	6	6	8					10		30
VIII. B.	11	18	5	2	4					17	1	29
Összesen	465	301	139	80	289	11				245	2	766

A tanulólétszám alakulása

Tanév		Oszályozott nyilvános tanulók									Oszályozott magántanulók									Együtt nyilv. és magántanulók	Érettségi bizo-nyítványt kapott
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I-VIII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I-VIII.		
1938/39	fiú	62	67	80	61	45	57	49	27	448	2							2	4	452	17
	leány	39	40	54	48	22	27	15	51	266								1	1	267	14
1939/40	fiú	88	69	68	75	54	50	58	30	492	4		1			1	2		8	500	39
	leány	50	34	37	50	34	24	28	38	294					1		2		3	297	12
1940/41	fiú	84	71	58	53	57	44	41	52	460		2	1	1		1	2	4	11	471	43
	leány	40	32	31	37	28	23	20	20	231								1	1	232	18
1941/42	fiú	65	74	72	58	40	53	38	35	435	3	1	1	2	1		2	3	13	448	29
	leány	43	33	28	28	30	26	24	16	228	2	1	2						5	233	14
1942/43	fiú	67	60	62	63	41	38	50	35	416	5		2	2	1	1	3	1	15	431	29
	leány	32	39	32	30	21	29	24	24	231		1	1		1				3	234	18
1943/44	fiú	82	64	59	61	47	31	39	50	433	1		1		2	2			6	439	42
	leány	48	28	41	30	27	20	27	24	245	2		1	1	1		1		6	251	25

Általános áttekintés az 1902/03. tanévről

*b)-tól végig az adatok csak a vizsgálatot tett nyilvános és magántanuló-
ra vonatkoznak.*

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen	
<i>a) A tanulók száma</i>										
Beíratott	71	48	66	42	40	27	23	49	366	
Kilépett vagy vizsgálatlan maradt	11	2	4		1		2		20	
Meghalt					1				1	
Végig megmaradt	60	46	62	42	38	27	21	49	345	
<i>b) Vallása</i>										
Róm.katholikus	18	7	20	12	6	9	2	12	86	
Görög katholikus	4	2	8	7	2	3	3	3	32	
Ág. hitv. evangélikus			1					1	2	
Ev. református	22	19	19	13	17	10	6	24	130	
Izraelita	16	18	14	10	13	5	10	9	95	
<i>c) Minő nyelveket beszélnek</i>										
Magyar	59	46	62	42	38	27	21	49	344	
Magyar-ruthén	1								1	
<i>d) Kora</i>										
10 éves	17	1							18	
11 éves	20	14							34	
12 éves	17	15	16						48	
13 éves	6	12	25	8					51	
14 éves		3	13	13	5				34	
15 éves		1	7	17	12	10	1		48	
16 éves				1	2	15	9	4	31	
17 éves						4	5	5	14	28
18 éves					2	1	2	6	13	24
19 éves							1	3	11	15
20 éves								1	8	9
21 éves									1	1
22 éves									1	1
több éves						1		1	1	3

Általános áttekintés az 1902/03. tanévről

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össze- sen
<i>e) Illetősége (a szülők lakhelye szerint)</i>									
Helybeli	28	25	28	25	16	14	11	23	170
Megyebeli	11	12	15	6	12	5		13	74
Más megyebeli	21	9	19	11	10	8	10	13	101
<i>f) A szülők polgári állása</i>									
Östermelő	17	10	12	4	12	2	4	8	69
Iparos	10	7	7	10	5	5	4	6	54
Kereskedő és vállalkozó	6	10	7	7	7	2	3	4	46
Tisztviselő	5	13	20	3	7	16	3	15	82
Más értelmiségi (orvos, ügyvéd, lelkész, tanár, tanító, mérnök, író)	12	2	6	12	2	1	5	10	50
Személyes szolgálatból élő (szolga, munkás, napszámos)	7	1	6	3	3		1	1	22
Magánzó (nyugdíjas vagy tőkéjének jövedelméből élő)	3	3	4	3	2	1	1	5	22
<i>g) Szorgalmi eredmény</i>									
Minden tárgyból jeles	2	4	1		2	2	4	4	19
legalább jó	13	5	13	5	7	3	4	14	64
legalább elégséges	34	30	34	30	21	20	8	31	208
Egy tárgyból elégtelen	3	2	5	4	2		3		19
Két tárgyból elégtelen	5	2	2	2	2				13
Több tárgyból elégtelen	3	3	7	1	4	2	2		22
Felsőbb osztályba fölléphet	49	39	48	35	30	25	16	18	291
Javító vizsgára bocsáttatik	3	2	5	4	2		3		19
Osztályismétlésre utasíttatik	7	5	8	3	5	2	2		32
Osztályát nyilvánosan nem ismételheti	1		1		1				3

Statisztikai áttekintés az 1930/31. tanévről

			I. B.	I. C.	II. B.	II. C.	III. B.	IV. B.	IV. C.	V. B.	VI. B.	VII. B.	VIII. B.	Összesen
Felvétetett	az 1930/31. tanév elején	fiú	24	32+1	23	30+3	38	17	19	24	32	31+3	29+1	299+ 8
		leány	17	8	15+1	7	12	8	6	12+1	16+1	4	1	106+ 3
		összesen	41	40+1	38+1	37+3	50	25	25	36+1	48+1	35+3	30+1	405+11
	a tanév alatt	fiú								1+2			1	2+ 2
		leány												
	összesen	összesen								1+2			1	2+ 2
Azok közül	az itteni intézetből	fiú	24	32+1	23	30+3	38	17	19	25+2	32	31+3	30+1	301+10
		leány	17	8	15+1	7	12	8	6	12+1	16+1	4	1	106+ 3
		összesen	41	40+1	38+1	37+3	50	25	25	37+3	48+1	35+3	31+1	407+13
		fiú												
	más intézetből	fiú			22	25+2	30	16	18	17	24	22+2	24	198+ 4
		leány			13	5	12	5	5	12+1	15+1	4	1	72+ 2
		fiú	5	12	1	3+1	6	1	1	8+2	8	7+1	5+1	57+ 5
		leány	3		2	2		2	1		1			11
	a tanév alatt belépett	fiú	19	20+1		2	2					2	1	46+ 1
		leány	14	8	0+1			1						23+ 1
		fiú												
		leány												
Létszám a tanév végén	a tanév alatt belépett	fiú	1	1+1		1+1	1			2	3		2	11+ 2
		leány	2	1	2	1	1			1	1			9
		összesen	3	2+1	2	2+1	2			3	4		2	20+ 2
		fiú	23	31	23	28+3	36+1	16+1	19+1	23+2	28+1	29+5	28+1	284+14
	a tanév végén	leány	15	7	13+1	6	11	8	5	11+1	15+1	4	1	96+ 4
		összesen	38	38	36+1	34+3	47+1	24+1	14+1	34+3	43+2	33+5	29+1	380+18

Statisztikai áttekintés az 1930/31. tanévről

		I. B.	I. C.	II. B.	II. C.	III. B.	IV. B.	IV. C.	V. B.	VI. B.	VII. B.	VIII. B.	Összesen
Állam- polgárság	csehszlovák	25	37	30+1	27+1	35+1	21+1	20+1	30+3	36+1	25+3	22+1	308+13
	magyar							1		1+1			2+ 1
	román	1											1
	vitás	12	1	6	7+2	12	3	3	4	6	8+2	7	69+ 4
Születési hely	Beregszász	24	6	20	9	11	10+1	4	8+1	14	8+2	5	119+ 4
	Kárpátalja többi területe	9	25	12+1	20+3	24+1	8	11+1	18+2	24	15+1	18+1	184+10
	Szlovákia	2	3	3		6	3	6	3	1	5+2	2	34+ 2
	Magyarország	1	3	1	3	5	3	1	3	4+2	3	2	29+ 2
	Románia	2	1		1	1		1	1		2	2	11
	A többi állam				1			1	1				3
Lakóhely	Helyben a szülőknél	30	15	30	16	25	18	9	19	24	17	14	217
	Helyben szállásadóknál	3	13	1	8	10	1	6	8	6	9	5	70
	Bejárók vasúton	5	8	5	9	11	4	9	5	11	5	8	80
	Bejárók gyalog		2		1	1	1		2	2	2	2	13
Anyanyelv	Ruszin												
	Csehszlovák												
	Magyar	38	38	35+1	34+3	46+1	24+1	24+1	34+3	43+2	33+5	29+1	378+18
	Német			1		1							2
Nemzetiség	Zsidó												
	Ruszin		1										1
	Csehszlovák					1							1
	Magyar	31	37	12	34+3	31+1	22	24+1	27+3	37+2	17+4	25+1	297+15
	Német												
	Zsidó	7		24+1		15	2+1		7	6	16+1	4	81+ 3

Statisztikai áttekintés az 1930/31. tanévről

		I. B.	I. C.	II. B.	II. C.	III. B.	IV. B.	IV. C.	V. B.	VI. B.	VII. B.	VIII. B.	Összesen
Vallás	Római katolikus	10	2	12	6	5	3	7+1	8+1	10	9+2	6+1	78+ 5
	Görög katolikus		4		4	8	3		3	1	1		24
	Református		30		24+3	17+1		17	12+1	20+2	6+2	8	134+ 9
	Ág. hitv. evang.	1	2			1					1	3	8
	Zsidó	27		24+1		16	18+1		11+1	12	16+1	12	136+ 4
A tanulók kora	Született 1904-ben										1		1
	1905-ben										1		1
	1908-ban										0+1		0+1
	1910-ben										2	3	5
	1911-ben									4	3+2	8+1	15+ 3
	1912-ben								2+1	4	7	10	23+ 1
	1913-ban					1		2		5	14	7	36
	1914-ben					2	1	4	1+1	15+1	11+1	1	35+ 3
	1915-ben					2	5	4	12+1	6+1	1		30+ 2
	1916-ban				1	7+1	7+1	7	14				36+ 2
	1917-ben		1	1	8	15	11	7+1					43+ 1
	1918-ban	2	6	13	11	20							52
	1919-ben	12	19	22+1	14+3								67+ 4
	1920-ban	24	12										36+ 1
A szülők foglalkozása	Kereskedő	12		12		5	7		6	10	8		60
	Iparos	7	3	4	3	7	3+1		1	2	2+2	7	39+ 3
	Gyáros		1	2									3
	Ügyvéd, orvos, mérnök	5	1	2+1	2+1	1	1	0+1	2+1	1	0+1	1	16+ 5

Statisztikai áttekintés az 1930/31. tanévről

		I. B.	I. C.	II. B.	II. C.	III. B.	IV. B.	IV. C.	V. B.	VI. B.	VII. B.	VIII. B.	Összesen
A szülők foglalkozása	Földműves	1	7	1	10	5+1	4	7	8	4	4	7	58+ 1
	Tanár, tanító	3	5	4	5	7	2	3	4	13	6	3	55
	Köz- és katonai alkalm.	7	14	4	8	11	3	8	3+1	8+1	4	4	74+ 2
	Munkás				1							1	2
	Magánalkalmazott	1	2	3	2	2	2	2	6	3+1	6+1	3+1	32+ 3
	Lelkész		1	1	3+1	3	2	2	4+1	2		1	19+ 2
	Egyéb foglalkozású	2	4	3	0+1	6		2			3+1	2	22+ 2

A TANULÓK ÁLTAL BEFIZETETT DÍJAK

Tandíj	I. félév	Tandíjmentes	11	17	17	21	28	12	17	19	26	16	17	201
		Fél tandíjat fizetett	3		6	4	7	3	1	6	7	4	3	44
II. félév		Egész tandíjat fizetett	26	23	14	11	15	10	6	12	15	14	11	157
		Magántanuló			1	2			1	3	1	4	1	13
II. félév		Tandíjmentes	15	22	11	17	20	7	15	16	22	15	15	175
		Fél tandíjat fizetett	7	1	6	3	5	1	1	6	6	3	3	42
II. félév		Egész tandíjat fizetett	16	15	19	15	23	16	8	13	18	15	12	170
		Magántanuló			1	3	1	1	1	3	2	5	1	18

OSZTÁLYOZÁS

Kitűnő	9	7	3	2	4	4	5	6	5+1	5	7	57+ 1
Megfelelt	23	22	25	22+3	29	13	15+1	16+1	26	24+1	16	231+ 6
Osztályismétlésre utasítva	3	6	6	6	9+1	6+1	4	9+1	6	0+1	3+1	58+ 5
Javítóvizsgálatra utasítva	3	3	2+1	4	5	1		3	5	4	3	33+ 1
Osztályozatlan								0+1	1+1	0+3		1+ 5
Összesen	38	38	36+1	34+3	47+1	24+1	24+1	34+3	43+2	33+5	29+1	380+18

A tanulók száma és fontosabb adatai az 1941/42. tanévről

	F i ú t a g o z a t									L e á n y t a g o z a t								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.
a) A tanulók száma																		
Beírt nyilvános tanuló	73	80	75	59	42	54	40	35	458	50	34	30	28	33	26	26	16	243
Beírt magántanuló	4	1	1	1	1		2	3	13	2	1	3						6
Osztályozott nyilvános tanuló	65	74	72	58	40	53	38	35	435	43	33	28	28	30	26	24	16	228
Osztályozott magántanuló	3	1	1	2	1		2	3	13	2	1	2						5
Osztályozott összes tanuló	68	75	73	60	41	53	40	38	448	45	34	30	28	30	26	24	16	233
Ezek közül ismétlő	2	3	5		3	1	3		17	2	1					2		5

A z o s z t á l y o z o t t t a n u l ó k

b) Életkor szerint

1931-ben született	27								27	19								19
1930-ban született	26	15							41	19	13							32
1929-ben született	12	35	21						68	6	15	4						25
1928-ban született	2	20	30	13					65	1	5	19	8					33
1927-ben született	1	5	17	28	7				58		1	5	14	7				27
1926-ban született			5	9	16	12			42			2	5	19	6			32
1925-ben született				7	7	15	9		38				1	2	10	2		15
1924-ben született				2	7	11	10	5	35					2	10		8	23
1923-ban született				1	3	11	8	7	30								8	18
1922-ben született						3	5	14	22								4	6
1921-ben született					1	1	7	8	17							2	1	3
1920-ban született								1	2	3								
1919-ben született									1	1								
1918-ban született									1	1								
Összesen	68	75	73	60	41	53	40	38	448	45	34	30	28	30	26	24	16	233

[illegible]

A tanulók száma és fontosabb adatai az 1941/42. tanévről

	F i ú t a g o z a t									L e á n y t a g o z a t								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz
<i>e) A szülők foglalkozása szerint</i>																		
Középbirtokos és bérlő	2	4			1		1		8	4	1	1	1					7
Kisbirtokos, kisbérlő	24	13	2	2	10	12	10	3	76	9	5	4	2	4	4	2	1	31
Kisbirtokos, napszámos		1	19	9	2			9	40				1					1
Egyéb önálló őstermelő	2							1	3								1	1
Gazdasági tisztviselő	2	2			1		2		7	1	1	1		1	1			5
Földművelési napszámos				2		2			4									
Nagyiparos, bányanagyvállalkozó		1							1									
Kisiparos, bányakisvállalkozó	10	12	4	2	2	5	2	1	38	5	4	2	2	5	7	3	1	29
Ipari vagy bányászati tisztviselő	2	1		2	1		1		7	1	1		1				1	4
Egyéb ipari v. bányászati segédszemély		1	2	2			1	1	7		1							1
Ipari vagy bányászati napszámos	1					1			2									
Nagykereskedő		1		2					3			1					2	3
Kiskereskedő	1	5	1	6	3	6	4	4	30	3	5	1	2	9	5	4		29
Kereskedelmi tisztviselő	1	1	1	1	1	2			7				3		2		1	6
Egyéb kereskedelmi segédszemély								1	1		1							1
Közlekedési kisvállalkozó											1							1
Közlekedési tisztviselő	3	3	5	4	2			2	19	3	3	1	1		1	2	2	13
Egyéb közlekedési segédszemély	1	5		3		3	1	1	14			3			1			4
Közlekedésnél napszámos					1				1									
Köztisztviselő	9	10	15	3	3	4	5	5	54	12	8	7	4	4	2	3	1	41
Pap, tanár, tanító	4	6	8	10	5	7	4	5	49		3	3	3	3	2	2	4	20
Más értelmiségi	2		1	4	1		1	1	10	2		3	3	2	1	2		13
Közhivatali v. más értelmiségi altiszt	1	2			1		1		5			2					1	3

A tanulók száma és fontosabb adatai az 1941/42. tanévről

	F i ú t a g o z a t									L e á n y t a g o z a t								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.
Katonatiszt	1		1						2	2								2
Katona altiszt		2	1	1	2	1			7	1						1		2
Nyugdíjas köztisztviselő	1	2	5	3	2	3	4		20	2		1	3	2		2	1	11
Egyéb nyugdíjas tisztviselő	1	1		1					5				1			1		2
Nyugdíjas altiszt, szolga vagy munkás		2		1		3		2	8									
Tőkés, járadékos, háztulajdonos				2	1				3				1					1
Egyéb ismeretlen foglalkozású			8		2	4	2	1	17							2		2
<i>f) Szüleik lakóhelye szerint</i>																		
Az iskola székhelyén lakik	38	33	36	33	21	34	22	14	231	36	24	16	16	22	20	19	10	163
A vármegyében lakik	26	23	22	17	15	10	8	18	139	9	7	11	8	6	4	5	2	52
Bács-Bodrog vármegyében lakik				1					1									
Bihar vármegyében lakik								1	1									
Máramaros vármegyében lakik		1		1		1		1	4		1		1				1	3
Szatmár vármegyében lakik	1	3	4			1	1		10			1						1
Szolnok vármegyében lakik							1		1									
Ugocsa vármegyében lakik	3	15	11	8	5	5	6	4	57		2	1	3	2	2		2	12
Ung vármegyében lakik						2	2		4			1					1	2
<i>g) Lakás szerint</i>																		
Szüleinél lakik	51	54	50	51	25	34	22	14	301	35	28	23	26	27	23	19	13	194
Kosztadónál lakik	11	13	9	5	11	15	13	10	87	5	4	5	2	3	3	5	2	30
Internátusban lakik	6	8	14	4	5	4	5	14	60	5	2	2						9

A tanulók száma és fontosabb adatai az 1941/42. tanévről

	Fi ú t a g o z a t									L e á n y t a g o z a t								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.
<i>h) Bejárók</i>																		
Asztély (2)	1								1									
Bátyu (1)		1	1						2	1								1
Bene (1)	1	2		1	3		1		8									
Beregardó (3, 5)	2				1				3			1	1			1		3
Beregdaróc (3)							1		1									
Beregdeda (3)		1				1			2									
Beregkövesd (1)	1								1									
Beregsom (1)	1			2	1	1			5				1			1		2
Beregsurány (2)	5		1	1					7	2				1		1		4
Búlcsú (3, 4, 5)			1		1		1		3	2			1		1	1		5
Csaroda (2)																1		1
Csonkapapi (1)				2					2									
Fancsika (1)				1					1									
Gát (2)	2	1							3	1	1							2
Gergelyi (2)			1						1									
Hedze-pusztá (4)										1			1					2
Kígyós (1)			1						1									
Királyháza (1)		2							2									
Kisbégány (1)					1				1						1	1		2

Jegyzet: A községek neve mellett zárójelben levő számok jelentése: 1=vonaton, 2=autóbuszon, 3=kerékpáron, 4=kocsin, 5=gyalog

A tanulók száma és fontosabb adatai az 1941/42. tanévről

	F i ú t a g o z a t									L e á n y t a g o z a t								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.
<i>h) Bejárók (folytatás)</i>																		
Kovászó (1)		1				2		1	4							1		1
Makkosjánosi (2)		4					1		5	1			1		1			3
Mátyfalva (1)	1								1									
Mezőkaszony (1)	1			2	1				4									
Nagybakta (4)													1					1
Nagybakos (1)	1								1									
Nagybereg (1)		1							1	1	1							2
Nagybégány (1)			1	1		1			3			1						1
Nagyborzsova (1)	1	1	1	1			1	1	6					1				1
Nagymuzsaly (1, 3)			1	1	1	1	1		5	1			1	1		1	4	
Nagyszöllős (1)	2	2	1	1			1		7		1		1					2
Sárosoroszi (1)		1							1									
Tarpa (2)			1		2				3									
Tiszabökény (1)	1	2		1	1	2			7									
Tiszacsoma (3)				1					1									
Tiszakeresztúr (1)		1			1	1			3						1			1
Tiszaújhely (1)						1	1		2									
Tiszaújlak (1)		3	2		2	1	1	1	10				2				2	4
Vári (1)		1							1			1						1
Zápszony (1)	2	1		1					4									
Összesen	22	25	12	16	15	11	9	3	113	10	3	3	10	3	4	5	5	43

A tanulók száma és fontosabb adatai az 1941/42. tanévről

	Fi ú t a g o z a t									L e á n y t a g o z a t								
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.
<i>i) Általános előmenetele</i>																		
Kitűnő rendű	4	4	2	4	2	3		1	19	4	4	3	3		2	3	2	21
Jeles rendű	7	2	4	1	3	3	3	2	23	3		2	1	1	1			8
Jó rendű	35	19	11	11	6	12	2	14	97	14	12	8	6	13	7	4	7	71
Elégséges rendű	49	36	40	31	20	28	28	20	234	18	17	16	17	15	11	14	7	115
Túlnyomóan elégséges	23	25	18	15	14	10	13	12	130	14	10	11	6	4	5	7	3	60
Elégtelen egy tárgyból	2	12	8	9	6	4	3	1	45	2		1		1	5	3		12
Elégtelen két tárgyból	3		4	1		1	3		12									
Elégtelen 3—4 tárgyból		2	4	3	3	2	1		15	4			1					5
Elégtelen 4-nél több tárgyból	2								2									
<i>j) Rendkívüli tárgyat tanul</i>																		
Német társalgást			1						1	4	3							7
Rajzot					2	3	3		8					6	2	1		9
Ábrázoló geometriát					4		4		8									
Rendkívüli tornát										1	5					2	2	10
<i>k) Tandíjfizetési kötelezettsége</i>																		
Tandíjmentes	3	3	2	4	8	16	5	7	48	2	2	1	2	5	6	7	5	30
20 pengőt fizet	4		1	3	2	2	4	4	20	1	2		5	4	3	1	1	17
40 pengőt fizet	10	10	13	11	6	12	5	9	76	4	3	5	5	5	2	1	3	28
60 pengőt fizet	10	3		13	8	13	8	6	61	3	6	3	6	9	6	6	1	40
80 pengőt fizet	8	12	12	24	11	8	14	6	95	8	3	5	10	6	9	7	6	54
100 pengőt fizet	30	46	45	4	5	2	3	4	139	25	18	14		1		2		60
150 pengőt fizet	3	1	1	1	1			2	9	2	1	3						6

Tájékoztató pályaválasztásról

Év	Végzett	p á l y á t v á l a s z t o t t													Katonai szolgálatra bevonult
		Papi	Jogi	Bölcsész	Orvosi	Mérnöki	Állatorvosi	Gazdász	Erdéshi	Katonai	Tisztviselői	Kereskedői	Egyéb		
1903	43	9	9	3	1	2	1	6	1	4	7				
1910	21	6	5		1	3	1	1		2		1	1		
1917	24	1	1	1	2	3							1	15	
1928	29	4	14	2	4						2		3		
1929	38	3	11	5	5	2		2			1	1	7		
1930	29	2	16	1	4							1	5		
1941	70	2	8	1	8	6			2	2	13	5	14		
1943	47	1	6	3	7	5		2			6	2	9	6	

A táblázat összeállításakor többé-kevésbé azonos időszakok adatait szerettük volna összehasonlítani. A cseh időkből azonban csak a feltüntetett három esztendő értesítőjében találtunk idevágó összeállítást, az 1938 és 1944 között kiadott évkönyvek pedig csak az utolsó három esztendőben számoltak be — sommásan — az előző évben érettségizettek pályaválasztásáról.

Vérke-parti öregdiákok találkozói

Az 1943–44. iskolai évvel gyakorlatilag megszűnt a csaknem 80 éves beregszászi magyar gimnázium.

Az 1944-ben érettségizettek után sorakozó diáktársak tanulmányaik kényszerű megszakítását követően szétszóródtak. Sorsuk igen különbözően alakult, attól függően, hogyan szakadtak el szülőföldjüktől és az alma matertől. A tizenhat év feletti fiúk jelentős részét keleti vagy nyugati fogolytáborokba, a zsidó származású fiúkat és lányokat haláltáborokba vetette a sors, és a többiek közül is igen kevesen tudták életüket úgy folytatni, hogy nélkülözésükben és soha el nem felejtendő veszteségekben ne lett volna részük. A legtöbben otthonukat, hozzátartozóikat elvesztették, és kis reménységgel próbálták korábbi álmaikból átmenteni azt, amire helyzetük lehetőséget adott. S ez a lehetőség annál nagyobb volt, minél többet hoztak magukkal a szülőföld és az alma mater osztogatta kincsből. A gimnázium érettségizett diákjai, ha sikerült életben maradniuk, többségükben nem veszítették el eredeti céljaikat. Sokan bejárták a megálmodott pályautat, orvosok, papok, mérnökök, gyógyszerészek, tanárok, vasutasok, postások lettek, és a gimnáziumban kapott humán értékrendet el nem veszítve maradtak kötelességteljesítő becsületes magyarok.

De akár így, akár úgy sikerült túlélni a háborút, veszteségeiket nem felejtették el, és keresni kezdték a kapcsolatot régi diáktársaikkal, barátaikkal, tanáraikkal, akár ottmaradtak a szülőföld beszűkült lehetőségű falvaiban, városaiban, akár az anyaországban éltek, akár a nagyvilágban keresték boldogulásukat.

A véletlen találkozások alkalmával egymásról és a társakról szerzett hírek arra ösztönözték a beregszászi öregdiákokat, hogyha nincs is lehetőségük arra, hogy volt iskolájukban összejöjjenek, rendezzenek találkozót Budapesten. Már a 40-es években szép számmal összegyűltek a budai Ketter vendéglőben. Néhány év alatt a találkozók létszáma 80–90-re növekedett. Ez szemet szűrt az „éberség” korában, és emiatt kényszerű szünet következett.

Maradtak az osztályok külön-külön, ám eléggé rendszertelenül megtartott kerek évfordulós értekezési találkozói. Egy osztály akadt, az 1941-ben érettségizetté, amelyik ötvenként rendszeresen összejött. A kezdeményező *Galántha Sanyi* volt, aki rendszeresen gyűjtötte a beregszásziak címét, és felkutatta volt tanárait is. Mindig más „házigazda” segítségével sorra a Kőhegyen, Eresztvényben, Mátrafüreden, majd Szécsényben megrendezte a 10., 15. . . stb. évfordulón esedékes találkozót. Ekkor — már nyugodtabb politikai légkörben — valaki felvetette

az évenkénti találkozás szükségességét, természetesen több évfolyam öregdiákjaival együtt, és könnyebben elérhető helyen. Így vált az újabb rendszeres találkozók színhelyévé a Zöldfa, majd a Nemzeti Szálló étterme, azután a Dunapark étterem, végül a Szófia étterem, és a találkozók megkapták a „vérke-parti” jelzést. Időpontnak augusztus 19-ét választották. Ezt minden külön értesítés nélkül — Szent István-nap előestjeként — könnyen megjegyezték. Csakhogy ekkor a nyári szabadságok miatt sokan elmaradtak. Kellott egy téli időpont is. Február 2., „amikor a medve előjön a barlangjából”, ugyancsak jó lesz. Annál inkább, mivel a medve Kárpátalja címerállata.

1979-ben új fordulatot hozott, hogy a Nógrád megyei Bánk községben, a tó partján, *Szabó Csuci* segítségével háromnapos találkozásra nyílt mód, a tóparti motel igénybevételével. Kiegészítésként *Kocsis Árpád* megszerezte erre az alkalomra a Vízügyi Igazgatóság szomszédos kis üdülőjét is. Így már kényelmesen el lehetett helyezni a messzebből érkezőket, sőt a családtagokat is.

Ez a háromnapos összejövétel egyben az 1939-ben érettségizettek 40. éves találkozója volt. Ettől kezdve az 1938 és 1944 között érettségizettek a többi évfolyam diákjaival együtt tartották meg 40., később 45., most már 50. éves jubileumi találkozójukat. Ilyenkor rendszeresen körünkben vannak volt tanáraink: *Vincéné Flórián Magda*, *Csánk István*, *Göndöcs László*, *Jantsky Béla*, *Cseke Miklós*, *Suara Róbert*, de megtisztelte társaságunkat, amíg tehette, *Polgáry Miklós*, *Bajza (Fenczik) Jenő*, *Deákné Bartha Katalin*, *Mihályi Ferenc*, *Buczkó Géza*, *Lengyel Pál* is. Egyre több fehér hajon csillant meg a napsugár, tanáraink között mégis diáknak éreztük magunkat.

Hét éven át találkoztunk a Bánki-tó partján. Sajnos, ezután megszűnt ez a lehetőség, a nemzetiségi találkozók miatt kiszorultunk innen. Hajléktalanságunkban *dr. Apay Pál* diáktársunk sietett segítségünkre, megszerezve a találkozók céljára Balatonvilágoson az Alba Regia üdülőt. Azóta *Brenner Sanyi*val itt szervezi a vérke-parti öregdiákok évenkénti nagy találkozóját, gondoskodik 250–300 diáktárs, tanár és családtag szállásáról, ellátásáról. Kialakult a találkozók műsora is. Hagyományossá vált a vasárnapi templomi áhitat, az „osztályfőnöki óra”, amelynek keretében a kerek évfordulót ünneplő osztályok tagjai élménybeszámolókat tartanak. A jelenlevők tájékoztatást kapnak a körükben folyó munkáról, a készülő kiadványainkról, és meghallgatják a Beregszászon maradt diáktársak, a kárpátaljai magyarok életét ismertető beszámolókat. Ennek lelkes szervezője *Kerényi Gyuszi*, mindnyájunk szeretve tisztelt, igaz, hűséges barátja.

Meghatottan vesszük kezünkbe a gimnázium előtt álló platánfa leveleit, a beregszászi szőlőshegy gyümölcsseit és az otthonról származó emléktárgyakat. Megkülönböztetett örömet szereznek *Polónyi Kati* hagyományörző munkásságának szép termékei, az ősi beregi szöttesek, továbbá *Horváth Anna* kerámiai, *Garányi Jóska* festményeinek fényképreprodukciói, és az új magyar középiskolából kikerült írókról, költőkről, művészekről hírt adó Kárpáti Kalendárium. De

együtt örültünk az otthonmaradottakról szóló híreknek, és együtt sírunk a nehéz sorsú társaink szenvedésein, akiket a háború befejezése után gyűjtöttek össze és hurcoltak el. Volt, aki 25 évet töltött sóbányában, 8 évet Recskén, elszenvedte a halálraítélés kínjait. . .

Mindemellett nem vesztek jelentőségükből az évközi (február 2-i és augusztus 19-i) találkozók sem. Eljönnek ezekre az 50. éves jubileumon jóval túl levők is: *Almássy Ernő* gyógyszerész (1916-ban éret), *dr. Rácz Gábor* ügyvéd (1925), *dr. Csánk György* bankigazgató (1923), *Smer Ferenc* (1927), *Székely György* gyógyszerész (1926), de a távolba szakadtak is: Svájcból a *Heé* fiúk, *Gyula és Jenő*; az NSZK-ból *Erdélyi László* és felesége, *Orosz Irén*, *dr. Nagy Sándor*; Amerikából *dr. Abád Sándor*, *Filemon Jolán*, *Lánczy Katalin*, *Becske Pál*, *dr. Galló Árpád*, *Kvakovszky Iván*, *Péterffy Tibor*, *Schrek László*; Bécsből *Bertsik Géza*; Chiléből *dr. Gera Ferenc*; Venezuelából *Tar Lajos*; Izraelből *Kroó István*, *Eisdörfer József*; Ausztráliából *Pazar Tibor* (ő közben visszatelepült Magyarországra); Új-Zélandból *Jászay Judit*, és természetesen otthonról, aki csak tud.

Élő, önszerveződéssel létrejött, tényleges baráti kör a Vérke-parti Öregdiákok Köre, amelyben az ifjúság emléke igen erős szálakkal köti össze az elszakadtakat és az otthonmaradottakat.

Az 1960-as években otthon is újraéledt a diák hagyományok ápolása. Ennek *Kerényi Gyula* mellett egyik kiemelkedő szervezője, *Dalmay Árpád* így ír a Vörös Zászló című, magyar nyelvű lapba az 1988. évi balatonvilágosi találkozóról:

„Vérke-parti gimnazisták találkozója

Az egykori Beregszászi Főgimnázium volt tanárainak és tanulóinak szép hagyománya, hogy minden év szeptemberében összegyűlnek három napra felidézni ifjúkorukat, diákéveiket. Évtizedekre nyúlik vissza ez a tradíció. Korábban a Nógrád megyei Bánkon rendezték a találkozókat, de „kinőtték” az ottani motelt, ezért az utóbbi öt évben Balatonvilágos ad otthont a meghitt összejevőteleknek.

Az idei találkozót szeptember 16-a és 18-a között tartották. Több mint kétszázan gyűltek össze az Alba Regia üdülőben: a Magyarországon, a szomszédos és a távolabbi országokban élő volt beregszászi gimnazisták. Az idei rendezvényen azonban nemcsak találkoztak az egykori tanár- és diáktársak, azaz nemcsak baráti beszélgetésekre került sor, hanem — s ezt a továbbiakban rendszeresíteni akarják — különböző előadásokat is tartottak. Természetes, hogy első alkalommal a gimnázium történetéről esett szó. *Cséke Miklós* szekszárdi gimnáziumi tanár a tanintézet történetét ismertette a kezdetektől 1944 őszéig. A gimnázium épületének és intézményének utóéletéről, azaz annak jogutódjáról, a 4. sz. Kossuth Lajos Közé-

piskoláról e sorok írója számolt be. A beszélgetések során elhangzott az a javaslat is, hogy e baráti közösség váljon hivatalos egyesületté, építsen ki szoros kapcsolatot az alma mater városának tanintézeteivel, művelődési intézményeivel és szervezeteivel.

Megemlékeztünk a Balaton partján *Bárdos László* néhai beregszászi tanárról is, akiről ez év augusztus 31-én Tatabányán gimnáziumot neveztek el.

A háromnapos rendezvény keretében tartották érettségi találkozójukat azok a diákok, akik 45, illetve 50 évvel ezelőtt fejezték be a gimnáziumot.

Kik alkotják ezt a baráti közösséget? Csupán néhány nevet említenék: *Lator László* költő, továbbá *dr. Jantsky Béla* Európa-hirű geológus, *dr. Bartha Katalin* nyelvészprofesszor, *dr. Kulcsár Sándor* biológusprofesszor, *dr. Lakatos Pál* volt országgyűlési képviselő, a tatabányai tüdőkórház nyugalmazott igazgatója, *dr. Ferenczy Sándor* ismert bronchológus, *Dénesi Ödön* Ybl-díjas építész és sok más tanár, jogász, orvos. S nem feledkezhetünk meg a társaságot összetartó *Brenner Sándorról*, az Országos Hematológiai Intézet munkatársáról, *dr. Göndöcs László* és *Csánk István* tanárokról, *dr. Báthory Katalin* vegyész-mérnökről sem. Összetartja őket a vérke-parti volt főgimnázium máig kisugárzó szellemisége és — jelképesen — az épület előtti öreg platánfa levele, amely *Kerényi Gyula* jóvoltából féltett ereklyeként ott van mindannyiuk birtokában.

Az öregdiákok egyik leghőbb vágya az, hogy a vérke-parti városban rendezzék meg hagyományos találkozójukat. Kívánjuk, hogy minél előbb teljesüljön, akár már jövő ősszel.”

Örömmel olvasták e hírt a Beregszászon és környékén élő volt gimnazisták, akik ha kevesebben vannak is, szintén gyakran találkoznak a terefere-délutánokon, amelyek szervezője *Kerényi Gyula*, éltetője az otthoni közösségi tagok szeretete. Hajdani fiúk, lányok, mai nagymamák, nagypapák írják üdvözlőlapjaikat, a távoli tájak vérke-parti diákjainak küldik az otthon üzenetét, üdvözlő melegét — fáradhatatlanul.

Ez a lelkes kis csapat gyönyörű szokást honosított meg. Tanárok, diáktársak sírját közösen koszorúzzák meg. Lelkierejükkel sok nehéz órában álltak a bánatot hordozók mellett. Kiemelkedő gondoskodással támogatják a magyar anyanyelvi oktatást. Gyermkeik szép magyar beszéde, verselő, daloló kedve mutatja, hogy jól hasznosítják az alma mater útavalóját.

Mindkét csapat öröme a nyolcvanas években már több látogatásra is lehetőség nyílt. 1989. június 16—17—18-án végre otthon találkozhattak a vérke-partiak, az otthoniak meghívására rendezett jubileumi találkozón.

MEGHÍVÓ

a beregszászi Vérke-parti öregdiákok 45 és 50-éves
találkozására

A VÉRKE-PARTI ÖREGDIÁKOK 1989. ÉVI BEREGSZÁSZI TALÁLKOZÓJÁNAK PROGRAMJA

Június 16.

Délután: Elhelyezkedés a szállásokon. Városnézés. Garanyi József és Horváth Anna képzőművészek állandó kiállításának megtekintése.

17.00 h: Gyülekezés a gimnázium előtt. Vacsora: bográcsos (jó idő esetén).

Június 17.

9.00 h: Gyülekezés a gimnázium előtt a Verke-parton a platánfánál. Az iskola megtekintése. A »Ballag már a vén diák« éneklése. Margitics Ksenyija iskolaigazgató köszöntője. A Potusnyák-emléktábla megkoszorúzása.

10.00 h: Látogatás a Beregszászi 4. Sz. Kossuth Lajos Középiskolában. Bihari Sándor iskolaigazgató köszöntője. Kossuth Lajos portréjának megkoszorúzása.

11.00 h: A Petőfi-emléktábla megkoszorúzása.

11.30 h: Zapf László tanár, Krivenka György öregdiák, Ekel György 1848—1849-es honvédszázados síremlékének megkoszorúzása a temetőben. Személyükben emlékezünk meg elhunyt tanárainkról, diáktársainkról, nemzeti hőseinkről.

12.30 h: Ebéd.

15.00 h: Győry Dezső költő és író emléktáblájának felavatása (Munkácsi út 26. sz.).

16.00 h: A Bárdos László egykori tanárunkról 1988-ban Tatabányán elnevezett iskola névadási ünnepségén készült színes videófilm megtekintése a művelődési ház előcsarnokában. A 45 és 50 éve érettségizettek osztályfőnöki órája. Kállayné Polónyi Margit és Tárczy László köszöntői. Virágkosár elhelyezése Lenin V. I. szobránál.

17.00 h: Indulás a színházterembe, a lépcsőkön énekelve a »Ballag már a vén diák«-ot. A teremben a »Gaudeamus igitur« közös éneklése. Kerényi Gyula rövid beszámolója, köszöntője, ismertetései. A »Túl a Tiszán van egy város« közös éneklése hegedűszó mellett.

Veress Gábor, a járási pártbizottság első titkárának köszöntője.

Brenner Sándor (Budapest) a »Rákóczi megtérésé«-t énekl.

Forgon Pál Verke-parti öregdiák és tanár köszöntője.

Lator László (Budapest) költő köszöntője.

Füzesi Magda, Vári Fábán László és Finta Éva verseiből ad elő.

Dalmay Árpád, a KMKSZ Beregszászi Járási Szervezetének elnöke köszöntője.

A Kossuth Lajos Középiskola és a zeneiskola növendékeinek műsora.

19.00 h: Közös vacsora az Aranypáva étteremben. Diákkori emlékek felelevenítése.

Június 18.

Délelőtt: Városnézés. Barátok, öregdiákok meglátogatása. Búcsúzás.

A jubileumi találkozó felejthetetlen emlékeit, az otthoniak testvéri ölelését, túláradó vendégszeretetét soha nem felejtheti, akinek része volt benne.

A magyar gimnázium utódiskolájának számító Kossuth Lajos Középiskolát *Schubert Gyula* hajdani diáktársunk fáradhatatlan szervező munkájának eredményeként szép iskolai felszereléssel ajándékozta meg a *Calderoni Tanszergyártó és Értékesítő Vállalat*, valamint a *Kartográfiai Vállalat*. Ezen a helyen is megköszönjük segítségüket és a *Hungarocamion Szállítási Vállalat* közreműködői támogatását is. (Összértékben félmillió forintot tett ki az ajándék.)

Megindultak a diákcserék is. A budapesti József Attila Gimnázium diákjai Beregszászon tartottak olvasótábort, és látták vendégül az otthonról jötteket. Ugyancsak látogatóban járt Beregszászon és Kárpátalján a Bárdos László nevét viselő tatabányai gimnázium tanári kara. A testvérmozgalom évről évre szélesedik, és reméljük, hogy a Kárpátaljai Magyarok Kulturális Szövetségével egyre mélyebb kapcsolatot építünk ki.

Az 1943-ban érettségizettek 25 éves találkozója Budapesten. Álló sor: dr. Boleratzky László, dr. Sarkady Kálmán, Benda István, Kálmán (Kulmann) Sándor, Medvigy Ferencné, Medvigy Ferenc, dr. Boleratzky Csongor (Klenics) Erzsébet, dr. Orosz László, dr. Sarkadyné Kampó Magda; ülnek: Radács Endre, Retter József, Galyó János tanár, Koszorús István osztályfőnök, Badó Zoltán, Retter Józsefné, Badó Zoltánné

Az otthonmaradottak egyik összejövetele 1978-ban. Résztvevők: Halavács József, Lovay Attila, Károlyi László, Valálík Béla, Molnár Géza, Szolnoki Ignác, Krivenka György, Mihálka Pál, Décei Miklós, Kerényi Gyula

Jöttek együtt a Vörösi hídján. Thill Gyula, Molnár Géza, Gera József, Nigrini Árpád

Volt tanítvány és tanártárs tisztelgése Perjesi Zoltán sírjánál a kazincbarcikai temetőben. Kerényi Gyula, Tavasz Lilla, Perjesi Levente, Perjesiné Nagy Erzsébet, Koszorús István

Egy pohár beregszászi bor mellett, illetőképpen polenai vízzel. Molnár Géza, Gera József, Thill Gyula, Deli Miklós, Nigrini Árpád, Kerényi Gyula

A vérke-parti öregdiákok találkozója Bánkon, 1983-ban. A képen Flórián Magda tanárnő, Tar Ferenc, dr. Orosz László, dr. Kiss Ferenc, Deákné dr. Bartha Katalin tanárnő, háttal Nemes István

Balatonvilágos, 1988. Dalmay Árpád ismerteti a kárpátaljai magyar iskolák helyzetét és a kulturális életet. Tőle jobbra Csánk István tanár, balra (félíg takarva) dr. Göndöcs László tanár, Flórián Magda tanárnő, Géczy Tihamér, dr. Boleratzkyné Csongor (Klenics) Erzsébet. A háttérben Brenner Sándor, háttal ül Benda István és Badó Zoltán

A vérke-parti öregdiákok találkozója Balatonvilágoson 1988-ban

Beregszász, 1988. A vérke-parti iskola kapujában. Középen Csudáky László, aki növendéke, majd tanára volt a gimnáziumnak

Balatonvilágos, 1989. Ungcsertészi (Wolf) Tibor, Pazar Tibor, dr. Benda Mária, dr. Bajza (Fenczik) Endre, Zapfné Holozsnyay Xénia, Ungcsertészi Tiborné, dr. Kulakai (Dobra) Adél, dr. Bajza Endréné, Kerényi Gyula

Kádár Gyula, dr. Bajza (Fenczik) Endre, Orosz András, Benda István, Ungcsertézi (Wolf) Tibor, Lengyel György, a háttérben Szepsy Endre

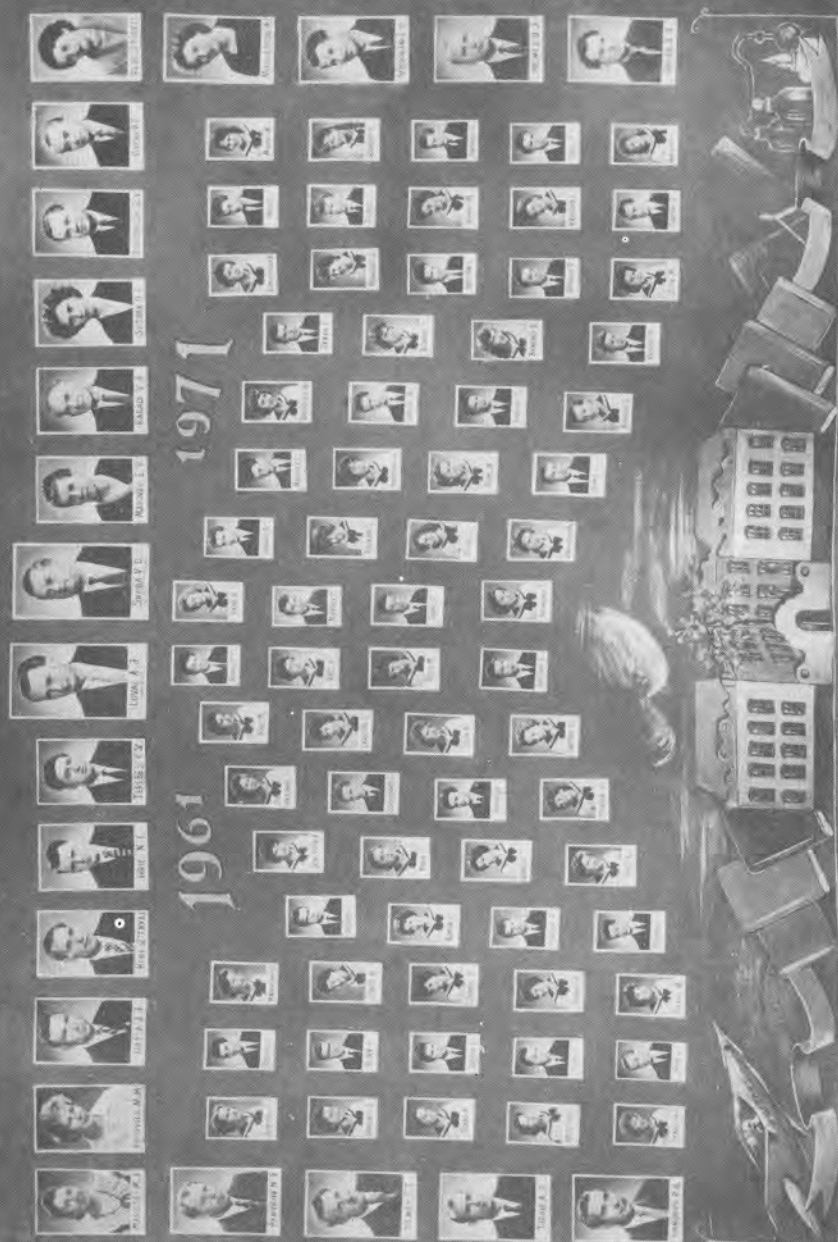

Beregszász, 1989. Petőfi Sándor születésének évfordulóján rendezett, koszorúzással egybekötött ünnepségen a 4. sz. Kossuth Lajos Középiskola növendékei a Kerényi Gyula által betanított műsort adják elő.

Az 1945. évi tablón csak néhányan szerepelnek a régi tanulók közül

A VERENŐI 4. sz. KÖZÉPISKOLA ÉRETTSÉGIZETG NÖVENDEKEI
ПЯТЫЙ ВЫПУСК БЕРЕГОВСКОЙ СШ № 4

A Beregszászi 4. sz. Kossuth Lajos Középiskola 1971-ben érettségizett növendékeinek tablója

Vallomások — Emlékezések — Életutak

A beregszászi magyar gimnázium diákjai, akár a Magyar Királyi Főgimnáziumban, az Osztrák-Magyar Monarchia idején, akár az Allami Reálgimnáziumban, cseh fennhatóság alatt, akár a Magyar Királyi Állami Fiú- és Leánygimnáziumban 1938 után szereztek érettségi bizonyítványt, kellő tudással felvértelve, emberségükben megerősödve, alkotni és dolgozni akarással indultak pályájukon, nem feledve, hogy szülőföldjük őrzésében és felemelkedésében szükség van teljes helytállásukra. Ott akartak élni, és ott akartak érte munkálkodni. Sorsuk és életharcuk mégis igen sokféleképpen alakult.

Életútjukon nem várt fordulatokkal találták magukat szembe, és keményen kellett megküzdeniük eredeti álmaikért, de nem kevesebb küzdelemmel járt az új lehetőségek között új célok kijelölése és a követhető út megkeresése.

Az alma materől kapott útravalóra nagyon sokszor volt szükség, és nagyon sokszor kellett a kitartás pogácsájából fogyasztani, hogy a gyakran embertelen megpróbáltatások között ember maradhasson az emberségre nevelt beregszászi diák.

Valamennyiük sorsa megőrzésre méltó, mementóként ide kívánczogna, mégis csak néhány kerülhetett e kötetbe. Jellegzetes sorsokról, harcokról, küzdelmekről beszél ez a fejezet néhány társunk vallomásának alapján. Hiányos, mert valamennyiük megért olyan időket, eseményeket, szenvedéseket, sikereket és örömeiket, amelyek szülőföldünk sorsával összefüggnek, és iskolánk szellemének állítanak emlékoszlopokat a szűkebb hazában és a nagyvilágban mindenütt, ahová a beregszászi diákok elkerültek.

Sokan nem ragadtak tollat, az elszenvedett sérelmek, a megélt félelmek görcsében hallgattak. Sokan nem tartották megörökítésre érdemesnek életüket: „éltek, ahogy lehetett, dolgoztak, ahogy tudtak.” Sokan, nagyon sokan voltak és vannak, akik a közösségen kívül kerülve nem szereztek tudomást e könyv írásáról, és sokan vannak, nagyon sokan, akik már semmilyen felszólításra nem jelentkeznek, akik a történelem viharában örökre elnémultak, elvesztek, eltűntek. . .

Az itt olvasható önéletrajzok vagy töredék emlékek fényt vetnek a kárpátaljai magyarság sorsára, több generáció életére. Gyakran szereplő mondatok e lapokon: — amikor a határok megváltoztak. . . — miután a románok bejöttek. . . — amikor a cseh uralom elkezdődött . . . — amikor újra magyarok lehettünk . . . stb. Fél mondatokba sűrített történelem . . .

Benda Kálmán mérnök

Középiskolai tanulmányait a beregszászi reáliskolában kezdte, majd a négy osztály elvégzése után — nem lévén még a városnak érettségit adó intézete — a sárospataki kollégiumban folytatta. Érettségi után a budapesti műszaki egyetemre iratkozott be, és ott szerzett általános mérnöki oklevelet.

Mérnöki képesítésével a Beregmegyei Vízszabályozó és Ármentesítő Társulatnál helyezkedett el. Ugyanitt később főmérnökké léptették elő, majd a társulat közgyűlése igazgatóvá választotta. Ezt a tisztséget 1944-ig töltötte be. Az ő irányítása alatt folyt a Vérke szabályozása, készült el a városon keresztülhaladó kikövezett medre.

Az első világháborúban tartalékos honvéd főhadnagyként vett részt. 1919-ben a Tanácsköztársaság hatóságai letartóztatták, többedmagával Tiszaújlakra hurcolták. A román megszálló hadsereg szabadította ki.

A cseh megszállás éveiben élénk társadalmi tevékenységet fejtett ki. Elnöke volt a Podkárpátszka Ruszi Magyar Kultúregyesületnek, a Magyar Kaszinónak, részt vett a Csehszlovákiában működő Magyar Párt munkájában, a Tiszaháti Magyar Fogyasztási Szövetkezet, a Tiszaháti Magyar Bank, a Magyar Internátus Egyesület szervezésében.

Az 1938.évi rendszerváltozás után — Kárpátalja magyarságáért kifejtett munkásságának elismeréseképpen — korábbi tisztségeit megtartva, megbízták a Beregszászi Vitézi Szék hadnagyi teendőivel, beválasztották Bereg megye közigazgatási, valamint törvényhatósági bizottságába, majd a magyar országgyűlés újjászervezésekor a megye negyedmagával a felsőházba delegálta.

Közeleti tevékenysége miatt a szovjet hatóságok 1944 novemberében, 62 éves korában letartóztatták, elhurcolták. További sorsáról családja semmiféle értesítést nem tudott szerezni.

Dr. Szájbel Ferenc járásbíróági elnök

1884-ben született Várpálánkán, Bereg vármegyében. Iparos szülők gyermeke. A gimnázium első osztályába 1895-ben a Szatmárnémeti Róm. Kath. Gimnáziumba iratkozott be, majd 1897—1903-ig a beregszászi gimnáziumban tanult tovább, ahol 1903-ban érettségizett. Ekkor tartottak először érettségi vizsgát a főgimnáziummá fejlődött beregszászi magyar nyelvű gimnáziumban. Ennek az évfolyamnak az érettségi bankettje az egész város ünnepe volt. Igazolta a városi polgárság kitartó harcának sikerét, amellyel elintézték, hogy gyermekeik a város gimnáziumában érettségizhettek.

Jórendű érettségi bizonyítvánnyal jogi pályára lépett, és a törvényszéken helyezkedett el.

A csehek bejövetelekor nem tett esküt s így állásából kikerült. Ügyvédi irodát nyitott és magánpraxist folytatott. Három gyermeket nevelt.

1938 után járásbíróvá elnökké nevezték ki. 1944 szeptemberéig ebben a minőségben dolgozott. Ekkor, mivel még egyszer nem akart kisebbségbe kényszerülni, Magyarországon át kiutazott Ausztriába, de a vonatok megindulásával visszatért Magyarországra és elhelyezkedett Budapesten. Rövid idő múlva „nyugatos” múltjáért nyugdíjazták, majd nyugdíját is megvonták tőle. Ekkor leányához költözött Nagykőrösre, és itt élt élete végéig.

Fia hadifogságból megérkezve, édesapja nyomdokait követte. Bíró lett.

Dr. Linner Bertalan orvos, kórházigazgató

1906-ban érettségizett a Beregszászi M. Kir. Állami Főgimnáziumban, és 1911-ben avatták orvossá Budapesten.

Mint gyakorlóorvos a János Kórház fertőző osztályára került. Első sikeres műtetje — egy válságos állapotban levő diftériás gyereken végrehajtott légszűrőműtét — után a Budapesti 1. sz. Sebészeti Klinikára hívták Dollinger professzor mellé, majd a Rókus Kórház sebésze lett. Több kecsegtető meghívás ellenére 1919 júniusában visszatért szülővárosába, Beregszászra, és haláláig ott élt hivatásának. Idetova 60 éves sebészti működése során — pontosan vezetett feljegyzései szerint — mintegy 46 ezer műtétet végzett. Sokoldalú és úttörő sebészti tevékenységének folyamán új műteti módszereket dolgozott ki, végzett újdonságnak számító szív- és agyműtétet, Kárpátalján elsőként combnyakszögezést, szerv- (petefészek-) átültetést, foglalkozott baleset-, onkológiai és gyermeksebészettel. A második világháborút követő orvoshiányos időkben a kórház orr-, fül- és gégeosztályát is ellátta.

A gyógyítás mellett nevelői és szervezői munkássága is kiemelkedő volt. Kórházigazgatói és főorvosi működése alatt 12 sebészt képzett ki. Létrehozta a kórház korszerű laboratóriumi szervezetét, amelyben szövettani vizsgálatokat is végezni lehetett, továbbá a kórbonctani részleget, ezenkívül gyermekgyógyászati, gyermeksebészeti és urológiai osztályt rendezett be.

Kutatási eredményeit, műteti eljárásait az Orvosi Hetilapban és a németországi Zentralblatt für Chirurgie c. szaklapban tette közzé.

Orvosi hivatása mellett egyetlen kedvtelésnek hódolt: a szőlőnemesítésnek. Természetesen ezt is tudományos szinten művelte. Kapcsolatot tartott fenn többek között a Pécsi Szőlészeti Kutatóintézettel. Szőlőműveléssel, fajtanemesítéssel foglalkozó cikkei magyar és szovjet szaklapokban jelentek meg. Több mint száz új fajtát hozott létre. A rajnai rizling és a tramini keresztezéséből származó hibrid Linner Bertalan nevét viseli.

Dr. Kálmán Elek ügyvéd

1910-ben érettségizett jeles eredménnyel. Jogi pályára lépett, sikeres ügyvédi tevékenységet folytatott.

1944-ben családjával együtt elhurcolták a németek. További sorsa ismeretlen. Családjának három megmenekült tagja Angliában él. Magda leányát — gimnázium munk színjelesen érett tanulóját — felszabadulásuk napján a láger udvarán tévedésből legéppuskázták a felszabadító amerikai csapatok egyik repülőgépéből.

Illés (Lipner) Béla író

1895-ben Kassán született. Gyermekkorát és ifjú éveit városunkban töltötte. Itt járt elemi iskolába, majd gimnáziumba.

Íróként a Tanácsköztársaság idején tűnt fel. A proletárdiktatúra bukása után előbb Bécsbe, majd a Szovjetunióba emigrált. A Moszkvában 1929-ben megjelent, *Ég a Tisza* című regényében a Tanácsköztársaság kárpátaljai eseményeit dolgozta fel. Ugyanez a témája *Kárpáti rapszódia* című regényének, amelynek sok epizódja Beregszászon játszódik. Több mint egy évtizeden át a proletárirók nemzetközi szövetségének egyik titkára, majd főtitkára.

Magyarországra a II. világháborúban tért vissza a Vörös Hadsereg őrnagyaként, majd ezredesként vett részt a magyarországi harcokban. Ezekről az eseményekről emlékezett meg *Fegyvert s vitézt éneklek*, továbbá *A vígszínházi csata* című kisebb műveiben, valamint *Honfoglalás* című trilógiájában. Elbeszélései, rövidebb írásai *Harminchat esztendő*, *Válaszúton*, *Anekdóták könyve* című köteteiben jelentek meg. Irodalmi munkásságával Kossuth-díjat nyert.

Tamás (Tvaroska) Mihály mérnök, író

A Beregszászi M. Kir. Állami Főgimnáziumban tett érettségi vizsga után a budapesti József nádor Műszaki Egyetemen szerzett mérnöki oklevelet. Útépítő mérnökként dolgozott Beregszászon, 1934-től Kassán, majd 1938-tól Budapesten. 1948-ban kivándorolt Ausztráliába, és ott is halt meg 1967-ben.

A két világháború közötti időben íróként is tevékenykedett. Művei: *Szőke* (regény, 1921.), *Novelláskönyv* (1923.), *Tavaszi vallomás* (regény, 1926.), *Szép Angéla háza* (regény, 1927.), *Mirákulum* (regény, 1932.), *Szép szerelmes nyár* (regény, 1936.), *Két part közt fut a víz* (regény, 1936.), *Sziklán cserje* (elbeszélések, 1937.), *Maris* (regény, 1944.), Munkatársa volt a Kassai Napló, a Magyar Újság, a Magyar Múza c. lapoknak, 1937-ben szerkesztője lett a Tatra c. szépirodalmi folyóiratnak és igazgatója egy könyvkiadó vállalatnak.

Pálóczi Horváth Lajos, közgazdász, író

Középiskolai tanulmányait befejezve (1917) huszárként harcolt az első világháborúban. Ezt követően Budapesten beiratkozott a József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre, és közgazdasági oklevelet szerzett. Jól beszélt oroszul, ruszinul, szlovákul, szerbül, horvátul, románul, németül, angolul, franciául, spanyolul és olaszul. Kitűnően zongorázott, hallás után le tudta jegyezni a dallamokat. Bartók és Kodály követőjeként eredményesen gyűjtötte a népzénét. Népiünk dalai címmel könyvet adott ki, Magyar népdalgyűjtemény című tanulmányát pedig magyar és lengyel nyelven jelentette meg. Az irodalmat újságíróként, műfordítóként és íróként művelte. Riportjait, kritikáit, tanulmányait a *Magyar-ság*, a *Napkelet*, az *Ünnep*, a *Magyar Út* és a *Magyar Élet* c. lapok közölték.

1927 és 1930 között a Magyar Revíziós Liga sajtóosztályának vezetője. 1930-tól 1948-ig az MTI munkatársa. 1940-ben *Az igazi magyar nemzetvédelem* címmel politikai tanulmányt írt. Az ellenállási mozgalomba 1944-ben kapcsolódott be. A háború után ezért előbb kitüntetik, majd 1951-ben koholt vádak alapján halálra ítélik. Kegyelmet kap, 1956-ban szabadlábra helyezik, 1960-ban rehabilitálják.

A következő években műfordításokból él; és az életét bemutató regénycikluson dolgozik. Ez a mű halálos utcai balesete folytán marad félbe. A regényciklus első kötete *Alompákász* címmel 1986-ban jelent meg. A kötet az író gyermekkorát, szülővárosát, Beregszászt és a századforduló társadalmi életét ismerteti meg az olvasóval.

Almássy Ernő gyógyszerész

1900-ban Mezőkaszonban született értelmiségi családból. Elemi iskolás korában költöztek szülei Beregszászra. 1917-ben csaknem az egész VII. osztályt behívták katonai szolgálatra; 1919-ben társaival együtt hadiérettségit tett.

A háború befejeztével Budapesten a gyógyszerészeti szakra iratkozott be. A csehek bejövetelénél nagy nehézségek árán tudja csak tanulmányait folytatni, a szülői háztól és támogatástól elszakítva egy határral.

A diploma megszerzése után visszatér Beregszászra. Itt kap gyógyszerészi állást, majd több kárpátaljai nagyközség és város gyógyszerzetében dolgozik: Huszton, Técsőn, Taracközön, Munkácson.

1938-ban Budapestre költözik, állami gyógyszerzetekben vállal munkát. Több gyógyászati újítása és találmánya van. Gyógyszerárvezetőként megy nyugdíjba.

1938-ban nősült. Fia és unokája zenei pályát választott. Fia jó nevű zongorista, zenekonzervatóriumi tanár. Unokája organista, szintén a zenekonzervatóriumban tanít. Mindketten sikeresen léptek fel hangversenyeken.

Dr. Csánk Béla igazságügyi minisztériumi osztályvezető

Ha számba akarom venni életemnek rám nézve jelentős eredményeit, akkor mindezeket nemcsak jogi ismereteimnek, hanem jórészen gimnáziumi tanulmányaimnak és főképpen nyelvtudásomnak köszönhetem. Családomban ugyanis az volt a szokás, hogy jóformán csecsemőkortól kezdve a körülöttünk sürgölődő német kisasszonyoktól németül kellett tanulnunk (hárman voltunk testvérek). Emellett már hatéves koromtól kezdve édesapám a nyári szünidőben két hónapra külföldre vitt, egy-egy családnál elhelyezve, először Ausztriába és Németországba, majd Franciaországba.

A gimnáziumban nagy előszeretettel foglalkoztam a latinnal, és ez jó alapul szolgált a későbbiekben a francia, az olasz és a spanyol nyelv elsajátításánál.

A Bereg megyei főispánnak, Buttykay Ferencnek a leányait egy angol nevelőnő-tanárnő tanította, önála én is vettem magánórákat. A háború alatt azonban a főispán nem tarthatott magánál angol állampolgárt, ezért átengedte nekünk. Így Miss Charlotte Rutter 1914-től 1919-ig nálunk lakott és tanított minket angol nyelvre. Ő vitt ki először Angliába is.

1918-ban dicsérettel érettségiztem, majd beiratkoztam a budapesti tudománygyetem jogi karára. 1918-ban az oktatás eléggé lazán folyt. Így a Tanácsköztársaság megalakulásakor és a románok bevonulásakor is otthon voltam Beregszászon. Két román tiszt nálunk volt elszállásolva; tőlük egy kis román nyelvtudást szereztem, aminek később jó hasznát vettem a jogsegélyegyezmények bukaresti tárgyalásakor. 1919-ben újra beiratkoztam az egyetemre, közben azonban — megígérve édesapámnak, hogy vizsgáimat Budapesten időre pontosan leteszem — a huszas évek elején Berlinben elvégeztem a kereskedelmi főiskolát (Handelshochschule). A következő években több alkalommal és hosszabb ideig tartózkodtam Párizsban, ahol a Sorbonne előadásait hallgattam. Így egy kissé elhúzódva bár, de 1927-ben megszereztem a jogtudományi diplomát. Minthogy az avatással várni kellett egy évig, közben megszereztem az államtudományi doktori fokozatot is, és Sub auspiciis gubernatoris kitüntetésben részesültem. A vasgyűrű a vasszorgalom jelképe volt. Egyben kineveztek a bírósági fogalmazói karba, mégpedig rögtön titkárnak a Pest vidéki Törvényszékhez. Itt dolgoztam 1934-ig. Közben báró Perényi Zsigmond belügyminiszter ajánlására lord Rothermere Budapestre látogató fiának Mr. Esmond Harmsworthnak titkára, levelezője és tolmácsa lettem. Ő meghívott Angliába, de a Magyar Ösztöndíj Tanácstól is kaptam egy évre szóló kiküldetést. Londonban a School of Economics and Political Science előadásait hallgattam, és *könyveket írtam, például az angol sajtójáról*.

1934 nyarán dr. Lázár Andor igazságügyminiszter felajánlotta, hogy legyek a személyi titkára, mert egy több nyelven beszélő jogvégzett fiatalemberre lenne szüksége. Örömmel vállaltam ezt a feladatot, bár sok dologgal járt, mert a minisz-

ter délutánonként is a hivatalában volt, este pedig gyakran el kellett kísérenem különböző fogadásokra.

A harmincas években kezdtem el magam az orosz nyelvvel foglalkozni. Nem holmi politikai előrelátásból, hanem azért, mert az orosz klasszikus irodalmat szerettem volna eredetiben megismerni. A beregszászi nyomdában kiadtam egy *orosz hasonlósági szótárt*. Ezért a miniszterelnök alaposan megmosta a fejemet, a honvédelmi miniszter viszont a későbbi hadműveleteknél nagy példányszámban kinyomtatva hasznosította.

Lázár Andor távozása után szerettem volna a törvényelőkészítő osztályra kerülni, de az egymást követő miniszterek nem engedtek el. Személyi titkári beosztásomtól 1939-ben úgy tudtam megszabadulni, hogy újabb külföldi ösztöndíjat pályáztam meg. Abban az időben már csak Német- vagy Olaszország között lehetett választani. Természetesen az utóbbit választottam. Rómában az Accademia d'Ungheria-n töltöttem két évet. Az olasz jogrendszerről több tanulmányt és könyvet írtam, például *Az olasz semmitőszék büntető joggyakorlata* címűt. Ugyanott összeállítottam egy *olasz-magyar szólásgyűjteményt*, amely 1940-ben Budapesten jelent meg.

Visszatérve Magyarországra, vágyamnak megfelelően a kodifikációs osztályra kerültem. Osztályvezetőm, dr. Vladár Gábor, későbbi miniszter, veszélyeztetve látva a bírói függetlenség intézményét, azzal bízott meg, hogy ezt a témát dolgozam fel a lehető legtöbb ország jogrendszerét figyelembe véve. *Bírói függetlenség hazánkban és külföldön* című könyvemben bebizonyítottam, hogy kivétel nélkül minden alkotmány biztosítja ezt a jogintézményt.

Orosz nyelvtudásomnak hasznát igazán közvetlenül a háború utáni években vettem. Egy kémelhárító parancsnokságnál alkalmaztak fordítóként és tolmácsként. Később az Igazságügyi Minisztériumban működő szovjet ellenőrnek kellett lefordítanom mindent, ami csak a minisztérium tevékenységére vonatkozik. Riesz István igazságügyi miniszter kinevezett a minisztérium nemzetközi osztályának vezetőjévé. Ezt a feladatot 1950-ig töltöttem be. Igyekeztem minden nemzetközi kapcsolatunkat fenntartani, minden nyugati konferencián és kongresszuson is megjelenni, jogsegélyegyezményeket kötni. Legutóbb Brüsszelbe veztettem egy delegációt egy szerzői jogi konferenciára.

1958-ban mentem nyugdíjba.

Dr. Rácz Gábor ügyvéd

1904-ben született iparos családból. 1924-ben kitüntetéssel érettségizett. Jogi pályára lépett, Prágában szerezte doktorátusát. Ügyvédi vizsgát tett, és ügyvédi irodát nyitott.

1945 után kuláklistára került, és csak sok nehézség után folytathatott ismét képzettségének megfelelő munkát az ügyvédi munkaközösség tagjaként. Később a Bőrgyár jogtanácsosa. Nyugdíjazása után a Beregi Lenin Kolhozban tanácsadó.

Feleségének halála után áttelepül tanár leányához Magyarországra, Dabasra. Fia orvos, másik leánya Beregszászon maradt, családos.

Ilku Pál politikus

1912-ben Búcsúban született, Beregszászon járt gimnáziumba. Érettségi után tanítóként működött a városban és irodalmi tevékenységet folytatott. Munkatársa a helyi lapnak. *Zendül az ország* című regényében megírta, hogyan kapcsolódott be a város ifjúsága a baloldali mozgalmakba. A regény cselekményének nagy része a gimnáziumban játszódik.

A háború után Pécsen a városi pártbizottság titkára, később a Honvédelmi Minisztériumban a Politikai Főcsoport főnökének helyettese, majd főnöke vezérőrnagyi rangban. Országgyűlési képviselő, az MSZMP Központi Bizottságának tagja. 1954-ben Magyarország művelődési minisztere lett.

A Moszkvai Lomonoszov Állami Egyetem díszdoktorrá avatta. Haláláig Budapesten élt, sokirányú közéleti tevékenységet folytatott.

Ják (Jakubovics) Sándor újságíró, író

Homonnán 1909-ben született kereskedő családból. Az iskolát a beregszászi magyar nyelvű elemi iskolában kezdte, és a magyar gimnáziumban folytatta. 1929-ben érettségizett, majd Prágában tanult tovább. Jó tollú újságíróként helyi lapokba írt.

1944-ben származása miatt elhurcolták. A háború után Budapesten élt feleségével, aki szintén deportálva volt. Az átélt borzalmakról szóló, *Emberék a máglyán* című, Szász Endre által illusztrált regénye 1959-ben a Tánicsics Könyvkiadó gondozásában jelent meg. A szerző megrázó képet fest a Beregszászról deportáltak egy csoportjáról, amelyben több iskolatársunk is küzdött a túlélésért.

Dr. Czitrovsky Aladár orvos

(Egy magyar egyetemi hallgató prágai élményei)

1929-ben érettségiztem a Beregszászi Állami Reálgimnáziumban. Édesanyám kívánságára a prágai Masaryk egyetem orvosi karára iratkoztam be. A gimnáziumban szerzett francia és német nyelvismerethez hasonló színvonalú a cseh tudá-

sunk. Így előttünk a legnagyobb nehézségnek az első évben a cseh nyelvű előadások hallgatása és a vizsgák nyelvének megválasztása tűnik.

A tanárok közül többen német- és magyarellenes magatartást tanúsítanak. Különösen az anatómia professzorára illik ez. Előfordul, hogy hat hétig be sem enged a magyar vidékről származó hallgatókat a boncterembe. A menzára a diákszövetség magyaroknak és németeknek jegyet nem ad ki. Létrehozzák a Magyar Akadémisták Keresztény Körét az érdekvédelem megszervezésére. Én is belépek a MAKK-ba.

Félő, hogy reménytelenné válik a továbbtanulás. A biológiát, fizikát francia könyvből tanulom, és átjárok a bölcsészkar órákra. Az alapokat az ottani előadások segítségével igyekszem elsajátítani. Az anatómiához csak cseh könyveim vannak. Megpróbálok német anatómiai atlaszt szerezni, hogy a bonctani gyakorlatokat pótolni tudjam. Nagyon nyugtalanító, hogy az egyetemen folyik a német- és magyarellenes tüntetés. A történelem fintora, hogy mostanában így összekapcsolnak bennünket a németekkel.

Képtelen vagyok a boncterembe bejutni, s így a kötelező gyakorlatot elvégezni. Ezt a vizsgát őszre kell halasztanom, addig talán lecsillapulnak a kedélyek. . .

Talán helytelen megfogadni a „magyar öregek” tanácsát, és magyarkodni a MAKK-on belül és kívül. Jarosznak és Esterháznak könnyű — szenátori, képviselői fizetés, családi birtok . . . A sok ellenzéki cikk, magyar felszólalás a mi nemzeti érzéseinket feltüzeli, de a támadt nehézségekben magunkra maradunk. Ha nem tudjuk befejezni az egyetemet, mi vár ránk? Fél emberekként elkallódjanak az átlagosnál sokkal jobb képességű magyar fiatalok, vagy váljanak lojális állampolgárokká? Mi jobb? . . .

Vári Sándor építési vállalkozó

1929-ben érettségizett a beregszászi gimnázium diákjaként. A városban több nagyobb épület az ő építési vállalkozói munkája.

1945 után Amerikába távozott, eredeti szakmájában nagy sikereket ért el. Vagyónának jelentős részét jótékonykodásra fordította.

Izraelben felépítette a beregszászi és Bereg megyei zsidó áldozatok emlékét őrző mauzóleumot. 1975-ben kórházat és rákkutató intézetet hozott létre, amelyben ösztöndíjasként a világ minden tájáról a legrátermettebb kutató orvosokat szerződteti. 1988-ban anyagi támogatásával adták ki a beregszászi zsidóság életére vonatkozó emlékkönyvet. Címlapját Kaszab Judit volt beregszászi diák, neves festőművész tervezte.

Dr. Kalocsai Géza jogász, sportoló

Az ember idős korában szívesen foglalkozik emlékeivel. E szabály alól én se vonhatom ki magam, hiszen sokat gondolok gyermekkoromra, amelynek színtere Beregszász, a kis vérke-parti város volt. Apám az Attila utcai polgári iskolában tanárkodott, én pedig a szintén a Vérke partján fekvő gimnázium padjait koptattam, és 1932-ben ott szereztem meg az érettségi bizonyítványt.

Prágában a Károly Egyetem jogi karára iratkoztam be. Mivel már Beregszászon tehetséges labdarúgónak bizonyultam, ezt megpróbáltam Prágában is folytatni. Próbálkozásom sikerrel járt, az AC Sparta, Európa akkori egyik legjobb klubcsapata azonnal szerződtetett, és 1937-ig állandóan az első csapat tagja voltam, sőt több alkalommal a csehszlovák válogatottban is szerepeltem. 1937-ben a franciák szerződtettek — két évig a Lille-ben játszottam.

1939-ben, a háború kitörésekor Budapestre kerültem, mivel Beregszász visszacsatolásával magyar állampolgár lettem. Pesten folytattam jogi tanulmányaimat, és megszereztem a jog- és államtudományi doktorátust. Közben a labdarúgást is folytattam. Játsoztam a Kispesti AC, az FTC (Ferencváros) és az UTE (Újpest) csapatában profiként. 1943-ban kineveztek Ungvárra, a járásbíróságra, és ekkor abbahagytam a labdarúgást.

A háború után Budapesten visszakérültem a bíróságra, de a fizetés oly kevés volt, hogy abból családfenntartóként nem tudtam új életet kezdeni. Mindenem Beregszászon maradt, feleségem gyerekestül a Tiszán átgázolva menekült hozzám, így ismét a sportot választottam. Elmentem labdarúgó-oktatónak, ezzel jobban lehetett keresni. Ezután már végig a szakmánál maradtam. Több egyesületnél dolgoztam: a Ferencvárosnál, az Újpestenél, az MTK-nál, a Videotonnál stb. és 12 évet külföldön: Jugoszláviában (Partizan), Belgiumban (Standard Liege), Lengyelországban (Gornik Zabrze), Pakisztánban és Algériában a válogatottnál, végül Egyiptomban a Kairói Nationálnál. Ezek valamennyien a legkiválóbb egyesületek voltak, többjükkal bajnokságot is nyertem. Külföldi szereplésem lehetővé tette több nyelv (angol, francia, német, cseh, lengyel) elsajátítását, ami nagy segítségemre szolgált.

1944-ben nősültem Beregszászon, az ottani gimnáziumban érettségizett Kovács Icát vettem feleségül. Két gyerekünk született. Géza fiunk orvos lett, a budapesti Uzsoki utcai kórházban nőgyógyász, Veronika lányunk kozmetikus. Testvéreimről még megemlítem, hogy nővérem orvos, húgom tanítónő, Aba öcsém szintén ismert labdarúgó volt, jogot végzett, edzőként is működött, sajnos, viszonylag fiatalon meghalt.

Nyolc éve már, hogy teljesen abbahagytam a sporttevékenységet, azóta valódi nyugdíjasként élek.

Dr. Ortutay Elemér görög katolikus lelkész, Ungvár, 1935-ben érettségizett
(Részletek unokájának írt leveleiből)

Az volt a bűnöm, hogy magyar és hogy pap voltam. Ezért elítélték; hat évig a vor-kutai szénbányában szenvedtem. Túléltem. Utána 17 esztendeig egy kályhagyárban dolgoztam mint csempégető. Most nyugdíjas vagyok. Hogy ma is, túl a 70. évemen tele vagyok életkedvvel, azt a jó Istenen kívül Beregszásznak köszönhetem.

Kedves Unokám, Botond!

Azt írod, nem érted, mi szükség van arra, hogy a Magyarországon élő volt tanuló-társaim diákéletünk emlékeit gyűjtik össze, és hogy meg akarják írni a beregszászi gimnázium történetét. Leveleikben, amelyeket Te is olvashattál, olyan dolgokat írnak, hogy valóban sokat köszönhetünk gimnáziumunknak. Nemcsak a továbbtanuláshoz szükséges műveltséget és igényességet alapozta meg, hanem helytállásra, magyar nemzeti önismeretre (divatos szóval identitásra) is megtanított, jellemes, öntudatos emberekké nevelt. Ezt Te túlzásnak tartod, úgy véled, hogy mi ezt ilyennek a mindent megszépítő messzeségből látjuk. És éppen a beregszászi gimnázium? . . . Hiszen — mondod — ha ez igaz, akkor minket idealista papok, szerzetesek tanítottak. . .

Igaz, papok is tanítottak a beregszászi állami gimnáziumban. Nemcsak a hitoktatók. Román József, Rónai János, Hajós Ede pap volt, sőt tudtommal az ateista Kővári Andor is kiugrott jezsuita. De jól jegyezd meg, a jezsuita, piarista, premontrai vagy bencés jelző a tudományokban mindig igen magas színvonalat jelentett.

Dehát mások is tanítottak minket: Lenkei Ferenc, Halász Bernát, Orosz György a trianoni Magyarország gimnáziumait, főiskoláit hagyta ott baloldali érzelmek miatt, és jött a csehek által megszállt Beregszászra. De Haba Ferencnek, Kaminszky Lászlónak vagy dr. Fenczik Jenőnek sem lehetett volna a szemére vetni, hogy konzervatívak lettek volna. Közös vonásuk volt viszont valamennyiüknek, hogy elveik mellett kitartottak; magatartásuk ránk is kisugárzott. Aztán — tudod, én a cseh uralom alatt végeztem el a gimit — cseh tanáraink is voltak. Az igazgatónkat dr. Lopour Józsefnek hívták. Cseh nyelvre Harcsár Miklós, franciára Melichár György, tornára Kouba Václáv tanított. Volt, aki jóindulattal bánt a magyar gyerekekkel, volt, aki kevésbé. . .

Ilyen körülmények között nevelődtünk, tanultunk, edződünk, és sok jó orvos, jogász, mérnök, tanár, művész került ki közülünk, valamennyien becsülettel helytálló magyarok. . . és sokan papi pályát választottak: Czap-Csáti, Banykó, Gönczy, Kondás, Krémer Jani, Lajos Mihály, Csörgő Bert, vagy jómagam. Mindez nem lenne feltűnő, ha minket például bencések tanítottak volna. Ugyanakkor egy gödöllői tanár mondta el nekem egyszer, hogy tanítványaik közül az

életben nem egy összetört jellemmel találkozott. Pedig ott, a premontrieknél igazán kolostori szigorral és következetességgel nevelték a diákokat.

Kedves Unokám! Nem akarok filozófiával, erkölcsi tanítással untatni. Inkább néhány beszédes epizódot mesélek el diákéletemből. Talán több mindent elárulnak, mint valami bonyolult fejtegetés.

Tanáraink között talán csak egy volt, akit bohémnek tartottunk. Agglegény volt, és közismerten szoknyabolond, de mindig elegáns. Felső korunkban tettünk megjegyzéseket kalandjaira célozgatva, de szerettük őt, különösen mi cserkészek, mert törődött velünk, még az iskolán kívül is, igaz, a maga módján.

De történt valami. A VII. osztály után a hársfalvi (Szolyva melletti) cserkész táborban az esti tábortűz után a kicsik nyugovóra tértek. Mi idősebbek vele maradtunk. Fiúk, beszéljessünk! — mondta. Most nem tanár úr vagyok, hanem Laci bácsi, és mint parancsnok — apátok, bátyátok, öreg barátotok.

Hittanárunkkal nem voltunk bizalmas kapcsolatban. Sajnos, ő távol állt idősebb tanáraink színvonalától. Megragadtuk tehát az alkalmat, és egy kicsit félve, de feltettük a „nagy” kérdést: Tessék beszélni a férfi és a nő viszonyáról!

Nem torkolt le minket, és nem mosolygott. Már nem tudnám visszaadni, hogy mit mondott, és hogyan beszélt, de éjfélig hallgattuk. Nem papolt. Nyíltan beszélt, ahogy velünk eddig senki, és mi szinte áhitattal hallgattuk, és csodálkoztunk azon, hogyan lehet e témáról világosan, érthetően, meggyőzően beszélni, anélkül, hogy egyetlen szavakat használt volna.

Laci bácsi vallásos? — kérdezte valaki nem minden él nélkül. Tudtuk, hogy nem jár templomba, kivéve évente egyszer: nagypénteken. Ez rejtély volt számunkra, és ezt meg is mondtuk.

Nézzétek, fiúk! Engem a vallási kérdések: a dogmák meg effélék nem érdekelnek. De Krisztus imponál nekem. Függetlenül attól, ember volt-e vagy istenfia. Én tisztelettel hajtom meg a fejem az ismeretlen hősi halottak sírja előtt is, akik hazájukért életüket feláldozták. Éppen így a vértanúk előtt is, akik a hitükért vagy eszméért haltak meg. Imponál nekem az az ember, aki elveit nem adja fel, még akkor se, ha vesztett. Nem ember az, aki hitét, elveit úgy váltogatja, mint a fehérneműjét. Olvastátok a Légy jó mindhalálig! című könyvet? Én hozzáteszem: Légy hű mindhalálig! Erre adott példát Krisztus is. Nekem ez a példaadás nagyon tetszik, és — tette hozzá halkan — ezért járok nagypénteken templomba. . .

E beszélgetés után megváltozott a véleményünk Kaminszky László tanár úrról. Ma is tisztelettel gondolok rá.

Külön fejezet életemben Orosz György tanár úr. Mindig kimegyek a sírjához, és elmondok egy rövid imát, hálaként, hogy tanítványa voltam.

Nagyapád, kedves Botond, közepes tanuló volt. Vallásos életem is kimerült ebben a korban azzal, hogy ministráltam: Ezt is csak azért tettem, mert papnak a fia voltam. A Biblia olvasására sem édesapám, sem hittantanárom nem tudott rávenni.

Történt egyszer, hogy Gyuri bácsi az óra végén magához intett. Nézd, fiam — mondta —, engem nem érdekel, hogy Ady Endre református volt-e, vagy görög katolikus. De érdekelne: hitt-e Istenben. Megemelte-e kalapiját Krisztus kereszttje előtt? Van-e ennek nyoma költészetében? Erre neked kell felelned, fiam. Egy hónapot adok erre. Ha jól felelsz, jelesed lesz magyarból.

Különösen hangzott ez a feladat a közismerten materialista Orosz György szájából, de azonnal megígértem, hogy eleget teszek neki. Azt hittem egyébként, hogy gyerekjáték, de már a kezdet kezdetén akadályokba ütköztem. Miért a Sion-hegyről ír, és nem a Kárpátokról? Bűn és erény? Ismerem a szavakat, de értelmezni nem nagyon tudom.

És amire nem volt képes édesapám és hittanárom, azt elérte Orosz Gyuri bácsi. Beletemetkeztem Ady költészetébe, de hogy megértsem, elő kellett vennem a Bibliát. Sőt titkon, hogy társaim meg ne tudják, a Katekizmust is, hogy meg tudjam határozni, mi a bűn és mi az erény. Éreztem, jó nyomon járok. Igaz, „arcát még titkolja, rejtí . . .”, de szinte éreztem már, hogy tekintetét „most már sokszor rajtam felejtí”, és azt is hallottam, hogy „lelkemben lépkedí”. Tovább böngésztem a költeményeket: Ádám, hol vagyí; Imádság háború utání; Szeress engem, Istenemí; Álmom: az Istení; Sion-hegy alattí; Teveled az Istení; Krisztus-kereszt az erdőn. . .

Egy hónap múlva feleltem. Örültem a jelesnek is, de jobban örültem az akkori nagyon kedves zsidó barátom, Klein Berti szavainak: „Szép volt, Öcsikém. Majdnem megtérítettél.”

Kedves Botond! Azon nem csodálkozol, hogy szívvel-lélekkel magyar vagyok, hiszen Te magad is az maradtál. De kételkedel abban, hogy a kiugrott jezsuiták, internacionalisták és csehek neveltek magyarrá. Erről szó sincs. Ez a szülői ház, a környezet, a cserkészlet, az iskolatársak, no meg a magyar érzelmű tanárok dolga volt. De történnek néha apró dolgok, amelyek jelentősége az adott körülmények között észrevétlenül óriásivá nő.

Már szóltam tornatanárunkról. Nem volt kiemelkedő egyéniség, de szerettük. Nem voltam nagy sportoló. Hol álltam én az élmezőnytől? Kalocsay Géza, Béla öcsém (később ő is a Fradi játékosává lett), Erbach Peti, Décei Feri, Duruttya Miska, Stenczinger Sanyi . . . ők voltak a császárok. De az iskolai vetélkedőkön, a ruszin gimnazistákkal versenyezve, megálltam a helyem.

A két gimnázium közötti atlétikai versenyen magasugrásban indultam. 160 centi volt az átlagom — akkor ez elég jó eredménynek számított. Verseny közben odajött hozzám a tornatanárunk, és tört magyarsággal a fülembe súgta: „Mutasd meg, hogy magyar vagy!” — Győztem.

Egyszer egy mezei futóversenyt rendeztek. A táv három kilométer. Sokan indultunk, vagy huszan-harmincan. A vége felé az élbolyban haladtam, négy ruszin fiú között. Nagyon elfáradtam, és már-már feladtam, amikor hallom: „Hájrá mágyár! Hájrá Ecsi!” A tanárom hangja volt. Győztem. Több sportsikerem nemigen volt, de mindkét alkalommal úgy éreztem, magyarnak lenni jó dolog.

Dr. Apai Pál jogtanácsos

1919. július 15-én születtem. Édesapám kántortanító volt. Beregrákoson öt elemi-t végzettem, 1930-tól 1938-ig jártam a Beregszászi Állami Reálgimnáziumba. Elsős koromban Haskó Gizi néninél laktam mint kosztos diák, a következő években a kis, majd felépülése után a nagy internátus lakója voltam. A két utolsó évben Szeles József szíjgyártó volt a házigazdám.

Az 1938-as bécsi döntéssel kerültem Magyarországra. Előbb a budapesti, majd a debreceni egyetem jogi karára iratkoztam be. Anyagi gondjaim miatt 1939 áprilisától munkát vállaltam, és az egyetemet mezei jogászként végeztem el, 1942 decemberében avattak doktorrá.

1939-ben Beregrákoson községi írnokként, 1940 januárjától az újdávidházi körjegyzőségen segédjegyzőként, 1942 májusától Ungváron az Ungi Közigazgatási Kirendeltségen előadóként, 1943 májusától pedig a Kárpátaljai Közellátási Felügyelőség vezetőhelyetteseként dolgoztam.

1943 október 2-án katonai szolgálatra hívtak be Nyíregyházára a 12. gyalogezredhez. 1944 augusztusában az ezredet Sopronba helyezték át, decemberben pedig Németországba irányították. Amerikai fogság után 1945 decemberében kerültem haza.

Előbb Baracskán vállaltam segédjegyzői állást, majd 1947 februárjától Tabajdon, 1949 októberétől Martonvásáron vezetőjegyzőként, 1950 októberétől Polgárdin községi vb-titkárként, 1952 májusától Székesfehérváron a Fejér megyei Tanács V. B. titkárságának jogi csoportvezetőjeként dolgoztam. 1956 októberében a megyei munkástanács elnökévé választottak, erről a tisztségről azonban még a hónap végén lemondtam, és 1957. május 15-éig mint helyettes elláttam a megyei vb-titkári teendőket is. Innen a Fejér megyei Állami Építőipari Vállalathoz mentem jogtanácsosnak, és ebben a beosztásban dolgoztam 1979-ig, nyugdíjazásomig.

1959-ben ügyvéd-jogtanácsosi vizsgát tettem. Vezetőségi tagja voltam a Magyar Jogász Szövetség Fejér megyei szervezete vállalati jogász szakosztályának.

Deák András újságíró

1938-ban érettségizett Beregszászon. Gazdálkodó szülőktől származott; meggyőződéssel hirdette, hogy a magyar földművelő parasztság a nemzet gerince, érdekeit védeni nemzetmentő munka. Beiratkozott a Pázmány Péter Tudomány Egyetem jog- és államtudományi karára. Rövid idő múlva katonai szolgálatra hívják be, majd 1944-ben Nyugatra kerül. Hazatérve a háború után a Független Kisgazda, Földmunkás és Polgári Párt munkájába kapcsolódik be, amelynek már 1939 óta tagja volt. „Szabadúszó” újságíróként, 3. számú kisgazda párti tagsági igazolvánnyal, kelet-magyarországi szervezőtitkár, majd pótképviselő is.

1948-ban Kisújszállásról viszi el az ÁVÓ. Előbb az Andrássy út 60. pincebörtönben gyötrik, majd a Gyűjtőfogház, a Pest vidéki Börtön, Kistarcsa és 1950-től 53-ig Recsk következik.

Kiszabadulása után nem talált rá családjára, iker fiai meghaltak, felesége elvált tőle. Megbélyegzett emberként csak fizikai munkát vállalhatott, földet művelt, vagon rakott, árut mozgatott, amíg hagyták. Amíg nem derült ki, honnan jött. Nagyon nehéz volt, de újra és újra kezdte. Szolnokon telepedett le, és a ZÖLDÉRT-nél „ragadt”. Onnan ment nyugdíjba 1978-ban, mint boltvezető.

1956-ban megpróbálta a pártját újjászervezni, de hamar tudomására hozták: nem teheti. 1988 novemberében újra életre hívták a Kisgazdapártot, melyben az országos nagyválasztmány tagja lett, és 1989 januárjában látrehozta a szolnoki szervezetet is.

1989 júliusában a nagyválasztmány ülésén felállt és köszönés nélkül távozott. Úgy látta, ez a mostani politizálás, az új párt nem azonos a régivel, a tiszta szellemű, tiszta szándékú kisgazdák gyülekezetével. „Erős lélekkel távozom. Isten óvja, segítse hazánkat! Nem sértődtem meg. . . A politika roppant szép tudomány, ha az emberekért, a társadalom felemelkedéséért küzd a politizáló ember. Nem hatalmi harcok, hatalmi viták visznek ebbe az irányba. Nagy szükség lenne a világ magyarjainak egyesülésére.”

Csalódva korábbi pártjában, politikai tapasztalatait a Kereszténydemokrata Néppártban igyekszik hasznosítani. E párt színeiben lépett fel képviselőjelöltként az 1990. áprilisi választásokon Jász-Nagykun-Szolnok megye 4. sz. választókerzetében. Programja a „keresztény út”: gyermekek, öregek, hátrányos helyzetűek védelme, a diktatúra maradványainak felszámolása volt. A választások második fordulójában — úgy is, mint a Recski Szövetség tagja — a Magyar Demokrata Fórumot támogatta. „Remélem, ezzel elősegítem a magyar demokratikus összefogást. Istennel a magyar hazáért, a magyar szabadságért.”

Dr. Gera Ferenc jogász, vállalkozó

Beregszászon, 1919. október 31-én született. Szülei földműves, illetve iparos családból származtak. Édesapja kereskedő. Két testvére József és Magdolna.

Elemi iskoláinak elvégzése után a Beregszászi Állami Reálgimnáziumba került, és ott 1938-ban érettségizett. Diákéveiben a Bagoly cserkészcsapat tagja, majd ifjúsági vezetője. Az irodalmi önképzőkörben tevékenyen dolgozik, majd annak vezetője lesz. Több előadást tart a kisebbségi magyarság kérdéseiről. Ezért 1937-ben és 1938-ban a cseh rendőrség letartóztatja. Két hónapot tölt az ungvári börtönben.

A határmódosítás után Budapestre került, és beiratkozott a Pázmány Péter Tudomány Egyetem jog- és államtudományi karára. Kormányzógyűrűs, *summa cum laude* minősítéssel szerzett diplomát. Egyetemi éveit a budapesti Szent Imre Kollégium bentlakó növendéke volt.

Az egyetemi minősítés alapján 1942-ben a Schell-Paraffin gyár személyzeti vezetőjévé nevezik ki. Rövid időn belül a Kereskedelem- és Iparügyi Minisztériumba hívják főelőadói munkakörbe. Feladata az iparszervezési ügyek felügyelete, közelebbről ezek jogi ellenőrzése.

1943-ban katonai behívót kap, frontra kerül, és a háború végén zászlósként francia fogságba esik. Innen 1945 decemberében szabadul. A határ lezárása miatt nem tud visszatérni szüleihez. Budapesten marad, és elfoglalja korábbi munkahelyét a minisztériumban. Itt dolgozik 1946. szeptember 6-i letartóztatásáig. Ezt az intézkedést az ÁVH „gimnazista kori irredenta magatartással” és „nyugatossgal” indokolja, feljelentés alapján. A vádpontok nem voltak bizonyíthatóak, s így a vád elejtése mellett felmentő ítélet született 1947. január 4-én.

Letartóztatásának idején a minisztérium állományában volt, szabadulása után tehát oda tért vissza. Munkáját azonban nem tudta zavartalanul ellátni, az ÁVH zaklatásokkal olyan feladatokra akarta kényszeríteni, amelyeket ő nem vállalt, inkább kilépett munkahelyéről. Ezután a Vendéglátóipari Vállalat tervosztályvezetője lett.

1956-ban lakását aknátalálattal érte, lakhatatlanná vált. Feleségével együtt elhagyta az országot, Chilében telepedett le, és sikeres vállalkozó lett.

Ez az életút, a három határmódosítást átélte korosztály életének jellemző példája, jól szemlélteti azt, hogy a történelmi események miképpen térítenek el nem várt irányokba sikeresnek induló pályájukról jobb sorsra érdemes embereket, és hogyan válnak a magyarság szétszórtságának kegyetlen okozói.

Kaszab Judit festőművész

1938-ban érettségizett. 1944-ben a németek koncentrációs táborba hurcolták. Megmenekült, Ausztriában telepedett le. Festeni tanult. Befutott festőművész.

ként több kiállítást rendezett az USA államaiban, Angliában és Izraelben. Az angol királyi ház udvari festőjeként az uralkodó ház tagjainak portréit ő készítette. Európai kiállításain is nagy sikerrel mutatkozott be. Az 1989-ben Izraelben kiadott Beregszász című, kétnyelvű emlékkönyv borítóját ő készítette.

Dr. Aros Béla egyetemi tanár

1920-ban Tiszaágtelken született. Édesapja igazgató tanító volt. 1939-ben érettségi vizsgát tett, és a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem orvosi fakultására iratkozott be. Már hallgató korában demonstrátor volt Törő Imre professzor tanszékén. A diploma megszerzése után az egyetemen maradt, és tanársegéd lett az anatómia-tanszéken.

1949-ben a budapesti Semmelweis Orvostudományi Egyetemre került, ahol docens, majd egyetemi tanár lett. Szakterületén tudományos munkásságot fejt ki.

Dr. Jaczik Margit orvos

1919-ben születtem Ungváron. Gyermekkoromat négy leánytestvéremmel együtt bensőséges légkörben, dédelgető szülői szeretet melegében töltöttem. Édesapám, aki kelmefestő volt, 1933 karácsonján váratlanul elhunyt. Halála súlyos lelki traumaként tett pontot felhőtlen gyermekkoromra.

Iskoláimat az Ungvári Irgalmas Nővérek Zárdájában kezdtem, majd állami polgári iskolában folytattam. Özvegy édesanyámat — aki ragaszkodott a magyar iskolához — ebben az időben már három félig iskolázott nővérem pályaválasztási gondjai terhelték. Ezért engem átmenetileg orosz iskolába íratott be. A tanulás, a napi felelés olyan nyelven, amelyből alig értettem valamit, rövidesen lelki válságba sodort. Emiatt kerültem 1935-ben a Beregszászi Állami Reálgymnáziumba. Az ott töltött évek — hála az iskola szellemének és a tanári kar kivételes összetételének — meghatározó jelleggel befolyásolták további életemet.

1939-ben érettségiztem jó eredménnyel. A következő évben orvosi tanulmányokat kezdtem a debreceni tudományegyetemen. A háborús események során Budapestre költöztem, és 1946-ban férjhez mentem. Emiatt tanulmányaimat megszakítottam, majd házasságom felbontása után fejeztem be. 1958-ban tudószakorvosi vizsgát tettem. Orvosi életemet kezdetben gyermek, majd felnőtt tüdőbetegek között töltöttem el. 28 éven át kórházban laktam, ezért a szolgálaton kívüli időm nagy részét is a betegek között töltöttem. Bőven nyílt alkalmam arra, hogy teret találjak a pszichiatria iránti vonzódásomnak, amely pályát a diploma megszerzése után megélhetési okokból nem választhattam.

1944 óta Budapesten élek, 1 testvérem az Egyesült Államokban, 3 Magyarországon él. 1982 óta nyugdíjas vagyok, könyveim között élek egy budafoki kis méretű öröklakásban.

Dr. Toldy Lajos vegyész, c. egyetemi tanár

1921-ben születtem Benén, ahol édesapám református lelkész volt. A beregszászi gimnáziumban érettségiztem 1939-ben, majd a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen folytattam vegyészeti tanulmányokat. 1944 októberében kémia, fizika és ásványtan tárgyakból summa cum laude fokozattal doktori oklevelet szereztem.

Háború végi katonáskodás után egy évet töltöttem francia hadifogságban. Átélttem Kuncz Aladár Fekete kolostorának élményeit. 1946 tavaszán kerültem vissza Budapestre.

Ekkor léptem be a Richter Gedeon Vegyészeti Gyár (ma Kőbányai Gyógyszerárugyár) kutató laboratóriumába, s ez időtől folyamatosan a gyógyszeripar kutatási és fejlesztési feladataival foglalkozom. 1950-ben áthelyeztek az akkor alakult Gyógyszerkutató Intézetbe. Különböző beosztások után 1971-ben tudományos igazgatónak neveztek ki. Bár 1989 végén nyugdíjba mentem, továbbra is az intézetben dolgozom igazgatói rangban mint általános tanácsadó.

1949-ben nősültem, feleségem szintén vegyész. Házasságom révén egy fiú- és egy leánygyermekkel, valamint egy unokával bővült a családom.

A gyógyszeripari kutató-fejlesztő munka kétarcú. Egyik ága a már ismert gyógyszerek racionális szintézisének kidolgozása, különös figyelemmel a szabadalomjogi szempontokra. A munkatársaimmal végzett ilyen jellegű kutatások közül a következőket említem: Isonicid (antituberkulotikum), Suprastin (antiallergikum), B₄ és C vitamin, Hibernál, Pipolphen (major trankvillánsok), Vyregit (antiparkinson hatású), Canesten (gombaellenes szer), Zitazonium (emlőrákellenes szer), Histodil (gyomorfekély-ellenes szer), szteroid hormonok, pl. Ösztron, Ovidon (antikoncepciens) stb.

Az új gyógyszerek kutatásának egyik fő területe az újra törekvő szerves kémiai munka. E téren számos témával foglalkoztam behatóan. Így cukorkémiával, szteroidokkal, heterociklusos vegyületekkel stb. Az ismertebb új gyógyszereink közül a Frenolont (nyugtató) és a Tobanumot (vérnyomáscsökkentő) említem.

Szaktevékenységemet 130 közlemény és 120 szabadalom tartalmazza. (Részletesen l. a Természettudományos és Műszaki Ki Kicsoda c. kiadvány 451. oldalán! — OMIKK, 1986.)

1958-ban nyertem el a kémiai tudomány kandidátusa, 1972-ben pedig a kémiai tudomány doktora fokozatot. Az egyetemi oktatásban való részvételem elismeréseként 1984-ben c. egyetemi tanárrá neveztek ki.

Tudományos közéleti tevékenységemet a következő tagságaim fejezik ki: IU-PAC Gyógyszerkémiai Bizottság, MTA Szerves Kémiai Bizottság, MTA Szteroidkémiai Bizottság (elnöke vagyok), MTA Heterociklusos Bizottság, MTA KKKI Tudományos Tanácsa, TMB Szerves Kémiai Szakbizottság.

Jelentősebb kitüntetéseim: Kiváló Feltaláló jelvény arany fokozata (1960., 1982., 1984., 1985.), Szocialista Munkáért Érdemérem (1960.), MTA-jutalom (1961.), Állami Díj I. fokozat (1965.), Magyar Köztársaság Csillagrendje (1989.).

Dr. Benda Mária bölcsész-kandidátus

1921-ben született Beregszászban. Érettségi után ápolónői képesítést szerzett és a háború után három évig a beregszászi városi kórház személyzeti osztályán dolgozott. 1950-ben Budapestre költözött két gyermekével, ahol még egy gyermeke született. Az Orvosi Dokumentációs Központnál helyezkedett el fordítóként, majd könyvtárosként, így tartotta el három gyermekét, minthogy időközben elvált.

1961-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetem esti tagozatán gimnáziumi magyar tanári és könyvtárosi oklevelet szerzett, majd 1969-ben általános bölcsész doktorátust tett. Disszertációjának tárgya a magyar orvosi tájékoztatás története volt. 1981-ben a Magyar Tudományos Akadémián megvédte az orvostudományi folyóiratok informatikai természetével foglalkozó disszertációját, és ezzel kandidátusi fokozatot nyert.

Német, cseh és orosz nyelvből tett nyelvvizsgát. Több, mint 150 közleményt írt hazai és külföldi folyóiratokba, és összeállította a XVI. századi orvosi tudományos és az egészségügyi hétköznapi nyelv szótárát.

Az Orvostudományi Dokumentációs Központból időközben Országos Orvostudományi Információs Intézet lett, innen ment nyugdíjba főigazgatóhelyettesként 1988-ban.

Lánya, Márta technikai szerkesztő egy folyóiratnál, egyik fia, Szepesi Attila, József Attila-díjas költő; másik fia, Benda László, a Magyar Rádió és Televíziónál újságíró. Unokáinak száma tíz.

Szájbel Erzsébet

Születtem 1921. február 2-án, Beregszászon, polgári családból. Apám jogász volt, a bíróságon dolgozott. Amikor a csehek uralomra léptek, nem volt hajlandó letenni az esküt nekik, így szabad pályára kényszerült, ügyvéd lett. Nem neki való pálya volt, sokszor az irodabért is nagyapám fizette ki, olyan rosszul keresett. Nagyapám segített ugyan rajta, de egyebet sem hallott, minthogy tehetetlen. Telt

az idő, újabb államfordulat, visszakapta Csonka-Magyarország a Felvidéket. Így apám visszamehetett a bíróságra, majd járásbíróági elnök lett. Ennél tovább nem juthatott, mert jött a világháború.

Anyámról csak könnyekkel a szememben tudok írni. Iparművész volt, de soha nem dolgozott másnak; a saját otthonát szépítette, és kiállításokra küldte selyemfestésű képeit, gobelin párnáit stb. Szülei iparosok, nagyapám mint henteslegény kezdte, de szakértelme, üzleti érzéke és veleszületett intelligenciája lehetővé tette, hogy számottevő húsiparos lett — akkor úgy hívták: nagyvágó. Öt-hat üzlete volt Beregszászon, és ő lett az egyik milliomos, pengőben kifejezve. Ővé volt a kaszinóépület. Volt még egy háza (Attila u. 29.), abban laktunk. Az utcai háromszobásban a mi családunk, apa, anya és a három gyerek, a gangra nyíló kétszobásban nagyszüleim.

Nagyanyám kardos, kemény, de vidám, szellemesen tréfálkozó asszony volt. Jól kiegészítette az urát, mindig helytállt az üzleti tevékenységben is, ha kellett.

Hárman voltunk testvérek: én a legidősebb, Pista két év múlva jött, majd 25-ben Éva húgom — ő, sajnos, 55 évesen meghalt. Mindent megkaptunk az akkori fogalmak szerint. Német nevelőnőt tartottak mellettünk az én 13 éves koromig. Mindhárman gimnáziumba jártunk: én a beregszásziba, 39-ben érettségiztem, Pista Gödöllőn volt bennlakó a premontrei rend gimnáziumában, Éva a négy alsó osztály után a budapesti Amerikai úti Amisoni nőnevelő intézetet végezte el.

Kertünk leért a Vérke-partra. Sok öröm forrása volt ez. Nyáron fürödtünk, csónakáztunk, télen korcsolyáztunk. A kertünkön jártak le az utca túlsó oldalán lakó pajtásaink, az Ortutay-fiúk. Elemér (Öcsi) papnak tanult, Béla viszont híres Fradi-játékos lett. A közelben laktak még Ráczék, Pista és Márta, a másik irányban Vincze Zsuzsiék. Zsuzsi kebelbarátnőm volt, majd osztálytársnőm, amint Benda Mária, aki a Vérke túlsó partján lakott. Ugyancsak a szemben levő oldalon laktak Kaszab Juditék — sokszor jártunk hozzájuk zsúrra.

Írtam már, hogy szülőink voltak, négy tagban, különböző helyeken. Ez nem csak öröm forrása volt, hanem a kötelességé is. Gyakran kaptunk feladatokat, főleg nagy munkák idején.

Érettségi után férjhez mentem. Férjem dr. Tóth Miklós orvos. Ő is beregszászi fiú volt. Prágában végzett, a Károly-egyetem orvosi karán, a német fakultáson — kitűnő eredménnyel. Három gyerekünk született, az első meghalt, a két élő: Eleonóra és Borbála. Nagyberegre kerültünk, szép körorvosi lakást építettek nekünk.

Jött a háború. Beregszász kiürítésekor férjem kórházi alakulatával távoztam, és egy tiszti családtáborba kerültem. Ott véletlenül összekevertem szüleimmel és Éva húgommal. Aztán együtt tovább! A front elől menekülve — saját akaratom ellenére — kikerültünk Ausztriába. Onnan az első menekültvonattal haza, de Budapestre. Nagynénémnél húztuk meg magunkat, akkor már szegények voltunk, mint a templom egere. Előbb megkerült férjem, majd Pista öcsém is. Miklóst ki-

nevezték Nagykőrösre orvosnak, ott éltünk haláláig, 1952-ig. Mi még tovább is. Közben apát igazolták, valamennyit dolgozott, majd nyugdíjazták. Nemsokára nyugdíját is megvonták, így szüleim eltartója lettem. Akkor már mint özvegy a rendelőintézetben voltam asszisztens. Több szaktanfolyam után laboratóriumi asszisztens lettem. Ezt csináltam 65 éves koromig.

1958-ban felköltöztem Pestre, férjhez mentem egy vegyészmérnökhöz. Ebből válás lett, majd még egy házasságot kötöttem. Ez 15 évig állt fenn, végül csak elváltam. Már ebben az időben is nálunk lakott kisebbik lánykám, Bori, családjával. Nyolc évvel ezelőtt együtt költöztünk Erzsébetre, ma is együtt élünk. Nóra elvált, Pesten lakik. Két unokám van: a 17 éves Andrea (Borié) és a 11 éves Péter (Nórié).

Csajkovich Károly erdész

A Tisza völgyében fekvő hajdani máramarosi koronavárosban, a mai napig nagyjából magyarlakta Visk nagyközségben születtem 1920-ban. Édesapám — sőt előzőleg nagyapám is — az ottani egytantermes katolikus felekezeti iskola kántortanítója volt.

Az elemi iskola 5. osztályának elvégzése után kerültem a Beregszászi Állami Reálgymnázium magyar tagozatára 1931 szeptemberében. 1939-ben érettségiztem, már magyar éra alatt, magyar tanterv szerint, a kötelezően előírt 6 tantárgyból (magyar, latin, történelem, matematika, fizika, francia). Nem volt könnyű dolgunk, mert a nyolc év alatt — de legalábbis a felső négy osztályban — nem erre, hanem a cseh rendszerű, 4 választott tárgyból teendő érettségire készültünk. Általános jó felkészültségünknek köszönhattuk, hogy életünk első komoly nagy vizsgáján a bizottság, elsősorban az elnök, a szigorú ember hírében álló tankerületi főigazgató meglegedésére megálltuk helyünket.

Diákéveim alatt egy ismerős családnál laktam kosztos diákként Beregszászon. Családtagnak tekintettek, jó hatással voltak rám, megkomolyodtam, sokat tanultam tőlük, és segítőkészen részt vettem a család életében. Közepes eredménnyel, de mindig becsületesen, szorgalmasan tanultam.

A cseh időkben a fiúk, lányok egy osztályba jártak. Negyedikes korunkban alakítottak külön fiú- és lányosztályt. Nehezen fegyelmehető társaságunkat a következő évben megint vegyes osztállyá alakították. Csak nyolcadikos korunkban — már az anyaországi szokásokhoz igazodva — szüntették meg a koedukációt.

Érettségi után a Visktól 8 kilométerre levő Bustyaházán működő Erdőigazgatóságra kerültem 3 pengős napidíjasként. Onnan jelentkeztem a József nádor Műszaki Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karának erdőmérnöki szakára, Sopronba. Bár élveztem a színes, mozgalmas soproni diákéletet, nehézségeim miatt úgy döntöttem, hogy otthagynom az egyetemet. Édesapám ugyan egyévi pihe-

nő után vissza akart küldeni, közben azonban felvettek a Bustyaházi Erdőgazdaság számvevőségére havidíjnoknak, majd a minisztérium kinevezett számgyakornoknak. A biztató előmeneteli lehetőség miatt végleg abbahagytam egyetemi tanulmányaimat.

Katonaság, frontszolgálat, a gondviselés jóvoltából több életveszélyes helyzetből való szerencsés megmenekülés után 1945 tavaszán hadifogságba estem.

1947 augusztusában tértem haza, és a Debreceni Erdőgazdaság számvevőségéhez kerültem. 1950 augusztusában helyeztek az akkor alakult Szolnoki Erdőgazdaságra. Rövid idejű tatabányai, majd budakeszi munkahelyem után mindig visszakerültem Szolnokra, utóbb már az Erdőfelügyelőségre, s onnan mentem nyugdíjba erdőfelügyelőként.

Időközben elvégeztették velem a négyéves erdészeti szakközépiskolát. Második érettségimet jeles eredménnyel tettem le. Szakképesítesem révén megszabadultam a számviteli feladatokról. Az erdőgazdaság csemetekertészetét, majd mezőgazdaságát is vezettem.

Hudra Lajos római katolikus lelkész

1939-ben tett érettségi vizsgája után jogi pályára ment, majd elhivatottságot érezve elvégezte a teológiát. A háború után szülőföldjén maradt. Mint papot üldözték, letartóztatták, elítélték, szabadulása után hivatásától eltolták.

Néhány év óta aknaszlatinai híveinek lelkét gondolja, részt vesz a técsői járás szórvány magyarsága kulturális életének irányításában. Ápolja kapcsolatait a Vérke-parti Öregdiákok Körével.

Dr. Kondás László római katolikus lelkész

Sárosorosziról jött a beregszászi gimnáziumba, és ott 1939-ben érettségizett. A papi pályát választotta. A teológia elvégzése után egy szlovák falu plébániájára került. A nyelvismeret hiánya kezdetben nehézségeket okozott, de felettesének hajthatatlansága miatt — „egy hét alatt zulukafferül is meg lehet tanulni” — némi segédlettel már az első vasárnapon elmondta szlovákul a szentbeszédet.

A háború után továbbra is — már jól beszélve a hívek anyanyelvén — szlovák falvak lelkipásztora volt, majd Kassára került a magyar egyházközség plébánosa-ként. Részt vett a szlovákiai nagy templomépítési programnak.

Lelkes tagja a Beregszászi Öregdiákok Körének. A balatonvilágosi találkozók közös istentiszteletein rendszeresen misét mond.

Eisdörfer Miksa üzletember

1921-ben Paszikán született. 1931-ben iratkozott be a beregszászi gimnázium magyar tagozatára. A háborús viszontagságok közben Londonba került, s ott jó nevű üzletemberré vált. Megmaradt testvérei Izraelben élnek.

Schreck László bankár

1920. március 15-én Trebuszfehérpatakon született, a Kárpátok lábánál. Édesapja igazgató tanító, édesanyja óvónő. Miután a határok megváltoztak, ott az oktatás nyelve orosz lett, ezért a szülők Várba költöztek, hogy továbbra is magyarul taníthassanak.

Schrek László itt járt elemi iskolába, majd a beregszászi gimnáziumot végezte el, és 1942-ben érettségizett. Budapesten folytatta tanulmányait, a Pázmány Péter Tudományegyetem jog- és államtudományi karára iratkozott be. Négy évet elvégzett, abszolvált, de doktorálni már nem tudott. A háború beleszólt tanulmányába. Az ostromot Budapesten élte át, utána egy bankban helyezkedett el. A bankok államosítása után a Pénzverő Intézetben utókalkulátor lett; 20 évet töltött el bürokratikus munkakörében.

Negyvenkét évesen, 1962-ben az Egyesült Államokba távozott, Kaliforniában telepedett le. Azóta Los Angeles-ben él feleségével. A bankszakmához hű maradt. Újabb húsz év alatt sikerült megteremtenie a gondtalan öregség feltételeit, amelyeket most már nyugdíjasként élvez. Évente hazajön Budapesten élő nővérét meglátogatni, s ilyenkor sohasem kerül el diáktársait.

Dr. Molnár Ferenc jogász

1922-ben Bátyúban született. Édesapja református lelkész, később a bulcsúi parókiára választják meg lelképásztornak. Ferenc innen jár be az 1932/33. iskolai évtől a beregszászi magyar gimnáziumba. Korán árvaságra jut, de kitűnő bizonyítványa lehetővé teszi továbbtanulását. 1940-ben érettségizik kitűnő eredménnyel. Jogi pályára készül. Budapesten kezdi el egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem jog- és államtudományi karán.

A háború megszakítja tanulmányait, kénytelen Mátészalkán munkát vállalni. Később Budapestre kerül, az Országos Földtani Intézetbe. Itt alkalma nyílik továbbtanulásra; 1951-ben doktorál. Atkerül az Országos Fürdőigazgatósághoz, majd a Vízügyi Tervező Vállalathoz, ahol gazdasági és műszaki előadói minőségben dolgozik.

Jelentősebb munkái: *A Magyarországi Kútkezelőszervezet kidolgozásában való részvétel* (1955.); *A gyógyvíz feltárása és hasznosítása* (1960.); *A gyógyvízhasznosítás kie-*

melt országos programjában való közreműködés (1970.); jelenleg nyugdíjasként Kárpátalja gyógyvízeinek kutatásán dolgozik.

1957-ben nősült. Két fia matematikus. Két unokája van.

Antoni Tiborné Polónyi Katalin népművész

1922-ben született Beregszászon. Édesapja hadirokkant. Korán árvaságra jut. Nagybátyja, aki a gimnázium tanára volt, némiképp pótolja az apa elvesztését. 1941-ben érettségizik, a Testnevelési Főiskolára iratkozik be Budapesten. Két évet elvégez. A határ lezárása miatt tanulmányait megszakítja, dolgozni kezd. Férjhez megy, és férjével 1953-ban Nagyberegre költözik. Az ottani iskolában tornát és kézimunkát tanít. Felfigyel a falu szövött és varrott mintáira. Gyűjteni kezdi a különféle motívumokat és a hozzájuk kapcsolódó történeteket.

Megszervezi a Nagyberegi Lenin Kolhoz szövő-varró háziipari részlegét. A legügyesebb asszonyokkal mintakollekciót állít össze. Ősi hímzéstechikákat kutat, azokat korszerű formában dolgozza fel és alkalmazza a háziipari részleg munkájában. A beregi keresztstemes hímzésre kidolgozott varrástechnikája Kárpátalja magyarlakta területén széles körben elterjedt. A magyar néprajzi kincsek gyűjtésében egyre szélesebb területet fog át. Sajátos beregi hímzésekkel díszítik a népi zenekarok és énekarok ruháit. Maga is vezet magyar tánc- és énekegyüttest.

A háziipari részleg munkái hamarosan kiállításokon is megjelennek. Sikerrel szerepelnek az ipari kiállításokon, és a beregi hímzések és szőttések több alkalommal (1975., 1981., 1982.) elnyerik a Mezőgazdasági Kiállító Csarnok mellékiparági nagydíját, emellett több remeküket kitüntető éremmel jutalmazták.

Kézimunkáit a legtöbb szovjet köztársaság fővárosában bemutatták már; mindenütt nagy sikerük volt a magyar népművészeti kincseknek. Különösen híres fehér szöttése és piros-fehér-fekete farkastalpas mintája. Lelkes munkájával kiemelkedő szerepet tölt be a magyar népművészet megőrzésében és terjesztésében mint a Lenin Kolhoz háziipari részlegének művészeti vezetője. 1982-ben érdemes művész lett; 1988-ban a moszkvai kiállítás nagydíjasa.

Csernátoni Lajos agrármérnök

1921-ben születtem Beregújfaluban. Az egyházi anyakönyvek bejegyzései szerint mind apai, mind anyai ágon a XVI. századig vezethetők vissza őseim származási adatai. Apai ágon macsolaiak, anyai ágon beregújfalusiak vagyunk. Mindkét község ősi magyar település, s minden elődöm helvét hitvallásúnak, azaz reformátusnak jegyeztetett be, hiszen a reformáció kezdete óta ez a vidék egyértelműen református lett.

Macsola a krónika szerint halászfalu volt. A vári várról szóló „históriás feljegyzés” is említi: „Zengor a Vári vár parancsnoka erős földbástyát hányatott Macsola határára.” (Honfoglaláskori mondából.) Ennek a földsáncnak (erődítménynek) a nyomai ma is megvannak; a beregszászi Kishegytől a macsolai temetőig húzódott.

Az elemi iskola öt osztályát végeztem Macsolán, azért, hogy 11 évet betöltve elbíriam a fizikai megterhelést, mert a 7 kilométerre levő gimnáziumba naponta kérekpáron jártam be. Ezt tette testvércsém is, majd hűgunk is. Az egymáshoz kötődő példás családi életen és nevelésen kívül a továbbtanuláshoz nagyon jó alapot adott a beregszászi reálgimnázium. 1940-ben érettségiztem, s utána nyomban folytattam tanulmányaimat a debreceni Gazdasági Akadémián. 1944-ben fejeztem be tanulmányaimat a Kolozsvári Agrártudományi Egyetemen, mezőgazdasági mérnöki diplomát szerezve. Felsőfokú tanulmányaimat jó eredményeim alapján állami ösztöndíjjal végezhettem. Ez segített abban is, hogy oklevelem megszerzése után a külföldön is ismert híres Bábolnai Ménesbirtokra kerülhettem gazdasági gyakornoknak. Bábolnai kiemelt beosztásom és előléptetésem mentett meg a katonai bevonulástól 1944-ben.

A második világháború és annak minden tragédiája 1944. december 26-án, karácsonykor ért el bennünket. Ekkor kiűritési parancsra el kellett hagynunk Bábolnát. A még intézkedő Földművelésügyi Minisztérium rendelkezésének megfelelően igen értékes, törzskönyvezett állatállományt menekítettünk Sopron megyébe, hogy az továbbtenyésztésre megmaradjon. Az e feladatot végző fiatalokkal, mint leventékkel, további rendelkezésre Németországba kerültünk. Ott 1947-ig a már előzetesen kitelepített világhírű méneseink (bábolnai, kisbéri, mezőhegyesi) gondozóiként dolgoztunk tovább.

1947. január 7-én érkezünk vissza a nagyobb létszámú (közben tovább folyt a szaporítás) loállománnyal, mely igen nagy tenyésztéket képviselt. Az első szállítmány mintegy 500 kiváló tenyészló volt. Sem ez, sem egyéb nem volt érték a „felszabadított” ország minősíthetetlenül kulturálatlan új vezetői számára. Még ez év őszén mint „nyugatosnak”^{*} mennem kellett Bábolnáról. A háború előtti volt kiváló munkahelyi vezetőm tanácsára és javaslatára kerültem az Ácsi Cukorgyárba termelési felügyelőnek. Meg kell jegyeznem, hogy a hazahozatali kormánybiztostól olyan értelmű okiratot, bizonyítványt kaptunk, hogy az állami javak megmentésében „jelentős érdemeket” szerezünk.

Átszervezés és áthelyezés után 1956 őszén az igazgatóság forradalmi bizottságának elnökévé választottak (nem én neveztem ki magam), és egyben a minisztérium forradalmi bizottságának is tagja voltam. Ez elég volt ahhoz, hogy 1957. feb-

---

* Nyugatosnak bélyegezték 1945 után a háború végén bármely okból a nyugati országokba kikerülteket. Visszatérésük után gyanakvással fogadták őket munkahelyükön és a közéletben.

ruár elejétől az utcára kerüljek. Két évig egy ktsz-ben fizikai munkásként kerestem meg — ott is becsülettel — mindennapi kenyeremet. Közben rendőrséggel köröztettek Komárom megyében és Budapesten, mert Tatáról egy öt fős bizottságban részt vettem a győri forradalmi bizottsággal folyt tárgyaláson. Ebben a feszült helyzetben sürgősen kértem igazolást látogatásra szüleimhez. Ezt rövid idő alatt megkaptam, s egy hónapra hazamehettem. Így tűntem el a politikai nyomozók elől. A nyomozás tényét csak két éve, 1988-ban tudtam meg egy Komárom megyei volt képviselőtől.

1959-től, visszahívás után — ami nem annyira hivatalos, hanem inkább baráti támogatás volt —, újra állami gazdaságban, majd 1966-tól mint termelőszövetkezeti szakvezető dolgoztam. 1982-ben mentem nyugdíjba.

Munkámért két ízben is Kiváló Dolgozó kitüntetést kaptam, de mindvégig éreznem kellett, hogy igen eredményes munkásságom ellenére a szakmában is csak megtúrt személy vagyok.

Dénesi Ödön Ybl-díjas építészmérnök

A Beregszászi Állami Gimnáziumban szerzett érettségi bizonyítvánnyal a József nádor Műszaki Egyetem építészmérnöki karán 1941 őszén kezdte el egyetemi tanulmányait. Mivel elnyerte Beregszász város ösztöndíját, a nyári szünetekben gyakornoki feladatokat látott el a polgármesteri hivatal műszaki osztályán, amelynek a háborús években megbízott vezetője is volt.

A háború után, megszerezve az építészmérnöki oklevelet, különböző budapesti tervező irodai vezető beosztásokat töltött be. 1958-ban megbízták a Pécsi Tervező Vállalat városrendezési részlegének megszervezésével. Az általa kialakított osztály éléről ment nyugdíjba 1976-ban. Időközben betöltötte a Baranya és Tolna megye, valamint Pécs város főépítészének tisztségét is.

1954-től tagja a Magyar Építész Szövetségnek, 1961 és 1965 között vezetőségi tag; alapító tagja az Urbanisztikai Társaságnak; 1961-től tagja az Építéstudományi Egyesület pécsi szervezetének, 1971 és 1975 között vezetőségi tag; tagja a Pécsi Akadémiai Bizottság környezetvédelmi és urbanisztikai szakbizottságának, 1973-tól 13 éven át elnöke.

Megvalósult nagyobb tervei: Pécs-Uránváros; Pécs-Szigeti városrész; Pécs-Siklói kertváros; Kaposvár, a Béke, a Füredi és a Kanizsai utca által határolt terület rekonstrukciós terve.

Előadásokat tartott a magyarországi városrendezésről az NDK több városában, továbbá a Savaria Nyári Egyetemen 1975-ben, valamint Pécsen a Népek Barátsága Nyári Egyetemen 1976-ban.

Cikkei jelentek meg a Magyar Építőművészet, a Városépítés, a Pécsi Műszaki Szemle, a Műszaki Tervezés (ÉVM), az Architektur der DDR c. szaklapokban.

Munkásságát több építészeti tárgyú könyv méltatja, neve szerepel a Művészeti Lexikon 1965. évi, továbbá a Ki kicsoda? életrajzi lexikon 1981. évi kiadásában.

Dr. Ferenczy Sándor orvos

1922-ben Beregszászon született. Édesapjának vegyeskereskedése volt a Rozsoskert és a Hársfa utca sarkán. 1932-ben írták be a magyar gimnáziumba, és 1941-ben érettségizett. Budapesten a Pázmány Péter Tudomány Egyetem orvosi karára iratkozott be. A Felvidéki Diákotthon lakója volt az egyetem elvégzéséig.

Orvosi diplomájának megszerzése után a Tüdőgyógyászati Klinika orvosa lett. Itt szerzett szakorvosi vizsgát. 1951-ben átkerült a János Kórházba, ahol speciális bronchológiai gyakorlat szerzésére nyílt lehetősége. E téren nevet szerzett bel- és külföldön egyaránt. Negyven tudományos dolgozata jelent meg magyar, angol, olasz, német és francia szaklapokban. Az adenómák diagnózisának és bronchológiai kezelésének kidolgozása a nevéhez fűződik.

Legkedvesebb munkaterülete az oktatás. Az Orvostovábbképző Intézetnek 1954 óta előadója. Ezt a munkát nyugdíjasként is ellátja.

Életének legmegrázóbb élménye az volt, hogy 1944-ben a vakáció idejében a téglagyárban berendezett gettóba osztották be orvosi szolgálatra. Emiatt 1945-ben letartóztatták, és a szolymai táborba internálták. Itt az akkor másodéves Tagyi Józseffel együtt, szörnyű feltételek között, rájuk hárult a tábori orvosi ellátás szomorú feladata. Ott volt Szokolczai Gusztáv és Deák György tanár úr, Kaszonyi Pista és számos más jó barát, ismerős és ismeretlen földi halálának tanújaként, akiket naponta tizedelt a hastífusz és a vérhas. Hiányos gyógyszerelés közben tehetetlenül kellett végignéznie több száz ember értelmetlen pusztulását.

Fehér Endre kertészmérnök

1920-ban Beregszászon született. Édesapja állami tisztviselő volt, a csehek bevonulásakor kényszernyugdíjassá vált. Részt vett a Magyar Párt szervezésében. 1938 után a magyarok rehabilitálták pénzügyi tanácsosként.

Endre az elemi iskola után a magyar gimnáziumba járt, tagja volt a Bagoly cserkészcsapatnak. 1941-ben osztályvizsga után magántanulóként Ungváron érettségizett.

Az egri jogakadémiára iratkozott be. 1945-ben abszolvált, majd a pécsi egyetemen jelentkezett szigorlatra. A határ lezárása miatt nem tudott visszatérni Pécsre, így nem szerezhette meg diplomát. A többi otthon rekedt egyetemistához hasonlóan dolgozni kezdett. A beregszászi tanácsházán kapott állást, s itt módja nyílt arra, hogy a fogságból hazatérőknek működési bizonyítványt szerezzen. Ezzel sok

embernek nyújtott segítséget az elszakított területen fennállott munkaviszony elismertetésében.

Időközben beiratkozott a munkácsi szőlészeti technikum esti tagozatára, és a Beregszászi Szőlészeti Gazdaságban helyezkedett el. Innen a városi élelmiszeripari kombinátba került főagronómusi beosztásban. Hosszabb időn át a Szőlőmunkások Szakszervezetének elnöke volt.

1962-ben — kettős állampolgársága révén — végre Magyarországra jöhetett. Budapesten beiratkozott a Kertészeti Egyetemre, és 1967-ben kertészmérnöki diplomát szerzett. Az Állami Gazdaságok Kereskedelmi Igazgatóságán helyezkedett el, zöldség, burgonya és hántolt rizs külföldi értékesítésén dolgozott. 1982-ben osztályvezetőként ment nyugdíjba. Azóta szaktanácsadóként dolgozik ezen a területen.

Két fia szintén Magyarországon él.

Heé Gyula és Jenő közgazdászok

Az ikerpár 1923-ban Tiszaújlakon született. Édesapjuk iparos családból származott. Kitűnő szervezőként a kisipari cipőgyártás hálózatát hozta létre Kárpátalján; Munkácson, Huszton, Nagyszöllősen és Tiszaújlakon nyitott üzletet. Tiszaújlakon az ipartestület elnöke.

Fiai 1933-ban bejáró tanulókként kezdték el a gimnáziumot Beregszászon, és 1941-ben érettségiztek. Mindketten jeles tanulók és szorgalmas cserkészek voltak.

A közgazdasági egyetem elvégzése után Budapesten cipőboltot nyitottak. Az államosítás után Svájcba távoztak; 1948-ban Jenő, 1952-ben követte Gyula. Jenő a bankszakmát választotta, Gyula az iparban helyezkedett el. Mindketten sikereket értek el pályájukon.

Lengyel György okleveles erdőmérnök

1923-ban született Zugó községben. Édesapja polgári iskolai tanár, édesanyja óvónő. Hatan voltak testvérek, akik közül kettő tanár, kettő pénzügyi szakember lett. Öccse fiatalon meghalt.

1941-ben érettségizett a beregszászi gimnáziumban. Egyetemet Sopronban végzett. Okleveles erdőmérnök lett. A Mezőgazdasági Minisztériumban főelőadóként dolgozott. Többszörösen kitüntették jó munkájáért. Jelenleg nyugdíjasként Vácott él és végez sokirányú közeleti tevékenységet.

A hazaszeretetről írt tanulmánya a Berzsenyi Társaság pályázatán I. díjat nyert. Kivonatosan közreadjuk:

Mi a haza?

A haza fogalmát nehéz tömören és egyértelműen meghatározni. Előttem a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában megjelent *Értelmező szótár*. Abban ezt olvasom: *Az az ország, az a népközösség, amelyhez tartozunk*. Zavarba jöttem. Az ország, ahol élek, Magyarország. A népközösség, amelyhez tartozom a magyar nemzet. De több millió magyar él a határainkon túl! Az én szülőföldem, Kárpát-alja is kívül esik politikai határainkon. Hol van hát a hazám?

Ráébredek hogy a haza nem földrajzi fogalom, még csak nem is kizárólag értelmi, hanem számos érzelmi elemet is tartalmaz.

Számomra a haza szülőföldemen kívül felöleli az Alföld tágas térségét, a Kárpátok erdős hegyeit, a Dunántúl szelid dombvidékét, a méltósággal hömpölygő Dunát, a szeszélyes Tiszát, e tájak hangulatát, ennek a földnek terményeit, acélos búzáját, borainak zamatát, gyümölcsének csodás ízeit. És jelenti az itt élő embereket, barátokat és ellenfeleket, az évezredek történelmünket sikereivel és bukásaival, nemzeti kultúránkat és hagyományainkat, anyanyelvünk hajlékonyságát, utánozhatatlan kifejezőkészségét, azt a felmérhetetlen szellemi kincset, melyet ez az Európa szívébe szakadt nemzet az idegen környezetben felhalmozott és megőrzött.

Nemzeti tudat

A második világháborút követően a haza fogalma sajnálatosan leértékelődött. A szó hallatán egyesek lekicsinylően legyintettek, mások közömbösen vállat vontak. Ennek egyik oka kétségtől túlzott elanyagiasodás. De az alapvető kiváltója az ötvenes évek elejétől fogva ránk kényszerített szemlélet, amely egyaránt jellemezte oktatásunkat és napi sajtónkat.

A nemzeti érzést minden eszközzel igyekeztek elfojtani. Megtagadták, meghamisították történelmi múltunkat. Egyes ostoba politikusok cselekedeteiért az egész nemzetet, a magyarságot tették felelőssé, nyilvánították vétkessé. Azt akarták elhitetni és tudatosítani, hogy szégyellenünk kell magyarságunkat, nemzeti múltunkat. Aki másképpen mert gondolkodni, s ezt a véleményét ki is merte mondani, arra ráütötték a nacionalista, sovíniszta, reakciós bélyeget, és viselhette ennek következményeit.

De az elnyomás, az erőszak ellenére mégsem veszett ki az emberekből teljesen a nemzeti érzés, a hazaszeretet. Családi közösségek, baráti társaságok ápolták a gondolatot, adták tovább az ifjabb nemzedéknek a hazafias érzést, táplálták a hazaszeretet tüzeit. Irodalmi életünk nagyjai felemelték szavukat, de némaságra ítélték őket.

A felnövekvő ifjú értelmiségiek fogékonyak a nemzeti megújódásra. Ez azonban önmagában kevés az elmaradás behozására az évtizedes károk helyrehozatalára. Nagy felelősség hárul az iskolai nevelésre, a hírközlő eszközökre a nemzeti tudat széles körű felébresztésében.

A történelmi ismeretek fontossága

Kölcsey Ferenc mondotta: „Minden nemzet, mely elmúlt korai emlékeit semmivé teszi, vagy veszni hagyja, saját nemzeti életét gyilkolja meg.”

Ezt a gondolatot minden, a nemzetért felelős embernek, legyen az pedagógus, újságíró vagy politikus, jelmondatává kell tenni. Nemzeti történelmünk már a honfoglalás előtti időkre visszanyúl. Állandó folyamat. Nem lehet belőle önkényesen fejezeteket kiragadni. Ha nincs meg a folyamatosság összefüggő fonala, értelmetlenné válik. S az eseményeket a történelem mindenkori fejlődési szakasza, az akkori politika és gazdasági fejlettség ismeretében lehet és kell értékelni.

Többet kellene foglalkozni a két világháborút követő békeszerződések vissza-ságaival, igazságtalanságával, azok hatásával fejlődésünkre.

A második világháború óta két nemzedék nőtt fel helytelen, hamis és hiányos történelmi ismeretekben. Sürgősen meg kell újítani a maradi történelemoktatást. Arra kell nevelni az ifjúságot, hogy tanulja meg, fogadja be, tudatosan vállalja nemzeti múltunkat, megfelelően értékelje a múlt eseményeit és hibáit. A hazaszeretnek elengedhetetlen alapja a helyes, torzításoktól mentes nemzeti önismeret. Okulhatunk a történelem hibáiból, hasznosíthatjuk ismereteinket a jövő építésében.

Milyenek vagyunk?

Sokan emlegetik azt a nemzeti sajátosságunkat — amely egyébként nem csak ránk jellemző — hogy szeretjük eredményeinket és hibáinkat egyaránt eltúlozni. Szalmaláng lelkesedésünket közöny, kudarcok esetén letörttség vagy kétségbeesés váltja fel. Sok ebben az igazság, de kiváltója nagymértékben az önismeret hiánya. Az élet, így a történelem is sikerek és kudarcok halmaza. Ezt is, amazt is higgadtan, tiszta fejjel, józan ésszel kell fogadni, tanulságait levonni.

Szellemi, kulturális életünk semmiben sem marad el a „művelt nyugat” áramlataitól. Mindig utat engedünk minden új eszmének. Türelmet tanúsítottunk a lelkiismereti szabadság terén. Megértőbbek voltunk a határainkon belül élő nemzetiségekkel szemben, mint a franciák vagy a németek, nem törekedtünk erőszakos beolvasztásukra.

A török hódoltságig művészeti életünk vetekedett a Nyugatéval. Az ország háromfelé szakítása után az önálló Erdély — ezer baja ellenére — a haladás fellegvára volt.

Kicsiny nemzet vagyunk, de helytállásunk nagyra tehet bennünket a világ szemében, elismerést vívhatunk ki hazánkunk, nemzetünknek. Ezt bizonyítják a közelmúlt eseményei is. De ezt a nagybecsülést csak úgy tudjuk tartóssá tenni, ha szívósan, következetesen helytállunk, s ezt a tényt bizonyítjuk is. Ennek érdekében ki kell lépünk nyelvi elszigeteltségünkéből. Nyelveket kell tanulni, hogy megismerjünk másokat és megismertessük magunkat másokkal.

Talán ha idáig eljutunk, megszűnik a kicsinyes féltékenység, irigység, gáncskodás, amely a szellemi felkészületlenség terméke és kerékkötője a kibontakozásnak, az előbbrejutásnak. Lehetővé válhat, hogy ki-ki hasznosítani tudja tehetségét a haza, a nemzet javára, s általa elismerést vívhatunk ki magunknak a nagyvilágban.

Így válhatunk igazán hazafiakká, vallhatjuk magunkat büszkén magyaroknak.

Dr. Pirigy István görög katolikus esperes

1923-ban Beregszászon született. Középiskolai tanulmányait a beregszászi gimnázium magyar tagozatán kezdte, és 1941-ben érettségizett. Papi pályára ment. Jelenleg Debrecenben esperes. 1982-ben jelent meg Nyíregyházán *A görög katolikus magyarság története* című könyve.

Dr. Szabó Sándor jogász

1921-ben született. Édesapja tanító. A beregszászi magyar gimnázium tanulója; 1941-ben érettségizett. Jogi pályára lépett. A háború után a tanácsi apparátusban helyezkedett el. 1986-ban Salgótarján városi tanácsának elnökeként ment nyugdíjba.

Az öregdiák-összejövetelek lelkes szervezője, a banki találkozók kezdeményezője.

Brenner Sándor mentőorvos, kutató

1921-ben Nagyszöllősen született. Az elemi iskola után Tiszaújlakról bejárva — ahol édesapja igazgató tanító — végzi el a gimnázium nyolc osztályát Beregszászon, és 1941-ben érettségizik. Mint diák szép énekhangjával tevékenyen vesz részt az iskolai ünnepségeken, lelkes tagja, később őrsvezetője a Bagoly, illetve az Esze Tamás cserkészcsapatnak, felsős korában megbízható játékosa a gimnázium sikeres labdarúgócsapatának.

Érettségi után a budapesti orvostudományi egyetemre iratkozik be. Negyedéves, amikor katonai szolgálatra behívják. Egészségügyi szolgálatra rendelik, néhez időket él át a bombázott Budapesten, majd alakulatával kisodródik Ausztriába. A háború befejeztével azonnal visszatér, az egyetemet folytatni nem tudja. Megnősül és munkát vállal. Nehéz munkás évek után elvégzi a Kandó Kálmán Villamosipari Technikumot, és 17 évig az Akkumulátor Gyárban dolgozik. Innen átkerül a mentőszolgálathoz, és mentőorvosi vizsgát tesz. Több évi szolgálat után az Országos Haematológiai És Vértranszfúziós Intézetnél helyezkedik el,

ahol a vérplazma feldolgozásával foglalkozik. Ennek technológiai részleteit ki-munkálja és félüzemi körülmények közötti gyártástechnológiává fejleszti. Nyug-díjasként is e nagy jelentőségű munkán dolgozik.

Feleségével együtt lelkes szervezője a beregszászi öregdiákok találkozóinak. A kapcsolattartásban fáradságot nem ismer.

Gera József gépészmérnök

1922. július 3-án született Beregszászon. Szülei részben földműves, illetve iparos családból származtak. Apja foglalkozása kereskedő volt. Öt elemi iskola elvégzé-se után a beregszászi reálgimnázium nyolc osztályát végezte. 1941-ben érettségi-zett jó eredménnyel. Már diák korában mérnöknek készült, mivel matematiká-ból, fizikából, rajzból kitűnő előmenetelt tanusított, majd beiratkozott a Buda-pesti Műegyetem gépészmérnöki karára 1941 szeptemberében.

Először a Toldi Ferenc utcai Diák Kollégiumnak, majd 1941 decemberétől a Felvidéki Rákóczi Ferenc Kollégiumnak volt tagja. Mivel szülei nem tudták segí-teni, anyagi nehézségekkel küszködött, ezért tanítványokat vállalt. 1944 decem-berében a Műegyetem utolsó éves hallgatóival együtt kivitték Németországba. Itt először Drezdában, majd Münchenben járt egyetemre. 1945 szeptemberében egy vöröskeresztes vonattal hazajött Budapestre. Itt a Műegyetemen lehallgatta utolsó félévét, majd 1949-ben végzett.

Hosszú mérnöki gyakorlata alatt dolgozott a Standard Villamosági Vállalatnál, az Autóvillamossági Felszerelések Gyárában, a MEKOFÉM Szövetkezetnél, a Pest megyei Építőanyag- és Szerelőipari Vállalatnál, az Élelmiszeripari Berendezés- és Gépgyártó Vállalatnál, a Budapesti Húsipari Vállalatnál. Főbb munkaterületei: üzemfenntartás, célgépek tervezése, berendezések fejlesztése, au-tomatizálás. Ezenkívül foglalkozott piackutatással, továbbá hazai és külföldi szakmai kiállítások rendezésével. Az élelmiszeripari gépeket gyártó KGST-szekció munkatársa volt. Időközben a Közgazdasági Egyetemen matematikai sze-mináriumokat vezetett, továbbá a MÁVAG Gépipari Iskolájában géprajzot és matematikát tanított.

Műszaki irodalmi munkássága: *Forgácsoló üzemek műszaki-gazdasági mérőszá-mai* (100 oldalas tanulmány); műszaki könyvek lektorálása. 42 nagyobb jelentősé-gű újítása volt.

Társadalmi tevékenysége: Diák korában a Bagoly, majd az Esze Tamás cser-készcsapat tagja, később tisztje. A kárpátaljai magyarság érdekében kifejtett tevé-kenységéért 2 hónapi börtönbüntetést töltött a cseh időkben Ungvárt. Ezért ké-sőbb a *Nemzetvédelmi Kereszt* kitüntetésben részesült. Munkahelyein szakmunkás-tanfolyamokat szervezett, műszaki tárgyakat oktatott.

Vérke-parti öregdiákoknak nem kell magyarázni, hogy hol van az a patak, amelynek két partján, „túl a Tiszán, van egy város: Beregszász”. A Vérke bal partján, a Petőfi utcában sokat koptattuk a cipőnket. Nap mint nap siettünk a tekintélyt parancsoló épületbe, gimnáziumunkba, a tudás forrásához.

Valahányszor beléptünk fenyőfákkal takart iskolánkba, utolsó pillantással a Vértől búcsúztunk, tanítás után kifelé jövet az első pillantás is a Vértől illette. Táskánkat lengetve kitódultunk a Vérke-partra, a platánfák alá. Beregszászi gimnazista diákok voltunk a 30-as, 40-es években, a háború előtt.

Fiatalságunk éveiben a még szinte állni látszó víz sebes folyású, tiszta vízű, egészséges patakká változott. A 30-as években regulálták meg, vizét kőmederbe szorítva. Ettől kezdve tiszta víz folyt át a városon, sietett a Tiszába, majd minden vizek célja felé, a tengerbe. A mi zabolátlan ifjúkori szertelenségünket is szilárd mederbe kormányozták abban a vérke-parti két-toronymsisakos épületben. Élünk tiszta erkölcsök kövezte mederben folyt tovább a népek közössége, a népek tengere felé. Hogy az útra komoly tudással is feltarisznyáztak minket felejthetetlen tanáraink, azt csak később éreztük igazán.

Így vált számunkra jelképpé a gimnázium épülete, a platánfa és a Vérke-part. Azóta, ha tanárainkkal, diákársainkkal összejövünk, vérke-parti találkozóra megyünk.

Mikor és hogyan is kezdődött?

1941-ben érettségiztünk. Sokan mentünk egyetemre vagy főiskolára, én például Sopronba. Aztán háború lett, én is bevonultam katonának. 1945-ben betegen kerültem haza. Szüleimnél laktam, akkor már Pesthidegkúton és a klinikára jártam gyógykezelésre. Emiatt sokat voltam bent a városban, sokat sétáltam. Budapesti útjaimon találok régi osztálytársaimmal, iskolatársaimmal és más beregszásziakkal vagy kárpátaljiakkal. Eleinte főképp azokkal, akik az orvosi egyetemen tanultak, vagy már orvosként dolgoztak. Így elsőként Ferenczy Sasával, Kulcai Adélkával, Demjén Menyussal. Minden egyes találkozás nagy öröm volt.

Lassan kezdtem összeszedni magam. 1948 őszén beiratkoztam a Budapesti Műszaki Egyetemre. Sajnos, ez jelentős évvesztéssel járt. A pesti egyetemen kétszerezen is kivert kutyanak éreztem magam. Egy nyüzsgő tömegbe kerültem, ahol a tanárok, ha akarták volna, akkor sem tudtak szorosabb emberi kapcsolatot teremteni a hallgatókkal. Sopronban az évfolyamon csak 24-en voltunk. Barátaim rövidesen itt is lettek, mégis mindmáig úgy gondolok Sopronra, hogy kiűzettem a Paradicsomból.

Nem csoda hát, hogy egyre fontosabbnak, egyre értékesebbnek kezdtem érezni az újraéledő kapcsolatokat volt beregszászi diákársaimmal. Ha velük lehettem,

lelkileg egészen helyrebillentem. Nélkülük nagyon árvának éreztem volna magam.

Örömmel láttam, milyen sokan vannak beregszásziak, akik itt találtak megélhetési lehetőséget. Sokukat otthonukban is felkerestem, s jól kibeszélgettük magunkat. Többen már befejezték tanulmányaikat, sőt már állásban is voltak. Ebben az időszakban kezdtem rendszeresen gyűjtogetni a beregszásziak címét, elsősorban volt osztálytársaimét. Szorosabb kapcsolatban voltam már többükkel, mint a már említett Sasával, majd Györke Zsolttal, Galló Árpáddal, Kocsis Árpáddal, Czurkó Tiborral, Bajza Endrével. Akivel csak találkoztam, mindenkit arra kértem, hogy ha tudnak valamit társainkról, címüket közöljék velem. Lassan köztudomásúvá lett, hogy én gyűjtogetem a címeket. Megindult a vérke-parti találkozók szervezése az eddiginél szélesebb körben is.

Tanáraink címtára is egyre bővült. Nagy örömet szerzett, hogy megkeresésünket valamennyien szeretettel viszonzták, és ha csak tehették, szívesen jöttek közénk. Többüknek a mi iskolánk adta az első katedrát. Ők is nosztalgiával gondolkodnak vissza a Beregszászon töltött évekre. Erősítik bennünk az összetartozás érzését, s még mindig tudnak szellemi táplálékkal segíteni. Így jöhetett létre az a nemes kezdeményezés, hogy írjuk meg iskolánk történetét, sőt készítsünk Bereg megyei monográfiát, amelyhez ki-ki tehetsége szerint hozzájárul.

Lelkesítette a társaságot erre az az egyre elmélyülő kapcsolat, amely Kerényi Gyula és Dalmay Árpád látogatásaival köztünk és a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség között kialakult. Meghívást kaptunk tőlük a Petőfi-emléktábla, majd az Illyés Gyula-szobor beregszászi avatására. Ennek kapcsán egyre többen utaztunk haza szülőföldünkre. Könyv- és tanszerajándékkal segítettük az ottani Kossuth Lajos Középiskolát. Tőlük cserébe a haza szeretetének és magyar anyanyelvünk ápolásának szép példáját kaptuk.

Dr. Tóth Endre jogász

Született 1922. november 5-én Gát községben (Bereg m.). Édesapja igazgató tanító volt; tanította a fiatakságot, és művelte a község lakosságát. Az igazi értelemben vett néptanító feladatát töltötte be 1945-ben bekövetkezett haláláig. Tokajból származott, tanító- és református lelkészi családból. Édesanyja háztartásbeli volt; nevelte négy fiúgyermekét. Református lelkészi családból származott, Leleszpolyánból; később szülei Zemplénagárdon éltek. 1949-ben meghalt.

A szülők fiatal tanítóházaspárként kerültek Gátra. A négy fiút igyekeztek erejükön felül taníttatni. A legidősebb fiú orvos lett, az utána következő jogi egyetemet végzett Prágában, s a komáromi postahivatal vezetőjeként dolgozott. A harmadik testvér fiatalon, 20 évesen meghalt.

Endre az elemi iskola után a beregszászi gimnáziumban tanult, és ott érettségizett 1941-ben. Szorgalmas, jó tanuló volt, kisebb diákokat tanított, ezzel igyekezett csökkenteni taníttatásának költségeit.

Érettségi után a Pázmány Péter Tudomány Egyetem jog- és államtudományi karára iratkozott be. Budapesten a Tanítók Háza kollégiumban lakott, s a nyári hónapokban dolgozott, hogy a következő évre némi pénzt gyűjtsön. 1944 őszén és télén otthon volt, ide már katonai behívóját nem kézbesítették, így életében nem volt katona. Elkerülendő a szolymai, szombori haláltábor, segítőkész emberek a faluban bújtatták. 1945 márciusában Budapestre jött, hogy folytassa egyetemi tanulmányait, és még abban az évben summa cum laude minősítéssel doktorált.

Budapest Fővárosnál sikerült elhelyezkednie, mint fogalmazó dolgozott. Rövid időn belül kihelyezték a XIV. kerületi elöljáróságra, itt előbb fogalmazói, később osztályvezetői munkakört töltött be, egészen 1954 márciusáig.

Időközben elvégezte a Számviteli Főiskolát, s különbözőzeti vizsgákkal a Közgazdaságtudományi Egyetem iparszakát. Különbőféle szaktanfolyamokkal (árszakértői, vezetőképző stb.). mindig igyekezett tudását gyarapítani.

1954-ben a Fővárosi Közműigazgatóságra került, s ennek egyik intézményében, a Gyógyfürdők Igazgatóságán, előbb osztályvezetőként, később mint gazdasági igazgatóhelyettes dolgozott 1977. március 15-én bekövetkezett haláláig.

1946. március 2-án kötött házasságot iskolatársával, Szabó Ilonával. Két gyermekük van. Egyik lányuk kutató orvos-gyógyszerész, tudományos kutatóként dolgozik; a másik közgazdász, vállalati pénzügyi osztályvezető-helyettes.

Marton György orvos

1923-ban Beregszászon született. Iskoláit is itt végezte, 1941-ben érettségizett. Kolozsvárt iratkozott be az orvostudományi karra. A háborút Romániában vésszelte át. 1946-ban átiratkozott a Debreceni Kossuth Lajos Egyetem orvosi karára, és itt szerzett diplomát 1949-ben. Budapesten dolgozott, majd szakorvosi vizsgát tett, és családjával Miskolcra költözött. Több publikáció bizonyítja kiváló szaktudását, és számos kitüntetést kapott jó munkájáért.

A vérke-parti öregdiákok találkozóinak hűséges látogatója.

Lator István mezőgazdász

1921-ben Nagyszöllősen született. 1932-ben magántanulóként írárták be a beregszászi gimnáziumba. Édesapja — aki szintén beregszászi diák volt — mérnöki képesítéssel birtokos. István 1941-ben érettségizett, utána közgazdasági egyetemi

tanulmányokat kezdett, majd a Gödöllői Mezőgazdasági Akadémián szerzett oklevelet.

Makón hivatalnokként dolgozott, majd Szécsénybe költözött, és a Magyarnándori Állami Gazdaság főagronómusa, később igazgatóhelyettese lett. Innen ment nyugdíjba. Több kitüntetést kapott.

Györke Zsolt gépészmérnök

1922-ben születtem, Ungváron. Édesapámat, aki akkor ungvári református segédlelkész volt, ugyanebben az évben Beregújfalu református hívei megválasztották a község papjává. Így életem első éveit ehhez a faluhoz kötődnek. Édesanyám korán elvesztettem. Néhány évig kettesben éltünk édesapámmal.

Újfaluban kezdtem iskolába járni, de mire a negyedik elemibe kerültem, a tantestület „lefogyott” Füsti Béni bátyámra, aki egy személyben volt a „tantestület” és a kántor. Édesapám nem tartotta megfelelőnek a helyi oktatási lehetőséget. „Édes fiam!” Ha te innen még a gimnáziumba, megbuksz” — mondogatta, és elvitt szülőfalujába, Nagygejőcre. Itt nagyanyámnál laktam, és Péter Sándor bátyám keze alatt tanultam a 4. és az 5. osztályban. Az ő fia, Péter István, későbbi jó barátom, iskolatársam a beregszászi gimnáziumban. De itt ismerkedtem meg az Árvayakkal, Szíjártó Lajossal, Szalontai Pistával is. Gimnazista koromban valamennyien a gimnázium ismert diákjai voltak.

Mindkét falu, ahol elemi iskolai éveimet töltöttem, nagyon kellemes emléket hagyott bennem. Gejőcön nagybátyám keze alatt a paraszti életbe is alaposan betekésköltem. A munkában ugyanúgy segítettem, ahogy kortársaim a szüleiknek. Mindkét falunak megvolt a kedves folyója. Újfaluban a Borzsa, Gejőcön a Latorca, s így vízszerezetemennek is bőven hódolhattam.

Édesapám 1932-ben megnősült, s olyan „mostohával” ajándékozott meg, akit haló porában is áldok, mert az irántam való szeretetében túltett sok édesanyán.

1933. június 22. életem nevezetes napja. Miközben én apámmal Beregszászban jártam felvételezni a gimnáziumba, otthon megszületett első testvérem, akit még négyen követtek. Közöttük három fiú, akik mindnyájan szovjet éra alatt, tehát „nehéz káderviszonyok” között, de egyetemi végzettséget szereztek.

1933 őszén kezdtem meg tanulmányaimat a Beregszászi Állami Gimnáziumban. Életemben olyan nyolc év következett, melyet most, idős fejjel is legszebb éveim között tartok számon. Mivel akik soraimat olvassák, jórészt ismerik ezt az időszakot, igyekszem röviden megemlékezni róla.

Az első négy évben dr. Bodákyék kosztos diákja voltam, ötödik elején Péchyké, majd néhány hónapi bejárás után az internátus lakója lettem.

Nevemet az iskola évkönyve mindig vastag betűkkel tartalmazta. Hetedikesként az önképzőkör jegyzője, nyolcadikban elnöke voltam. Életem további folyá-

sában abban volt meghatározó szerepe iskolánknak, hogy Csánk és Lenkei tanárurak úgy megszerettették velem a matematikát, hogy pályaválasztásomban ez döntő szerepet játszott. 1941 őszén a József nádor Műegyetem gépészmérnöki karára iratkoztam be, és a Horthy Miklós Kollégium lakója lettem. A gimnáziumi alapok olyan biztosaknak bizonyultak, hogy egyetemi tanulmányaimban is átsegítettek némi nehézségeken.

1944-ben, akkor negyedévesen, besoroztak a felállított Műegyetemi Tanzászlóaljba, és Németországba vittek. Drezdában éltük át a háború legnagyobb bombázását 45 februárjában. Utána Bajorországba vittek bennünket. Itt az Isar partján ért a háború vége. Az első lehetőséget felhasználva jöttem haza, és már 45. június 8-án Budapesten voltam. Göntér Gábor, kassai barátom és én voltunk — tudomásom szerint — az elsők, akik hazajöttünk Németországból. Az egyetem rektora külön fogadott bennünket, mint első, hiteles hírhozókat a kivitt egyetemistákról.

Pestre érkezésemkor itt várt apám figyelmeztetése: „Haza ne gyere, mert egész korosztályodat elvitték.” Így Pesten maradtam, és csak 14 év után találkoztam újra apámmal.

Hazaérkezésünkkor már folyt az oktatás. A rektortól utólagos beíratkozási engedélyt kapva folytattuk tanulmányainkat. Szeptember elsejével dolgozni kezdtem a Fogaskerékgyárban, és végeztem az utolsó félévet. A Fogaskerékgyárral kötött „házasságom” tartósnak bizonyult. Különböző beosztásokban mindvégig itt dolgoztam, s mint főosztályvezető mentem nyugdíjba.

Közben 1948-ban megnősültem. 1953-ban megszületett Zsolt fiam, majd évek múltán két aranyos unokám. De erről a felújított találkozók résztvevői már tudnak. Isten tartson meg mindnyájunkat még számos évig!

Kocsis Árpád okleveles mérnök

Született 1921. december 29-én Tivadarfalván (ma Péterfalvával egyesítve), református felekezeti tanítócsaládból. Megnősült 1946-ban (Rácz Irma Sára); két gyermeke: János (1947) és Eleonóra (1949). Özvegyen maradt 1967-ben, újra meg nősült 1972-ben (Katona Marianna), majd 1981 óta ismét özvegy.

Érettségizett a Beregszászi Állami Gimnáziumban 1941-ben, mérnöki diplomát szerzett a Budapesti József nádor Műegyetemen 1946-ban.

1946 és 1955 között szakmérnök a Sebes-Körös Ár- és Belvízmentesítő Társulatnál, majd ennek jogutódjánál, a Gyulai Vízügyi Igazgatóságnál. Részt vesz az öntözési, a belvízrendezési, szivattyútelep-fejlesztési munkákban. Legnagyobb munkája a magyar–román határ menti belvízrendezés és a Begécsi-tározó kialakítása.

1955–58. A Székesfehérvári Vízügyi Igazgatóságnál tervezési osztályvezető. Halastavakat, dombvidéki tározókat tervez, Balaton-szabályozási munkákat vé-

gez, és az 1956-os jeges árvíz utáni helyreállítási terveknel javasolja a Sió árvízvédelmi töltése hosszának csökkentésére a Sió-árvízkapu és a Tolnai-holtág áttöltésének megépítését. Részt vesz az 1954-es és 1956-os dunai árvíz elleni védekezésben.

1958. július 1. és 1960. december 31. között ugyanitt vízügyi igazgató. Megindulnak a különböző vízhasznosítási és ivóvíztársulások, elsősorban Tolna és Fejér megyében, elkezdődik a Velencei-tó módszeres fejlesztése.

1961-től az Országos Vízügyi Főigazgatóságnál főigazgató-helyettes, de az öntözési programot túlzottnak tartja, egyéb fejlesztési kérdésekben is ellentétbe kerül főnökével, ezért 1962 szeptemberében a VÍZITERV-hez kerül irodavezetőnek. 1971 és 1976 között vállalati főmérnök, közben 1972-ben négyhónapos tanulmányúton vesz részt Franciaországban, ahol a mezőgazdasági vízgazdálkodás kérdéseit tanulmányozza. 1976 októberétől 1982 végéig a vállalat vezérigazgatója. A VÍZITERV-nél végzett tevékenysége a kiskörei és a felső-dunai vízlépcsők előmunkálatainak (hidrológiai, hidraulikai, talajmechanikai, geológiai) irányítása. Sikeresen szervezi az exporttervezést: Algéria, Nigéria, Dél-Jemen, Irak stb. részére. A vállalat megkapja az Afrika Díjat, és sikeresen fejlődik.

Munkájának elismerésére többször kitüntették.

Nigriny Árpád építésmérnök

1941-ben érettségizett, építésmérnök lett, a vári kolhoz építésze. Felesége volt diáktársunk, Gáthy Margit.

Rontó József tanító

1941-ben érettségizett. A háború előtt vasúti tiszt volt. A háború után tanítóként dolgozott, esti iskolán képesítést szerzett. 1982 óta nyugdíjas, Beregszászon él.

Valálik Béla vasúti tiszt

1941-ben érettségizett. Vasúti tiszt lett. 1945 után otthon maradt, de a szovjet vasút nem alkalmazta. A gyümölcsfelvásárlónál helyezkedett el raktárnokként. Két fia sikerrel végezte el az egyetemet; mindkettő orvos.

Dr. Bajza Endre gépészmérnök

1942-ben érettségizett a Beregszászi Állami Gimnáziumban. A budapesti József nádor Műszaki Egyetemen 1947-ben szerzett oklevelet. Kandidátusi disszertációját a Magyar Tudományos Akadémián 1959-ben védte meg.

1947-től 1949-ig a Ganz-MÁVAG mozdonyszerkezési osztályán vasúti vontatójárművek tervezésében vett részt. 1949-ben a MÁV szolgálatába lépett. A Vasúti Tudományos Kutató Intézet főmunkatársaként 1964-ben a gépészeti, 1978-ban a járműfejlesztési osztály vezetője. 45 kutatási feladatot dolgozott ki, 52 szakvéleményt készített, 32 tanulmányt és szakfolyóiratokban közölt 10 cikket írt.

Eljárást dolgozott ki az instacioner hőfolyamatok elemzésére, gyakorlatilag a mozdonykázán tűzterében végbemenő folyamatok kedvezőbbé tételére. Billenő rázórostélyt tervezett a hazai nagy hamútartalmú, összesülő szenek hatékony eltűzelésére. Fúratos örvényeltető olajégőt alakított ki a folyékony tüzelőanyag tökéletesebb elégetésére. A felsorolt eljárásaival az országos energiatakarékossági pályázaton második díjat nyert.

A szerelés nélküli műszeres állapotvizsgálat részfeladatainak megoldásával hozzájárult a dízelmozdonyok fenntartási rendszerének gazdaságossá tételéhez. Ezzel kapcsolatos tanulmányaira a Szovjet, Lengyel, Csehszlovák, Jugoszláv és Román Vasutak is igényt tartottak. A személyszállítás járműállományának tervezéséhez kidolgozta a személyszállítás kapacitásmérlegét és minősítési rendszerét.

A Budapesti Műszaki Egyetemen meghívott előadóként a műszaki hőtan, a gőzüzemtan és gőzturbinák című tantárgyakat oktatta. A Mérnöki Továbbképző Intézet tanfolyamain a vasúti energiagazdálkodás és a járműfenntartás témaköréből tartott előadásokat. Kutatómunkájának eredményeit az MTA közlekedési szakbizottságának ülésein, nemzetközi és hazai konferenciákon, valamint a Közlekedéstudományi Egyesület rendezvényein publikálta. Neve szerepel a Ki kicsoda? című lexikonban.

Tagyi József vegyész-kutató

1922-ben Csapon született. Az 1933/34. tanévben kezdte a gimnáziumot, 1942-ben érettségizett. Gyógyszerkutató lett a Chinoin Gyógyszer és Vegyészeti Termékek Gyárában. Sikeres fejlesztő munkájáért Állami Díjjal tüntették ki.

Erdélyi László mérnök

Ungváron születtem, 1923. december 8-án. Szüleim 1924-től 1943-ig Ungvártól nyugatra, a ma Kapišanské Klačanynek Nevezett községben éltek. A községet

1938-tól 1945-ig Magyarkelecsénynek, később a szomszédos Ungnyárad és Magyarmocsár községekkel egyesítve Mocsárkelecsénynek hívták. A faluban sem köves út, sem villany, sem vízvezeték nem volt. Más, mint magyar menzesiségű ma sem él ott. Temploma sem volt a helységnek. A három kilométerre levő Dobóruszka katolikus templomától járt ki hitoktatásunkra Pásztor Ferenc plébános, a későbbi beregszászi esperes plébános. Apám ott volt igazgató tanító, 1913-tól 1943-ig. Közben hét év háború, illetve orosz hadifogság Krasznójarszkban. Ott Gyóni Gézával is együtt volt. A templomban nyugvó Dobó István sírján ma is látható édesanyám keze munkája, az oltárterítő.

Édesanyám a falu leányait háztartástanra és kézimunkára tanította. Vele így három tanerősré duzzadt községi, majd később államinak minősített iskolám. Néha az északra két kilométerre fekvő járási székhelyre, Nagykaposra (ma Velké Kapušany) jártunk templomba, ahol is akkortájt Mécs László prédikált mint premontrei pap és káplán. Innen települt át később Királyhelmece. Nagykapos volt Erdélyi János néprajztudós szülőhelye.

Öt elemi iskolai osztály elvégzése után apám Beregszászba, anyám szülővárosába küldött gimnáziumba. Nagynénémnél, keresztanyámnál találtam szállást. Apám egy falumbeli nyolcadikos gimnazista, Csörgő Bertalan felügyelete alá verbuvált egy kis csoportot: Szanyi Istvánt és Ónody Gézákat Ungfalágyról, Bornemissza Barnát és Füzessey Istvánt Szűrtéről és engem. Az akkori Morvai utcában, a Sikátor közelében laktunk. Keresztanyám váratlan halála után a „kis internátus” megmaradt keresztapám, Gera István szervezésében, de átköltözött a Munkácsi utca verke-parti oldalára. Még bővült is Törő Elemér nyolcadikos, Becske Pál második, Földesi Sándor második és Seregélyi Ödön első diákokkal.

Harmadik évemre magáninternátusunkból a többség átment az akkor már működő hivatalos internátusba. Néhányan: Szanyi István, Gábor testvéröcsém, Szanics Miklós és Szanics Gyula, anyai unokatestvéreim, továbbá Balogh György Minajról Hasák Gyula nyolcadikos diák felügyelete alatt (ma lelkes Nagyszöllő-sön) a Morvai utcában nagyapám testvérénél, a hentes Kerekes Józsefnél találtunk szállást. Lakásunk szemben volt Orosz Irénkéék házával. Ebben az időben nem ismertük egymást, de 1965 óta a feleségem.

Ötödik gimnáziumi évemet az Orosz utcában Badanovicséknál folytattam, de csak nem egész két hónapig, mert a gimnáziumban a bécsi döntés előtt beszüntették az oktatást, és apám hazavitt öcsémmel együtt falunkba. Beregszászra már csak az ott maradt felszerelésemért tértem vissza. Novemberben már az Ungvári Drugeth Gimnázium frissen indított magyar nyelvű fiútagozatának ötödikes tanulója voltam. Ott is érettségiztem 1942 májusában jeles eredménnyel.

Beregszászról „utánam” jött tanáraim közül Szokol Emillel az internátus felügyelőjeként, Rónai Jánossal latintanáromként, Harcsár Miklóssal orosztanárként,

Papp Ferencsel számtantanáromként és igazgatómként, Schönplugg Antal főtisztelendő úrral katolikus konviktusi felügyelőmként kerültem kapcsolatba.

A József nádor Műegyetem általános mérnöki karán szereztem oklevelet 1946-ban. Harmadéves hallgatóként katonai behívó kényszerével megijáram Breslau, Halle an der Saale, Asch (Aš) és Passau városokat. Asch mellett repülőtéradás alkalmával súlyosabb következmények nélkül megsebesültem.

Beregszászban házi korrepetítora voltam rövid ideig Sághe Károly és Lovay Gyula osztálytársaimnak. Első osztályfőnököm Rónai János paptanár, a második osztályban Csudáky László, a harmadikban Knöpfelné Bródy Lili volt, a negyedikre nem emlékszem. Tanított még Szokol Emil, Bárkányi Károly, Izay Károly, Polgáry Miklós, Kővári Andor, Lenkei Ferenc, Fenyvesi Júlia, Govrikné Lábodny Jolán, időnként Páricska Zoltán, Csánk István, Czvank László, Haba Ferenc . . . Valamennyire nagy-nagy szeretettel és tisztelettel gondolok, hisz 11 éves korom óta szüleim csak a nevelésem háttérét adták, valóságos értékeimet Beregszász, a gimnázium nevelőgárdája, tanárok, diákok oltották belém. Cserkészparancsnokaim Kaminszky László és Jantsky Béla (egyben kémiantanárom) voltak, őrsvezetőm Pásztor Jóska (két-három évvel volt nálam idősebb).

Ma is Beregszászban él két unokatestvérem anyai ágon, ott van nagynénémnek és férjének sírja, és ott lakik több pájtásom, akik négy osztályon át voltak osztálytársaim, akikre kivétel nélkül nagy szeretettel gondolok. Utoljára 1970-ben voltam Beregszászon a feleségem rokonainak és saját rokonaimnak a meglátogatására. 1979-től nyugatnémet útlevéllal járok haza Budapestre rokonlátogatásra és a beregszászi öregdiákok szeptemberi találkozóira.

1971-ben feleségemmel együtt a Német Szövetségi Köztársaságba távoztunk. Bamberg, München, Rott am Inn után ma nyugdíjas okleveles mérnöként Würzburgban anyagi gondoktól mentesen élek.

Németh István újságíró

1921-ben Gyöngyöshermánban született. Édesapja pénzügyi tisztviselő, 1938-tól 1944-ig a Beregszászi Pénzügyigazgatóságon tanácsos.

István a zalaegerszegi gimnáziumból kerül Beregszászra, itt magántanulóként érettségizik 1942-ben. Irodalmi képességei korán megmutatkoznak. Még zalaegerszegi diák korában, 1938-ban megjelent egy verseskötete *Rózsahintők* címmel. Beregszászon adják ki *Lassan sűrűsödik a köd* című második verseskötetét (1940). Rendezi a diákszínkörben az István királyt, a Kérőket, a Bizáncot, a Nagymamát.

Érettségi után katonai behívót kap, Kassára, tisztiiskolára kerül. Innen tartalékos állományba helyezik. Beiratkozik a Kolozsvári Egyetem bölcsész karára, az irodalmi szakra. A háborús események megszakítják egyetemi tanulmányait. 1944–46-ban tisztviselősködik, majd 1947-ben Budapestre költözik, és a Népjólé-

ti Minisztérium Szociális Szakszolgálat című szaklapjánál segédszerkesztő lesz. Innen a Magyar Rádióhoz kerül, és ott 1953-ig rendezőként dolgozik. 1953-tól a kecskeméti Katona József Színház majd több budapesti színház dramaturgja és titkára. Az irodalmi tevékenységgel sem hagy fel, több szakszervezeti lap munkatársa, verseket fordít, keretjátékokat ír.

1964-ben Párizsban befejezi tanulmányait, a Sorbonne-on szerez diplomát. Azóta kint él. Neve szerepel az Irodalmi Lexikonban.

Géczy Tihamér református lelképásztor

Nagybereg szülöttjeként kerültem Beregszászra, a vérke-parti piros téglás alma materbe. A szőlőhegy alól, a Magyar Internátusból naponként mentünk rendezett sorokban az iskolába. Csehszlovákiában, kisebbségi sorsban élő diákként kezdtem tanulmányaimat a gimnáziumban, és úgy fejeztem be, hogy mire leérett-ségiztünk, drága szülőföldünk az „anyaországhoz” tartozott.

Érettségi után Debrecenbe kerültem; az akkori Tisza István Tudomány Egyetem Theológiai Karán készültem a református lelkészi szolgálatra. Végigéltem a háború nehéz esztendeit, majd Magyarországon gyülekezeti szolgálatba kerültem. Az a negyvenöt esztendő, amelyet ebben a szolgálatban eltöltöttem, sok mindent adott. Nagy jövőt jósoltak és szántak nekem, ami az induláskor valósnak is mutatkozott. De népünk életének megpróbáltatásaiból hamar megkaptam a rám eső részt. Inkább vállaltam a hátratételt, az üldöztetést, de hitemet és meggyőződésemet nem bocsátottam áruba. Hogy ez így történhetett, abban nem kis része van a vérke-parti alma maternak.

Istentől kapott ajándékként vettem a lehetőséget, amikor sok évtized után először találkozhattam régi diáktársaimmal és néhány volt kedves tanárunkkal.

Szülőföldemhez való kötődésem két templomhoz kapcsolódik: a nagybereg-hez, amelyben megkereszteltek, és ahol első alkalommal Igét hirdethettem, továbbá a beregszászihoz, amelyben konfirmáltam, s ahonnan az úrasztala mellől a lelkészi szolgálatra elbocsátottak. Azóta teljesült szívem nagy vágya: mind a két templomban hirdethettem Isten Igéjét. Most, szolgálatom vége felé, Hajdúböszörmény Bocskai téri gyülekezetében szolgállok. A gyönyörű „Öreg templom”-ban hirdetem az Igét.

Munkatársam és mindenben segítségem hitvestársam. Isten két fiúgyermekkel áldotta meg életünket. Általuk két lányunk is van: a két menyünk. Három fiú- és két leányunkánk élete teszi boldoggá szívünket. De néhány év óta van egy számomra nagyon drága gyülekezet is: a Vérke-parti Öregdiákok Körének magyarországi találkozóin rendszeresen tartunk istentiszteletet, és ott boldog lélekkel hirdetem az Igét. Ez nagy örömöm, amiért Istennek adok hálát, és ugyanakkor megköszönöm vérke-parti drága testvéreimnek, hogy ennek, a világ minden tájá-

ról évente egybeseregltő gyülekezetnek a papja lehetek. Szülőföldemet — valamennyi gyülekezetével: reformátusokkal és más vallású testvéreimmel együtt — és ezt a szent diaszpóragyülekezetet szüntelen Isten elé viszem imádságomban.

Kerényi Gyula építészmérnök

A gimnázium elvégzése után Beregszász város ösztöndíján folytattam tanulmányaimat az építészmérnöki karon, Budapesten. Tehát már ötéves szolgálatom volt a városnál, amikor megbíztak a kommunális gazdaság vezetésével. Ötéves munkaviszonyomat még negyvenhatal megtoldottam, azaz egész életemet itt töltöttem el. A kommunális gazdaságból az általunk megalakított járási építőszervezethez kerültem főmérnöknek, majd a város és a járás architektoraként (építész-ként), a városi építő-javító szervezet vezetőjeként dolgoztam, nyugdíjazásom óta a városi kereskedelemnél vezetem az építőipari munkálatokat. Bő negyven kilométer azoknak az építményeknek a hossza, amelyekhez így vagy úgy közöm van. Az amfiteátrum, a művelődési palota, a sportkomplexum, sok iskola, kulturális intézmény, lakóház és egyéb építmény őrzi kezem nyomát. Három gyermekem közül orvos fiam lovastragédia áldozata lett. Síremlékét itthon és Oroszlányban sajátkezűleg készítettem. Ezek életem legszomorúbb alkotásai.

Sokat fáradoztam a kárpátaljai magyarság jogainak, nyelvének, kultúrájának elismertetéséért. Ebben óriási segítséget nyújtott Klára feleségem, aki mindent megtett, hogy terveimet sikerre tudjam vinni. Vezetőségi tagként részt veszek a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség beregszászi szervezetének munkájában. Úgy érzem, méltó részem van a beregszászi Petőfi-emléktábla elhelyezésében, a hajdani Tompa Mihály utca nevének visszaadásában és emléktáblával való megjelölésében, a tiszaujlaki Rákóczi-emlékmű visszaállításában, a beregszászi Illyés-szobor felállításában, nemzeti ünnepeink megülésében, az itthon és Magyarországon, valamint szerte a világon élő társaink közötti kapcsolat szervezésében. Volt iskola-társaim, barátaim száma, akiket rendszeresen tájékoztatok életünkről, meghaladja a 400-at.

Javaslatomra állítottak emléket minden magyar lakta helységben „a háromnapos munka” áldozatainak, hogy a gyászolóknak legyen hova néhány szál virágot vinniük, és legyen egy hely az „akáclombos temetőben”, ahová az elhurcoltak számkivettségükben vágyódtak, ahol az emlékükre egy-egy szál gyertyát elégethetnek. Ennek a programnak a keretében rendeztünk jelképes temetést 1989. november 26-án, amelynek során egy kis koporsót földeltünk el odaveszett magyarjaink emlékére a beregszászi temetőben. Kárpátalján és Magyarországon harangzúgás kísérte ezt az eseményt. A koporsónak a sírba eresztésére használt két 20 méteres kötél darabkáit — mint a gimnázium előtt álló platánfa leveleit — szétküldtem a világba. Jutott belőlük Magyarország politikai vezetőinek, az egyházi

méltóságoknak, köztük Tókécs Lászlónak, akinek a kisvárdai lelkészalálkozóán személyesen adtam át egyéb beregszászi emlékekkel.

Néhai orvos fiamról már megemlékeztem. Nagyobbik lányom a beregszászi kórházban szülésznőként dolgozik, kisebbik lányom orvostanhallgató az Ivano-Frankovszk-i egyetemen. Büszke vagyok két unokámra, akik szerepléseikkel igen gazdaggá teszik öregedő életemet.

Dr. Orosz László tanár

1940-től 1943-ig a VI., VII. és VIII. osztályt végezte a beregszászi gimnáziumban. 1942/43-ban az önképzőkör elnöke volt. A budapesti egyetemen szerzett magyar-latin szakos tanári diplomát. 1948-tól 1986-ig — kisebb megszakításokkal — a kecskeméti Katona József Gimnáziumban tanított. Nyugdíjasként-jelenleg is Kecskeméten él. Egyetemista korában kritikákat írt a Válaszba és a Magyarokba, később irodalomtörténettel foglalkozott és foglalkozik.

Fontosabb munkái: *Ady-bibliográfia*, Vitályos Lászlóval (Bp., 1972, 1980); *Katona József* (Bp., 1974); *Berzsenyi Dániel* (Bp., 1976); *A felvilágosodás*, a reformkor irodalmáról szóló fejezet a Klaniczay Tibor szerkesztette magyar irodalomtörténetben. Megjelent a Corvina Kiadónál németül (1977), franciául (1980), angolul (1983), a Kossuth Kiadónál magyarul (1982, 1985), Helsinkiben finnül (1986); *A magyar verstani eszmélkedés kezdetei* (Bp., 1980); *Katona József: Bánk bán*, kritikai kiadás (Bp., 1983).

Juhász János tanár

1943-ban érettségizett. A háború után tanító volt, majd faluja kolhozelnökké választotta, de rövid idő után visszament tanítani. Magánúton az ungvári egyetem filológia szakán végzett.

Felesége, diáktársunk, Thyll Anna, tanárnő lett. Fiatalon meghalt. Három fiúk maradt. Egyikük matematikus lett, Moszkvában tanult, és ott is dolgozik. Másik fiuk Dédában kolhozelnök, a harmadik Budapesten él.

Krivenka György tisztviselő

Az Egyesült Államokban született. Édesapja bányász volt, bányaszerencsétlenségben meghalt. Özvegy édesanyja két gyermekével hazatért, szüleinek szerény támogatásával nevelte, taníttatta őket.

György magyar iskolában még egyszer elvégezte az első elemi, majd a négy osztály után a nyolc gimnáziumot, és 1943-ban érettségizett. Az újvidéki kereske-

delmi főiskola hallgatója lett, de a háború megszakította tanulmányait. Az ostromot Budapesten élte át, utána hazatért Beregszászra. A dohánybevéltő tisztviselője lett.

Diáktársunkat, Turóczy Rózsát vette feleségül, két gyermekük született. Az öregdiákok minden rendezvényén segítőkészen részt vett. 1989-ben váratlanul meghalt.

Garanyi József festőművész

Már gimnazista korában kitűnt rajz- és festői tehetségével. 1943-ban érettségizett. A háború után Beregszászon maradt. Festészettel életcélként a 40-es évek végén kezdett foglalkozni. Egyik szervezője volt Beregszász fiatal művészei első kiállításának. Képei azonnal magukra vonták a nézőközönség figyelmét. Pályája gyorsan ívelt felfelé. 1958-ban tagja lett a Szovjetunió Képzőművészeti Szövetségének. Nemcsak járási és területi kiállításokon vett részt, képei eljutottak Kijevbe és Moszkvába is.

Bemutatott képeinek témája szükségképpen alkalmazkodott a Szovjetunió kultúrpolitikájához. Akvarellsorozatot készített a Barátság kőolajvezeték építéséről, a beregszászi Kárpátontúl sportcsarnok és a szabadtéri színház építésének egyes szakaszairól. A Szocialista Munka Hősei sorozatban magyar munkások és parasztok jellegzetes portréit örököltette meg. Ezeknek az alkotásoknak ma nemcsak művészi, hanem történelmi értékük is van.

Garanyi József a tájképfestészet mestere. Meleg színeivel elevenen tárja fel Beregszász és Kárpátalja jellegzetes tájainak szépségét. Alkotásaival — amelyekkel a Magyarországon élő valamennyi osztálytársát megajándékozta — sok felejthetetlen élményt szerzett mindnyájunknak.

Badó Zoltán gépészmérnök

Ősi kárpátaljai családból származom. Apai őseim Nagydobronyból valók, anyai őseim Sárosorosziiban laktak. Gorondon születtem 1924-ben, és a beregszászi gimnáziumban tett érettségiig Nagyborzsován laktam. 1943-ban Budapesten beiratkoztam a József nádor Műegyetemre.

A háborút mint egyetemista éltem át, majd 1945-ben orosz fogságba kerültem, hazaigyekezvén Kárpátaljára. Szerencsére kilenc hónap után szabadultam, és folytathattam egyetemi tanulmányaimat. 1950-ben gépészmérnöki diplomát szereztem.

1946-tól dolgoztam az erőssáramú ipar különböző gyáraiban, hamarosan vezető mérnökként. Részt vettem az Erzsébet-híd újjáépítésében. A híd köteleit a terve-

im szerint gyártotta a budapesti kábelgyár, Európában elsőként kidolgoztam a hídkötelek hosszmerésének módszerét. Ennek alapján végezték el a híd köteleinek ellenőrző méréseit Leningrádban és Drezdában. Utolsó aktív éveimben a magyar kábelgépipart képviseltem nemzetközi szinten.

1984-ben nyugdíjba mentem, és azóta is Budapesten élek.

Benda István újságíró

Érettségi után a budapesti Pázmány Péter Tudomány Egyetem jog- és államtudományi karára iratkozott be. Tanulmányait egy évre katonai szolgálata és hadifogsága szakította meg. Magyarországra hazatérve (miután értesült az ottani állapotokról, nem ment haza Beregszászra) folytatta tanulmányait, de azokat munkakörülményei miatt nem fejezte be.

A Szegedi Postaműszaki Igazgatóság, később a Budapesti Hálózatépítő Vállalat, majd a belőle alakult Budapesti Távközlő Igazgatóság különböző osztályain és üzemeiben töltött be előadói és vezetői munkaköröket. 1956-ban felsőfokú postatiszti képesítést szerzett. A tanfolyam befejezése után a Posta-vezérigazgatóság sajtócsoportjához került sajtóelőadóként és a posta hivatalos, valamint szaklapjának segédszerkesztőjeként. 1968-ban a sajtócsoport vezetője és a két lap szerkesztője lett.

Az új postai és távközlési szolgáltatások és a velük kapcsolatos fogalmak megnevezésére a Közlekedéstudományi Egyesület (KTE) postai és távközlési tagozatának keretében — mint az egyesület tagja — szóalkotó tanácsadó bizottságot szervezett. A bizottság munkájához fűződik többek között a sajtó által erősen támogatott „távvalasztás” szó helyett a „távhívás” bevezetése és elterjesztése. Nyelvi lektorként részt vett a posta-vezérigazgató és a Nyelvtudományi Intézet megbízásából a KTE és a Híradástechnikai Tudományos Egyesület közös munkabizottsága által összeállított szakszótár szerkesztésében.

1975-ben a megromlott légkör miatt elhagyta a postát. A Népművelési Propaganda Irodánál műszaki szerkesztőként eltöltött nem egészen két esztendő után elvállalta a postászakszervezet lapjának szerkesztését. Azóta tagja a Magyar Újságírók Országos Szövetségének. Mint felelős szerkesztő a szakszervezettől ment nyugdíjba 1985-ben. Ezután — ugyancsak felelős szerkesztőként — három évfolyamon át szerkesztette a Postás Sport Egyesület folyóiratát.

Az általa szerkesztett lapokon kívül a Hétfői Hírekben, a Magyar Nemzetben, a Népszavában, a Rádióújságban, az Ezeremsterben, a SZOT idegen nyelvű szemléiben, üzemi lapokban, továbbá az Élet és Tudomány Nyelv és Élet rovatában jelentek meg írásai.

E könyv szerkesztése folytán kapcsolatba kerülve a Magyarságkutató Intézetel, elvállalta kiadványainak nyomda alá rendezését.

Tar Ferenc vállalati pénzügyi osztályvezető

Az Ugocsa megyei Tiszakeresztúr községben született 1924-ben. Az elemi iskola ötödik osztálya után szülei a beregszászi gimnáziumba írták be, s ott 1943-ban érettségizett. Tanulmányait a debreceni egyetem jogi karán folytatta. A 3. fél-évre való beiratkozás után a háborús események miatt szüleihez Kárpátaljára utazott. Itt a szovjet hadsereg bevonulása után a 100 százalékos magyar község minden 18–50 éves férfi lakosát, úgy őt is munkatáborba rendelték. Visszatértekor, 32 hónap múlva, Kárpátalja már a Szovjetunióhoz tartozott.

Mivel szülei szorgalmas munkájuk folytán az átlagosnál jobb módúak voltak, a rendszer jellegéből adódóan nem részesültek a másokat megillető, így a munkához való jogokban sem. Mindenüktől megfosztva hagyták el ősi földjüket, szülőfalujukat, más vidéken keresve megélhetési lehetőséget.

Ferenc is Beregszászban telepedett le, de az ún. kulákszármazás miatti megkülönböztetés tovább folytatódott. 1949 és 1953 között hat munkahelyről kellett távoznia, annak ellenére, hogy jobb pozíciókban levő volt osztálytársai segíteni próbálkoztak. Bár munkája ellen kifogás sohasem merült fel, a káderiratoknak az előző munkahelyről való megérkezése után rövidesen megkapta a felmondást.

Ilyen előzmények, valamint a szabadabbnak érzett Magyarországra való vágyódás arra készítette a családot, hogy először a szülők, majd a többi hozzátartozó Magyarországra településének engedélyezését kérik. Hosszú évekig tartó huza-vona, többszöri kudarc után, végre 1967-ben Budapestre költözhetnek, így soruk, életük megfelelő mederbe jutott.

Tar Ferenc nyugdíjaztatásáig még húsz évet dolgozott Magyarországon, egy építőipari vállalat pénzügyi osztályvezetőjeként. Szorgalmas munkájáért megbecsülésben és jó anyagi elismerésben részesült. Családjá körében megelégedetten éli nyugdíjas éveit.

Keisz Kázmér

1924-ben, Muzsaly községben született. Édesapja igazgató tanító. Korán özvegyesre jutott édesanyja nevelte három testvérével együtt. Gimnáziumi éve alatt tevékeny tagja volt a Bagoly, majd az Esze Tamás cserkészcsapatnak, a Mária-kongregációnak, valamint a gimnázium cselgáncskörének. 1943-ban tett érettségi vizsgája után egy évet elvégzett a budapesti mezőgazdasági egyetemen. Tanulmányait a háborús események miatt folytatni nem tudta. 1944 őszén a „háromnapos munka” címén elhurcolták, a hírhedt szolvai táborban pusztult el testvérével együtt.

Horváth Anna szobrász- és keramikusművész

Érettségi után a vasútállomáson, majd 1946-tól a téglagyár csempekészítő műhelyében dolgozott. Itt szerette meg remek kisplasztikáinak, érmeinek nyersanyagát, és ugyancsak itt találkozott későbbi alkotásainak hőseivel, a téglagyári munkásokkal.

1958-ban vett részt először a járás amatőr képzőművészeinek kiállításán. Azóta állandó részvevője a járási, a területi, sőt az országos képzőművészeti kiállításoknak is. 1963-tól tagja a Szovjetunió Képzőművészeti Szövetségének.

Több alkalommal volt résztvevője a FIDEM külföldi kiállításainak, alkotásai szerepeltek Varsóban, Budapesten, Berlinben, Bukarestben, Kassán, Nyíregyházán.

Horváth Anna művészetének jellemzője a szülőföld, a kétkezi munkások, a parasztok szeretete, a valóságábrázolás új formáinak állandó kutatása, a bator kísérletezés.

Balla Zsigmond

Nagydobronyban született, 1924-ben. Édesapja református tanító. Az 1936/37-es tanévben kezdi a gimnáziumot. Kiemelkedő képességű diák. A „háromnapos munka” áldozata. Az önképzőkori munkában korán megmutatkozó tehetsége kibontakozás előtt porba hull. Diákversei őrzik emlékét.

Keisz Tiborc

1925-ben Muzsalyon született. Édesapja igazgató tanító. Korán özvegységre jutott édesanyja nevelte és taníttatta három testvérével együtt. Diákkorában tagja volt a Bagoly, majd az Esze Tamás cserkészcsapatnak. 1944-ben érettségizett, tovább tanulni már nem tudott. A „háromnapos munka” során a szolymai táborban halt meg testvérével együtt.

Tárczy László építészmérnök

1925-ben Nagydobronyban született, ahol édesapja református lelkész volt. 1944-ben érettségizett. Nyolcadikos korában az önképzőkör diákelnöke volt. Nyolc évet szenvedett szovjet munkatáborokban. Nem tört meg, építészmérnöki képesítést szerzett. A városi tanácsnál dolgozott Beregszászon.

Dr. Tóth Endréné Szabó Ilona pénzügyi előadó

1926-ban Forgolány községben születtem, Ugocsa megyében. Édesapám gazdálkodó volt, kisbirtokos. Öcsém két évvel fiatalabb nálam.

Elemi iskoláim elvégzése után felvételi vizsgát tettem a beregszászi gimnáziumban. Ott jártam az 1944 őszen bekövetkezett szovjet megszállásig, amikor a magyar gimnáziumot megszüntették. Debrecenben érettségiztem 1945 szeptemberében. Utána beiratkoztam a budapesti egyetem bölcsészettudományi karára, ahol szerettem volna tanári diplomát szerezni.

Időközben egyre nehezebb volt Beregszászról Budapestre eljutni, sőt a határszigorítás következtében csak a végleges áttelepülés lehetősége maradt. 1946 februárjában ez sikerült is. A következő hónapban házasságot kötöttem volt iskolatársammal, dr. Tóth Endrével. Jogász, közgazdász volt. 1977 tavaszán meghalt.

Igen nehéz körülmények között kezdtük el életünket, mint annyian mások ez időben. Két éven át jártam az egyetemre, azonban olyan nehéz helyzetbe kerülünk — mivel szülői segítségre egyre kevésbé számíthattunk, s egy fizetésből megélni nem tudtunk —, hogy abbahagytam a tanulást, és munkát vállaltam.

1949 júniusában a Fővárosi Kertészeti Vállalat áruforgalmi osztályán kezdtem el dolgozni mint számlázó, és adminisztrációs munkát is végeztem. 1950-ben az akkor alakult VIRÁGÉRT Vállalat igazgatója mellett titkári feladatot láttam el.

1954 márciusában meghívást kaptam a Minisztertanács Titkárságára, személyi titkári állás betöltésére. A Tanácsi Hivatal egyik elnökhelyettese mellett dolgoztam. 1963-ban átkerültem a terv- és pénzügyi főosztályra, ahol továbbképzésre is lehetőség nyílt, és teljesen önálló munkakört tölthettem be. 1983. január 1-jéig, nyugdíjazásomig ott dolgoztam. Nyugdíjasként ugyancsak pénzügyi szakterületen a Művelődési Minisztériumban dolgozom.

Két leányunk született házasságunkból. Egyikük tudományos kutató, a másik közgazdász. Családosak — három unokám van.

Édesapám, sajnos, az 1944–45-ös időket a szolyvai-szambori lágerben töltötte. Igen legyengülten került haza 1945 nyarának végén. Földjét a kolhozba betagosították. Ott dolgozott vezető-irányító munkakörben, de 1953 nyarán meghalt. Édesanyám 1954 nyarán települt át hozzánk, s azóta is velem él. Öcsémnek még 1947-ben sikerült áttelepülnie, itt fejezte be iskoláit. Családot alapított, egy fiúgyermek van.

Arató Jánosné Fekésházy Katalin gyógyszerész, tudományos munkatárs

Édesanyám régi hagyományokat ápoló, felerészben német polgári családban született Besztercebánya környékén. Édesapám színmagyar származású, előnévvel, címerrel rendelkező vagyontalan dzsentrí volt. Szegény félárvaként 14 éves

korától kezdve maga keresi meg a létfenntartásához szükséges kenyeret. Huszton volt patikusinas. Az első világháború idején Kolozsváron gyakornoki vizsgát tett, majd gyógyszerési diplomát szerzett. A háború után édesanyám nagybátyjánál, annak rimaszombati patikájában helyezkedett el. Születésem idején, 1926-ban, már Korompán élt a családom. Édesapám itt fél gyógyszerért tudott venni, adóságra. Szerényen, de megéltünk.

Korompa jellegzetes cipszer bánya- és gyárvároska volt. Lakosainak összetétele felerészben szlovák, felerészben német, az intelligencia ekkor még döntő részben magyar. Szlovák iskolába járó, igen erősen magyar érzelmű gyerekként cseperedtem föl.

Kilencéves voltam, amikor a korompai patikát szüleim kénytelen voltak eladni. A 33-as gazdasági válság következtében a bányát bezárták, a vasgyárat leszerelték. Apámék csaknem tönkrementek. A korompai patikarész eladása után apám Kárpátalján, Taracközön vett ismét gyógyszerért, de ezúttal már önálló tulajdonosként, sok-sok adósságot vállalva.

A szlovákiai cipszer városka után a félig ortodox zsidó, félig rutén lakosú kárpátaljai falu számomra rettenetes volt. Piszkos, félelmetes. Itt cseh iskolában tanultam tovább. A faluban volt még rutén iskola is természetesen, de itt cirillbetűs oktatás folyt, ide szüleim nem akartak adni. Így kerültem 80 százalékban pajeszos zsidó gyerekekből és 20 százalékból cseh tisztviselők gyerekeiből álló iskolába.

Magyar iskola ekkor is csak Técsőn lett volna, falunktól mintegy 20 kilométerre. Szüleim részben anyagi okokból nem tudtak, de koromra való tekintettel nem is akartak ilyen korán távol a szülői háztól neveltetni. Ezzel együtt 13 éves koromig kitűnő tanuló voltam. Magyarságtudatom az idegen iskola ellenére egyre erősödött, és amikor 1939-ben magyarok lettünk, nem volt nálam boldogabb kamasz a földkerekségen.

1939 őszétől lettem beregszászi magyar gimnazista, végre igazi magyar diák. Ennétől az iskolától sokat kaptam, emberséget, elmélyülést magyar hitemben és nem utolsósorban biztos alapokat a továbbtanuláshoz.

A zavartalan diákévek igen rövid ideig tartottak. 1944 őszén már menekülő, hontalan diákká váltam. Édesapám ismét vagyontalanná lett, pedig időközben beregszászi gyógyszerért-tulajdonossá küzdötte fel magát. A háború után Kassán érettségiztem, ismét szlovákul tanulva.

Érettségi után Pestre mentünk, ahol apám állást vállalt, belőlem meg egyetemista lett, majd 1951-ben okleveles gyógyszerész. 1949-ben államosították a patikákat, így én inkább a Bányászati Kutató Intézetben helyezkedtem el analitikusként. Innen is mentem nyugdíjba, de addigra már technológussá válva, tudományos munkatársként.

1952-ben mentem férjhez. Férjem Arató János, a magyar játékfilmgyár hangmérnöke. Ma már ő is nyugdíjas. Dunántúli lengyel, olasz, szerb származású ma-

gyar ember. Annyira magyar, hogy amikor nekem 1956-ban ebből a hontalan hazából elegendő lett, itt akartam hagyni, hogy az akkor már Kanadában élő nővéremet kövessék, nem volt hajlandó velem jönni. Maradtunk. Sokáig lázadoztam. Most, életem alkonyán örülök, hogy nem hagytam el hazámat, és magyar maradtam.

Két gyermekünk született, egy lány és egy fiú. A lányunk, sajnos, külföldön él. Magyar? Meddig? Fiunk velünk maradt.

Gerendási Mária

1926-ban Muzsalyon született. Édesapja is beregszászi diák volt. Kereskedő. Mária 1937-ben felvételizett a magyar gimnáziumba. 1944-ben a nyolcadik osztályba már nem iratkozhatott be. Származása miatt Németországba deportálták, törött lábbal vagonírozták be. Buchenwaldban a betegek között krematóriumban végezte fiatal életét.

Lovay Attila tanár

1927-ben Beregszászon született vasutas családból. 1944 őszén lépett a gimnázium nyolcadik osztályába. Ekkor viszont megszűnt Beregszászon a magyar nyelvű oktatás. Szatmárnémetiben érettségizik, és tanári pályára készül. Egyetemet Ungváron végez. Képesítésének megszerzése után a beregszászi magyar nyelvű középiskola tanára, majd igazgatója, később igazgatóhelyettese. Vezetése alatt az iskola felvette Kossuth Lajos nevét. 1987-ben nyugdíjba vonult.

Az említett 10 osztályos iskola gimnáziumunk jogutódjának tekinthető. Egyetemi továbbtanulásra jogosít.

Dr. Báthory Katalin okl. vegyészmérnök

1927-ben Kárpátalján, Eszenyben, egy 1200 lelket számláló színmagyar református községben született. Édesapja gazdasági Akadémiát végzett Pallagon és saját birtokát vezette, édesanyja tanítónő. Hárman voltak testvérek.

Négy elemi elvégzése után 1937-ben sikerrel felvételizett kárpátalja egyetlen magyar gimnáziumában. Érettségi előtt, 1945-ben megszűnt a magyar oktatás. A Beregszászi Gimnázium ukrán gimnázium lett, s ezért Magyarországra szökött, Sátoraljaújhelyen a Piarista Gimnáziumban érettségi vizsgát tett, jó eredménnyel.

Egyetemi tanulmányait Debrecenben az orvosi karon kezdte, de vegyészmérnöki oklevelét a Budapesti Műszaki Egyetemen szerezte. Itt végezte el a Gépész-

mérnöki Karon a Gazdasági Szakmérnököt, majd a környezetvédelmi vizsgák letétele után műszaki doktorátust nyert.

Munkahelyein irányító és tudományos munkát végzett. A Budapesti Műszaki Egyetemen oktatói és kutatói tevékenységet folytatott, majd országos fejlesztési feladatokban vett részt tudományos főmunkatársként. Tárcaközi tervező-szervező-irányító feladatokat látott el a KGM Korróziós Szabványosítási Központ vezetőjeként, majd a Magyar Szabványügyi Hivatalban mint műszaki tanácsos és a Környezetvédelmi Szakszolgálat vezetője. A Telefongyár meő-laboratóriumának vezetője és az Építési és Városfejlesztési Minisztérium Településtudomány-védelmi Laboratóriumának vezetője volt. Gyakorlata alapján szerepel az Országos Szakértői Névsorban: korrózióvédelmi, analitikai, minőségügyi és településkörnyezeti szakértőként.

Tudományos működése során több mint 20 tanulmányt írt, 180 országos és ágazati szabványt dolgozott ki, részt vett a nemzetközi szabványosítási munkában az ISO-ban és a KGST-ben. 130 előadást tartott a Budapesti Műszaki Egyetem Mérnöktoábbképző Intézete tanfolyamain, továbbá Lipcsében, Drezdában, Stockholmban, Batumiban, Burgaszban, Szófiában, Prágában, Moszkvában, Leningrádban, Münchenben, Düsseldorfban, valamint a hazai természettudományi egyesületekben és azok helyi műszaki konferenciáin, ankétjain. 1982-ben nyugdíjba ment. Azóta a „Manager” Vállalkozás Szervezési Szövetkezet tagja.

Több társadalmi szervezetben tevékenykedik. Vezetőségi tag a MTESZ Központi Minőségügyi Bizottságában, az ÉTE központi Környezetvédelmi Bizottságában, az Országos Nyugdíjas Érdekvédelmi Szövetségben és a Kárpátaljai Körben. Tagja a Magyar Kémikusok Egyesületének, és a Szervezés- Vezetéstudományi Társaságnak. Örökös tagja a Gépipari Tudományos Egyesületnek, ahol több cikluson át az országos elnökség tagja volt. Részt vesz a Protestáns Közművelődési Egyesület munkájában.

Kitüntetést kapott a Kohó- és Gépipari Minisztériumtól, az Építéstudományi Egyesülettől és az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériumtól. Tulajdonosa a Szabványosítási Plakett és az OMFB-MTESZ Minőségért kitüntetéseknek és a Minisztertanács „Kiváló dolgozó” jelvénynek.

Soha semmilyen politikai pártnak nem volt tagja.

Lator László költő, műfordító

1927. november 19-én Tiszasásváron, Ugocsa megyében született. Gimnáziumi tanulmányait magántanulóként kezdte, 1939-től volt nyilvános tanulója a Beregszászi M. Kir. Állami Fiúgimnáziumnak. A háború végén a VII. osztályt fejezte be. Magyarországon érettségizett. Diplomát a budapesti bölcsészkaron szerzett 1950-ben magyar-német szakos tanárként.

1955-ig a körmendi gimnáziumban tanított. Ezután az Európa Könyvkiadó lektora lett. Verseit a Magyarok, a Válasz, az Új hang, valamint az Élet és Irodalom közölte. Fordította többek között Shakespeare Cymbeline c. művét, Burns, Heine, Hugo, Montale, La Fontaine, Lermontov, Propertius, Si king, Trakl, Ungaretti, Vergilius költeményeit. Önálló kötetben megjelent fordításai: Pratolini: A városnegyed (1957); Lessing: Bölcs Náthán (1958); Blok válogatott versei (1959); Lermontov válogatott versei (1961). Önálló kötetei: *Kalandok, szenvedélyek* (válogatott műfordítások, 1968.); *Sárganyal* (versek, 1969.); *Az egyetlen lehetőség* (versek, 1976.); *Versekről költőkkel* (esszék társszerzőként Domokos Mátyással, 1982.); *Fellobban, elhomályosul* (versek, 1986.).

HATÁRON

K. F.-nek

*Hányszor ismétli majd az álom
azon a baljós beszegetlen
határa nincs heges lapályon
megiramlik megáll meredten
hol biztatva hol fenyegetve
kínálja vad kapaszkodóit
a patak szikkadt partja medre
meghőköltet és nekilódít*

*majd felfedi majd elitakarja
a pontos tudat vagy az éber
ösztön a kamasz-riadalmat
a felnőtt józan közönyével
meddig kell hogy a téli ritka
bozótosban szorongva lássa
a menekülőt felnagyítva
torkolattűz-világításban*

*az ér fűzfáit jegenyéit
ahogy a tar föld árapályát
mozdulatlan rendekben állják
ahogy a futónak kiméri
a bizonytalan végű pályát
ahogy mindenből kiszakítva
fel a töltésre fel a hídra
ahogy az ajtót betaszítja*

*ahogy ríktóan színészi
mozdulattal a színre lépett
mint aki nagyszerűen érzi
ezt a kicsit giccs-ízű képet
ahogy úgy érzi most kíválik
s alakot ölt és tündökölve
meg áll és így áll mindhalálig
s leborul a hazai földre*

Az Európa Könyvkiadó főszerkesztőjeként ment nyugdíjba. Társelnöke a Kárpátaljai Körnek, választmányi tagja az Írószövetségnek, tevékeny résztvevője a Beregszászi Öregdiákok Körének.

Kitüntetései: József Attila-díj (1972.), Radnóti-díj (1978.), Déry-díj (1984.), Kortárs-díj (1989.). Az osztrák–magyar irodalmi kapcsolatok ápolásaért 1983-ban megkapta az Ehrenkreutz für Wissenschaft und Kunst elnevezésű tudományos és művészeti kitüntetést.

Dr. Nagy Sándor orvos

1924-ben Beregszászon született, 1937-ben iratkozott be az első gimnáziumba a polgári iskola második osztályának elvégzése után. Az osztály legjobb tanulója. Tevékeny cserkész, tiszti kiképzést kap. Létfenntartásához tanítványokat vállal.

A háború végén ő is részese a „háromnapos munkának”, de megmenekül, Magyarországra távozik, és Budapesten beiratkozik az Orvostudományi Egyetemre.

Diplomájának megszerzése után előbb a budapesti Tétényi úti Kórházban, majd a János Kórházban működik. Röntgen szakorvosi képesítést szerez. A röntgenvizsgálatok rögzítésének terén világszabadalmat dolgoz ki, és jelentős tudományos eredményeket ér el.

1966-ban feleségét Jugoszláviában halálos autóbaleset éri. Ő és kislánya megsérül. Felépülése után utazni indul, és az NSZK-ban marad. Jelenleg is Münchenben működik mint jó nevű specialista. Újra nőül. Diáktársaival tartja a kapcsolatot, gyakran hazalátogat.

Lichtenbergerné dr. Bajza Edit vegyész kandidátus

Beregszászon elkezdett gimnáziumi tanulmányait 1945 után Budapesten fejezte be. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem természettudományi karán 1951-ben vegyész oklevelet szerzett. 1952 és 1955 között a Budapesti Műszaki Egyetem

elektrokémiai tanszékén fizika-kémia szakon a Magyar Tudományos Akadémia aspiránsa. A kémiai tudományok kandidátusa címet *Acélok elektrokémiai fényesítése* című disszertációjának megvédésével 1957-ben kapja meg, a Budapesti Műszaki Egyetem 1960-ban doktorrá avatja.

A Magyar Tudományos Akadémia szakbizottságaiban 1952-től tevékenykedik. A Korróziós Csúcs Bizottságnak 1952-től, az Elektrokémiai Munkabizottságnak 1967-től, az International Society of Electrochemistrynek 1977-től, az ISO 156 TC „Fémek korróziója” tárgyú nemzetközi szabványosítási szervezet munkabizottságának megalakulása óta tagja. Részt vesz az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság korróziós állandó bizottságának munkájában, az 1978–84. években a Budapesti Műszaki Egyetem kémiai technológiai tanszékének felkért előadója.

1956-tól a Fémipari Kutató Intézet (jogutódja: Alumíniumipari Tervező és Kutató Intézet) tudományos kutatója, a korróziós és felületvédelmi laboratórium vezetője, 1981-től ugyanitt tudományos tanácsadó.

1973-ban elnyerte a Carl Duisberg Gesellschaft ösztöndíját. A Metallgesellschaft (Frankfurt am Main), továbbá a Deutsche Luft- und Raumfahrt (Porz-Wahn) és a Technische Universität (Clausthal-Zellerfeld) laboratóriumaiban az alumínium korróziós vizsgálataival foglalkozik.

Az alumínium elektrokémiai fényesítésének kidolgozása lehetővé tette korszerű alumínium fémtükröknek világítótestekként való első hazai alkalmazását. Irányításával a Fémipari Kutató Intézet korróziós laboratóriuma számos korszerű felületkezelő eljárást dolgozott ki, amelyek többségét szolgálati szabadalomként jegyezték be. Eredményeit 84 tudományos publikációban és számos hazai, valamint 27 külföldi konferencián (Európában, az USA-ban, Japánban) tartott előadáson ismertette. 1983-ban megjelent *Alumíniumkorrózió* című, társszerzőkkel írt könyvét az OMFB szakzsűrije I. díjjal, aranyplakettel tüntette ki. Négyyszer részesült arany fokozatú Kiváló Feltaláló kitüntetésben.

Schubert Gyula középiskolai tanár

1931-ben Bilkén született. Elemi iskoláit itt, majd Beregszászon ruszin iskolában végezte. Ezután lett a beregszászi gimnázium diákja. Harmadikos volt, amikor a háború véget ért. A magyar oktatás a gimnáziumban megszűnt, és az új hatalom egyéves intenzív ukrán és orosz nyelvtanítást rendelt el a tovább tanulni akaróknak. Ez után igazolást kaptak az orosz nyelv ismeretéről. A megváltozott iskolaforma következtében a diákok a hétosztályos magyar iskolában, majd az ukrán iskola VIII–X. osztályában folytatták tanulmányaikat.

Gyula az itt kapott végbizonyítvány birtokában a Munkácsi Tanítóképzőbe iratkozott be, de betegsége miatt két év után megszakította a tanulást. 1954-ben Moszkvába utazott, ott felvették a Lomonoszov Egyetem földrajz szakára. Innen

átment Lembergbe, az Iván Frankó Egyetemre, és ott középiskolai földrajz szakos tanári diplomát szerzett.

Visszatért szülőföldjére, és Váriban helyezkedett el. Földrajzot és történelmet tanított. Innen az Ungvári Hon- és Tájékoztató Múzeumhoz került tudományos munkatársnak. Magyar nyelven szaktárlatokat vezetett, ezenkívül munkájához tartozott a környéken fellelhető történelmi és magyar néprajzi tárgyi emlékek és a szájhagyomány felkutatása és kiállítási célokra való rendezése. Részt vett a Kárpátalja iparának bemutatására rendezett kiállítás anyagának (céhlevelek, zászlók, jelvények stb.) gyűjtésében. Ezek ma is megtekinthetők az Ungvári Múzeumban.

1967-ben Magyarországra települt. Olaszliszkán és Sárospatakon tanított, majd Budapesten vállalt állást. A Tanérthez (Calderoni Tanszerértékesítő Vállalat) került tudományos munkatársnak, majd fejlesztési előadónak. Az idegen nyelvi oktatás és a földrajz szakterületén mintegy 20 taneszközt tervezett, illetve szerkesztett: demonstrációs és manipulációs eszközöket.

Jelenleg rokkantnyugdíjas, a Beregszászi Öregdiákok Körében tevékenykedik. Ismerte a gimnázium jogutódjának, a Beregszászi 4. sz. Kossuth Lajos Középiskolának hiányos taneszközellátását, ezért megszervezte, hogy a hajdani alma mater mintegy félmillió forint értékű taneszközt kapjon magyarországi vállalatoktól (Calderoni Tanszerértékesítő; Magyar Kartográfia; Hungarocamion), s ezt a szép és értékes ajándékot az első beregszászi jubileumi találkozón ünnepélyes keretek között adhatták át az ajándékozó vállalatok képviselői, akik meggyőződhetek arról, hogy ajándékuk méltó helyre került, és nemes célt szolgált.

Kiss Ferenc irodalomtörténész

Tiszapéterfalván született, Beregszászon, 1945 után Szatmárnémetiben járt gimnáziumba, végül a debreceni Református Kollégiumban érettségizett. A debreceni egyetem bölcsészkarán végezte tanulmányait. Már diákkorában feltűnt Kosztolányi műveiről írt tanulmányaival, nagysikerű előadást is tartott róla egy országos diákköri konferencián.

Az államvizsga letétele után az egyetemen kapott állást. Pályáját egy időre az 1956-os forradalmat követő események szakították meg. A hatvanas évek elején a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézetébe került, és több évtizedet töltött ott irodalomkutatással. Utolsó aktív éveiben a Szegedi Tanárképző Főiskola magyar irodalomtörténeti tanszékének vezetőjeként dolgozott. Megszerezte a kandidátusi címet, József Attila-díjat kapott, és tagja volt az Írószövetség választmányának.

Első könyvét *A beérkezés küszöbén: Babits, Juhász és Kosztolányi ifjúkori barátsága* címmel 1962-ben az Akadémiai Kiadó Irodalomtörténeti Füzetek című sorozatában jelentette meg. Több kisebb-nagyobb tanulmányt közölt ezután, elsősor-

ban Kosztolányiról, Tóth Árpádról, Juhász Gyuláról, továbbá József Attiláról, Illyésről és Radnótirol, illetve a modern magyar költészet verstani kérdéseiről. A hatkötetes akadémiai irodalomtörténeti összefoglalás számára ő dolgozta ki Kosztolányi, Tóth és Juhász portréját. 1979-ben az Akadémiai Kiadó Irodalomtörténeti Könyvtárában látott napvilágot *Az érett Kosztolányi* című monográfiája.

A költő szülővárosával, Szabadkával kiépített kapcsolatai segítették *Kosztolányi Szabadkája*, *Diákribillió Szabadkán*, továbbá *Adalékok Kosztolányi életrajzához* című tanulmányainak, illetve színes újságcikkeinek megírásához. Írásai részben az Üzenet és a 7 Nap című jugoszláviai magyar lapokban jelentek meg.

Tanulmányait, amelyek Ady, József Attila, Radnóti, Illyés, Veres Péter mellett nemzedéktársainak, sőt a pályakezdő fiataloknak az irodalmi munkásságával foglalkoznak, *Művek közelről* (1972.), *Interferenciák* (1984.), és „*Fölrepülni rajban...*” (1984.) című gyűjteményes kötetei tartalmazzák. Kiemelkedő helyet foglalnak el a Nagy Lászlóról (harmadik tanulmánykötetének címét is tőle kölcsönözte) és Csoóri Sándorról írt tanulmánya (pl. *Csoóri tanszéke*).

Munkásságának — még nem volt 60 éves — súlyos agyvérzése vetett véget. Most lábadozik, beszélni tanul . . .

Holozsi Károly

A gimnázium egyik ígéretes diákjára emlékezve zárjuk ezt a fejezetet, egyúttal könyvünket. A Benéből származó kitűnő tanuló lelkesen részt vett mind az önképzőkör, mind a cserkészcsapat munkájában, tagja volt a Borzsa-völgyi Vasút mentén fekvő községek szórványmagyarságát látogató regőcsoportnak, valamint tehetséges sportolóként az iskola labdarúgó-válogottjának. Az 1943. évi nyári szünetben részt vett a Bereg megye néprajzát kutató csoport munkájában Kisharanglábbon.

Az 1944/45. iskolai évben lett volna nyolcadikos. Ehelyett sokadmagával „háromnapos munkára” hurcolták, onnan pedig többé nem tért vissza. Elgyötört lélekkel, baljós előérzettel 1944 karácsonyára a szolyvai táborban verset írt, s ezt egy túlélő fogolytársa hazamenekítette. A vészterhes időkben, amelyekben tiltva volt nemzeti imádságunk, Kárpátalja magyarjai templomokban és egyéb gyülekezetekben himnusz helyett itt közölt versét énekelték.

Fogolykarácsony Szolyván, 1944-ben

*Ott, valahol messze, ott, valahol távol,
Komor hegyek között van egy fogolytábor.
Sok jó magyar férfit hajtottak be oda,
Gyászba borult mindnek a drága otthona.*

*Hiszen árva'n maradt édes hitvestársunk,
Jó anyánk, jó apánk, az egész családunk.
Szívünk majd megszakad a hazai vágytól,
Lelkünk legmélyén is csak a honvágy lángol.*

*Szent karácsony estje most reánk köszöntött,
Itt ünnepeljük meg a szögesdrót között.
Elhurcolt bennünket gonosz szellem keze
Halált osztogató sötét idegenbe.
Mégfagyva kuporgunk hideg betonlapon
A hosszú álmatlan, dermedt éjszakákon.
Szemünk majd leragad, oly álmosak vagyunk,
de a nagy bánattól aludni nem tudunk.*

*Hazavágyik szívünk, mint az a rab madár,
Ki kalitkájában szabadulásra vár.
Szomorú otthon is a karácsony napja,
Nem ül az asztalnál a jó édesapa.
Nincsen otthon a férj, a sok drága testvér,
Pusztító halálba sodorta el a szél.
Nincs, aki megkezdje az esteli imát,
Ünnepi asztalhoz ültesse családját.*

*Ez a mi életünk legsötétebb napja,
Bús szívvel gondolunk a meleg otthonra.
Szemünk könnybe lábad a karácsony szóra,
Vajon nehéz sorsunk mikor fordul jóra?
Pusztít a tifusz itt, arat a döghalál,
Sok jó magyar testvér haza nem jut el már.
Kiviszi szürke ló éjjel temetőbe,
Jeltelen, dermesztő, jeges sírgödörbe.*

*De azért, bajtársak, ne essünk kétségbe,
Bizakodó hittel tekintsünk az égre!
Térden állva kérjük az egeknek Urát,
Hozza meg számunkra a várt szabadulást!
Hiszen az nem lehet, hogy ezrek kérése
Ne találjon rá egy meghallgató szívre.
Véget ér majd egyszer szomorú rabságunk,
Akkor lesz nekünk is boldog karácsonyunk.*

Bejezésül illendő e helyen is megköszönni azok segítségét, akik visszaemlékezéseikkel, neveikkel, képekkel, iratokkal, jó akarattal, erkölcsi és anyagi támogatással e könyv megjelentetéséhez hozzájárultak.

Fogadják szeretettel a közös emlékek e szerény kivonatát, és döntsék el ők maguk, megérte-e a sok régi fiók felkutatása, töredékes adatok, életmorzsák összegyűjtögetése, egy letűnt időszakról készült, helyenként hiányos leltár közreadása, amely a beregszászi magyar gimnázium történetét foglalja össze.

Hihetünk-e a megújulásban, újjászületésben, amelyhez napjainkban számos erőfeszítés készíti az alapot? Nem tudjuk . . . De Beregszász város hagyományörző társadalma gondoskodni akar a kárpátjai magyar ifjúság színvonalas műveltségéről. Ennek lehetőségéről nem mond le. Küzd érte. Talán ez a kis emlékgyűjtemény hozzásegíti az újabb nemzedékek tagjait e szép törekvések támogatásához, erőik megsokszorozásához.

A SOROZATBAN MEGJELENT

Moldvai csángó—magyar okmánytár 1467—1706.

I—II. kötet. Szerk.: Benda Kálmán

Vallásosság és népi kultúra a határainkon túl

Szerk.: Fejős Zoltán — Küllős Imola

A kolozsvári magyar egyetem 1945-ben

Szerk.: Barabás Béla — Joó Rudolf

Hetven év. A romániai magyarság története 1919—1989.

Szerk.: Diószegi László — R. Süle Andrea

Tőkés István:

A romániai református egyház élete 1945-től napjainkig

TARTALOM

Előszó	5
Az iskola története	7
Az iskola alapításától a világháború végéig	8
A háború vége, a csehszlovák uralom ideje	15
Újra magyar fennhatóság alatt	24
Az 1944–1945-i tanév	26
A magyar nyelvű oktatás Beregszászon és körzetében 1945-től napjainkig	28
Rendtartás, fegyelmi szabályok	33
Az evangélikus református algimnázium rendszabályai	33
A Beregszászi Állami Középiskola rendtartási és fegyelmi szabályzata	38
Fontosabb rendeletek a csehszlovák korszak elejéről	46
A Beregszászi M. Kir. Állami Gimnázium iskolai rendszabályai	49
Tanterv, tananyag	57
A tanterv módosulásai 1919 és 1938 között	58
A tananyag főbb jellemzői a csehszlovák korszakban	61
Az 1938 után bevezetett magyar tanterv	66
Az iskola épülete, berendezése	69
Az iskola tantestülete	75
Igazgatók, tanárok, hitoktatók	75
A Beregszászi 4. sz. Kossuth Lajos Középiskola tanárai	112
Az iskola növendékei	115
A gimnáziumba beiratkozottak névsora, I. osztályok	115
Az érettségizők névsora	145
A tanulók tevékenysége az iskolai órákon kívül	161
Iskolai ünnepek	161
Önképzőkör	164
A gimnázium cserkészlete	166
Testnevelés, sport	176
Kirándulások	179
Intézmények a tanulók támogatására	183
Alapítványok	183
Segítőegyesületek	183
Magyar internátus	187
Statisztikák	195
Vérke-parti öregdiákok találkozói	215
Vallomások — emlékezések — életutak	223

220.— Ft

Kiadja a Magyarságkutató Intézet
Felelős kiadó: Juhász Gyula
Készült a Magyar Nemzeti Bank
sokszorosító üzemében
Felelős vezető: Szabó Dénesné